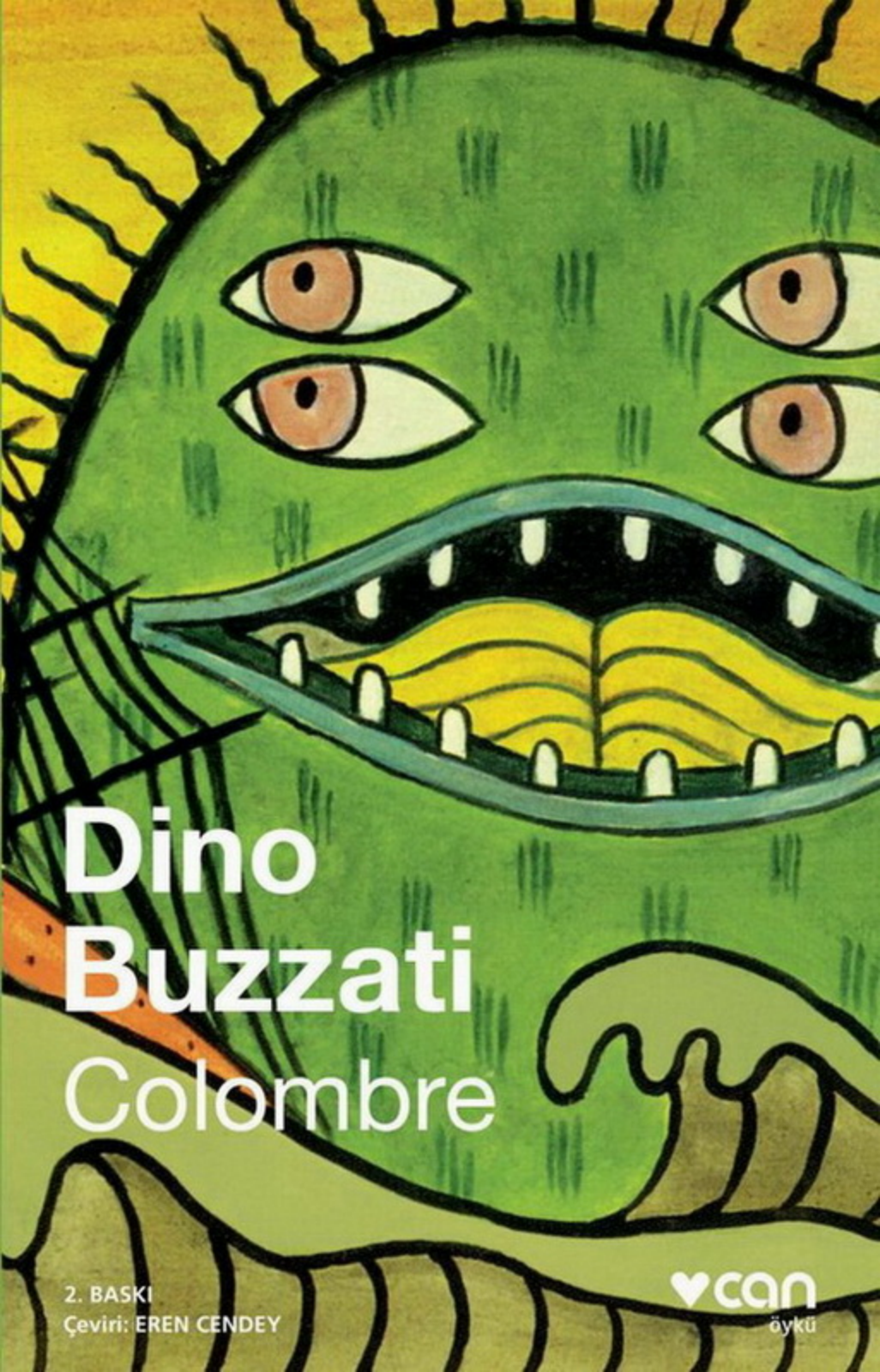

Dino Buzzati Colombre

2. BASKI

Çeviri: EREN CENDEY

♥ can
öykü

DINO BUZZATI
COLOMBRE

Il colombre e altri cinquanta racconti, Dino Buzzati

© Dino Buzzati vârisleri

© 2007, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agenzia Letteraria Internazionale, Milano, İtalya aracılığıyla alınmıştır.

Kitabın orijinal baskısı Arnoldo Mondadori Editore, Milano, İtalya tarafından yapılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2007

2. basım: Ekim 2015, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Düzeltili: Tuğba Eriş, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © Archivio Buzzati

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2642-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

DINO BUZZATI COLOMBRE

ÖYKÜ

İtalyanca aslından çeviren
Eren Cendey

Dino Buzzati'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

. *Tann'ı Gören Köpek*, 1992

DINO BUZZATI, 1906'da İtalya'nın Belluno kentinde doğdu. Gazeteciliğe *Corriere della sera* gazetesinde başladı ve yaşamı boyunca bu gazetede çalıştı. 1930'larda yayımlanan *Dağlı Barnabus* ve *Eski Korunun Gizi* gibi ilk romanlarında, Kafka'yı anımsatan bir gerçeküstücülük, bir uyumsuzluk görülüyordu. Genellikle en başarılı romanı sayılan *Tatar Çölü* (1940), sınırdaki bir kışlada hiç gelmeyen düşmanı bekleyen askerleri anlatan etkileyici ve alaycı bir yapıttı. Öykülerini *Altmış Öykü* (1958) adlı kitapta toplayan Buzzati, bilimkurgu türündeki ikinci romanı *Büyük Geri Çekiliş* (1960) ile edebiyat çevrelerinde büyük üne erişti. İkiyüzlü, huysuz bir kıza tutulan yaşlı bir adamın öyküsünün anlatıldığı *Bir Aşk* ise 1963'te yayımlandı. Buzzati'nin çok tutulan oyunlarının en önemlisi *Klinik Bir Vaka* (1953), Albert Camus'nün yaptığı Fransızca uyarlamayla Paris'te de sahnelendi. Kafka'dan esinlenmiş olmasına karşın, kendine özgü olağanüstü bir taşlama ve mizah anlayışı geliştiren Buzzati, 1972'de Roma'da öldü.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Susanna Tamaro'nun bütün kitaplarının yanı sıra Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Roberto Calasso, Marlo Morgan, Daria Bignardi, Margaret Mazzantini ve Umberto Eco gibi yazarların pek çok eserini Türkçeye kazandırdı.

İçindekiler

Colombre	11
Yaradılış	19
1980 Dersi	27
Meçhul General	35
Bir Yanlışlık Oldu	41
Alçakgönüllülük	49
Ya Öyleyse?	57
Genel Yayın Yönetmenine: Kişiyeye Özeldir	63
Gizli Silah	73
Bulanık Bir Seveda	79
Zavallı Çocuk	87
Can Sıkıcı	93
Hesap	101
<i>Week-End</i>	109
Yazarın Sırrı	115
Akşam Öykücükleri	121
İhtiyar Avcıları	129
Yumurta	137
On Sekizinci Delik	147
Büyülü Ceket	153
Boş Köpek	161

Tatlı Gece	167
Asansör	173
Sollamalar	181
Mekânda Yolculuk	189
Rüzgâr	197
Teddy Boys	203
Balon	211
Parkta İntihar	217
Azizin Çöküşü	225
Köle	231
Eiffel Kulesi	239
Düşen Kız	247
Sihirbaz	253
Teneke Kutu	259
Mihrap	267
Bahçedeki Tümsekler	273
Minik Fettan	279
Yıpranma	287
Müebbet Bilmecesi	293
Jago	299
İlerlemeler	307
İki Sürücü	315
Yüzyılın Cehennemlerine Yolculuk	321
I: Zor Bir Görev	323
II: "MM" Sırları	331
III: Dişi Şeytanlar	339
IV: İvmeler	347
V: Yalnızlıklar	353
VI: Entrümpelung	359
VII: Direksiyondaki Canavar	365
VIII: Bahçe	371

COLOMBRE

Stefano Roi on iki yaşını bitirdiği gün, armağan olarak, yelkenli bir teknesi olan kaptan babasıyla birlikte denize açılmak istedi.

“Ben de büyüyünce,” dedi, “senin gibi denizlerde dolaşacağım. Üstelik seninkinden daha büyük ve güzel gemiler yöneteceğim.”

“Tanrı seni korusun oğlum,” dedi babası ve tekne o gün yola çıkacağından oğlunu yanına aldı.

Güneşin ıslıl ıslıl parladığı günlerden biriydi; deniz sakindi. Şimdiye dek bir gemiye binmemiş olan Stefano neşeyle dolaşıyor, yelkenlerin karmaşık marifetlerini izliyordu. Denizcilere hiç durmadan sorular soruyor, onlar da gülümseyerek çocuğu yanıtlıyordu.

Teknenin kıçına geldiğinde çocuk öylece kalakaldı; teknenin denizde bıraktığı izin içinden bata çıka yüzen bir şey, iki yüz-üç yüz metre geriden onları izliyordu.

Teknenin güçlü bir rüzgârla uçarcasına ilerlemesine karşın o nesne, aradaki mesafeyi aynen koruyordu. Çocuk onun doğasını çözemese de bu nesne yoğun bir biçimde onu kendisine bağlamıştı.

Stefano’yu ortalıkta göremeyen babası boş yere ona seslendikten sonra kaptan köprüsünden indi ve oğlunu aramaya başladı.

Oğlunun, teknenin kıçında öylece durduğunu ve gözlerini dalgalardan ayıramadığını görünce, “Stefano, ne dikiliyorsun orada öyle?” diye sordu.

“Baba, gel şuraya bak!”

Babası oğlunun gösterdiği yöne baktı ama bir şey görmeyi başaramadı.

“Teknenin yardığı sulara yüzen ve arada sırada su yüzüne çıkan kara bir nesne var,” dedi. “Bizi izliyor.”

“Kırk yaşına geldim,” dedi babası, “ama gözlerim iyi görür. Gene de denizde hiçbir şey seçemiyorum.”

Oğlunun ayak diremesi üzerine gidip dürbününü alan kaptan, denizin yüzeyini taradı. Stefano babasının yüzünün ansızın bembeyaz olduğunu fark etti.

“Ne oldu? Neden yüzün soldu?”

“Ah, keşke seni dinlemeseydim!” diye inledi kaptan. “Senin için korkmaya başladım. Suların içine batıp çıktığını ve bizi izlediğini gördüğün şey, herhangi bir şey değildir. O bir Colombre’dır. Dünyanın bütün denizlerinde bütün denizcilerin en korktukları balıktır. O korkunç ve gizemli, insandan daha kurnaz bir köpekbalığıdır. Belki de kimse-nin asla öğrenemeyeceği nedenlerden ötürü kendine bir kurban seçer ve onu bir kez belirledikten sonra ömrü boyunca peşinden gider; ta ki gün gelip onu yutana kadar izler. İşin en acayip yanı şudur: Onu kurbanın kendinden ve kendi kanından olanların dışında kimse göremez.”

“Bu bir söylenti olmasın?”

“Hayır. Ben şimdiye dek hiç görmemiştim. Ama hakkında anlatılanları o kadar çok dinledim ki onu hemen tanıdım. O gergedan gibi surat, o sürekli açılıp kapanan ağız ve o korkunç dişler. Stefano hiç kuşku yok Colombre seni seçti ve denizlerde olduğun sürece sana rahat vermeyecek. Beni iyi dinle: Şimdi hemen karaya döneceğiz, sen ineceksin ve dünyada ne olursa olsun bir daha kıyıdan ayrılmayacaksın. Bana söz vermelisin. Baba mes-

leği sana göre değilmiş oğlum. Buna razı olmalısın. Kaldı ki ekmeğini karada da kazanabilirsin.”

Bunları söyledikten sonra rotayı hemen değiştiren kaptan limana geri döndü ve ani bir rahatsızlığı bahane ederek oğlunu karaya indirdi. Sonra yanında oğlu olmadan açıldı denize.

Derin bir sarsıntıya uğrayan Stefano, teknenin son direği gözden yitene dek kıyıda bekledi. Limanı kapatan mendireğin ötesinde deniz bomboştu. Ama dikkatle baktığında Stefano, aralıksız suya batıp çıkan kara noktayı seçebiliyordu: Bu “onun” Colombre’siydi, bir aşağı bir yukarı yüzerek ısrarla bekliyordu.

O günden sonra karşısına çıkan tüm gerekçeler onu deniz arzusundan uzaklaştırdı. Babası onu denizden yüzlerce kilometre uzaklıktaki bir okula yazdırdı. Yeni evre-siyle oyalanan Stefano bir süre denizdeki canavarı aklına getirmede. Gene de yaz tatili için evine döner dönmez ilk serbest kaldığı anda deniz kenarına koştu ve mendireğin ucuna gitti; gereksiz olduğunu bilse de kontrol etmek için gözlerini denize dikti. Babasının anlattıklarının doğru olduğuna inanmasına karşın Colombre’nin onu izlemekten vazgeçmiş olacağını düşünüyordu.

Ne var ki Stefano’nun yüreği ağzına geliverdi. Mendirekten iki- yüz metre ileride, açık denizde o lanet balık hâlâ yavaş yavaş bir aşağı bir yukarı yüzüyor; yüzünü arada sırada sudan çıkartıyor ve karaya çeviriyor; sanki Stefano Roi’nin gelip gelmeyeceğini anlamaya çalışıyordu.

Böylelikle gece gündüz onu bekleyen düşman bir yaratık düşüncesi Stefano’da gizli bir takıntı halini aldı. Uzaklardaki kentteyken bile gece yarısı huzursuzluk içinde uyanıveriyordu. Evet şimdi güvendeydi ve balıkla arasında yüzlerce kilometre toprak vardı; gene de ovaların, ormanların, dağların ötesinde köpekbalığı onu bek-

lemektedir. O en uzaktaki kıtaya bile gitse Colombre oraya en yakın denize yüzer, kaderin oyuncaklarından biri olan bu sonsuz inatla onu beklerdi.

Ciddi ve istekli bir çocuk olan Stefano eğitimini başarılı biçimde sürdürdü ve büyüyen adam olunca o kentin büyük iş merkezlerinden birinde saygın ve kazançlı bir iş edindi. Bu arada babası bir hastalık nedeniyle öldü, o güzelim yelkenli dul karısı tarafından satıldı ve oğlu hatırı sayılır bir mirasa kondu. İş, dostluklar, eğlenceler, ilk aşklar: Stefano artık kendine bir hayat kurmuştu; ne var ki Colombre'nin düşüncesi onu acımasız ama büyümlü bir serap gibi izlemeyi sürdürüyor, üstelik solup gideceğine daha da ısrarlı bir hal alıyordu.

Çalışmayla geçen hareketli ve huzurlu bir yaşam büyük bir doyum sağlar, ne var ki derin uçurumun çekiciliği daha heyecan vericidir. Stefano tam yirmi iki yaşına bastığı gün kentteki arkadaşlarıyla vedalaştı, işinden istifa etti ve doğduğu kente dönerek annesine, baba mesleğini sürdürmekte kararlı olduğunu bildirdi. Stefano annesine gizemli köpekbalığından hiç söz etmediğinden kadıncağız oğlunun bu kararını sevinçle karşıladı. Oğlunun denizleri terk ederek kente çekilmesini aile geleneklerine bir ihanet saydığından şimdiye dek için için üzölüp kederlenmişti.

Stefano denizcilik niteliklerini, zorluklara dayanışını, ruhunun huzursuzluğunu sınavıp denizlere açıldı. Gidiyor, gidiyor, denizlerde dört dönüyordu ve hava ister iyi ister fırtınalı olsun, teknesinin ardında bıraktığı izde gece gündüz onu izleyen Colombre'yi görüyordu. Bunun kendisinin laneti olduğunu biliyor ama özellikle bu nedenle ondan ayrılma gücünü kendinde bulamıyordu. Üstelik teknede ondan başka bu inatçı köpekbalığını gören olmuyordu.

Arada sırada teknenin arkasında köpüren suları işa-

ret ederek arkadaşlarına, “Şurada bir şey görmüyor musunuz?” diye soruyordu.

“Hayır, hiçbir şey görmüyoruz. Neden soruyorsun?” diyorlardı.

“Bilmem. Sanki bana...”

Arkadaşları gülüşerek ve tahtaya vurarak, “Yoksa bir Colombre görüyor olmayasın?” diyorlardı.

“Neden gülüyorsunuz? Neden tahtaya vuruyorsunuz?”

“Çünkü Colombre asla bağışlamayan bir canavardır. Eğer bu gemiyi izlemeye başlarsa içimizden birinin sonu geldi demektir.”

Stefano ondan çekinmiyordu. Bir an bile peşini bırakmayan tehdit onun denize olan tutkusunu kamçılıyor, mücadele ve tehlike anlarında güçlenmesini sağlıyordu.

Mesleğinin iyice ehli olduğuna inandığı zaman, babasından kalan birikimle kendine küçük bir yük gemisi satın aldı ve kaptanı oldu. Bir dizi bereketli sefer sonucunda kazandığı parayla gerçek bir şilep sahibi oldu ve daha ihtiraslı hedeflere yöneldi. Ama ne başarılar ne kazandığı milyonlar ruhundaki bu daimi huzursuzluğu silmeye yetiyordu; üstelik gemisini satıp karaya çekilmeyi ve başka işlere yönelmeyi aklına bile getirmiyordu.

Tek düşündüğü denizlerde dolaşmaktı. Uzun seferler sonunda herhangi bir limanda karaya ayak bastığı anda yeniden denize açılmak için sabırsızlanmaya başlıyordu. Orada onu bekleyen bir Colombre olduğunu ve Colombre’nin mahvolmakla eşanlama geldiğini çok iyi biliyordu. Bunun önemi yoktu. Dizginlenemeyen bir tutku onu bir okyanustan ötekine sürükleyip duruyordu.

Derken, günün birinde Stefano ansızın yaşlandığını, çok çok yaşlandığını fark etti; çevresindeki kimse onun böyle bir servete sahip olmasına karşın neden hâlâ bu

lanet olası denizcilik hayatından elini eteğini çekmediğini anlayamıyordu. Yaşlıydı ve pek mutsuzdu; çünkü bütün ömrünü bir düşmandan kaçış uğruna denizlerde harcamıştı.

Sonunda bir akşam, şahane gemisi doğduğu kentin limanının açıklarında demirliyken, ölümünün pek yakında olduğunu hissetti. Bunun üzerine çok güvendiği ikinci kaptanını yanına çağırdı ve ona az sonra yapacağı şeyde kendisine engel olunmamasını rica etti. Öteki de onuru üzerine yemin etti.

Bu güvenceyi alan Stefano, onu şaşkınlıkla dinleyen ikinci kaptana Colombre'nin ve onu elli yıl boyunca boş yere izleyişinin öyküsünü anlattı.

"Dünyanın bir ucundan ötekine bana eşlik etti," dedi, "öylesine müthiş bir sadakat örneği gösterdi ki, en soylu dosttan bile beklenmez böylesi. Artık ölmek üzerim. O da iyice yaşlanmış ve yorulmuş olmalı. Ona ihanet edemem."

Bunu söyledikten ve vedalaştıktan sonra denize küçük bir sandal indirtti ve kürekleri alarak içine bindi.

"Şimdi onunla buluşmaya gidiyorum," dedi. "Onu hayal kırıklığına uğratmamam gerekiyor. Gene de gücümün sonuna kadar onunla mücadele edeceğim."

Yorgun kollarıyla kürekleri çekerek gemiden uzaklaştı. Denizciler ve kaptanlar onun gecenin karanlığıyla sarmalanmış durgun denizde uzaklaşmasını izlediler. Gök yüzünü bir hilal aydınlatıyordu.

Fazla çaba harcaması gerekmedi. Colombre korkunç suratıyla ansızın sandalın yanında beliriverdi.

"İşte sonunda geldim sana," dedi Stefano. "Şimdi teke tek kaldık." Son gücünü toplayıp onun başına vurmak üzere küreğini kaldırdı.

Colombre yalvaran bir sesle, "Off!" diye inledi. "Sana ulaşmak için ne çok dolaştım. Ben de yorgunluktan bit-

tim artık. Ne çok yüzdürdün beni. Durmadan kaçtın, kaçtın. Hiçbir şey anlayamadın.”

Stefano ansızın canlanarak, “Neyi anlamadım?” diye sordu.

“Düşündüğün gibi seni yemek için düşmedim peşine. Denizler kralından aldığım bir emirle sana şunu teslim etmem gerekiyordu.”

Köpekbaliğı dilini çıkararak yaşlı kaptana fosforlu bir küre uzattı.

Stefano eline alarak inceledi; bu inanılmaz büyüklükte bir inci idi. O an sahibine şans, güç, aşk ve ruh dinginliği sağlayan ünlü Denizler İncisi’ni tanıdı. Ama artık çok geçti.

“Ahhh!” dedi üzgün üzgün başını sallarken. “Her şey nasıl da hataydı. Varoluşumu heba ettim; seninkini de mahvettim.”

“Elveda zavallı adamcağız,” dedi Colombre. Sonsuza dek karanlık sulara daldı.

İki ay sonra dalgaların ittiğı küçük bir sandal kayalığa yanaştı. Onu fark eden bazı balıkçılar merakla yanına yaklaştı. Sandalın içinde oturur durumda bir iskelet vardı: Parmak kemiklerinin arasında küçük, yuvarlak bir taş tutuyordu.

Colombre ender görülen, görüldüğünde korku salan kocaman bir balıktır. Denizlere ve bu denizlerin kıyısında oturan insanların dillerine göre *kolomber*, *kahloubrrha*, *kalonga*, *kalu-balı*, *chalung-gra* adlarıyla da tanınır. Doğabilimciler tuhaf bir biçimde onu görmezden gelirler. Hatta bazıları var olmadığında ısrar eder.

YARADILIŞ

Kadir-i Mutlak, yıldızları, bulutsuları, gezegenleri, kuyruklu yıldızları rastlantısallık içinde dağıtarak evreni yaratıp bitirmiş ve hayranlıkla gösteriyi seyre dalmıştı ki, bu görevi verdiği sayısız tasarımcı mühendisten bir tanesi pek aceleci bir tavırla yanına yaklaştı.

Bu, ruh Odnom idi; *yeni dalga* meleklerin arasında en zeki ve tez canlı olanlarından biriydi (ama kanatları ve beyaz bir tuniği olduğunu düşünmemelisiniz; beyaz tunik ve kanatlar böylesi işine gelen kadim ressamların bir uydurmasıydı).

Yaradan bütün iyi niyetiyle, “Bir şey mi arzu ediyorsun?” diye sordu.

“Evet Efendim,” dedi mimar ruh. “Bu harika yapıt hakkında son sözünü söylemeden ve onu kutsamadan önce bir grup gençle yarattığımız küçük bir tasarımı göstermek istiyorum. Bu bir kenar süslemesi, diğer şeylerle asla karşılaştırılmayacak küçük bir şey ama bize ilginç görünüyor.” Yanında taşıdığı çantadan üzerinde bir tür küre çizili olan bir kâğıt çıkardı.

Elbette her şeyi çoktan bilen ama tasarım hakkında hiçbir düşüncesi yokmuş gibi davranan, marifetli mimarları sevin sin diye belli bir merak sergileyen Kadir-i Mutlak, “Göster bakalım,” dedi. Çizim son derece ku-

sursuzdu ve olayın bütün ölçülerini tam olarak yansıtıyordu.

Aynı diplomatik pozunu sürdüren yüce Yaradan, "Neymiş bakalım bu?" diye sordu. "Milyarlarcasını yaptığımız gezegenlerin bir yenisi olduğunu düşünüyorum. Ek olarak böyle mütevazı boyutlarda yeni bir gezegene gereksinme var mı diye düşünüyorum doğrusu."

"Gerçekten de söz konusu olan küçük bir gezegendir," diye onayladı mimar melek, "ama öteki milyarlarca gezegene oranla bunun daha özel nitelikleri vardır." Sonra bu küçük gezegeni yıldızlardan birinin çevresinde döndüreceklerini, böylece onun fazla yanmadan ısınmasını sağlayacaklarını anlattı ve öngörülen malzemeyi, miktarını ve bunlara bağlı olarak ederini bildirdi. Bütün bunların amacı neydi? Bu minicik kürenin üzerinde son derece ilginç ve eğlenceli bir olgu gerçekleşebilecekti: hayat.

Anlaşılabacağı üzere Yaradan'ın fazla ayrıntıya gereksinmesi yoktu. Bütün mimar, ustabaşı ve duvarcı meleklerin toplu olarak anlatabileceğinden fazlasını biliyordu. Gülümsedi. Uzayın engin mekânında, üzerinde doğan, gelişen, ürün veren, üreyen ve ölen pek çok varlıkla asılı olacak bu minik top ona eğlenceli görünüyordu. İddia ediyorum: Her ne kadar ruh Odnom ve ortakları tarafından geliştirilmiş olsa bile tasarım gene onun zekâsının bir ürünüydü; çünkü o her şeyin ilk kaynağıydı.

Gördüğü güler yüzden cesaret alan melek mimar tiz bir ıslık çaldı. Bu ıslığa hızla binlerce –ne diyorum?– yüz binlerce, belki de milyonlarca başka ruh koşup geldi.

Yaradan ilk anda bu görüntüden ürktü. Tek bir heves söz konusuyken sabırlı davranabilirdi ama bu koşup gelenlerin her biri kendi tasarısını ve onun ayrıntılı açıklamasını anlatacak olursa bu yüzyıllar sürebilirdi. O olağanüstü iyiliğiyle gene de bunu denemeye karar verdi.

Can sıkıcı tipler ezeli bir sorundu. Tek yaptığı derin bir soluk almak oldu.

Hiç korkmayın, diye onu rahatlattı Odnom. Bunların tümü tasarımcıydı. Yeni gezegenin yürütme kurulu, başarılı bir sonuç elde etmek için sayısız türde canlının, bitki ve hayvanın çizimini bu ruhlara emanet etmişti. Odnom ve arkadaşları hiç zaman yitirmemişti. Sadece boş bir tasarıyla ortaya çıkılmamış, her şey en ince ayrıntısına dek öngörülmüştü. Böyle titiz bir çalışmanın ürününü aslında yüce Yaradan'ın karşısına bitmiş haliyle çıkarmayı hayal ettiklerini de unutmamak gerekirdi; gene de böyle bir şeye gerek yoktu.

Başlangıçta Yaradan için çekilmez bir hac gezintisi gibi görünen olay sonunda keyifli ve parlak bir akşama dönüştü. Hepsini değilse de –bitki ve hayvanlara ilişkin– çizimlerin büyük bir bölümünü incelemekten hoşlandığı gibi sanatçıların konuyla ilintili tartışmalarında hevesle söz aldı.

Tasarımcıların her biri elbette kendi işinin onaylanmasını, hatta biraz da övülmesini heyecanla bekliyordu. Mizaçlarındaki değişiklikler de pek anlamlıydı. Evrenin dört bir yanında yaşayan doğanın dayanıklı temelini yaratmak için canla başla çalışmış olan sayısız alçakgönüllü ruh vardı: Tasarımcıların bazılarının hayal gücü sınırlıydı ama teknik konularda son derece titizdiler ve onlar birer birer bütün mikroorganizmaları, yosunları, likenleri, sıradan böcekleri, yani büyük etki yaratmayan canlıları ortaya koymuşlardı. Bir de karşısındakini şaşırtmak için elinden geleni ardına koymayan hayali geniş tipler vardı: Onların yarattığı varlıklar en tuhaf, en karmaşık, en fantastik hatta çılgın örnekler oluyordu. Hatta bunlardan birinin yarattığı on başlı ejderha tasarısı elemeleri bile geçemedi.

Çizimler son derece lüks kâğıtlara, rengârenk ve doğal boyutlarda yapılıyordu. Bu nedenle en minik organiz-

maları çizenlerin çalışmaları fazla göze çarpamıyordu. Bakterilerin, virüs ve benzeri yaratıkların çizimleri önemleri ne denli büyük olursa olsun, incelenmeden geçiyordu. Pul kadar kâğıtlar üzerinde sayısız çizgiyle oluşturulmuş bir varlık belki biz insanların gözüne görünmeyecekti ama onlar görüyordu işte. Onlar arasında bulunan bir tasarımcı, elinde sinek gözü büyüklüğünde çizimlerin yer aldığı bir albümle dolaşüyor ve ötekilerin, gelecekte yer alacak, siluet olarak ayı yavrusuna benzeyen bu hayvancıklarla ilgilenmesini bekliyordu ama kimse ona yüz vermiyordu. Neyse ki gözünden hiçbir şey kaçmayan Kadir-i Mutlak ona öyle bir göz kırptı ki, en coşkulu el sıkış bile bu kadar yüreklendirici olamazdı.

Hararetili bir tartışma da tek hörgüçlü deveyle iki hörgüçlü deve çizen iki meslektaş arasında yaşanıyordu; ikisi de bu hörgüç kavramının –pek dâhice bir icatmış gibi– kendi buluşu olduğunu iddia ediyordu. Bu tek ve çift hörgüçlü deve tartışması seyircilerde beklenen heyecanı yaratmadı; üstelik pek de zevksiz bulundu. Öyle ya da böyle her ikisi de bu çekişmeden başarıyla çıktı ve tasarımları kabul gördü.

Dinozorlara ilişkin öneri, gerçek bir itiraz tufanına yol açtı. Tehlikeye hazır ama ihtiraslı bir öbek ruh, bu pek kudretli yaratıkların devasa resimlerini kocaman sehpalara dayayarak dolaştırıyordu. Bu gösteri tartışmasız büyük bir heyecan yarattı. Bu yaratıkların iyice abartılmış oldukları besbelliydi. Yapıları ve cüsselerine karşın fazla ayakta kalamama olasılıkları da vardı. Bu konu üzerinde pek fazla emek harcamış olan sanatçıları kırmamak için Yaratılmışların Kralı onlara da onay verdi.

Filin resmi ortaya çıkınca müthiş bir kahkaha koptu. Burnunun uzunluğu abartılmıştı; kimilerince grotesk bulunmuştu. Tasarımcısı itiraz ederek onun bir burun değil, son derece özel bir araç olduğunu ve bu nedenle

hortum diye nitelendirilebileceğini söyledi. Bu söz hoşagitti; hatta tek tük alkışlayanlar oldu; yüce Yaradan gülümsedi. Böylece fil de sınavı geçti.

Balina ise ilk anda ve büyük heyecan yaratarak ilgi çekti. Uçmakta olan altı ruh, hayvanın resmi olan uçsuz bucaksız tabelayı tutarak herkesin görmesini sağlıyordu. Bu çizim herkese pek sevimli geldi. Sıcak bir alkış topladı.

Bu uçsuz bucaksız geçidin her bir ögesi kalır mı akılda? Öne çıkan *clou*'lardan¹ bazılarını söylemek gerekirse; canlı renkleri olan büyük kelekleri, boa yılanını, sekoya² ağacını, *arkeopteris*'i³, tavus kuşunu, köpeği, gülü ve biti sayabilirim; özellikle bu son üç kahramana hep birlikte uzun ve parlak bir gelecek diledik.

Bu arada yüce Yaradan'ın çevresini saran, övgü bekleyen, koşuşturan ruh kalabalığı arasında kolunun altında bir rulo ile gelip giden, can sıkıcı, usandırıcı bir tip vardı. Pek zeki bir yüzü vardı, bunu yadsıyamayız ama öyle küstah, öyle münasebetsiz biri idi ki! En az yirmi kez şuna buna dirsek atarak en ön sıraya geçmeye ve Efendimizin dikkatini çekmeye uğraştı. Öte yandan pek de kibirli bir hali vardı! Bütün meslektaşları ona içerliyor ve ite kaka gene en arkaya yolluyorlardı.

Onun cesaretinin kırılacağı yoktu. Önünde sonunda Yaradan'ın ayakları dibine ulaşmayı başardı ve arkadaşları tarafından engellenmeden önce kolunun altındaki ruloyu açtı, dehasının yarattığı yapıtı ilahî gözlere sundu. Bunlar kesinlikle itici, hatta iğrenç bir yaratığın resimleri idi ve o âna kadar görülen her şeyden kesinlikle farklı olmasıyla dikkat çekiyordu. Bir tarafa erkeğinin, öteki tarafa da dişi-

1. (İt.) Zirve ânı, doruk noktası. (Y.N.)

2. Yükseklikleri yüz metreyi aşan, dünyanın en uzun ağaçları. (Y.N.)

3. Devoniyen dönemine ait bir eğreltiotu ağacı. (Y.N.)

sinin resmi çizilmişti. Bütün öteki hayvanlar gibi bunun da dört bacağı vardı ama resimlere bakılacak olursa yürümek için sadece ikisini kullanıyordu. Tüy niyetine şurasında burasında birkaç tutam vardı; özellikle de başının tepesinden bir yumak kıl çıkıyordu. Öteki iki uzantısı komik biçimde iki yandan sallanıyordu. Yüzü sınavı başarıyla geçmiş olan maymununkini andırıyordu. Silüetinden kuşlar, balıklar, kınkanatlılar gibi akışkan ve uyumlu olmadığı anlaşılıyordu; tam tersine tutuk, hantal ve bir biçimde kararsız görünüyordu; sanki tasarımcısı işin sonuna doğru yorulmuş ve güvenini yitirmiş gibiydi.

Kadir-i Mutlak resme bir göz attı. Cümlelerin sertliğini ses tonunu yumuşatarak örtmeye çalışarak, “Güzel diyemeyeceğim,” dedi, “ama belki işe yararlılığı ayrıntılarında gizlidir.” “Evet yüce Efendim,” diye onayladı küstah ruh. “Alçakgönüllülüğü bir tarafa bırakarak söyleyebilirim ki, bu kusursuz bir buluştur. Buna erkek, buna kadın adını verdim. Tartışmaya açık olan yüz çizgileri bir yana, eğer cüretimi bağışlarsanız, bu insanın ayrıntılarında ey yüce Rabbim, onun size benzemesini istedim. O, bütün yaratılmışlar arasında akla sahip olan, senin varlığını, sana tapmayı bilecek olandır. Senin onuruna ihtişamlı tapınaklar inşa edecek, kanlı savaflara girecektir.”

“Ah, ah! Bir entelektüelden söz ediyor olmalısın,” dedi yüce Yaradan. “Beni iyi dinle oğlum. Entelektüellerden uzak durmak gerekir. Evren şimdiye dek onlara karşı başıkkılığını korudu. Umarım binlerce yıl boyunca böyle sürer. Buluşunun dâhice olduğunu yadsımıyorum evlat. Ama sen bunun başarıya ulaşabileceğine inanıyor musun? Olağanüstü niteliklerle donanmış olsa, belki! Gene de dış görünümüne bakarak başımıza sonsuz sorunlar açacak bir tipi andırıyor. Başarını kutluyorum. Hatta sana bir madalya vermekten gurur duyacağım ama bu tipi yaratma konusunda temkinli davranmalıyız diye düşünüyö-

rum. Bu tipe biraz yüz versek birkaç gün sonra felaketlere yol açacak gibi görünüyor. Hayır, hayır, bunu dikkate almayalım!"

İnsanın tasarımcısı ötekilerin kıkırdamaları arasında surat asarak çekti gitti. Çok istekli davranmanın sonu hep budur. Ve sonra sıra penguenlerin tasarımcısına geldi.

Akıllardan silinmeyecek ve mutlu bir gün olmuştu: Umut tarafından oluşturulmuş bütün büyük anlar gibi, mutlaka gerçekleşecek fakat henüz gerçekleşmemiş olan güzel şeylere dair beklentiler; gençlik denen bütün o anları anımsatıyordu. Yeryüzü iyi ve acımasız harikalarıyla, mutlulukları ve zahmetleriyle, aşk ve ölümüyle doğmak üzereydi. Çıyan, çınar, yalnız solucan, kartal, eşekansı, ceylan, zakkum. Aslan!

O can sıkıcı münasebetsiz hâlâ elinde çizimleriyle dolanıp duruyordu. Arada sırada yukarıya bakıyor, Usta'nın gözlerinde bir onay bakışı yakalarım diye hevesleniyordu. Çevredekilerin hepsi seçilip kabul olmuştu: şahinler, terliksiler, armadillolar, mineler, stafilokoklar, iguanalar.

Yeryüzü sevimli ve iğrenç, tatlı ve vahşi, korkunç, anlamsız, güzel yaratıklarla doldu. Ormanlardan ve denizlerden kaynaşma, kalp atışı, inleme, uluma, cıvıldaama karışımı bir uğultu yükselmek üzereydi. Gece iniyordu. Yüce onayı alan sevinç içindeki tasarımcıların kimi şu yana kimi bu yana dağılmıştı. Yorgun düşen yüce Varlık yıldız dolu o enginliğin içinde tek başına kalmıştı. Huzur içinde uyumaya hazırlanıyordu.

Derken pelerininin bir köşesinin yavaşça çekildiğini hissetti. Gözlerini açtı. Aşağıya baktı. O küstah ruhun geri geldiğini gördü: Tasarısını bir kez daha anlatıyor ve yalvaran gözlerle ona bakıyordu. İnsan! Ne çılgın bir düşünce, ne tehlikeli bir şımarıklık peşindeydi. Ama içten

içe ne büyülü bir oyun, ne korkunç bir hevesti! Belki de olacak olan olmal yd ; değerdi buna. Kaldı ki yaratılış ânında iyimser olmak uygun düşerdi.

“Ver şunu!” diyen Kadir-i Mutlak o meşum tasar yı kapt . Ve de altına imzas n  attı.

1980 DERSİ

Bitmek bilmeyen ekiflmelerden bıķıp usanan yuce Tanrı insanları uygun biçimde cezalandırmaya karar verdi.

31 Aralık 1979 Salı gününün tam gece yarısında Sovyet hkmetinin başı Pietro Semionovi Kurulin bir anda ölüverdi. Doğu Afrika Demokratik Federasyonu temsilcilerine verdiği davette yeni yılı kutluyordu ve on ikinci votka kadehini yudumluyordu ki, gülümseme si dudaklarında donuverdi ve herkesin řaşıķın bakışları arasında bir imento torbası gibi yere yığıldı.

Dünya birbirinin zıddı pek çok tepkiyle altüst oldu. Soğuk Savaş'ın en keskin ve tehlikeli dönemeçlerinden birinde bulunuluyordu ve böylesine hassas bir noktaya belki hiç gelinmemişti. Komünist Blok ile Batı Blok'u arasındaki gerilimin bu seferki nedeni, Ay üzerinde bulunan Kopernik Krateri'ni sahiplenme ekiflmesinden doğmuştu. Nadır bulunan metaller bakımından pek zengin bu geniş arazi hem Amerikan hem Sovyet güçleri tarafından işgal edilmişti; Amerikalılar merkez bir bölgede yoğunlaşmış, ötekiler de bütün çevreye el koymuştu. Ay'a en önce kim inmişti? Kim ncelik konusunda söz sahibi olabilirdi?

Birkaç gün önce yani Noel arifesinde, zgr ülkelerde bir zevksizlik rneği olarak görülen davranışla, Kurulin, Kopernik konusunda son derece kaba bir konuşma

yapmıştı ve katiyen ılımlı olmaya çalışmayarak Sovyetler'in "baskı araçları" (zamanında uluslararası çatışmalarda tehdit unsuru olarak kullanılmış olan termonükleer bombalar şimdi tozlu birer süprüntüye dönmüştü), konusundaki üstünlüğünün altını çizmişti. "Bu yeni kapitalist saldırganlığın sorumluları," demişti rahmetli Kruşçev'i anımsatan bir tavırla, "dereyi görmeden paçayı sıvıyorlar. Biz bugün onlara ait topraklarda yaşayan insanları yirmi beş saniye içerisinde balon gibi patlatıp yok etme gücüne sahibiz." Bunu söylerken atmosfer basıncını geniş topraklar üzerinde yok edip bunun tehlikeli sonuçlarını insanlara yaşatmaktan söz ediyordu.

Hasımlarının etkili ve tehditkâr konuşmalarına artık alışmış olan Batılılar Kurulin'in bu çıkışlarını pek de ciddiye almamıştı. Öte yandan işin ciddi olduğunu da saklamamışlardı. Sözün özü şimdi Ay üzerinde yeni bir Dien Dien Phu Muharebesi, hatta onun yüz katı büyüklüğünde bir tehlike yaşanmak üzereydi.

Kurulin'in ansızın hayatını yitirmesi Amerika'nın derin bir soluk alabilmesini sağladı. Kendinden önceki önderler gibi o da güçlerin büyük bir bölümünü kendinde toplamıştı. –En azından görünürde– yurtiçinde muhalefet eden olmadığı için onunki tamamen kişisel bir politika sayılabilirdi. O ortadan kalkınca Moskova'da kaçınılmaz olarak bir belirsizlik ve karmaşa krizi yaşanacaktı. Her durumda Sovyet tarafının askerî-diplomatik baskısının fazlasıyla gevşeyeceği ortadaydı.

Buna bağlı olarak Rus kampında büyük bir şaşkınlık yaşandı. Öte yandan Çin'in küçümseyici bir tavırla uyguladığı yalıtma politikası da iyi şeyler ummayı engelliyordu. Diktatörün yeni bir on yıl başlangıcında (o günlerde yirmi yıllık bir plan uygulamaya konmak üzereydi) beklenmedik biçimde ölmesi halk arasında kötü bir izle-

nimin doğmasına da neden oldu; bu durumu sezgisel olarak kötüye yordular.

Kaldı ki henüz başlayan yeni yıl beklenmedik pek çok olaya gebe olduğunu ortaya koydu. Tam olarak bir hafta sonra, yani 7 Ocak Salı gece yarısı, kalp krizi belirtileriyle gelen ecel o sırada masasının başında çalışmakta ve deniz savunma bakanına açıklamalar yapmakta olan Samuel E. Fredrikson'u; savaşçı ruhlu önder, milliyetçiliğin gözüpek simgesi, Ay'a ilk ayak basmış Amerikalı olan Amerika Birleşik Devletleri başkanını bu dünyadan alıp götürdü.

Tam bir hafta aralıkla dünyanın iki büyük hasmının, önemli iki rakibinin sahneden çekilmesi öyle büyük bir heyecan yarattı ki, söylenecek söz bulunamaz oldu. Her ikisi de tam olarak gece yarısı mı ölmüştü? Kimileri çıkıp bunun gizli bir örgütün işi olan cinayetler olduğunu iddia etti, kimisi uzaylıların dünyaya bir müdahalesi, kimisi de "Tanrı'nın adaleti" olarak yorumladı. Siyasi yorumcular hangi yanda duracaklarını bilemez olmuştu. Evet, bu basit bir rastlantı da olabilirdi. Ne var ki bu pek kolay sindirilebilecek bir varsayım değildi: Kurulin de, Fredrikson da o âna dek son derece sağlıklı bir hayat sürmüştü.

Moskova'da güç vekâleten bir kurula verilirken, Washington'da anayasa gereği bu yüce güç Victor S. Klement'e geçti. Bilge bir yönetici, yetmiş yaşını aşkın bir hukukçu olan Klement başkan yardımcısıydı, daha önce Nebraska valiliği yapmıştı.

14 Ocak 1980 gecesi, şöminenin üzerinde duran saat tam on iki kez çaldığında, ateşin başında sarı kapaklı bir kitap okumakta olan Mr. Klement'in önce elindeki kitap düştü, sonra başı yavaşça öne eğildi ve öylece kaldı. Önce ailesinin sonra hekimlerin yaptıkları ilkyardım işe yaramadı. Klement de öte âleme göçmüştü.

Bu kez batıl inanç yüklü bir korku rüzgârı bütün

dünyanın üzerinde esti. Hayır, artık rastlantıdan söz etmek mümkün değildi. İnsanüstü bir güç eyleme geçmiş ve son derece belirgin bir tarih sıralamasıyla ve matematiksel bir kesinlikle yeryüzünün büyük önderlerini yok etmeye başlamıştı. Keskin gözlemci olan bazı uzmanlar bu korkunç olayın mekanizmasını çözdüklerini savunuyordu: Yüce bir yetki o anda dünyada en yüksek makamda oturan kişiyi seçip hayatına son veriyordu.

İnanılmaz özgünlükleri nedeniyle bu üç olayı bir yasa çerçevesine oturtmak da mümkün olmuyordu. Gene de yorumlar hayal güçlerini çalıştırmaya başlamış ve herkes, “Sıra şimdi kimde?” sorusunu sormaya başlamıştı. Kurulin, Fredrikson ve Klement’ten sonra şu anda dünyanın en yüksek makamında oturan ve ecelle tanışmak için sırada bekleyen kimdi? Bu ölüme doğru koşu yarısında bir tahmin fırtınası esiyordu.

Hayatta olan herkesin yaşadığı gerilim yüzünden unutulmaz bir hafta oldu. Artık Kopernik Krateri kimin umurundaydı ki! Birden fazla devlet adamı kibir ve korku arasında gidip geliyordu: Bir yandan salı gecesinin kurbanı olarak seçilmek gurur verici bir hal almıştı, öte yandan hayatta kalma içgüdüğü bu sesi bastırıyordu. 21 Ocak sabahı Çin’in münzevi başkanı, az çok kendini beğenmiş bir davranış sergileyerek tanrıtanımazlığını ileri sürdü ve ilahî güçlere boyun eğmeyeceğini iddia ederek intihar etti.

Bu arada Fransa’nın artık efsanevi efendisi olan De Gaulle kendinin de seçilmiş olduğuna kanaat getirerek, artık pek cılızlaşmış sesiyle ülkesine hitaben soylu bir konuşma yaptı; çoğunluğa göre doksanıncı yaşında olmasına karşın bu onun hatiplik yeteneğinin doruk noktası olmuştu. İşte o zaman hırsın nasıl bütün duyguların önüne geçebileceği gözler önüne serilmiş oldu. Ölüm onların insanlığın geri kalanından daha yüce bir kişilik

olduğunu kanıtlayacaksa, ölmekten mutluluk duyacak insanlar olabiliyordu.

Ne var ki De Gaulle buruk bir hayal kırıklığı yaşayarak gece yarısını sağ salim atlattı. Herkesin şaşkın bakışları altında bu kez bir anda ölüveren Koccio oldu; o Batı Afrika Federasyonu'nun dinamik başkanı olmasının yanı sıra, sevimli bir şarlatan olarak da tanınırdı. Sonradan edinilen bilgilere göre Busundu'da kurmuş olduğu eğitim merkezinde nesnelerin ve insanların içlerindeki suyu uzaktan çekip almanın, yani onları kurutmanın bir yolunu bulmuştu ve bu bir savaş nedeni olmak üzereydi.

"En güçlü olan ölür" yasası genel geçer olarak kabul edildikten sonra bir zamanlar pek gözde olan bütün yüksek makamlardan genel bir kaçış başladı. Neredeyse bütün başkanlık koltukları boşaldı. Açgözlülükle peşinde koşulan yetkiler, şimdi kuzgun bir kor gibi elden ele fırlatılıyordu. Siyasetin, endüstrinin ve finansın kodamanları arasında kim daha önemsiz yarışı başladı. Herkes küçüldükçe küçülüyor, kanatlarını kısıyor, kendi ülkelerinin, partilerinin, kurumlarının yazgısı hakkında kara tablolar çiziyordu. Dünya tersine dönmüştü. Bir sonraki salı gecesi karabasanı olmasa pek şenlikli bir manzara sayılabilirdi bu.

Beşinci, altıncı ve yedinci salıların gece yarıları da aynı şey yaşandı. Sırasıyla Çin'in Başkan Yardımcısı Hoseni, Kahire'nin soylu dinî lideri Fat en-Nissam ve Ruhr'un sultanı olarak tanınan dinî lideri Kaltenbrenner son nefeslerini verdiler.

Daha sonra kurbanlar daha düşük düzeydeki kişiler arasından seçilmeye başladı. Korkuya kapılan yüksek makam sahipleri koltuklarını bırakıp kaçmıştı. Her zamanki gibi yürekli olan yaşlı De Gaulle asasına sahip çıkmayı sürdürüyordu. Ama nedense ölüm ona yüz vermiyordu. O

gerçekten de kuraldışı kalan tek isimdi. Daha sonraki salıların gece yarılarında ondan çok daha az yetki sahibi kişiler bu dünyaya veda etmek zorunda kaldılar. Acaba yüce Tanrı onu görmezden gelerek bir tevazu dersi mi vermek istiyordu?

Birkaç ay sonra ortada ne bir diktatör, ne hükümet başkanı, ne büyük parti önderi ne de bir endüstri devi kalmıştı. Ne harika bir şeydi bu böyle! Hepsi istifa etmişti. Ulusların ve kuruluşların yönetimini birçok addan oluşan kurullar üstlenmişti ve bu kurullarda görev alanlar bir diğerinin önüne geçmemek için büyük dikkat harcıyordu. Dünyanın en varlıklı insanları da biriktirmiş oldukları müthiş servetlerini büyük hayır kuruluşlarına, toplumsal ve sanatsal etkinliklere bağışlıyorlardı.

Benzeri görülmemiş çelişkiler yaşanmaya başladı. Arjantin'de yapılan seçim kampanyasında Başkan Herminosino alacağı oylardan bir veba mikrobu gibi korktuğu için kendini öylesine kötüledi, öyle itiraflarda bulundu ki, yasalara karşı gelmek suçundan yargılandı. Roma'da partinin yayın organı *Unità* gazetesinde yayımlanan hazin makaleler İtalyan Komünist Partisi'nin –aslında halen etkin olmasına karşın– dağılma kararı aldığını bildiriyordu; üstelik bunları yazan partinin genel başkanı Cannizzaro idi. Komünist Parti lideri görevine büyük bir aşkla bağlıydı ama istifa etmek istemediği için yazgıyı bu yolla değiştirebileceğini umut ediyordu. Dünya halter şampiyonu Vasco Bolota zayıf düşmek için bedenine sıtma virüsü zerk edilmesini sağladı; çünkü fiziksel güç de tehlikeli bir kudret işaretiydi.

Uluslararası, ulusal ya da özel bütün tartışma ve kavgalarda herkes karşısındakine hak veriyor, en güçsüz, en çekingen, en yetersiz görünmeye uğraşıyordu. Buna bağlı olarak Kopernik Krateri de Ruslar ve Amerikalılar arasında eşit olarak paylaştırıldı. Kapitalistler firmalarını işçile-

rine devrediyor, işçiler patronlarına fabrikalarını kendilerine saklamaları için yalvarıyordu. Birkaç gün içinde bütün ülkeler tamamen silahsızlanma kararı aldı. Eski bombalar Satürn yakınlarında patlatıldı ve bu nedenle gezegen, halkalarından bazılarını yitirdi.

Aradan altı ay geçmeden en yerel çekişmeler bile son bulmuştu. Çekişme mi? Artık tartışma, nefret, kavga, söz dalaşı, çıkışma diye bir şey kalmamıştı. Yetkiye duyulan ihtiras ve egemenlik manyaklığı son bulmuş, barış ve adalet kendiliğinden dört bir tarafa yayılmıştı. Tanrı'ya şükür bu barış hali on beş yıldır sürmektedir; çünkü 1980 dersini unutan hırslı biri şöyle bir başını kaldıracak olsa, o görünmeyen orak ilk salı gece yarısı gelip kellesini uçurvermektedir.

Haftalık "idamlar" ekim ortasında sona erdi. Artık buna gereksinme kalmamıştı. Yeryüzündeki gidişatı düzeltmek için kırk kadar kalp krizi yeterli olmuştu. Son kurbanlar ikinci sınıf önderlerdi ama dünya pazarında onlardan daha yetkili ad kalmamıştı. Yalnızca ihtiyar De Gaulle inatla sırasını savıyordu.

Sondan bir önceki kurban Amerika'nın ünlü televizyon sunucusu George A. Switt (Sweet olarak tanınırdı) oldu. Pek çok kişi bu duruma şaşırdı ama gerçekte Switt harika bir şöhrete sahip olmasına karşın Konfederasyon'da daha yüksek bir makama göz dikmişti. Bu konu hakkında sorgulanan 1950'li yılların ünlü televizyon sunucusu Mike Bongiorno bu duruma hiç şaşırmadığını söyledi. O da, kendi iyi zamanlarında –arzu etmediği halde– sınırsız bir şöhrete sahip olmuştu; yabancı bir ülke (adını açıklamadı) ona yeri göğü teklif etmiş ve karşılığında İtalyan halkını devrime çağırmasını istemişti. Böylelikle var olanın yerine başka bir düzen kurulabilecekti (nasıl bir düzen olduğunu da açıklamadı). Ama her ne kadar Amerikan pasaportu taşısa da, vatanseverliği nedeniyle Bongiorno bu öneriye hayır demişti.

MEÇHUL GENERAL

Geçtiğimiz günlerde atlasın kırk yedinci sayfasının altlarında, pek çok “h” harfi ile yazılan zor adın sahibi olan sarımsı lekenin kimsenin anımsamadığı bir savaş alanında, coğrafi keşif amaçlı kazı yapılırken bir general bulundu.

Muhtemelen aradan geçen uzun yıllar boyunca rüzgârın taşımış olduğu kum tabakasının altında, büyük bir general olmasına karşın sıradan bir gariban, piyadelerin en sonuncusu, vatansız bir berduş, susuzluktan bitmiş deve, lanet olası bir hırpani gibi yatıyordu. Farkların varlıklarını sürdürmeleri bizlerin yaşamaya, konuşmaya, giyinmeye, üzerimize düşen komediyi oynamaya devam etmemize bağlıydı; sonra bitiyordu. Ölüm insanları sadeleştiriyor, sonsuzluğun arzularına gayet uyumlu olarak herkesi eşit kılıyordu.

Tanım: Oldukça yıpranmış ve dağılmış bir iskelet, kemiklerinin hepsi tamam; boy tahminen bir metre yetmiş iki santim; kırık yok, darp izi yok; çene kemikleri nefes almış gibi yarı açık (bir diş altın).

Ek: Üniforma paralanmış ve lime lime olmuş, örümcek ağı tutmuş, tahminen çizme, kemer ve eldiven kalıntıları; camı kalmamış gözlükler –belki miyop, belki güneş için–. Sözün kısası özel bir ayrıntı yok. Keşfi yapan görevliler teknisyenlerdi ve son derece olumlu insanlar-

dı; eğer aşağıdaki durum ortaya çıkmasaydı bu buluntuyu fazla önemsemeyeceklerdi:

Köprücükkemiklerinin yerinde gümüş püskülleri olan apoletler; baş yerinde Yunan hatlı altın süslemeli miğfer, göğüs olması gereken yerde madalyalık ve renklerini gayet iyi korumuş şeritlerle asılı gümüş ve bronz madalyalar (altın değil) vardı.

Kazıyı yapan işçilerden biri şaşkınlıktan küfretti, biri, "Oh!" dedi, biri de hayret nidaları haykırdı. Ama başlarındaki mühendis hemen şöyle dedi: "Çocuklar beni dinleyin ve sakın dokunmayın!" Çünkü bazı antik gömülerin pek hassas olduklarını ve zaman yüzünden kırılganlaştıklarını duymuştu. Zaten dokunmaya hiç gerek de yoktu.

Çalışılan mekânda boğucu bir sıcak vardı, saat daha dokuzu kırk geçiyordu ama güneş çoktan yükselmişti ve kazı işçileri çok terlemişti. Çevredeki seraplar ve nesnelerin sıcaklık yüzünden dalgalanan görüntüleri arasında, çok uzakta olmayan denizin insana pek iyi gelen o samimi kokusu, havası, çalışanlara arada bir soluk aldırıyordu.

İşte o canlı, özgün, güçlü ve özel havanın temasıyla orada bulunanlar apoletlerin, madalyaların ve şeritlerin mikroskobik kıymıklara, rüzgârın savurmaya başladığı gümüşü bir toza dönüştüğüne tanık oldular. Bir ya da iki dakika içinde onca gösterişten ve şandan geriye kalan sadece madenî bir miğferdi, o kadar.

Mühendis becerikli biri olduğundan boynunda asılı makinesiyle ânında birkaç fotoğraf çekmişti; böylece belgeler bu cesedin sıradan bir zavallıya değil, bir generale ait olduğunu kanıtlayabilecekti.

Jeoloji mühendisi ve işçileri gene de şaşırp kalmış, ne diyeceklerini bilemez olmuşlardı; onlar kadar beklenmedik ve kötü görüntülere alışık olanlar bile şimdi bu acayip iskelet karşısında ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

İşçiler, yaşanmış olan savaş hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyordu; çünkü hepsi yirmi üç-yirmi beş yaşlarında gençlerdi. Mühendis onlara göre daha bilgili sayılırdı ama onunkinin de tatmin edici bir bilgi olduğu söylenemezdi: O topraklarda savaş olduğunda o da küçük bir çocuktı ve bu savaşı anımsamak ilgisini çekmiyordu. Ne var ki hepsi onun bir general ve zamanında önemli bir kişi olduğunu anlamıştı.

Gereken önlemleri alarak kaburgaları, göğüs kemikleri, omurgaları, uyluk kemikleri arasında kimlik belgesi, fotoğraf, paso ya da sınır geçme izni gibi bir evrak aradılar. Ama hiçbir şey bulamadılar ve generalin adına ya da adının baş harfine ilişkin bir bilgi elde edemediler. Generaldi, işte o kadar.

Bugünün hayatını yaşayan insanların, çınar gövdesi gibi kalın kollara sahip delikanlıların, elektronik ve otomasyon peşinde koşan mühendislerin artık bir ölü için uygulanmak konusunda ne zamanları ne de hevesleri vardır. Boğazlanmış bir kuş, kamyon lastiği altında ezilerek tereyağı gibi asfalta sıvanan kedi, kanala düşüp boğulan çocuk onların yüreğini burkmadığı gibi kendi ana babalarını bile pek önemsedikleri söylenemez.

Nerede kalmış bu ceset için üzölmek. Kimsenin adını bilmediğı, kimsenin anımsamadığı, kimsenin arkadaşlık etmediğı, emir subayı, emir eri olmayan, kişisel bir otomobili bulunmayan, uğruna borazanların çalınmadığı, şimdi de rüzgârın madalyalarını savurarak onu bir köpek yavrusu gibi çıplak bıraktığı bu general yukarıdaki örneklerden bile beter durumdaydı.

Kemerinin genişliğinden belki şişman bir adam olduğu anlaşılabilirdi; en az ellili yaşlarında olmalıydı; harp okulu çıkışlı, önemli söylevlerin yazarı, araç gereç ve personelden sorumlu, yüksek sınıftan biriyle evli, sanatsever,

neşeli, sohbeti keyifle dinlenir, geleceği parlak bir subay olduğu düşünülebilirdi. Gerçekten de öyleydi.

Yitirdiğin savaşların madalyalarıyla süslüsün; yarınki savaşta talih senden yana olacaktı ama tam o gün ölüverdin.

Şişmanlıktan biraz eğik duran omuzlarında, hem sağda, hem solda takılı apoletlerinin gümüş sırmaları şanın serabı gibi parlıyordu. Oysa şimdi onlar da silinmişti. Kim bilir kim takmıştı sana o apoletleri?

Dizinden aşağı uzanan flüt biçimindeki kemik; o sevimli ve otoriter femur, sen ayağını üzengiye taktığın zaman, savaşçı ruhunun coşkusuyla, borazanların gümbürtüsüyle, geçit törenlerinin anlatıldığı kahramanlık kitaplarını hayal ederek kim bilir ne kadar mutlu oluyordu.

Bir asa biçiminde olan ama bugün bir galeta kadar incelmış kemikle sen kim bilir kimlere kumanda ediyordun? Olasılıkla geniş bir araziye denetlemek amacıyla merkezden çok uzaklara yollanmıştın. İşini bilir bir kumandan diyorlardı. Ve işte şimdi buradasın.

Şimdi Saygıdeğer General X için dikkat notası çalacak zavallı bir borazancı yok mudur?

Yoktur. İnsanlar Saygıdeğer Generalleri hiçbir zaman sevmemiştir. Hele şimdi! Her zamankinden daha az sevilirler.

İşçilerden biri yerde yatan iskeleti göstererek, “Bu koca göbeklinin tekiydi herhalde!” dedi. Herkes gülmeğe başladı; rüzgâr çevredeki çalıları hışırdattı; dikenler ve tüylü yapraklar da bu gülüşe katıldı.

Bu yıllar içinde başına ne gelirse gelsin, hesaplaşmaların ve bayrakların rengi istediği kadar solsun, meçhul askerler insanlarda merhamet uyandırır. Ama meçhul general, hayır.

Generaller aç değildir; çünkü onların özel yemekleri iâşe askerlerinin başkaygısıdır.

Generallerin paramparça olan mukavvadan ayakka-bıları yoktur ve ayakları kendilerinden önce şehit düşmez.

Generallerin geride bıraktıkları ve akşam olduğu zaman kıskançlık yüzünden uğruna gözyaşı dökcek sevgi-lileri yoktur.

Generallerin, ocak başına oturmuş, dikiş dikerek on-ları bekleyen, arada sırada gözlerini kaldırıp oğullarının resmine bakarak hüznlenen anneleri yoktur. İşte bu ne-denle halk onları sevmez ve onlara merhamet duymaz.

Generaller dünyanın haberi olmadan can vermez; on-lar topların, bombaların, mitralyözlerin ateşi altında, kim-senin haberi olmadan, hiç kimse bu kaybı kayıt altına almadan ölmezler (burada bulunan, bu kurallara uyma-yan, sıra dışı bir tiptir). İşte bu nedenle halk onları sev-mez ve onlara merhamet duymaz.

Ne zordur general olmak, hele hele ölü general ol-mak. Bir zamanlar onlar için törenler yapılır, anıtlar diki-lirdi... Ya şimdi? Şimdi bir sürü laf işitiyorlar, üzerlerine çöpler dökülüyor.

Neden sonra, işçilerden biri tek ayağıyla kumu itele-yerek yerde yatan ölüyü örtüyor. Sonra aletlerini toplu-yor, ötekilerle birlikte cipine atlıyor ve sigarasını yakıyor.

BİR YANLIŞLIK OLDU

Ünlü ressam Lucio Predonzani kırk altı yaşındaydı ve uzun bir süredir Vimercate'de bulunan kır evinde gözlerden uzak bir yaşam sürmekteydi. Derken bir sabah günlük gazeteyi açtı ve üçüncü sayfanın sağ alt köşesinde dört sütundan verilen haberi okuyunca donakaldı. Haberin başlığı şöyleydi:

İTALYAN SANATINDA YAS RESSAM PREDONZANI ÖLDÜ

Altta, italik harflerle haber şöyle veriliyordu:

Vimercate, 21 Şubat, gece. Kısa süren bir hastalık sonucu, hekimlerin tedavilerinin sonuç vermemesi üzerine iki gün önce ressam Lucio Predonzani yaşama gözlerini yummuştur. Merhumun isteği üzerine ölümü cenazesinden sonra açıklanmıştır.

Haberdan sonra aşağı yukarı bir sütun boyunca sanat eleştirmeni Giovanni Steffani'nin imzasıyla övgü dolu bir makale yer alıyordu. Bir de yirmi yıl kadar önce çekilmiş fotoğraf habere eklenmişti.

Gözlerine inanamayan ve müthiş şaşırان Predonza-

ni önceden hazırlandığı belli olan bu habere kızgın bir bakış attı, yukarıdan aşağıya şöyle bir göz gezdirirken bile övgü dolu sıfatların arasına incelikli bir üslupla zehir akıtan bazı cümleler gizlenmiş olduğunu ayımsadı.

“Matilde! Matilde!” Predonzani soluk alabildiği ilk anda seslenmeye başladı.

“Ne var?” dedi yan odadan karısı.

“Gel Matilde, gel!” diye yalvardı.

“Bir dakika bekle. Ütü yapıyorum.”

“Gel dedim sana!” Ses öyle korku doluydu ki, Matilde ütüyü olduğu gibi bırakıp koştu.

“Bak, şuraya bak!” Ressam gazeteyi uzatırken neredeyse ağlamak üzereydi.

Karısı baktı, sarardı ve kadınlara özgü o inanılmaz mantıksızlıkla bir ağlama tutturdu. “Ah, benim zavallı Lucio’m, Lucio’m canım benim!” diyordu göz yaşları arasında.

Bu sahne erkeği iyice çileden çıkardı. “Delirdin mi sen Matilde? Beni görmüyor musun? Bunun yanlışlık, korkunç bir yanlışlık olduğunu anlamıyor musun Tanrı aşkına?”

Gerçekten de Matilde hemen ağlamayı kesti, kocasına şöyle bir baktı, yüzü duruldu; nasıl bir an önce beklenmedik bir biçimde dul kaldığına inandıysa şimdi de olayın komik yanını görüverdi ve birden neşelendi. “Ah Tanrım, ne komik! Hiç güleceğim yoktu. Bağışla Lucio, biliyor musun, ‘Sanat Dünyasında Yas’ diye okuyunca... oysa sen burada capcanlı karşımdasın.” Bunları kahkahalar arasında söylüyor ve bir yandan da gülmekten iki büklüm oluyordu.

“Yeter, yeter!” Kocasını öfkeden delirmiş bir biçimde susturdu karısını. “Anlamadın mı hâlâ? Korkunç bu, korkunç! Bu gazetenin yöneticisi görür şimdi gününü. Ah, bak bu şakayı ben ona nasıl ödeteceğim!”

Soluğu doğru kentte alan Predonzani, hemen gazete-ye koştı. Yayın yönetmeni onu dostça bir yaklaşımla karşıladı:

“Buyrun sevgili üstat, şöyle oturun rica ederim. Yok hayır, şu koltuk daha rahattır. Bir sigara alır mıydınız? Bu çakmaklar da asla yanmaz, iflah olmaz bunlar... İşte kül-lüğünüzü de buyurun... Şimdi söyleyin bana: Bu ziyaretinizle onurlandırılmayı neye borçluyum?”

Numara mı yapıyordu, yoksa gazetenin yayımladıklarından gerçekten haberi yok muydu? Predonzani işin içinden çıkamadı.

“Ama... ama bugünkü gazetenizin... üçüncü sayfasında... benim ölüm haberim var.”

“Sizin ölümünüz mü?” Gazetenin yönetmeni, yazı masasının üzerinde katlı duran bir nüshayı kapıp açtı; haberi gördü, olan biteni anladı (ya da anlamış gibi yaptı), kısa bir utanç yaşadı ama bu sadece bir an sürdü. Kendini hemen toparlayarak öksürdü:

“Ah ah, bir aksilik olmuş değil mi? Müthiş bir yanlış anlaşılma.” Yoldan gelip geçenin önünde oğlunu azarlayan bir baba gibi konuşuyordu.

Sonunda Predonzani’nin sabrı taşıtı:

“Yanlış anlaşılma mı?” diye haykırdı. “Beni öldürdünüz, öldürüverdiniz! Bu dehşet verici bir şey!”

“Evet, evet,” dedi gazeteci sakın bir sesle. “Belki... şöyle de söyleyebiliriz... haberin içeriği belki de amaçlananın biraz ötesine kaydığını diyebiliriz... Kaldı ki gazetesinin sizin sanatınıza kazandırdıklarının değerini umarım anlamışsınızdır.”

“Kazanç mı? Beni mahvettiniz, perişan ettiniz.”

“Eh, bir yanlışlık yapıldığını yadsıyamam ama...”

“Benim öldüğümü yazdınız ve ben yaşıyorum... Hâlâ siz buna yanlışlık deyip geçebiliyorsunuz... Deli edersiniz insanı... Özür dilemenin de böylesi, ne demek istediğinizi

anlayamıyorum, kaş yapayım derken göz çıkarıyorsunuz. Zararımı karşılama hakkımı saklı tutuyorum!”

“Zararınız mı? Ama sevgili beyefendiciğim...” Gazeteci, üstat derken birden beyefendiye dönmüştü; bu kötüye işaretti. “Siz elde ettiğiniz olağanüstü şansın değerini kavrayamadınız. Başka hangi ressam olsa sevinçten kırk takla atardı şimdi.”

“Şans mı?”

“Elbette şans. Bir sanatçı öldüğü zaman yapıtlarının değeri hemen yükselir. İstemedenden de olsa size müthiş bir iyilik yaptık.”

“Yani ben... yani şimdi ölmüş gibi mi yapayım? Bu harlaşıp havaya mı karışayım?”

“Elbette, eğer bu harikulade fırsattan yararlanmak istiyorsanız tabii. Tanrım, bu fırsatı kaçırmak istemezsiniz herhalde... Düşünün bakın: Ardınızdan açılmış bir sergi, iyi düzenlenmiş bir retrospektif... Biz de bunu duyurmak için elimizden geleni yaparız. Milyonlar kazanırsınız sevgili üstat, belki de daha fazlasını.”

“Ya ben? Ben ortadan kaybolacağım öyle mi?”

“Söyleyin bana, bir erkek kardeşiniz var mı?”

“Evet. Neden? Güney Afrika’da yaşar.”

“Harika, peki size benzer mi?”

“Yeterince benzer ama onun sakalı vardır.”

“Şahane. Siz de sakal bırakın o halde ve kendinizi kardeşiniz olarak tanıttin. Her şey yoluna girecektir. İnanın bana: İşleri olurlarına bırakmak en iyisidir. Sonra, anlarsınız ya... Bu şekilde toparlamak... Kim bilir sonunda kime yarayacak... Siz, samimiyetimi bağışlayın, belki sonunda biraz iki arada bir derede kalabilirsiniz ama... Ne yapalım, ölüp de sonradan dirilenler hiçbir zaman sempatiyle karşılanmamıştır... Sanat dünyasında da bu işler nasıldır, bilirsiniz; yeniden dirilmeniz ölümünüzle pek çok övgü aldıktan sonra, pek kötü bir izlenim yaratabilir de...”

Ressam bu öneriye hayır diyemedi. Kır evine geri döndü. Bir odaya gizlenip sakal bıraktı. Karısı yas giysilerine büründü. Dostları ona başsağlığı dilemeye geldi; özellikle Predonzani'nin her zaman bir gölgesi olagelmış olan Oscar Pradelli'nin ziyaretleri sıklaştı. Daha sonra müşteriler gelmeye başladı; alıp satanlar, koleksiyoncular, kokuyu alanlar üşüştü. Daha önce zar zor kırk-elli bin eden tabloları şimdi iki yüze satmak çocuk oyunu olmuştu. Öte yandan Predonzani gizlendiği köşesinde çalışıyor, üzerlerine eski tarihler atarak piyasaya tablo üstüne tablo sunuyordu.

Bir ay sonra –sakalı iyice uzamıştı– Predonzani, Güney Afrika'dan dönmüş erkek kardeş rolünü üstlenerek sokağa çıkmaya cesaret etti. Gözlük taktı, egzotik bir aksanla konuşmaya başladı. Ne kadar da çok benzeşiyorlarmış, diyordu insanlar.

Eve kapanmasından sonraki ilk gezintilerinden birinde, içindeki merak duygusu onu mezarlığa yöneltti. Aile kabristanının mermer yüzeyine bir taş ustası onun adını, doğum ve ölüm tarihlerini kazıyordu.

Ona erkek kardeş olduğunu söyledi. Anahtarla kabristanın tunç kapısını açtı. Aile büyüklerinin tabutlarının üst üste sıralandığı odacığa indi. Ne de çoktular! Bir tanesi yepyenydi, pek de güzeldi. Pirinç levhanın üstünde "Lucio Predonzani" yazılıydı. Kapak vidalarla kapanmıştı. Çekingen bir tavırla tabutun bir kenarına eliyle vurdu. İçeriden kof bir ses yankılandı. Buna içten içe sevindi.

İlginçti. Oscar Pradelli'nin ziyaretleri gittikçe sıklaşıyor ve Matilde gittikçe canlanıyordu. Söz aramızda yas ona yaramıştı. Predonzani bu değişimi haz ve anlayış karışımı bir duyguyla izliyordu. Bir akşam yıllardan beri olmadığı gibi arzuladı karısını. Dul karısını arzuluyordu.

Pradelli'ye gelince, onun bu sürekli gidip gelişinin ardında bir amaç mı yatıyordu acaba?

Predonzani bunu Matilde'ye anımsattığında karısı ona neredeyse kin ve öfke dolu bir tepki gösterdi. "Neler geçiyor aklından? Zavallı Oscar! Senin tek gerçek dostun oymuş. Sana gerçekten ağlayan tek kişi. Benim yalnızlığımı hafifletmeye çalışıyor; sen ondan kuşkulaniyorsun. Utanmalısın bundan."

Bu arada kentte ressamın anısına düzenlenen sergi açıldı ve olağanüstü bir başarı kazandı. Masraflar çıktıktan sonra beş buçuk milyonluk bir kâr elde edildi. Bunun hemen ardından Predonzani ve yapıtları inanılmaz bir hızla unutuldu. Sanat dergilerinde ve makalelerde adı daha az anılır oldu. Sonunda hepten sözü edilmez oldu.

Sanatçı, Lucio Predonzani olmadan da dünyanın bütün işlerin üstesinden gelebildiğini umutsuzca seyrediyordu. Güneş eskiden olduğu gibi doğuyor, batıyor; hizmetçiler eskiden olduğu gibi bahçelerde halı dövüyor, trenler yol alıyor, insanlar yiyip içip eğleniyor ve geceleri delikanlılarla genç kızlar eskiden yaptıkları gibi parkın kara parmaklıkları önünde, ayakta öpüşüyorlardı.

Derken bir gün kırlardaki gezintisinden eve döndüğünde, sevgili dostu Oscar Pradelli'ye ait pardösünün holde asılı durduğunu gördü. Ev sessizdi, müthiş bir senlibenlilik ve davetkârlık havası egemendi. Odadan alçak sesler, fısıltılar, yumuşacık iç çekişler işitiliyordu.

Parmaklarının ucunda yürüyerek geri geri eşige kadar gitti. Yavaş yavaş çıktı, mezarlığa doğru yürümeye başladı. Yağmurlu, tatlı bir akşamdı.

Aile kabristanına varınca çevresine bakındı. Tek bir Allah'ın kulu yoktu. Bunun üzerine tunç kapıyı açtı.

Karanlık yavaş yavaş inerken, hiç acele etmeden küçük çakısıyla yepyeni tabutun kapalı durmasını sağlayan vidaları gevşetti, kendi tabutunun, Lucio Predonzani'nin tabutunun kapağını açtı.

Sakince, içine girip sırtüstü uzandı ve ölülerin ebedi

uykularına yatarken rahat ettiklerini sandığı o pozisyonu aldı. Sandığından da rahattı.

Fazlaca rahatını bozmadan, ağır ağır üzerine çekti kapağı. Az bir aralık kaldığında ona seslenen kimse olup olmadığına kulak verdi. Onu çağıran hiç kimse yoktu.

Bunun üzerine kapağı tamamen kapattı.

ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK

Celestino adındaki bir rahip inzivaya çekilmeye karar vermiş ve yüreklerin en büyük yalnızlık hissettiği, Tanrı'nın en çekici geldiği yer olan büyük bir kentin göbeğine sığınmıştı. Doğu'nun kum, taş ve güneşten oluşan çöllerinde müthiş bir güç vardır; en dar görüşlü adam bile yaratılmışın bu engin görüntüsü ve sonsuzluğun derinliği karşısında kendi önemsizliğini hissedebilir ama kalabalıktan, gürültüden, tekerleklerden, asfalttan, elektrik ışıklarından, hep birlikte ilerleyen ve aynı anda aynı hükmü ilan eden saatlerden oluşan kentlerin çölü çok daha güçlüdür.

Bu çorak arazinin en gözden uzak noktasında, Tanrı'ya tapma dürtüsünden kendini alıkoyamayan Peder Celestino yaşıyordu ama onun aydınlanmış bir kişi olduğu bilindiğinden, ülkenin pek uzak yerlerinden bile kederli ya da sarsılmış insanlar geliyor; ya bir öğüt istiyor ya da günah çıkarıyorlardı. Bir tamirhane hangarında bulduğu eski bir kamyon döküntüsünün sürücü mahalli, artık camları olmasa bile günah çıkarma kabini olarak işe yarıyordu.

Bir akşam, saatler boyunca, anlamlı anlamsız pek çok günah dinlemiş olan Peder Celestino karanlık inmek üzereyken kulübesinden ayrılmak üzereydi ki, gölgele-

rin arasından zayıf, ufak tefek bir tip pek pişman bir tavırla ona doğru yürümeye başladı.

Ancak yabancı diz çöktüğü zaman peder onun da bir rahip olduğunu fark etti.

Keşiş, "Senin için ne yapabilirim küçük rahip?" diye sordu sabırlı ve tatlı sesiyle.

"Günah çıkarmaya geldim," dedi adam ve zaman yitirmeden itirafa başladı.

Celestino insanların sudan itiraflarına, hele hele kadınların pek masum olayları ballandıra ballandıra anlatmalarına alıştı ama kötülükten bu kadar arınmış bir Hristiyanla hiç karşılaşmamıştı. Küçük rahibin kendini suçladığı eksiklikler gülünç denebilecek kadar masum, kırılğan ve hafiftiler. Gene de insanları yakından tanıyan peder, baklanın ağızdan biraz sonra çıkacağını, şimdilik konunun çevresinde dolaşıldığını anlamıştı.

"Haydi oğlum, geç oldu ve doğrusunu istersen hava da soğumaya başladı. Sadede gelelim!"

Rahip, "Peder, buna cesaret edemiyorum," diye kekeledi.

"Nasıl bir günah işledin? Aslında bana kalırsa sen iyi bir gence benziyorsun. Herhalde cinayet işlemedin. Ya da kibirli davranma konusunu abartmadın."

"Aynen öyle oldu," dedi öteki bir çırpıda.

"Cinayet mi?"

"Hayır. Öteki."

"Kibir mi? Bu mümkün mü?"

Genç rahip iyice ezilip büzülmeye başladı.

"Konuş haydi, anlat bana. Her ne kadar bugün fazlasıyla tüketmiş olsam da Tanrı'nın merhametinin sonu yoktur, eminim sana da yetecek bir tutam merhamet kalmıştır elinde."

Öteki nihayet konuşmaya karar verdi.

"Bakın peder, olay çok basit ama bence korkunç.

Ben rahip olalı birkaç gün oldu. Görev yeri olarak belirtilen kilisemde işbaşı yaptım. Ne var ki...”

“Konuş haydi evlat. Yemin ederim seni yemeyeceğim.”

“Şey... bana ‘aziz peder’ diye hitap edildiğinde, size gülünç gelecek ama ben bir sevinç duyuyorum, içimi sıcak bir duygu kaplıyor...”

Gerçekte bu büyük bir günah sayılmazdı; din adamları da dahil inananların hiçbirinin aklından bu nedenle günah çıkarmak geçmezdi. İnsan denen mahluk konusunda son derece deneyimli olan münzevi peder bile bunu beklemiyordu. Bu nedenle oracıkta, ayak üstünde ne yanıt vereceğini bir türlü bilemedi çünkü daha önce böyle bir itirafla karşılaşmamıştı.

“Şey... hım... anlıyorum... bu iyi bir şey değil... Senin içine o sıcaklık duygusunu veren şeytan değilse... işimiz daha kolay... Ama önemli olan senin bunun farkına varabilmiş olmandır... Bu utanç bir daha aynı tuzağa düşmeyeceğini gösteriyor... Elbette bu kadar genç yaşında ki birle tanıştıysan işin kolay değil ama... *Ego te absolvo.*¹”

Aradan üç-dört yıl geçmişti ve Peder Celestino onu neredeyse tamamen unutmuştu ki, sözü edilen rahip yeniden günah çıkarmaya geldi.

“Seni daha önce görmüş müydüm, yoksa karıştırıyor muyum?”

“Doğru, görmüştünüz.”

“Dur bir bakayım sana... ama... tabii ya, sen osun... Hani sana aziz peder dedikleri için mutlu olan rahip, değil mi?”

Yüzüne deneyimin onuru sinen rahip eskisi kadar çekingen görünmeden, “Aynen öyle,” dedi, gene de hâlâ çok genç, ince bir din adamıydı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu.

1. (Lat.) Seni günahlarından arındırıyorum. (Y.N.)

Peder Celestino, durumuna razı olmuşluğun bezginliğiyle, "Oh, oh!" dedi. "Bunca zaman sonra kendini düzeltmişsindir umarım."

"Daha kötü, daha da kötü oldum."

"Beni korkutuyorsun oğlum. Anlat bakalım."

"Tamam," diyen rahip toparlanmak için çaba gösteriyordu. "Eskisinden çok daha beter oldu... Ben... ben..."

"Cesaret," diyen Peder Celestino genç din adamının ellerini kendi elleri arasına almıştı, "yüreğimin çarpıntısını artırma."

"Şöyle oluyor: Birisi gelip bana 'monsenyör' derse ben... ben..."

"Mutluluk duyuyorsun değil mi?"

"Evet, ne yazık ki öyle."

"Bir hoşnutluk, bir sıcaklık..."

"Kesinlikle doğru."

Peder Celestino konuyu çabuk toparladı. İlk seferinde bu insani bir durum olarak ona pek ilginç gelmişti ama artık böyle düşünmüyordu. Olasılıkla –diye düşünüyordu– bu kutsal kişi zavallı bir aptalın teki olduğu için insanlar onunla alay ediyor. Günahları affedilmeli miydi bu durumda? Peder Celestino birkaç dakika içinde onu Tanrı ile baş başa bıraktı.

Aradan bir on yıl daha geçti; ufak tefek rahip geri geldiğinde münzevi rahip iyice yaşlanmıştı. Daha da küçülmüş gibi duran rahibin yüzü solgunlaşmış, saçları kırışmıştı. Bu nedenle Peder Celestino ilk anda onu tanıyamadı. Ama konuşmaya başlar başlamaz sesinin tınısı uykuya dalmış anılarını canlandırdı.

Celestino, karşısındakini rahatlatan gülümsemesiyle, "Ah, sen o 'aziz' ve 'monsenyör' olansın. Yoksa karıştırıyor muyum?" diye sordu.

"Harika bir belleğin var peder."

"O günden bugüne ne kadar zaman geçti?"

“Neredeyse on yıl.”

“Ve on yıl sonra sen... hâlâ aynı noktada mısın?”

“Daha kötü... daha kötü...”

“Bu ne demek oluyor?”

“Bakın peder... şimdi... birisi benimle konuşmak istediği zaman ‘Ekselansları’ diye hitap ediyor, ben...”

“Başka bir şey söyleme evlat!” Peder Celestino sabrının patlamaya hazır bir bombayla sınandığını hissediyordu. “Her şeyi anladım. *Ego te absolvo.*”

Bu arada da şunu düşünüyordu: Ne yazık ki yıllar geçtikçe bu zavallı rahip daha da saflaşıyor ve insanlar onunla fena alay ediyorlar. O da bu tuzağa düşmekten kurtulamıyor ve üstüne üstlük bu sözleri duydukça keyifleniyor. Eminim beş-altı yıl sonra gene karşıma dikilecek ve bu sefer ona “Eminenza”¹ diye hitap ettiklerini iddia edecektir.

Gerçekten de aynen böyle oldu. Bir tek, tahmin ettiğinden bir yıl önce gerçekleşti.

Herkesin bildiği o korkunç hızıyla yıllar gelip geçti. Peder Celestino artık öyle yaşlıydı ki, sabahları günah çıkarma kulübesine kucakta taşınıyor ve akşam çile odasına gene kucakta dönüyordu.

Şimdi o ufak tefek rahibin günün birinde nasıl yeniden ortaya çıktığını ince ince anlatmak gerekir mi? Sanki onun da daha yaşlanmış, daha kamburlaşmış ve daha sıskalaşmış gibi olduğunu ve sanki gene aynı huzursuzluk yüreğini kemirdiği için geldiğini söylemek gerekir mi? Hayır, elbette gerekmez.

Yaşlı münzevi onu sevgiyle karşıladı ve, “Benim zavallı minik rahibim, yoksa gene aynı kibir sorunu yüzünden mi buradasın?” diye sordu.

1. (İt.) Kardinallere verilen unvan; saygıdeğer. (Y.N.)

“Sen benim ruhumu okuyorsun peder.”

“İnsanlar şimdi nasıl şımartıyorlar seni? Eminim artık sana ‘papa hazretleri’ diyorlardır.”

“Aynen öyle.” Günah çıkarmak isteyen rahibin sesinde müthiş bir utanç vardı.

“Onlar sana öyle dedikçe, senin içini bir sevinç, bir neşe ve mutluluk kaplıyor değil mi?”

“Maalesef, maalesef. Tanrı beni bağışlar mı?”

Peder Celestino içten içe güldü. Bu kadar saflık onu şaşırtıyordu. Bir an, o zavallı, alçakgönüllü rahibin, gözden uzak bir dağ kasabasının rahipliğini yaptığını, solgun, asık ya da fesat yüzler arasında kıtça sayılabilecek aklıyla yolunu bulmaya çalıştığını gözlerinin önünde canlandırır-
verdi. Hepsi birbirinin aynı olan tekdüze günleri, tekdüze mevsimleri ve tekdüze yılları giderek daha da acımasızlaşan inananlar arasında tüketmeye uğraştığını düşün-
dü. Monsenyör... ekselansları... *eminenza*... ve şimdi de papa hazretleri... Bu köylü milleti utanmak nedir bilmi-
yordu. O gene de bunlara alınmıyor, bu değerli sıfatlar onun yüreğinde bir sevinç kaynağı yaratıyordu. Ne mutlu saf ruhlara, diyen münzevi peder son sözünü söyledi: *Ego te absolvo*.

Artık iyice yaşlanan Peder Celestino gün geldi ölümünün yakın olduğunu hissetti ve ilk kez kendi için bir dilekte bulundu. Onu bir biçimde Roma’ya götürmele-
rini istedi. Gözlerini sonsuza dek kapamadan önce hiç olmazsa bir kez Aziz Petrus Bazilikası’nı, Vatikan’ı ve hatta papayı görebilmek onu mutlu edecekti.

Ona hayır diyebilirler miydi ki? Taşınabilir bir yatak edindiler, münzevi rahibi üzerine yatırdılar ve onu Hristiyanlığın merkezine taşıdılar. Bu da yeterli değildi. Celestino’nun saatleri bile sayılı olduğundan onu Vatikan’ın merdivenlerinden çıkardılar, binlerce başka hacıyla bir-

likte bir salona aldılar. Sonra beklemesi için bir köşede bıraktılar.

Uzun zaman bekledikten sonra Peder Celestino kalabalığın açıldığını, salonun ta diplerinden bembeyaz giyinmiş, öne eğilerek yürüyen bir figür geldiğini gördü. O papaydı!

Nasıl biriydi? Yüzü nasıldı? Her zaman bir gergedan kadar miyop olan Peder Celestino, dehşetle gözlüklerini unutmuş olduğunu fark etti.

Ama şans eseri beyaz giyimli kişi ona doğru yaklaştı, yaklaştıkça büyüdü ve sonunda gelip onun yatağının yanında durdu. Münzevi peder elinin tersiyle yaşaran gözlerini temizledi ve yavaşça doğruldu. İşte o zaman papanın yüzünü gördü. Ve onu tanıdı.

O kadar heyecanlandı ki, kendini tutamayarak yüksek sesle, "Ah, sen benim zavallı küçük rahibimsin, benim gariban rahibim!" deyiverdi.

Vatikan'ın görkemli yüceliği içerisinde, tarihte ilk kez olarak şu sahne yaşandı ve izlendi: papa hazretleri ve kim bilir nereden gelen, kimsenin tanımadığı yaşlı bir rahip el ele tutuşmuş, hıçkırarak ağlıyorlardı.

YA ÖYLEYSE?

O, Diktatör'dü ve yüce Konzern salonunda yapılan Evrensel Kardeşlik Kongresi sona ereli birkaç dakika olmuştu; karşı tarafın önergeleri ezici bir çoğunlukla reddedilmişti; bu nedenle o şimdi Ülkenin En Kudretli Kişisi idi ve Bu Andan Başlayarak Ona İlişkin ve Hitaben Yazılan Her Şey Büyük Harfle Başlamak Zorundaydı; Bu Bir Onur Meselesiydi.

Artık yaşamının son amacına da ulaşmıştı ve bu kadar çok isteyeceği bir şey kalmamıştı. Kırk beş yaşındaydı ve Dünyanın Egemeni olmuştu. Üstelik bu noktaya başkalarının yaptığı gibi şiddet kullanarak gelmemişti; çalışkanlık, sadakat, ciddiyet sergilemiş; dünyevi zevklerden, fiziksel mutluluklardan, eğlencelerden, neşelerden uzak durmuştu. Yüzü solgundu, gözlük kullanıyordu ama ondan yüksek mevkide bulunan kimse yoktu. Kendini biraz yorgun hissediyordu ama mutluydu.

Demokratik bir tavırla kentin sokaklarında yürür ve bu öznel başarısını düşünürken öyle vahşi bir mutluluk duyardı ki, adeta acı veren yoğunluktaki duygular iliklerine kadar işlerdi.

O, yüce Müzisyen'di; az önce İmparatorluk Operası'nda başyapıtının notalarının coşkulu seyircinin yürek-

lerine sızdığını, orada mayalanarak kabardığını duymuş, bu onu zafere taşımıştı; beyninde hâlâ çılgın çılgınlara eşlik eden coşkulu alkışların izi vardı; böylesi alkışların ne kendi ne başkaları için yükseldiğini duymuştu, bunlarda esrime, gözyaşı ve adanma duygusu vardı.

O, yüce Cerrah'tı; bir saat önce öte dünyanın kapısını zorlamakta olan bir insan bedeni karşısındaydı; onun çılgınca bir işe giriştiğini düşünenlerin şaşkın bakışları altında, kimsenin hayal bile edemeyeceği bir şeye cesaret etmişti; beynin bilinemeyen derinliklerinde var olmakta direnen bir parçacığı sihirli elleriyle gün ışığına çıkarmıştı. Bedenin son hayat belirtisi, ölüm yanı başına gelince kimse bu onursuz küçük düşmeyi görmesin diye ormanın ıssızlıklarına kaçan bir köpekçik gibi sığınmıştı bu noktaya. Ve karabasandan çıkarılan o minik parçacık sayesinde hastayı yeniden canlandırmıştı. Böylece gerçekte öte âlemin kapısına varmış olan kişi gözlerini açmış ve gülümsemişti.

O, yüce Banker'di; onu un ufak etmeye yönelik korkunç manevralardan kıvrak biçimde sıyrılmış, bununla kalmayarak dehası sayesinde bu iğrenç saldırıyı düşmanlarının üzerine püskürtmüş ve onları alt etmeyi becermişti. Bu nedenle çıldırmış telefonların hiç durmadan çalan zilleri, hesap makinelerinin, elektronik yazıcıların susmayan sesleri içinde sermayesi altın bir bulut gibi şişerek büyümüşü; o şimdi bu altın tahtın üzerinde utkuyla oturmaktaydı.

O, yüce Biliminsanı'ydı; ilahî bir esinlenme sonucunda, çalışma odasının sıkıntılı sefilliği içinde az önce kesin formülün olağanüstü gücünü sezinleyivermişti; dünyanın dört bir yanına dağılmış bilgin meslektaşlarının devasa zihinsel çabaları bu buluş karşısında ansızın gülünç ve anlamsız gevelemelere dönüşmüştü; o son Gerçekliği kendi yarattığı tatlı ve dayanılmaz bir yapıt

gibi elleri arasında bulundurmanın manevi mutluluğunun tadını çıkarıyordu.

O, “Başkomutan’dı” desek? Dört yandan üstün başarılı ordularla çevrilmişken kurnazlık ve buyurganlık sayesinde döküntü ve dingildek ordusunu zincirinden boşanmış ilahlar birliğine dönüştürmüştü; onu boğmakta olan ateşten ve demirden çember birkaç saat içinde parçalanmış, düşman safları korkudan darmadağın olmuştu.

O, yüce Sanayici’ydi, yüce Kâşif’ti, yüce Şair’di; uzun mücadelesi karanlığın, kıtlığın, bitmek bilmeyen yorgunlukların yüzünde bıraktığı izleri coşku ve aydınlık bir çehreyle unutturuvermişti.

Harika güneşli bir gündü, fırtınalı bir günbatımıydı, ayın aydınlattığı ılık bir geceydi, tipi yağan buz gibi bir öğleden sonrasıydı, billur gibi aydınlık seherdi, pek az insanın tanıdığı zaferin olağanüstü ve az bulunur saatiydi. Ve o, tanımlanması olanaksız bu coşku içinde yürürken, çevresindeki yapıların cephelerinde de onu onurlandırma niyeti belirginleşir gibiydi. Eğer saygıyla öne eğilmiyorlarsa, bunun nedeni taştan, betondan, demirden, tuğladan yapılmış olmalarındandı; bu onlara belli bir katılık veriyordu. Ayrıca göklerin, mutlu hayaletleri andıran bulutları bir tür taç oluşturarak üst üste yığılıyordu.

–Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’nın bahçelerinden geçmekteyken– kaçamak bakışları rastlantıyla genç bir kadına takıldı.

Orada yolun kenarında, yüksekte bir tür teras uzanmaktaydı ve önünde işlemeli demirden bir parmaklık vardı. Kız dirsekleriyle bu parmaklığa dayanmıştı ve dalgın dalgın aşağıya bakmaktaydı.

Yirmi yaşlarında olmalıydı; yüzü solgun, dudakları miskin ama hevesli bir ifadeyle aralıktı. Kapkara saçlarını geniş bir topuzla toplamıştı ve –bu genç kuzgun kana-

dı— alnına tatlı bir gölge düşürüyordu. Kendi de bir bulut yüzünden gölgedeydi. Pek güzeldi.

Sıradan, gri bir kazak ve beli daracık siyah bir etek giymişti. Bedeninin ağırlığını demir parmaklığa verdiği—den kalçaları uyuşuk ve hayvani bir serbestlik içinde duruyordu. Avangard bohem hayata ait bir öğrenci olabilir—di; savsaklamayı ve küstahlığı neredeyse saldırgan bir şıklığa dönüştüren tiplerden birine benziyordu. Kocaman mavi gözlükler takmıştı. Onu etkileyen, yüzünün solgunluğunda miskin ifadeli dudakların vahşi kırmızılığıydı.

Aşağıdan yukarıya bakarken —ama bu saniyenin binde birinde oldu— erkek, parmaklıkların arasından kızın bacaklarını gördü; bacaklarının tümünü göremedi; çünkü ayakları terasın çıkıntısının arkasında kalıyordu ve eteği oldukça uzundu. Işığa karşı da olsa gözleri, baldırlarının cüretkâr silüetini seçiverdi; ayak bileklerinden yukarıya doğru herkesin bildiği gibi heyecan verici biçimde genişleyen bacaklar eteğin altında gizleniyordu. Güneş parlayınca saçları alev kırmızısına büründü. Bir aile kızı, bir tiyatro sanatçısı ya da zavallı bir dişi şeytan olabilirdi o. Yoksa yolunu yitirmiş, ne yapacağını bilemez bir kız mıydı?

Erkek tam onun önünden geçerken aralarındaki mesafe iki buçuk-üç metre olmalıydı. Bir an içinde gelip geçti ama kızı son derece iyi görmüştü.

İlgilendiği için değil, tam tersine son derece umursamaz bir tavırla —can sıkıntısına öyle kaptırmıştı ki kendini, bakışlarını kontrol etmeye bile üşeniyordu— kız da erkeğe baktı.

Ona attığı kaçamak bakıştan sonra erkek prestijini gözeterek gözlerini yere çevirdi; çünkü hem sekreteri hem de iki yardımcısı peşinden gelmekteydi. Ne var ki dayanamadı ve onu görebilmek için başını mümkün olduğunca hızla kıza doğru çevirdi.

Kız yeniden baktı ona. —Belki bir etkilenme yüzün—

den- erkeğe öyle geldi ki, kızın solgun yüzündeki belirgin dudakları sanki bir şey söylemek istercesine kımlırdar gibi oldu.

Yeter. Saygınlığını daha fazla tehlikeye atamazdı. Onu bir daha hiç görmeyecekti. Şakır şakır yağan yağmurun altında ayaklarını su birikintilerine sokmamaya çalıştı. Sanki bir soluk değmişçesine ensesinde belli belirsiz bir sıcaklık hissederek gibi oldu. Belki, belki de kız hâlâ ona bakıyordu. Adımlarını hızlandırdı.

Ama tam o anda bir şeylerin eksikliğini hissettiğini fark etti. Son derece özel ve önemli bir şeydi bu. Solukları sıklaştı. Korku içinde, az önceki mutluluğun, o doyum ve utku duygusunun yok olduğunu hissetti. Bedeni hüznünlü bir ağırlığa dönüşmüştü ve onu bekleyen bir dizi sıkıntı vardı.

Neden? Ne olmuştu? O Egemen, o yüce Sanatçı, Dâhi değil miydi? Neden mutlu olmayı başaramıyordu?

Yürüyordu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bahçesi arkasında kalmıştı. Kim bilir kız şu anda neredeydi?

Ne saçmalık, ne budalalık! Bir kadını görmek onu bu hale sokmuştu. Âşık mı olmuştu? Böyle ansızın mı? Hayır, bunlar ona göre işler değildi. Tanımadığı, belki de ona uygun olmayan bir kız. Gene de...

Gene de az önce sonsuz bir doyumun titreştiği noktada şimdi çorak bir çöl uzanır olmuştu.

Onu bir daha hiç göremeyecekti. Hiç tanıyamayacaktı. Hiç konuşamayacaktı. Ne o kızla ne de onun gibi olanlarla. Onlara tek söz edemeden yaşlanıp gidecekti. Şan içinde yaşlanacaktı evet; ama o ağız, o uyuşuk bakışlar, o gizemli beden olmadan yaşlanacaktı.

Ya kendi de bilmeden her şeyi o kız için başardıysa? Onun ve onun gibi kadınlar, yabancılar, elini bile sürmediği tehlikeli yaratıklar için. Kapanıp çalışmalar, çabala-

malar, ciddiyyetler, yoksulluklar, disiplinler, yoksunluklar tek bir neden taşıyorlarsa; kendini feda etmelerin altında o delice arzu yatıyorsa? Ya şöhret ve iktidar kaygısının arkasında, bu sefil görüntülerin altında sadece aşk denen dürtü yatıyorsa?

Ama o bunu hiçbir zaman anlamamış, kuşkulanmamış, şakasını bile yapmamıştı ki. Bunun yalnızca düşüncesi bile ona rezil bir çılgınlık gibi görünürdü.

Böyle düşünene düşünene yıllar boşu boşuna gelip geçmişti. Ve bugün artık her şey için çok geçti.

GENEL YAYIN YÖNETMENİNE: KİŞİYE ÖZELDİR

Sayın Yönetici,

Acılar içinde kaleme almak zorunda kaldığım bu itiraflarımın, benim kurtuluşuma mı, yoksa bütünüyle utanca, onursuzluğa ve yok olmama mı neden olacağına karar verecek olan yalnızca sizsiniz. Benim bile nasıl gizli tutabildiğime şaşıtığım çok uzun bir öyküdür bu. Ne en yakınlarım, ne arkadaşlarım ne de meslektaşlarım bir şeyden kuşkulandı.

Neredeyse otuz yıl geriye gitmek zorundayım. O dönemlerde şimdi sizin yönettiğiniz bu gazetede basit bir muhabirdim. Sadık, istekli ve son derece dikkatliydim ama asla kendimi gösteremiyordum. Akşamları servis şefime teslim ettiğim hırsızlık, trafik kazası, tören haberleri gibi kısa yazılarımın parçalandığını, bazı cümlelerimin tamamen çıkarıldığını, yeniden yazıldığını, düzeltmeleri, silintileri, eklentileri, yeni bağlantıları görmek beni çok üzerdi. Çok kırılsam da haber müdürünün bunu kötülük olsun diye yapmadığını bilirdim. Son derece haklıydı. İşin gerçeği şuydu ki, ben yazı yazma konusunda bir hiçtim, hâlâ da öyleyim. Ve hâlâ işten kovulmadıysam, bunun tek nedeni, kenti baştan başa dolaşıp haber toplamada gösterdiğim çabadır.

Bunun yanı sıra, yüreğimin ta derinliklerinde umut-

suz bir edebiyat aşkı yanıp tutuşuyordu. Ve ne zaman benden daha genç bir meslektaşımın makalesine rastlasam, ne zaman benim bir yaşıttımın kitabı yayımlansa ve bu makale veya kitap başarı kazansa, kıskançlık zehirli bir hançer gibi yüreğime saplanıyordu.

Kimi zaman da bu ayrıcalıklı kişilere öykünüp şiirler, öykü ve masallar karalıyordum. Ama her defasında ilk satırlardan sonra kalem elimden düşüp gidiyordu. Yeniden okuyor ve hiçbir şeye benzemediklerini görüyordum. İşte o zaman cesaretim kırılıyor, hainleşiyordum. Neyse ki kısa sürüyordu bu. Edebî çıkışlarımın ardı arkası kesiliyor, gene işimle oyalanıyor ve onu bunu düşünürken, yaşam bir bütün olarak bakıldığında oldukça huzurlu bir şekilde geçiyordu.

Derken günlerden bir gün, gazetenin yazıişleri servisine hiç tanımadığım bir adam gelerek beni aradığını söyledi. Kırk yaşlarında olmalıydı; kısa boylu, toplucaydı, mahmur ve anlamsız bir yüzü vardı. Eğer öylesine iyi yürekli, nazik ve alçakgönüllü olmasa ondan nefret etmemek işten bile değildi. Alçakgönüllülüğün bu kadarı insanı gerçekten etkiliyor. Adının Ileano Bissât olduğunu, Trento'dan geldiğini, benim eski bir lise arkadaşımın amcası olduğunu, iki çocuklu ve evliyken bir depoda çalıştığını, hastalık nedeniyle işini yitirdiğini ve şimdi para bulmak için nereye başvuracağını bilemediğini anlattı. "Peki sizin için ben ne yapabilirim?" diye sordum.

"Bakın," dedi ezile büzüle, "benim yazmaya çok büyük bir düşkünlüğüm vardır. Roman gibi bir şey ve bazı öyküler yazdım. Enrico (akrabası olan okul arkadaşım) onları okudu, pek fena olmadıklarını söyledi ve size gelmemi öğütledi. Siz ne de olsa büyük bir gazetede çalışıyorsunuz; ilişkileriniz, dayanacak kişileriniz, bir yetkiniz var... Belki siz..."

"Ben mi? Ben bu arabanın en arka tekerleğinden

başka bir şey değilim. Kaldı ki, bu gazete ünlü imzalara ait olmadıkça edebî yazılara yer vermez.”

“Ama siz...”

“Benim imzamları yayımlanmaz. Ben basit bir muhabirim. Keşke dediğiniz gibi olsaydı.” (Edebiyat şeytanım kaburgalarımın arasındaki dördüncü boşluğa umutsuzca bir iğne batırdı.)

Karşımdaki çekingen bir gülümsemeyle, “Peki, imzanızın yayımlanmasını ister miydiniz?” diye sordu.

“Ah, elbette. Keşke bunu becerebilseydim.”

“Ah Signore Buzzati, öyle küçümsemeyin kendinizi. Gençsiniz, daha önünüzde zaman var... Göreceksiniz, başaracaksınız. Sizi yeterince rahatsız ettim, şimdi izninizle kaçayım. Bakın günahlarımı şuracığa bırakayım. Eğer yarın saatlik bir fırsatınız olursa bir göz atmayı deneyin. Olmazsa da üzülme.”

“Ama ben... bakın yineliyorum size yardımcı olamam, bunun iyi niyetle ilgisi yok.”

“Belli mi olur, belli mi olur?” Kapıya varmıştı ve hâlâ saygıyla eğilip selamlar vermeyi sürdürüyordu. “Hiç belli olmaz. Siz gene de bir göz atın. Belki pişman olmazsınız.”

Masanın üzerine elyazısıyla doldurulmuş bir tomar kâğıt bıraktı. Ben mi okuyacaktım bunları? Aldım eve götürdüm, orada bir komodinin üzerinde başka kâğıtlar ve kitaplarla birkaç ay beklediler.

Artık onları tamamen unutmuştum ki, bir gece uyku tutmayınca bir öykü yazmaya niyetlendim. Gerçi aklımda pek bir konu yoktu ama o lanet olası hırsım yerindeydi.

Sözü edilen komodinin çekmecelerinde yazı kâğıdı kalmamıştı. Derken, aklıma komodinin üzerindeki kitapların arasında kalan, başlayıp birkaç sayfa yazdıktan sonra bıraktığım eski bir defter geldi. Onu ararken bir yığın kâğıt dökülüp yere saçıldı.

Rastlantı işte. Bunları toplarken gözüm bir dosyadan düşen bir daktilo sayfasına ilişti. Bir satır okudum, derken iki satır; öylesine sardı ki sayfanın sonuna kadar okudum, sonra öteki sayfayı aradım ve onu da okudum. Böyle böyle devam ettim. Bu, Ileano Bissât'ın romanıydı.

Otuz yıl sonra, şimdi bile dinmemiş olan yabancı bir kıskançlığın pençesine düştüm. Ne işti bu Tanrım! Bu değişik, yeni, müthiş güzel bir şeydi. Belki de çok değil, hiç güzel sayılmazdı, hatta belki çirkindi bile. Ne var ki lanet olası bir şekilde bana uyuyordu; bana benziyordu; bana ben olduğum duygusunu veriyordu.

Benim yazmak istediğim her şey buradaydı ve ben bunu yazamıyordum. Benim dünyam, beğenilerim, nefretlerimdi. Ölesiye hoşuma gitmişti.

Hayranlık mı duyuyordum? Hayır. Sadece kızgınlıktı benimki, hem de son derece güçlü bir kızgınlık. Benim çocukluğumdan beri yapmak istediğim her şeyi ben değil, bir başkası başarmıştı. Elbette ki bu olağanüstü bir rastlantıydı. Şimdi bu acınası durumdaki adam bunları yayımlayarak yolumu hepten kesecekti. Benim hâlâ batıl bir umutla kendime bir yol açabileceğimi hayal ettiğim o esrarengiz krallığa önce o adım atacaktı. Sonunda esin perisinin benim yardımına da koşacağını varsayarsak, ben nasıl bir duruma düşerdim? Hilebaz bir yol gösterici sayılmaz mıydım?

Ileano Bissât adres bırakmamıştı. Onu aramama olanak yoktu. Kendiliğinden ortaya çıkması gerekiyordu. İyi ama ona ne diyecektim ki?

Bir koca ay daha geçtikten sonra bir gün göründü. Daha da çekingen ve alçakgönüllü bir hali vardı. “Birazını olsun okuyabildiniz mi?” diye sordu.

“Okudum,” dedim. Ona gerçeği söyleyip söyleme konusunda kararsızdım.

“Nasıl bir izlenim edindiniz?”

“Eh, fena değil. Ama bu gazetenin yayımlamadığını...”

“Neden, tanınmayan bir kişi olduğum için mi?”

“Evet.”

Birkaç dakika düşündü. Sonra: “Söyleyin bayım... İçtenlikle lütfen. Bunları yazan benim gibi bir yabancı değil de siz olsaydınız, yayımlanma şansları olur muydu? Siz yazıişlerindensiniz, ailedensiniz.”

“Tanrım, bilmem ki... Aslında yayın yönetmenimiz açık görüşlü, oldukça cesur biridir.”

O kuru kafa yüzü birden neşeye aydınlandı. “Eh, o zaman neden denemiyoruz?”

“Neyi denemiyoruz?”

“Dinleyin bayım. Bana inanın. Benim sadece paraya gereksinmem var. Hırslarım yok. Eğer bunları yazıyorsam, sadece oyalanmak içindir. Anlayacağınız, bana yardımcı olmaya hazırsanız, size her şeyi olduğu gibi bırakırım.”

“Ne demek oluyor bu?”

“Size veririm. Sizin malınız olur. İnandığınız gibi kullanın. Ben bunları yazdım, siz de altına imzanızı atın. Siz gençsiniz, ben sizden yirmi yaş büyüğüm, yaşlıyım. Yaşlı bir insanı ortaya çıkarmak keyif vermez. Oysa eleştirmenler, çıkış yapan gençlere özellikle özen gösterir. Göreceksiniz bakın, müthiş bir başarı kazanacağız.”

“Bu dolandırıcılık sayılır, ahlaksızca bir sömürü olur.”

“Neden? Siz bana para ödeyeceksiniz. Ben sizden malımı pazarlayan bir kişi olarak yararlanacağım. Marka değiştirilirse benim için ne fark eder ki? Kazanç değişmez. Önemli olan yazılarımin sizi ikna etmesidir.”

“Olacak iş değil. Benim nasıl bir risk altına girdiğimi anlamıyor musunuz? Ya bu öğrenilecek olursa? Hem bunlar yayımlandıktan sonra eldeki birikim bitince ben ne yapacağım?”

“Tabii ki sizin yanınızda olacağım. Size yavaş yavaş yazı sağlayacağım. Benim yüzüme bakın bir kere. Size

ihanet edecek bir insana benziyor muyum? Korktuğunuz bu mu? Ah, zavallı ben...”

“Peki ya hastalanırsanız ne olacak?”

“O dönemde siz de hastalanacaksınız.”

“Peki ya gazetem beni bir yolculuğa gönderirse?”

“Sizi izleyeceğim.”

“Masraflar benden mi olacak?”

“Ah, elbette ama ben azla yetinmesini bilirim. Kötü alışkanlıklarım yoktur.”

Konu uzun uzadıya tartışıldı. Soysuzca bir anlaşmaydı bu, beni bir yabancıya bağımlı kılıyordu; benden en adi biçimde para sızdırabilecek konumdaydı, beni skandallar içine atabilirdi. Ama içimdeki heves o kadar büyüktü, Bissât’ın yazıları bana öylesine güzel görünüyordu ve şöhretin serabı bile beni öylesine büyülüyordu ki!

Anlaşma maddeleri basitti. Ileano Bissât bana istediğim her şeyi yazmakla yükümlüydü; imzayı bana bırakıyordu. Gazetemın gezilerinde ve muhabirlik görevimde bana yardımcı olup peşimden gelecekti. Sırrımızı ne pahasına olursa olsun koruyacak, kendi adına veya üçüncü kişiler için hiçbir şey yazmayacaktı. Ben de bunun karşılığında ona kazancımın yüzde seksenini verecektim. Öyle de yaptık.

Yazışleri müdürümün huzuruna çıkıp ona bir öykümü okuması için ricada bulundum. Bana şöyle bir baktı, gözlerini kıstı, yazımı bir çekmeceye tıktı. Terbiyeli bir biçimde dışarı çıktım. Böyle davranacağını önceden kestirmiştim. Daha fazlasını beklemek ahmaklık olurdu. Ne var ki Ileano Bissât’ın öyküsü birinci sınıftı. Gerçekten güveniyordum.

Dört gün geçtikten sonra öykü, benim ve meslektaşlarımdın şaşkınlığı içersinde üçüncü sayfada boy gösterdi. İşin korkunç yanı şuydu: Utanç ve vicdan azabı duyaca-

ğima, bundan hoşlanmıştım. Bütün övgüleri hak eden benmişim gibi kabul ettim. Neredeyse öyküyü gerçekten kendimin yazdığına inanacaktım.

Benzeri birkaç öyküden sonra, müthiş yankı uyandıran roman yayına girdi. Bir “olay” haline geldim. İlk fotoğraflarım, benimle yapılan ilk söyleşiler görünmeye başladı. Kendimde, şimdiye dek varlığından kuşkulandığım bir yalancılık ve yüzsüzlük keşfetmiştim.

Bissât’a gelince; o da son derece çalışkan çıktı. İlk öykülerin hepsi bitince bana yenilerini getirdi; her biri gözüme bir öncekinden güzel görünüyordu. Bissât kendini müthiş bir titizlikte gizlemeyi başardı.

Çevremi saran güvensizlikler birer birer yok oldu. Kendimi dalgaların en yüksek noktasında hissediyordum. Muhabirliği bıraktım ve bir üçüncü sayfa yazarı oldum, son derece iyi para kazanmaya başladım. Bissât bu arada üç evlat sahibi daha olmuş, kendine deniz kenarında bir villa, bir de otomobil almıştı.

Her zaman nazik, alçakgönüllüydü; ucundan kenarından da olsa sadece onun sayesinde edindiğim bu şöhreti yüzüme vurmuyordu. Ne var ki para da yetmez olmuştu ona. Benim kanımı emmeye başlamıştı.

Maaşlar gizli tutulur ama büyük işyerlerinde daima bir şeyler sızar. Aşağı yukarı herkes, her ayın sonunda beni gösterişli bir nakit yığınının beklediğini biliyordu ve hâlâ nasıl olup da benim bir Maserati kullanmadığıma, pırlantalar ve kürkler takan kız arkadaşlarım, yatlarım, yarış atlarım olmayışına akıl sır erdiremiyordu. Bunca milyonu ne yapıyordum. Çok gizemli bir durumdu. Böylece benim o dehşetli cimriliğim efsanesi yayıldı. Önünde sonunda bir açıklamada bulunmak zorundaydım. Ötekiyse dipsiz bir kuyuya dönüşmüştü.

Durum bu. Ve şimdi sayın yönetici, sadede geliyo-

rum. Ileano Bissát, gözünün yükseklerde olmadığına yemin etmişti; doğruyu söylediğine inanıyorum. Felaketin asıl nedeni başka. Asıl mesele onun giderek artan para hırsıydı: Kendisi, ailesi ve çocukları için para isteyip duruyordu. Yayınlanan yazılardan elde edilen kazancın yüzde sekseni ona yetmez olmuştu. Benim boğazıma kadar borca batmama neden oldu. Üstelik hâlâ şeker gibi tatlı, iyi yürekli, iğrenç derecede alelade biriydi.

Otuz yıl süren bu hileli işbirliğimizden sonra, iki hafta önce aramızda bir kavga çıktı. Ek olarak anlaşmamızda olmayan rakamlar istiyordu. Ben de ona olumsuz yanıt verdim. O üstüme varmadı, beni tehdit etmedi, olası birtakım şantajlarda bulunmadı. Sadece bana artık mal vermeyi kesti. Greve başladı. Artık tek bir sözcük bile yazmıyor. Ben de kalakaldım. On beş gündür halk beni okumaktan yoksun kaldı.

İşte bu yüzden sevgili yayın yönetmenim, sonunda size bu berbat komployu itiraf etmek zorunda kaldım. Sizden af ve anlayış bekliyorum. Beni terk etmek ister miydiniz? İster iyi, ister kötü olsun, ister sahtekârlıkla, ister değil, kuruluşun prestiji için elinden geleni ardına koymayan benim gibi birinin meslek yaşamının tümünden yıkılmasını görmek ister miydiniz? Çevremizi saran, insanlığın o kayıtsız bataklığına alev alev yanan bir göktaş gibi düşen “benim” bazı yazılarımı anımsayınız. Olağanüstü değil miydiler? Bana yardım eli uzatın. Sadece küçük bir zam yeterli, en azından şimdilik. Ya da en kötü olasılıkla, bir borç; ne bileyim birkaç milyonluk. Bu gazete için nedir ki? Ben de canımı kurtarırım.

Ama siz benim hep sandığımdan değişik biriyseniz, onu bilemem sayın yönetmenim. Ya da benden kurtulmak için böyle bir fırsatı kaçırmak istemeyebilirsiniz. Bugün beni bir kuruş tazminat ödemedi sefaletin kucağına atabilirsiniz, bunun farkındayım. Bu mektubu alıp

üçüncü sayfadaki öykü sütununda virgülüne bile dokunmadan yayımlamanız yeterli olacaktır.

Hayır. Siz bunu yapmazsınız. Zaten şimdiye dek her zaman yürekli davrandınız; en ahlaksız insana bile, hak etmesine karşın onu cehenneme gönderebilecek darbeyi indirmezsınız.

Zaten gazeteniz böyle iğrenç bir şeyi asla üçüncü sayfa öyküsü yerine yayımlamaz. Ne yapalım? Ben kişisel olarak bir köpek kadar yazabiliyorum. Alışık değilim buna. Bu benim mesleğim değil. Bissât'ın bana sağladığı ve benim imzamı taşıyan o harika şeylerle hiç ilgim olamaz.

Hayır. En soyut varsayımla sizin kötü bir insan olduğunuzu ve beni mahvetmek istediğinizi düşünsem bile (bana gözyaşı ve kana mal olan) bu onursuz mektubun yayımlanmasına yine de izin vermezsiniz. Gazeteniz büyük bir darbe yer.

GİZLİ SİLAH

Yoğun bir korkuyla beklenen Üçüncü Dünya Savaşı, askerî uzmanların öngördüğü kadar sürdü: yirmi dört saatten daha az. Ne var ki çatışmanın gidişatı bütün tahminleri boşa çıkardı. Bunun yanı sıra her şey daha önce olduğu gibi kaldı.

Amerika ve Rusya arasında anlaşmazlık konusu olan Antarktika'daki Whipping bölgesi yüzünden sorunlar baş gösterince pek çok önemsiz polemik konusu akla gelebilirdi. Ne var ki handiyse ayak basılmamış, gizemli bir dağ sırasından başka bir yer olmayan Whipping bölgesi sadece büyük gizli servislerin bildiği, esrarengiz hazineyi barındırıyor olmalıydı.

Neredeyse bir anda, Soğuk Savaş düellosu güçlü ve kötücül bir hal aldı. Her iki tarafta da hem daha kapsamlı hem de daha tehditkâr konuşmalar yapılmaya başladı. İsrarla yeni ve gizli silahlardan söz ediliyor ve bunların "algılanamaz, inanılamaz, büyüleyici" gibi sıfatlarla nitelendirilerek, düşmanı birkaç saat içinde topyekûn teslim olmaya zorlayacağı söyleniyordu.

Bu dehşet verici mesajlar henüz halkın kulaklarında yankılanmayı sürdürürken Moskova yıldırım gibi bir ultimatoma yayımladı ve kırk sekiz saat içerisinde Amerikan sınır nöbetçilerinin Whipping bölgesini boşaltmasını istedi.

Bildiri öylesine sert ve kesindi ki, artık umutlanmak bile boşunaydı. Washington herkesin tahmin ettiği gibi hiç yanıt vermedi. ABD'nin bütün eyaletlerine acil savaş önlemlerinin alınması konusunda emir yayıldı.

Bunun üzerine halkın çok uzun yıllardan beridir unuttuğu o büyük korku tazelendi, yaşam adı verilen bütün her şeyin yitmesi duygusu kapladı insanları. Günlük varoluşun o sıkıcı ve sefil işleri, sabahları yatakta uyanmak, ilk sigara, tramvay, ışıklı vitrin, fabrikada ya da ofisteki iş, iki-üç adım yürüyüş, çocuğun şımarıklığı, dört boyutlu sinema, yeni ayakkabılar, sportoto, cumartesi akşamı –hâlâ varlıklarını sürdürseler de– mutlu insanlığın bir simgesi haline geldiler bir anda; çünkü pek yakında bunların sonsuza dek elden kaçıp gidecekleri anlaşılmıştı.

Yeryüzündeki herkes görgü kurallarını bir yana bırakarak müthiş açgözlü davranmaya, sadece kendini ve yakınlarını düşünmeye, bir kaçış yolu bulmayı ummaya başladı. Ama o kadar uzun yıllardan beridir yeni bir savaşın olanaksız olduğunu, böyle bir durumda bütün dünyanın yerle bir olacağını söylemiş, yeminler etmişlerdi ki, hiç kimse kendine bir sığınak yapmakla uğraşmamıştı; aynı biçimde yetkili merkezlerin emirlerinde geçen sığınak, yiyecek ve benzeri şeylerin hazır tutulması işi de kâğıt üzerinde kalmıştı. Onları tehdit eden mahşer günü yaklaştıkça kendi başlarının çaresine bakmak zorunda olan insanların durumu daha da güçtü.

Şans eseri –buna şans denebilirse– bekleme kaygısı kısa sürdü. Rus ultiatomunun süresi henüz bitmemişti ve hâlâ pek çok kişi hayatta kalabilme inadıyla en cılız ve tuhaf düşüncelere öyle sıkı sıkıya yapışıyor ki, bir radyo bildirisi bütün istasyonlardan aralıksız yayınlanmaya başlayınca bütün insanlar dondu kaldı. Amerika Birleşik Devletleri topraklarında üçüncü –en yüksek– dereceden genel alarm verilmişti: Sayısı belirsiz, yıkım ve felaket

yüklü füzeler SSCB'den fırlatılmıştı ve en fazla iki saat içerisinde ülke topraklarına yağmaya başlayacaklardı.

Gerçekte sayı belirsiz değildi; çünkü Arktika topraklarında bulunan alıcı istasyonlar binlerce kilometre uzaklığa karşın füzelerin yaklaştığını algılamış ve akının yoğunluğunu kaydetmişlerdi. İlk dalga, dile kolay kıtalararası otuz bir füzeden az değildi.

Yüksek İşlem Merkezi'ndeki o meşum şalter an bile yitirmeden indirildi ve elektrikli iletişim ağı sayesinde bütün Amerikan fırlatma konumlarına emir gitti; buralardan dehşetli bir gürültü yaratan on binlerce füze göğe yükseldi. Bunlar da karşı tarafinkiler gibi felaket ve yıkım yüklü olmalıydılar, bunu anlamak zor değildi. Füzeler gecenin derin karanlığında hazin ve korku dolu ateşli kuyruklarıyla gözden yittiler. Olayın en azından farkında olanlar için bu müthiş bir andı. İnsanın kibri uzayda belki de son yolculuğuna çıkıyor ve yitip gidiyordu. Zincirinden boşanmış füzeler –sanki– yaşamın tüm küçüklü büyüklü hayallerini, aşkı, huzurlu evleri, sevgi dolu karşılaşmaları, ün ve zenginlik düşlerini, ailenin mutluluğunu, ilkbaharı, bilgeliği, müziği, yılların sakın sakın geçişini beraberlerinde alıp götürüyorlardı. Ama artık bunları düşünmenin zamanı değildi. Bakışlar kaygıyla saatlere takılıyordu. Az sonra belki de bir anda her şey yok olacaktı.

Topraktan inanılmaz bir çığlık yükseldi. Çok yükseklerde, göklerde bir patlama duyuldu; sonra ikincisi, üç yüzüncüsü, üç binincisi. Her patlamayla alevlerin yansımada sanki örümcek ağına benzer sayısız şerit, büyük mü büyük bir telkâri örgüden meydana gelme bir gök-kubbe oluşturuyordu.

Sonunda bu duman öylesine yoğunlaştı ki, tam bir tente gibi yıldızları tümünden örttü.

İnsanlar bir biçimde sakinleşti; çünkü onlar bu nükleer patlamaların alevlerini, dalga dalga sarsıntıları, yıldız-

rım yangınlarını, ânında hiçliğe dönüşmeyi beklemişlerdi. Bunların hiçbiri gerçekleşmedi.

Sonra o bembeyaz sis örtüsü, patlamaların sesinden de kurtuldu ve yavaş yavaş alçalmaya başladı. Hiç kimse ne olup bittiğini anlayamıyordu. Bunun yeryüzü düzeyine inmesiyle daha da korkunç sonuçlar doğurabileceği düşünülebilirdi.

Gerçekten de beyaz buhar yere indi ve eşit yoğunlukta her yere yayıldı; evlere, yeraltlarına, en ince boşluklardan sığınaklara bile sızdı. En akla hayale gelmeyecek yerlere kapanan insanlar bu engel tanımaz beyaz gaz sızıntısının içeri girdiğini gördükçe korkudan donup kalıyordu. Bazıları öksürmeye başladı. Bir kısmı yere çökmüş dua ediyordu. Ölüm ânı gelmiş çatmıştı.

Derken öksürük nöbetleri kesildi. İnsanlar sessizce, hâlâ ayakta olmalarına şaşıp birbirlerine bakıyorlardı. Hiçbir şey olmamıştı. Ne bir boğulma, ne yanma ne de bir fenalaşma duygusu.

Acaba Rus biliminsanları hesabı mı şaşırmıştı? Acaba gaz bunca yolu aşınca içindeki şeytani gücü yitirmiş miydi? Beyaz buhar, Beyaz Saray'ın olağanüstü zırhlı sığınağına da sızdı. Aşağıda herkes gaz maskesi takmıştı ama buhar dalgası maskelerin içine de girmişti. Oradaki-lerin her biri gazın bir okşayış gibi yanaklarına değişini hissediyordu.

Birdenbire Amerika Birleşik Devletleri başkanı cesur bir davranışla maskesini çıkardı ve yanında oturan dışişleri bakanının da omzunu dürterek aynını yapmasını işaret etti. Dışişleri bakanı bundan hoşlanmasa da emre uydu. Oradaki herkes onları taklit etti.

Sığınak artık tamamen buharla kaplanmıştı. Gene de kimse ölmemişti.

“Eh,” dedi Birleşik Devletler başkanı, “anlayamadığım şu ki biz gözümüzü açabilmek için neden bu kadar çok beklemişiz?”

“Gerçekten, inanılmaz bir şey,” dedi dışişleri bakanı.

“Proletarya diktatörlüğü!” dedi kararlı bir şekilde başkan. “Bundan başka, olası bir açıklaması yok! Bu o denli açık ki!”

Dışişleri bakanı alnına bir yumruk indirerek, “Ne aptalmışız!” dedi.

“Peki bu dışarıdaki gürültü ne?” diye sordu başkan.

“Kalabalık,” diye yanıtladı bakanlardan biri. “En azından yüz bin kişi olmalı. Sosyalist devrimi kutluyorlar.”

“Sevgili çocuklar,” dedi başkan, “Tanrı onları kutsasın. Pardon, öylesine Tanrı dedim... Bu arada, ateşkes isteğimiz Moskova’ya gönderildi mi?”

“Tabii, tabii,” diye rahatlattılar onu.

Ya Rusya’da neler oluyordu? Hemen hemen aynı yaşandı, arada sadece on beş dakikalık bir farkla. Huzursuzluk, kaygı, kader ânı, ölümün beklenişi; onlar da etten ve kemikten yapılmış insanlardı, Amerikalılardan ne eksikleri ne fazlalıkları vardı. İşte göklerde aynı patlamalar, beyaz buharın yayılması, sisin alçalması, ortak heyecan, hâlâ yaşıyor olmanın inanılmazlığı...

Kremlin’in sığınağında parti genel sekreteri, tartışılmaz başkan gaza zaten direnememiş olan maskesini çıkardı. Yanında oturan konsey başkanını aynısını yapması için dürttü.

“Eh,” dedi, “zamanı gelmişti. Sadece tek bir şeyi anlamıyorum. Peki biz bu sersem komünizme bunca zaman nasıl katlandık?” Bu arada maskesi hâlâ yüzünde olan dışişleri bakanına döndü ve, “O sevimli Amerikalılara ateşkes isteğimizi gönderdik mi?” diye sordu.

“Elbette parti sekreteri yoldaş.”

“Yoldaş da ne demek? Bana beyefendi de.”

Böylece gizli silah da başarısızlığa uğradı. Her iki ta-

rafın biliminsanları birbirlerinden habersiz çalışarak ve deneyerek savaşı birbirlerini yaralamadan bir saat içinde kazanmanın yolunu bulmuşlardı. “İkna Edici Gaz” adı verilen bu ideoloji yüklü gaza insan beyni karşı koyamayacaktı. Atom bombasına, yıkımlara, kıyımlara gerek yoktu. Uçucu bir esans Amerikalıların kafasına Marksizm aşıliyordu. Amerikalıların gazıysa Rusların kafasına demokrasiyi sokmuştu. Her şey gerektiği gibi işlemişti.

Bütün Amerika Birleşik Devletleri halkı –gazın ulaşmadığı küçük adalar dışında– yıldırım hızıyla komünist olmuştu; bütün Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği halklarıysa kapitalist liberalizme geçmişti.

Her iki taraf da doğal olarak ateşkes çağrısını sevinçle kabul etti. Tam bir zafere ulaştıklarını sandılar. Bu durumu izleyen ilk görüşmelerde parlamenterler donup kaldı.

Tarafların yeri değişmişti ve Soğuk Savaş yeniden başlamıştı.

BULANIK BİR SEVDA

Gündelik yaşamın tekdüzeliğinin yarattığı bunalım, kimi zaman hayal gücü kıt insanları da pençesine aldığından, kırk bir yaşında olan ve ahşap ticaretiyle uğraşan Ubaldo Résera bir yaz akşamı işinden çıkıp evine doğru yürürken, her zamanki yoldan gitmektense daha uzun bir tur atıp hiç bilmediği mahallelere girdi. İnsan kimi zaman hayat boyu aynı evde oturur ama pek yakındaki alanlara ya da sokaklara gitmeyi hiç düşünmez; bu yakınlık insandaki tanıma merakını yok eder.

Aslında, ilk bakışta bu semtin özel hiçbir yanı yoktu: Genel olarak görünümü onun sık sık dolaştığı öteki yerlerden farklı değildi. Ne var ki o akşam yeni bir şeyler görme hevesine kapıldığından bu durum onu rahatsız etti; aynı evler, aynı mimari, kaldırım boyunca uzanan aynı ağaçlar ve aynı tip dükkânlar vardı. Hatta gelip geçen insanların yüzleri bile aynı gibi görünüyordu. Öyle ki bu dolaşma onu hiç keyiflendirmediydi.

Ne var ki Eraclito Caddesi'nin tam ortasındayken bakışları rastlantı sonucu yandaki dar bir sokakta bulunan iki katlı küçük bir eve takıldı. Orada minicik bir meydan vardı ve değişik sokaklara açılıyordu. Sözü edilen ev de bu sokaklardan tam ikisine bakıyordu. İki yanında da iki minicik bahçesi vardı.

İlki rastlantısal ve hızlı bir göz atıştı. Bazen sokakta karşılaşan bir kadınla erkeğin bakışları bir an kesişir, olayı kavrayamayan erkeğin içinde birkaç adım sonra kıpırdanmalar başlar ve hayat boyu o kıpırdanmadan kurtulamayacağını hisseder. Bunun üzerine gizemli bir çağrının etkisinden sıyrılamayarak adımlarını yavaşlatır, döner ve kadının da aynı dürtüyle, aynı anda, yürüyüşüne ara vermeden başını döndürüp baktığını görür. Bunun üzerine ikisinin bakışları yeniden karşılaşır ve iğne batmışçasına can yakan bu sarsıntı ruhu altüst eder ve yazgının hazırladıkları hissedilmeye başlar.

İşte Résera da yan sokakla kesişen noktayı geçti ama on metre yürüyemeden geride bıraktığı o evin görüntüsü bütün ruhunu kapladı. Ne tuhaf, diye düşündü; kim bilir neydi o evi ilginç kılan; o anda bilincinin ta derinliklerinde son derece emin olduğu gerçeği kendinden gizlemeye çalıştığının farkındaydı.

Evi yeniden görebilmenin dizginlenemeyen arzusıyla gerisingeri döndü. Kendi içinde hiçbir önem taşımayan bu dönüş, hangi nedenle gezintiye çıkmış bir adamın ilgisiz bir şımarıklığı gibi gösterilmek isteniyordu da, yapmacık umursamazlığı gizlenmeye çalışılıyordu? Yoksa utanıyor muydu? Acaba birileri onu görür ve düşüncelerini okur diye mi telaşlanıyordu?

Kendi kendine ihanet etme riskini göze alarak –laf olsun diye gezinen ve sıkıntıyla çevresine bakınan bir adam rolü oynayarak– son derece yapay bir biçimde esnedi ve bu bahaneyle gözlerini, ilgisini saklamak isteyerek çevredeki binaların üst katlarında dolaştırdı.

Hiç hoşuna gitmeyen bir sürprizle karşılaştı: En azından üç kişi ona bakıyordu; balkonun birindeki iki yaşlı kadın ve ötekinde belden üstü çıplak bir delikanlı. Hatta delikanlının yüz­süz bir alaycılıkla ona gülümseyerek şöyle demek istediğini düşündü: Boşu boşuna debelenmeyin beyim, neden geri döndüğünüzü çok iyi biliyoruz.

Kendini rahatlatmak isteyen Résera, “Saçma,” diye düşündü. “Üç kişinin bana bakmasında hiçbir niyet olmaz. Şu anda buradan geçen tek kişiyim; ister istemez ilgileri bana kaymış durumda. Kaldı ki canları ne isterse onu düşünsünler. Evin birine şöyle bir dönüp baktıysam onlara ne?” Kendine karşı dürüst olmadığını çok iyi biliyordu.

Ne var ki artık kurtuluşu yoktu. İlkinin pişmanlığı gibi görünecek olan bir dönüş daha yaparsa bu açıkça bir itiraf olurdu. Bu nedenle yoluna devam etti.

Yol ayrımına geldiğinde karşıdaki meydan yeniden göründü ve manzarayı kapatan ev görüş alanına girince daha da çok etkilendi. Altı gözün tepeden onu kontrol ettiğini bilse de içindeki dürtüye karşı koyamadı ve doğrudan Eraclito Caddesi’nden yürüyeceğine sola döndü ve eve yaklaştı.

Yapının mimari ayrıcalıkları ya da tuhaflıkları yoktu. Mantıklı düşününce o evde ilginç ya da kışkırtıcı bir ayrıntı bulunamazdı. Gene de ısrarla ötekilerden farklıydı. Eğer bir tarzdan söz edilebilirse, tarzı 1900’lü yılların barokunu andırıyordu; belli belirsiz bir Avusturya havası vardı ve 1920’li-1930’lu yıllarda pek gözde olan soylu çizgiler öne çıkıyordu. Bu tarz ve mimari ayrıntılar başka yapılarda da karşısına çıktığından onun dikkatini çeken bunlar değildi; öteki evler ona şimdiye dek hiçbir şey ifade etmemişti. Résera’nın o zamana dek bir evi uzun uzadıya seyretmek için adımlarını yavaşlatmışlığı yoktu, bu evin onda uyandırdığı adeta yakıcı ve fiziksel heyecanı yorumlayamıyordu. Birinci kat yüksekliğinde ince bir çerçeve, kısa cepheyi bölüyordu; bu yılankavi çıkıntı XVIII. yüzyıla özgü *trumeau*’ları¹ anımsatıyordu. Kenar-

1. İki farklı pencerenin pervazları arasında kalan duvar parçası ya da bir kapının kanatları arasındaki dikey mimari öge. (Y.N.)

larda incelen alttaki gölge, uzaktan Ubaldo Résera'ya süzgün ve tehlikeli bir biçimde gülümseyen kıvrılmış bir ağız gibi görünüyordu. Kusursuz mimarilere hayat veren çizgilerin, duvarların, zarif pencerelerin, ölçülerin, kıvrımların –kedi ya da baykuşu andıran– acayip bacaların tünemiş olduğu çatıların açıklanamayan uyumu ya da uyumsuzluğu bütünlüklü, heyecan verici, küstah, neşeli ve cüretkâr bir kişiliği yansıtır. Bu soylu şeref maskesi arkasına kim bilir neler gizleniyordu? Hangi itiraf edilemeyecek eğilimler, hangi leziz günahlar?

Başına neler geldiğini anlayamayan ve hafifçe sersemlemiş olan Résera bulanık bir duygular ve arzular karmaşasıyla eve iyice yaklaştı. İnce ve yüksek olan giriş kapısı kapalıydı. Bir raptiyeyle asılmış karton levhanın üzerinde şu yazıyordu: “Satılık. Ayrıntılı bilgi için Leuterio Stella, Garibaldi Sokağı, Numara 7/3.”

Résera içten içe kararını vermişti.

“Aldo,” dedi karısı, “neyin olduğunu anlamak için her şeyimi verirdim. Bir süredir çok değiştin. Sürekli içine kapanıyorsun. Hep evin dışındasın. Geceleri uykunda yana yakıla durmadan konuşuyorsun.” Résera telaşlanarak, “Peki, ne diyorum?” diye sordu. “Uykuda konuştukların için mi kaygılanıyorsun? Korkuyor musun? Gördün mü bak, benden sakladığın bir şeyler var.” “Hayır canım. Sana yemin ederim Enrica, hiçbir şeyden korktuğum yok. Üstelik değişmedim de; belki biraz yorgunum o kadar.” “Ne zamandan beri aklın başında değil biliyor musun? O evi almayı kafana taktığından beri! Ve sana ne diyeceğim biliyor musun? O ev dediğin gibi harika bir fırsat olabilir ama bence iğrenç.” “İğrenç, iğrenç!” Kocası ansızın ezik ve yumuşak bir hal almıştı. “Oysa çok çok güzel. Sen alışkanlıklarından vazgeçemiyorsun ve bu apartman dairesine hayransın. Sadece bize ait bir evde

ne kadar rahat edeceğiz; bütün evin patronu olacağız görecek-
sin. Taşınacağımız günü i-
ple çekiyorum.” Gerçek-
ten de adamın gözleri tuhaf tuhaf parlıyordu. Karısı ona
korkuyla baktı, sonra gözyaşlarına boğuldu.

İşte Rsera ancak o anda, ilk kez gerçeği fark etti: Bir
eve açık olmuştu.

Arzuların gerçekleştiği durumlarda hep böyle olma-
yabilir ama dört gözle beklenen o evde yaşama, Rsera
için ilk zamanlarda çok duygulu ve sarsıcı oldu. Bir kadı-
nın varlığından kuşkulanmış olan karısı onun böylesine
mutlu olduğunu görünce rahatladı ama kendini bu evde
bir türlü rahat hissedemiyordu. Neden olduğunu anlaya-
mıyordu ama alt edemediği bir tiksintiyle boğuşmak zo-
rundaydı.

Rsera ise tam tersine, kavuştuğu sevdasının söze sığ-
maz keyfini çıkartıyordu. Evet, o nasıl burada oturmaktan
mutluysa, evin de o burada yaşadığı için mutlu olduğunu
hissediordu. Akşam işten döndüğünde o minik villanın
kendisini özel bir gülümsemeyle karşıladığını düşünüyor-
du. Sabahları köşeyi dönmeden ona son kez göz attığın-
daysa, ev aralarındaki mesafeyi azaltmak istercesine bir
adım ne çıkıyor ve onu esenliyordu denebilir.

Gene de bir türlü çözümleyemediği huzursuzluk
içini kemirip duruyordu.

Aradan bir ay bile geçmemişti ki evin onu artık
nemsemediğini fark etmeye başladı. Sabahları, köşeyi
dönmeden onu son kez esenlediğinde ev çoktan dalgın-
laşmış oluyordu ve onun vedasına karşılık vermiyordu.
Dalgınlaşmasına neden olan kimdi? Epey uzağa gidip bir
köşeye gizlendi ve başını uzatarak evi gözetlemeye başla-
dı: Birden fazla sefer evinin hiç tanımadığı insanlara utan-
mazca, arsızca gülüşünü yakaladı. Üstelik hemen her gün

özel şoför tarafından kullanılan siyah bir otomobil meydana duruyor, otomobilin içinde oturan elli yaşlarındaki adam villaya dönerek elleriyle tuhaf işaretler yapıyordu.

Kıskançlık ne büyük bir azaptı. Özellikle gece oldu mu en canavarca kuşkular ortaya çıkıyordu. Bahçedeki izler kime aitti? Kara otomobiliyle orada duran milyarder ne istiyordu? Tavan arasından gelen ve ayak sesini andıran şu tıkırtılar neydi? Geceleri gün ağarana kadar evin önünde ikişer ikişer dolaşan, hiçbir şey yokmuş gibi davranıp arsızca villaya bakan gece aylakları kimlerdi? O, bahçenin karanlığında bitkilerin arasına gizleniyor ve kapıyı gözetleyerek komploju ortaya çıkarmak için çevreyi kolaçan ediyordu.

İşte bunlar karasevdanın insanı insanlıktan çıkaran belirtileriydi. Bir çılgınlıktan ibaret olan bu acı nasıl dinmek bilirdi? Bunca korkunç belirti karşısında telaşlanan karısı zar zor neler olduğunu anlamaya başlıyordu. Ama gene de nefret duyamıyordu. O bahtsız her şeyden önce merhamet duyuyordu.

Bir ağustos gecesi bu dayanılmaz duruma son veren gene erkek oldu. Saat ikiye doğru karısını uyandırdı. “Çabuk gel, ev yanıyor!” Karısı böyle mutlu bir habere inanmakta zorluk çekerek, “Ne? Nasıl?” diye sordu. O da basitçe yanıtladı: “Kısa devre olabilir.”

Ev bir çıra gibi tutuştu. Meydanın karşı köşesindeki bir kapı girişine sığınmış olan Résera’nın uzun uzun hıçkırarak ağladığı görüldü. Önemli bir ayrıntı: O gece şiddetli bir rüzgâr esiyordu. İtfaiyecilerin elinden pek bir şey gelmedi.

Sirenlerin uluması üzerine o saatte hâlâ çalışmakta olan piskopos merakla pencereye çıktı. Çatıların ötesinden gelen kızıllığı fark etti. Yanık kokusu duydu.

Rüzgâr küllerin gümüşü tozlarını kentin her tarafına

dağıtıyordu. Belki de yanık bir kumaştan kopup gelen kül parçası kırılgan bir kelebek gibi gelip piskoposun koluna kondu. Piskopos merakla külü burnuna yaklaştırıp kokladı. Bir an arzu, tikslenme ve korku duydu. Telaşla kolunu silkeledi. İstavroz çıkararak, “*Et ne nos inducas...*”¹ diye mırıldandı.

1. (Lat.) Bizi günaha teşvik etme. (Y.N.)

ZAVALLI ÇOCUK

Signora Clara, her zamanki gibi beş yaşındaki oğlunu alarak ırmak kenarındaki parka götürdü. Öğleden sonra saat üç sularıydı; mevsim deseniz ne iyi ne kötü sayılırdı; güneş bir görünüp bir yitiyor, ırmağın oralardan kopup gelen rüzgâr bir esip bir duruyordu.

Çocuk bile pek güzel sayılmazdı, hatta ona sıska, cı-lız, solgun benizli, soluk, gariban denebilirdi. Hatta teni yeşilimsi bile sayılabilirdi, zaten oyun arkadaşları alay etmek için ona “marul” diye seslenirlerdi. Ne var ki genellikle solgun benizli çocukların kocaman iki kara gözü olur ve bunlar kansız cansız yüzde öyle belirginleşir ki çocuğa hüznünlü bir hava verirler. Oysa küçük Dolfi bundan bile yoksundu; iki minnacık, anlamsız gözü vardı ve sağa sola bakınırken hiçbir kişilik özelliği sergilemezdi.

Marul lakaplı oğlan o gün yeni bir oyuncak tüfek edinmişti, onun da kâğıt parçacıklarını fırlatmaktan başka bir marifeti yoktu. Gene de tüfektir işte. Ama gidip öteki çocuklarla oynamaya yanaşmadı çünkü ona eziyet ediyorlardı; o da oyun oynamamaya razı olarak bir kenarda tek başına dururdu. Yalnızlık acısını tanımayan hayvanlar yalnız başlarına oynamayı becerirler ama insanlar bunun tam tersidir. Bunu başaramaz ve yalnız kalmayı denese bile daha öncekinden beter bir hüzne kapılır.

Gene de öteki çocuklar önünden geçerken Dolfi tüfeğini kucaklıyor ve ateş edermiş gibi yapıyordu ama bunda bir garaz yoktu; bu daha çok bir çağrı niteliğindedeydi. Sanki şöyle demek istiyordu: İşte bugün benim de bir tüfeğim var, ben de bir savaşçıyım; beni neden oyununuza almıyorsunuz?

Gerçekten de ağaçlıklı yolun şurasına burasına dağılmış olan çocuklar Dolfi'nin tüfeğini yeni fark etmişlerdi. Bu aslında üç kuruşluk bir oyuncaktı ama onların ellerindekinden değişik ve yeniydi; bu da merak ve kıskançlık uyandırmaya yeterliydi. Biri, "Marul'un yeni bir tüfeği olduğunu gördünüz mü?" dedi. Bir başkası da, "Marul tüfeği yalnızca bize göstermek ve kızdırmak için getirmiştir; çünkü o bizimle oynamaz, yalnız oynar. Marul domuzun tekidir. Tüfeği de iğrenç bir şey!" deyiverdi.

"Oynamıyor; çünkü bizden korkuyor!" dedi bir üçüncüsü. İlk konuşan çocuk ise, "Olabilir ama gene de domuzun teki!" dedi.

Signora Clara bir banka oturmuş, örgü örmeye niyetliydi ama pek güneşli bir köşe seçmemiş, gölgede kalmıştı. Oğlu Dolfi aptal aptal yanı başında duruyor, tüfeğiyle yolda yürümeye cesaret edemiyor, oyuncağını ne yapacağını bilemez biçimde elinde evirip çeviriyordu.

Öğleden sonra saat üç sularıydı ve ağaçların dallarında kim bilir hangi cinsten birçok kuş ortalığı gürültüye boğuyordu; belki de akşamın inmeye başladığının işaretiydi bu. "Haydi Dolfi, git oyna." Signora Clara, gözlerini örgüsünden ayırmadan oğlunu kandırmaya uğraşıyordu. "Kiminle oynayayım?" "Tabii ki öteki çocuklarla. Hepiniz arkadaş değil misiniz?" "Hayır, hiç bile arkadaş değiliz," diyordu Dolfi. "Oynamaya gidince benimle alay ediyorlar." "Sana marul dedikleri için mi böyle söylüyor-sun?" "Bana marul demelerini istemiyorum." "Oysa ben

bunu pek sevimli bir ad buluyorum. Yerinde olsam alınmazdım.” Ama oğlan inatla, “Bana marul demelerini istemiyorum,” diyordu.

Öteki çocuklar genellikle savaş oyunu oynardı; o gün de Dolfi bir kez yanlarına yanaşmayı denemişti ama oğlanlar hemen, “Marul!” diye bağırmış ve gülmeye başlamışlardı. Onların hepsi sarışındı, Dolfi ise esmerdi, alnına düşen küçük perçemi virgülü andırırdı. Onların kalın, gürbüz bacakları vardı, Dolfi’ninkilerse sıska, çöp gibiydi... Onlar tavşanlar gibi koşar, sıçrarlardı; Dolfi bütün gücünü harcasa bile onlara yetişemezdi. Onların tüfekleri, kılıçları, yayları, okları, topları, kaskları vardı; hatta Mühendis Weiss’ın oğlunun gerçek askerlerinki gibi pırıl pırıl bir zırhı bile vardı. Gerçi onlar Dolfi ile yaşıtı ama öylesine müthiş küfürler biliyorlardı ki, Dolfi bunları yinelemeye bile cesaret edemezdi. Onlar güçlüydü, o ise zayıf.

Ne var ki bu kez o da parka tüfekte gelmişti.

Böylece aralarında uzun uzadıya konuştuktan sonra öteki oğlanlar yaklaştılar. “Güzel bir tüfeğin var,” dedi Mühendis Weiss’ın oğlu Max. “Göster bakalım.” Dolfi hiç duraksamadan tüfeğini incelesin diye ona verdi.

“Hiç de fena değil,” diye hüküm verdi Max, otoriter bir sesle. Onun omzunda yirmi kez daha güçlü, havalı bir tüfek asılıydı. Dolfi sevinçten havaya uçtu.

“Bu tüfekte sen de savaşılabirsin.” Walter gözlerini kısarak olaya olurlunu verdiğini belirtiyordu.

“Evet, hatta sen bu tüfekte yüzbaşı bile olursun,” dedi bir üçüncüsü. Dolfi hayretle onlara bakıyordu. Bugün ona “Marul” da dememişlerdi. Birazcık cesaret kazanmaya başlamıştı.

Bunun üzerine o gün nasıl savaşıacaklarını anlattılar ona. General Max’ın ordusu dağları işgal etmişti, bir de geçidi zorlayacak olan General Walter’in ordusu vardı. Dağlar gerçekte su kenarındaki düzensiz çalılarla örtülü

iki otlu yükseltiydi. Geçit ise eğimli bir yoldu. Dolfi, Walter'in ordusuna yüzbaşı rütbesiyle kabul edildi. Bunun üzerine iki taraf ayrıldı ve kendi savaş planlarını gizlice hazırlamak üzere bir kenara çekildiler.

Dolfi ilk kez öteki çocuklar tarafından ciddiye alınıyordu. Walter ona büyük sorumluluk taşıyan bir görev verdi: Öncü birliğe kumanda edecekti. Onun emrine pek de güven telkin etmeyen iki sapanlı oğlan kattılar ve geçidi araştırmak üzere birliğin başına gönderdiler. Gerek Walter, gerekse ötekiler iyi niyetli bir yüzle gülümsüyorlardı ona. Hatta bu iyi yürekliliği biraz abartıyorlardı.

Böylece Dolfi dik bir inişin çevrelediği küçük yolun başına geldi. İki yanında düzensiz çalılılarıyla otla kaplı ırmak kıyısı vardı. Max'ın yönetimindeki düşmanlar ağaçlar arkasına gizlenerek bir yeşilliği tutmuş olmalıydılar. Ne var ki hiçbir şey görülmüyordu.

"Haydi Yüzbaşı Dolfi, saldırıya hazırlan, henüz gelmemişler," dedi Walter içten bir sesle. "Sen aşağıya varır varmaz biz yetişeceğiz ve savunmaya geçeceğiz. Ama sen koş, elinden geldikince hızlı koş, hiç belli olmaz."

Dolfi dönüp baktı. Hem Walter'in hem de silah arkadaşlarının yüzünde meraklı bir gülümseme sezdi. Bir an duraksadı. "Ne oldu?" diye sordu. "Haydi yüzbaşı, saldırıya!" diye buyurdu general.

O anda ırmağın öte yanından pek de iyi görülmeyen bir bando geçti. Borazanın olağanüstü sesi Dolfi'nin yüreğine can suyu gibi aktı ve bunun üzerine o gülünç tüfeğine cesaretle sarıldı; şanla şerefın çağrısını işitti. "Haydi saldırıya çocuklar!" diye haykırdı. Olağan koşullarda böyle bağırmaya asla cesaret edemezdi. Kendini hızla yokuş aşağı bıraktı.

Tam o anda arkasında vahşi bir kahkaha koptu ama geri dönüp bakacak zamanı yoktu. Artık kendini ortaya atmıştı ve tam o anda ayağının takıldığını hissetti. Yerden on santim yüksekliğe bir ip germişlerdi.

Yüzüstü toprağa düştü ve burnunu fena halde acıttı. Tüfeği elinden uçtu gitti. Bandonun can yakan yankıları arasından bir gürültü ve darbe seli başladı. Kalkmaya çalıştı ama çalılarının arasından çıkan düşmanlar suyla ıslatılmış toprakla yaptıkları korkunç topraklarla ona saldırdılar. Hepsi birden onu topa tutuyorlardı. O çamur topaklardan biri tam kulağının ortasına indi ve onu yere yıktı. Sonra üstüne atlayıp onu ezmeye başladılar. Üstelik kendi generali olan Walter ve silah arkadaşları bile bunu yapıyorlardı. "Al sana! Gör gününü! Yüzbaşı Marul!"

Sonunda ötekilerin kaçmaya başladıklarını anladı, bandonun kahramanlık dolu sesi ırmağın öte yakasından yankılanıyordu. Umutsuz bir ağlamayla titrerken bir yandan da tüfeğini arıyordu. Aldı onu yerden. Kırık bir demir parçasına dönmüştü tüfeği. Birisi horozunu kırmıştı, artık hiçbir işe yaramazdı.

Ona üzüntüden başka bir şey kazandırmayan oyuncacı elinde, kanayan burnu, berelenmiş dizleriyle, tepeden tırnağa çamura batmış bir durumda ağaçlı yolda anesine yetişti.

"Tanrım, Dolfi, ne yaptın böyle?" Ona ne yaptıklarını değil de, oğlunun ne yaptığını soruyordu. Tam ev kadınlara yakışır bir soruydu bu. Baştan aşağı mahvolmuş bir giysi. Tabii işin içinde bir annenin acıması da vardı: Bu gariban oğlandan nasıl bir erkek yetişecekti ki? Onu nasıl sefil bir yazgı bekliyordu? Neden şu bahçeyi dolduran sarışın ve sağlam çocuklardan bir tane doğuramamıştı ki? Neden Dolfi gelişmekte bu kadar zorlanıyordu? Neden hep böyle solgundu? Neden kimseye sevimli gelmiyordu? Neden damarlarında kan yoktu ve başkalarının emrine girmek zorunda kalıyordu? Biraz hayal gücüyle oğlunun on beş-yirmi yıl sonra nasıl biri olacağını düşünmeye çalıştı. Onu üniformayla düşünmeye çalıştı; bir süvari

birliğinin başında ya da harika bir kıza sarılmışken. Bir büyük mağaza sahibi ya da bir kaptan olarak. Ama bunu başaramıyordu. Onu hep elinde bir kalemle, kocaman kâğıt yığınlarının önüne oturmuş, okul sırasına, evdeki yazı masasına ya da tozlu ofis masalarına eğilmiş olarak canlandırabiliyordu gözünde. O hep bir zavallı, hayatın ezdiği bir gariban olacaktı. Yazıhanelerde alayı bulunan silik emir kulu.

“Ah zavallı çocuk!” Signora Clara’yla konuşan genç ve şık bir hanım oğlana pek acımişti. Başını sallayarak Dolfi’nin utanç dolu yüzünü okşadı.

Çocuk gözlerini kaldırdı, ona minnetini belli etmek için gülümsemeye çalıştı. Bir an için sanki bir ışık huzmesi solgun yüzünden gelip geçti. Kırılğan, masum, ezilmiş ve savunmasız bir yaratığın tüm acı yalnızlığı vardı bunda; birazcık avunmaya duyulan umarsız arzu, saf, acı dolu ama güzel mi güzel bir duyguydu bu; söze dökmeye olanak yoktu. Bir an için –ve bu son kez oldu– yumuşak, sakin, acı çeken bir çocuk oldu; bunun nedenini anlayamıyordu ama çevresindeki dünyadan birazcık iyilik bekliyordu.

Ama sadece bir andı. “Haydi Dolfi, gel üstünü değiş!” dedi annesi öfkeyle ve onu hızla eve doğru sürükledi. Bunun üzerine oğlan acıklı acıklı hıçkırarak ağlamaya başladı; yüzü hemen çirkinleşiverdi, sert bir çizgi ağzını çarpıtmıştı.

“Ah bu çocuklar, ne kadar da zor iş!” diye seslendi öteki hanım, anneyi onaylayarak ve onu esenledi: “Hoşça kalın Signora Hitler!”

CAN SIKICI

Adam not defterini inceledi, kararlı bir tavırla büyük yapıya girdi, "Genel Yönetim" tabelasının bulunduğu birinci kata çıktı ve formu doldurdu.

"Bay: Ernesto Lemora... Görüşmek istediği kişi: Doktor Lucio Fenisti... Ziyaretin nedeni: kişisel nedenler..."

Kişisel nedenler mi? Fenisti şaşırdı. Lemora tanımadığı bir addı. Yabancı biri "kişisel nedenler"le başvurduğunda asla hayır gelmezdi. En iyisi onu sepetlemektir. Peki sonra? Ya gerçekten gizli görüşülmesi gereken bir konuya? Aklına karısının uzak bir kuzeni, pek makbul kişiler sayılmayan iki hanım arkadaşı, eski bir okul arkadaşı geldi; bunların hepsi başına iş açacak türden tiplerdi. Zaten hayatta böylelerine pek sık rastlanıyordu.

"Ne tip biri bu Lemora?" diye sordu odacısına.

"Görünüşü fena değil."

"Kaç yaşlarında?"

"Kırkının üstünde diyebilirim."

"İyi, haydi al bakalım içeri."

Adam geldi. Gri renkli düzgün bir takım giymişti. Yıpranmış ama temiz bir beyaz gömleği vardı. Doğulular gibi "r"leri genizden çıkan sesle söylüyordu. Ayakkabıları şöyle böyleydi. "Buyurun, oturun."

"Beni bağışlayın efendim." Adam alçak sesle, hızlı

konuşuyordu. “Sizi rahatsız ediyorsam, bağışlayın; ne kadar çok işiniz olduğunu biliyorum... tek bir dakikanızı alacağım... zaten eski dostunuz Limonta arada olmasaydı sizi rahatsız etmeye çekinirdim... Bana...”

“Commandator¹ Limonta mı?” Fenisti bu adı ilk kez duyuyordu.

“Evet, eğitim kurumunda danışman olan Commandator Limonta bana, ‘Doktor Fenisti’ye git, o engin görüşlü bir kişidir, belki senin projenle ilgilenir,’ dedi ama zaten sizin değerinizi bilmeyen yoktur ve ben sizin gibi ünlü birini rahatsız etmekte olduğumun farkındayım ama hayat ne yazık ki zor ve ben kendini beğenmiş biri değilimdir ama efendim kim bilir belki başıma bu kadar felaket gelmeseydi, buraya başımı dik tutarak girebilirdim ama sizin zaman yitirmenizi istemem, bilseniz efendim, karım şu anda hastanede yatıyor ve Commandator Limonta...”

“Limonta mı?” dedi Fenisti bıkkın bir sesle.

“Evet şu eğitim kurumunda danışman olan kişi, bakın efendim aslında ben buna cesaret edemezdim, ah, çocuğumla derdimi bilseniz, yüreğimde bir yaradır o ve benim bu projem bakanlık tarafından çoktan kabul edildi, o ara karımın akrabası olan bir meslektaşım bakanlıkta müsteşardı ve siz beni anlarsınız, işlerin nasıl döndüğünü bilirsiniz efendim...”

Fenisti onun sözünü kesti: “Beni bağışlayın... ne yazık ki zamanım çok kısıtlıdır ve (saatine bakar) az sonra katılmam gereken bir toplantı var... size nasıl yardımcı olabileceğimi söylerseniz...”

“Hayır efendim,” dedi öteki yapışkan bir biçimde, “kendimi size tam olarak ifade edemedim ve projemi sunamadım ama beni siz anlarsınız; ayrıca üçüncü oğlum

1. İtalya'ya hizmet eden kişiler onurlandırmak amacıyla cumhurbaşkanının onayıyla verilen devlet nişanı. (Y.N.)

geçen hafta çocuk felci oldu ve siz çok anlayışlısınız, bu ender rastlanan bir hastalıktır, doktorlar böyle diyor ve ben şimdi kendimi pek utanç verici bir durumda hissediyorum ve siz istemeden de olsa bende öyle hisler uyardınız ki...”

Fenisti bezgin bir sesle sözünü keserek, “İstemeden ne yaptım?” diye sordu.

“Ah hayır, öyle demek istemedim, beni bağışlayın, o kadar çok derdim var ki ne diyeceğimi şaşıyorum, hatta efendim siz bana inanmayacaksınız ama size karşı öyle duygular besliyorum ki ama efendim bana öyle bakmayın; çünkü o zaman, zaten pek az olan cesaretim kırılıyor ve size şu zavallı projemi göstermek istiyordum ama sizin gibi önemli bir kişilik karşısında kendimi öyle sefil hissediyorum ki, benim o melek gibi karım ne yazık ki dün hastaneye girdi ve bakın efendim şimdi sizle konuşan kişi hayatı boyunca namusuyla çalışmış biridir ve...”

Fenisti onu durdurmaya çalıştı; onu yavaş yavaş boğmakta olan bir bulantı denizine düştüğünü hissediyordu. “Tamam ama hangi projedir bu?”

“Bir öneridir, evet evet, bakın efendim size şimdiden teşekkür ediyorum benimle ilgilendiğiniz için, efendim siz evlisiniz değil mi?”

“Evet.” Fenisti duruma katlanmaya karar vermiş gibiydi.

“Ah, aile ne yüce bir şeydir, Commandator Limonta, zaten dostluklar öyle durumlarda insanların karşısına çıkar ki, bakın efendim oğlum yarın ameliyat olacak ama beni bağışlayın efendim, belki projemi tanımak için sabırsızlanıyorsunuz ama ne yazık ki ameliyat son derece zorlu ve hassas olacak ve sizin gibi önemli bir kişiyi rahatsız ettiğimin farkındayım ve benimle ilgileniyorsunuz...”

“Neden? Ben...”

“Evet efendim, birbirimizi anlıyoruz, sizin gibi so-

rumlulukları olan bir insan, biliyorum dağ gibi işiniz vardır şimdi ve sizi bu zavallı konularıyla rahatsız etmeli miyim? Size minnetten başka ne duyabilirim ki, benim gibi bir gariban...”

“Böyle söylemeyin lütfen.”

“Hayır, hayır efendim, kabahat benim ve ben pek utanıyorum, hem sonra aradaki mesafeyi korumalıyız, ben burada kafanızı şişiriyorum ve bekleme odasında benden daha önemli sorunları olanlar bekliyor olabilir, hatta belki güzeller güzeli bir hanım vardır ve ben burada oturmuş karımın ameliyatını anlatıyorum, neyse ki karım Lecce’de bulunan bir hastanede yatıyor şu anda...”

“Lecce mi?”

“Evet efendim, o zavalılık orada; ama inanın efendim benim de kaç gündür kulağım çınlıyor ve uğulduyor ve nefes almakta zorlanıyorum, insan savaş gazisi olunca bilirsiniz işte...”

Lucio Fenisti bayılacağını sandı. Gözlerinin önünde bir sis perdesi oluşmuştu; arkasında duran adam durmadan konuşuyordu. Yavaşça sol eliyle pantolonunun arka cebini yokladı ve cüzdanını buldu.

Büyük yapıdan çıktığı zaman adam durdu ve az önce sahip olmadığı on bin lirelik banknota baktı. Aklından çabucak bir hesap yaptı. Başını salladı. Bu yeterli değildi. İçini çekti. Not defterini inceledi. Hızlı adımlarla ilerledi. Meydanı geçti. Büyük caddeden bir süre yürüdü. Bir başka büyük yapıya girdi.

Ama kapıcı onu camın arkasından görmüştü. Hemen içeriye sinyal verdi. Kapı otomatik olarak kilitlendi. Odacılar merdiven başındaki kapılarda görüldü, girişleri kapadılar. Her dereceden üç yüz memurun sinirleri gergindi. Bu can sıkıcı adam defalarca içeriye sızmayı başarmış, felaket ve üzüntü tohumları yaymıştı.

Ama adam bunu biliyordu. Kapıcıya Doktor Salimbene ile görüşmesi gerektiğini söyledi.

“Doktor Salimbene bugün gelmedi,” dedi kapıcı.

“Ya Doktor Smaglia?”

“Doktor Smaglia toplantıya gitti.”

“Peki Doktor Be?”

“Doktor Be hasta olduğu için gelemedi.”

“Ah zavallı Doktor Be,” dedi adam. “Buna pek üzül-düm. Mümkünse...”

Ansızın koşmaya başladı. Personel İşlerinden Sorumlu Müdür Yardımcısı Signore Pratti'nin giriş kapısına doğru geldiğini fark etmişti. Ötekiler onu fark edene kadar onun yanında bitiverdi.

“Ah, günaydın sevgili beyefendi, ne şanslıyım ben de tam sizi görmeye gelmiştim ve bir önerimi görüşmek isteyecektim..”

Pratti kurtulmaya çalıştı. “Biliyor musunuz, gerçekten de... bugün olanaksız... Pek çok işim var...”

“Rica ederim, çekinmeyin efendim, ben bir dakikanızı alırım ve zaten Mühendis Bernozzi'nin selamlarını getirmeseydim...”

“Bernozzi mi?” Pratti bu adda kimseyi tanı mıyordu.

“Evet, belediyede çalışan Mühendis Bernozzi bana, ‘Doktor Pratti’ye git, o bu konularda engin görüşlere sahiptir,’ dedi ve belki projemin sizin ilginizi çekeceğini söyledi ve zaten ben sizin ne kadar önemli bir kişi olduğunuzu biliyorum ve size zaman kaybettirmek istemiyorum ve karım hastanede olmasaydı ve Mühendis Bernozzi...”

Adam yeniden sokağa çıktığında az önce sahip olmadığı beş bin liralık paraya baktı. Onu az önce aldığı on bin lirate kattı ve özenle katladı. Akıldan hızlı bir hesap daha yaptı. Başını salladı. Yetmiyordu. İçini çekti. Hızla yürüdü. Sağa saptı. Yüz metre kadar gitti. Bir kili-

senin önünde durdu. Dudakları fesat bir gülümsemeyle kıvrıldı. Kararlı bir biçimde yedi basamağı tırmandı, kapıyı açtı ve tapınağa girdi.

Yüzü huşu içinde bir havaya büründü. Sağ elini kut-sal suya şöyle bir değdirdi, istavroz çıkardı.

Küçük ve sessiz adımlarla mihraba yaklaştı.

Onu loş tapınakta gören ve hemen tanıyan İsa Efen-dimiz şöyle bir ürperdi ve sütunlardan birinin arkasına gizlendi.

Adam son derece saygılı bir ifadeyle yürüdü ve sü-tunun arkasına geçti. Sonra ani bir hareketle öte yana döndü ve onu aradı.

Rab İsa daha çevik bir hareketle öteki tarafa kaçiver-di. Böyle bir şey daha önce olmamıştı hiç; ama nedense merhametinin sınırına gelmişti. Hayır artık bu adamın dualarına katlanacak gücü kendinde bulamayacaktı.

Adam gene Rabb'i arayarak öteki tarafa döndü. Ama elbette Kadir-i Mutlak ile başa çıkması mümkün değildi. Şeytani bir duyarlılığa sahipti aslında ve hain planlarını gerçekleştiremeyeceğini anlamıştı. Durumuna razı olma-sı gerekiyordu.

Kilisenin yan duvarlarındaki girintilerin sahipleri olan azizler arasında bir fısıltı dolaştı. Acaba bu sefer sıra kim-deydi.

Bizim can sıkıcı adam umursamaz bir hava ve or-manda yürüyen avcı adımlarıyla her an ateş etmeye ha-zır olmuş gibi yürüyordu.

Sağda bulunan üçüncü girintinin önünde öyle bek-lenmedik bir tezlikle diz çöktü ki, orada oturmakta olan Aziz Hieronymus şaşırıp kaldı. Oradan sıvışmaya zaman bulamadı.

"Ah, yücelerin yücesi Aziz Hieronymus," diye fısıl-dayarak konuşmaya başladı adam, "sen ki kilisenin dire-ğisin, sen ki hekimlerin en büyüğüsün, karımın ameliya-

tında daha önceleri yaptığın gibi mucizeler göstermeni ve babacan merhametinle ameliyatı yapacak hekimin ellerinin mahir olmasını sağlamanı ve sen yüce ermiş, oğlumun felcini geçirmeni ve sen göklerin en azizi...”

Yakarılar yağmur gibi yağıyordu. On, on beş, yirmi dakika boyunca hiç susmadı. Yirmi beş, otuz, otuz beş. Artık dayanamayacağını hisseden Aziz Hieronymus, “Peki,” dedi.

HESAP

Zayıf ihtiyarcık iskemlesinden kalktı; kuş kadar başını belli belirsiz öne eğdi, omuzlarını öne düşürdü; o karakteristik görünümüne büründü. O bir solucandı, gelişmemiş bir insancık, pamuklu fitil, yanmış bir tel, garibanın tekiydi.

Böyle titreye titreye masada duran beyaz kâğıt zarfı aldı, kararsız eliyle karşısında beklemekte olan Şair Joseph De Zintra'ya uzattı. Ağzıyla bir gülümseme hareketi yaptı ve sonra şöyle dedi: "Ghh ghh ghl fisc!" Kim bilir ne demek istemişti; bu sestten başka bir şey ifade edemedi.

O bir örümcek ağıydı, kuru bir yapraktı, iyice tükenmiş, kaçınılmaz sona yaklaşmış şu ya da bu şeydi; bir frak giymişti, madalyalarla dolu harika bir fraktı bu; inanılmaz apoletleri, püskülleri, madalyaları vardı; adeta bir general, bir amiral üniformasıydı; şövalye, paraşüt, tank, top, mitralyöz sorumlusunun giydiği tarz bir üniformaydı; çünkü o Majesteleri İmparator Hazretleri, Bedenlerin ve Ruhların Efendisi, Evrensel Konfederasyonların Başkanı, Kuzey ve Güney Topraklarının Yüce Başkanı, Dünyaların Işığı, Güneşin Bedenlenmiş Hali'ydi ve yeryüzünün dörtte üçüne egemen olduğu için dile getirilemeyecek bir güç yansıtıyordu.

Titrek ama kararlı eliyle, anlamsız ama ısıltılı gülüm-

semesiyle, beyaz zarfı Şair Joseph Zintra'ya uzattı. O da bunu alırken daha önce çalışmış olduğu üzere iki büküm eğilerek saygılarını sundu.

Bir borazan çaldı, kalabalığın şurasında burasında bir gözyaşı damlası parladı, alkışlar duyuldu; bayraklar dalgalanıyor, flaşlar çıkıyor, Brontosaurus başına benzeyen kameralar film çekiyordu ve nihayet imparatorluk bandosu ruhların yücelmesi için Evren'in marşını çalmaya başladı.

Şair Signore De Zintra'nın ödüllendirilmesi töreni böylece sona erdi; daha fazla bir şey yapılmadı; o ise kendini şanın doruklarında hissediyor, ilahî bir duygu içinde eriyor, pek az kimsenin deneyimlediği bir duygu içinde yüzüyordu.

Ama aynı zamanda umulmuş ve elde edilmiş büyük şeylerin yarattığı o bulantı vardı; umudun gerçekleşivermesiyle adeta elindeki balon patlayıvermişti ve parmaklarının arası bomboş kalmıştı.

Peşine takılan kalabalıkla birlikte sarayın önündeki meydanı geçerken şuradan buradan alkış sesleri gelmeye, fotoğraflar çekilmeye devam ediyordu; on altı-on yedi yaşında, arzulanabilecek kızlar birbirlerini ezerek yalvaran gözlerle ona bakıyor, bazı insanlar da onu saçma ve entelektüel sorular yağmuruna tutuyordu: “'Yöre' adlı şiirinizin gizli anlamı nedir? Felsefi olarak altında ne yatmaktadır? Ya mesajı nedir? Bize onun mesajından söz edin! Sizce onu sadece geleceğin kuşakları mı yakalayabilecek, yoksa biz de ele geçirebilecek miyiz?”

Şair bu sorulara, elbette ya da belki veya kesinlikle yanıt verebilirdi ama içinden gelen onların popolarına bir tekme atmaktı; gene de pek memnunmuş gibi gülümsemeyi ve şakalaşmayı sürdürüyordu. Hayranlardan oluşan kalabalık onu itekliyor, sürüklüyor, kendini mutlulukla

bir elektrik denizi üzerinde yüzer gibi hissediyordu. Peki nereye gidiliyordu? Kokteyl partilerimiz, şölenlerimiz, basın toplantılarımız, edebiyat meyhanelerinde yemeklerimiz, televizyon görüşmelerimiz, film anlaşmalarımız, yıldızların evinde davetlerimiz mi vardı? Evet elbette, bu akşam ve yarın ve daha sonraları hep ışıklar, şıklıklar, fırsatlar olacak; benliğini şımartmaya bol bol fırsat çıkacak karşımıza.

Şan! Bunu elde etmek için elbette çok uğraştı, bütün hayatını koydu buna. (Aslında iyi düşünülecek olursanız bu da çok mu sayılır?) Yalnız geceleri boyunca ısıtıp da çekti: Fanilerin asla bilemeyeceği, sadece sanatçılara özgü bir işkencedir bu. Gene de aramızda gizli kalması koşuluyla, pek coşkulu, pek gurur dolu; sinir uçları nevraljisi, aşk kıskançlığı, kanserin küçük düşürücü korkunçluklarıyla karşılaştırıldığında, iğrenç derecede keyifli bir durumdu. Ama sanatın ayrıcalığı buradaydı –pişmanlığını böyle püskürtmeyi düşündü– Tanrı bu yeteneği bir lütuf olarak bağışlarken, kimlere dağıtacağını gizemli bir biçimde gözlerden ırak tutmuştu; oysa elbette bir nedeni vardı bu seçimin de.

Akşam yabancı bir kentin güzel ve yabancı sokağında yürürken çevresinde hâlâ onun şanından emebilmeyi umut eden küçük bir grup kalmıştı; baş döndürücü, çılgın, inanılmaz leziz bir duygu peşindeydiler. Yetişkinler, büyük editör, *New Yorker*'ın karikatürcüsü, Hamburg'un mumya suratlı ünlü sanat simsarı, Ile-de-France'ın dönmelerinin kralı, iki sarışın sakallı genç ve sonra kuyrukta, biraz solda şölende bir ara dikkatini çekmiş olan bir tip çevresindeydiler. Ne uzun ne kısa boylu bu adam solgun benizli, koyu renk giysili, basbayağı sıradan biriydi. Basbayağı mı? Gerçekten iyice mi? Ve o, Joseph şununla ya da bununla konuşurken, gözucuyla geriye doğ-

ru baktığında adam onun dikkatini çekmek için bir kâğıt, bir pusula, bir bilet ya da onun dizelerinin yer aldığı bir kitapçık sallıyor oluyordu; ne de olsa onun şiirleri dünyanın dört bir yanında basılmıştı. Arada bir de, “Bayım, bayım!” diye terbiyeli bir biçimde sesleniyordu. Tanrı hepsinin kökünü kazısın o imza ve ithaf koparma peşinde olan tiplerden biri olmalıydı.

Sabırla peşinden geliyordu. Sessiz adımlarıyla iyice yaklaştığında gece o karanlık örtüsünü bütün kentin üzerine seriverdi ve saatler biz savunmasız yaratıkları yutan bir acımasızlıkla koşmaya başladı. Pusun içinde görünmez olan yüksek ve kara kulelerin çanları ardı ardına çalıyordu.

Doyumsuz dostlukları ayıran, efendiyle dalkavukların birbirlerine iyi geceler diledikleri o an geldiğinde Şair Joseph De Zintra da otelinin büyük holündeki asansörün kapısına varmıştı. Yalnızdı. Ne de olsa, bu sarayları andıran, göz kamaştırıcı bir oteldi, pek tatlı bir gencin gülümsemesiyle buyur ettiği asansör cilanın ve yaldızların hakkını veriyordu; üst katlarda yüksek havlı eflatun rengi halıların uzandığı sessiz koridorlar; bastırılmış iniltilerle kapanan ağır kapılar, göz kırpan ışıklar, arşidüklere layık banyolar, iktidar ve milyarlardan söz ederken belli belirsiz serüven dolu romantizmi anımsatan her türlü konfor onu bekliyordu; ama burada da, belli bir saatte, adı istediği kadar Joseph De Zintra olsun, şöhret paçalarından akıp dökülsün, o yabancı ve vahşi arzuya esir düşmüştü. Neydi arzuladığı? Neydi? Tepeden tırnağa mutsuzdu ama nedenini anlayamıyordu.

İçini kemiren bu boşlukla kırk üç numaralı dairesine girmekte olan Joseph De Zintra o soylu, loş ışıktaki bir gölge gördü. Az önceki adam elinde gene bir kâğıt, pusula, her neyse onu sallayarak koyu renk giysileri ve anlamsız beklentisiyle karşısında beliriverdi.

“Bağışlayın bayım,” dedi. De Zintra döndü ve ona baktı. Ve bilmesi, tahmin etmesi, anlaması için daha fazlasına gerek yoktu. O can sıkıcı hayranlardan, imza ve ithaf koleksiyoncularından, edebiyat röportajcılarından, kendini beğenmişlerden, haddini bilmezlerden, burnunu sokanlardan biri değildi. “Buyurun rica ederim.”

Birlikte odaya girdiklerinde De Zintra ötekinin ne uzattığını iyice görebildi. Majestelerinin yedi saat önce verdiği gibi beyaz bir zarftı bu.

“Hesap,” diye mırıldandı yabancı.

“Hesap mı? Neyin hesabı?” diye soran De Zintra’nın içine bir şeyler doğmuştu. “Buyurun, buyurun oturun.” Ama öteki oturmaya yanaşmadı.

Bunun üzerine De Zintra ötekinin kendinden pek uzun boylu olduğunu, ketum ve güçlü bir yüz ifadesi taşıdığını düşündü.

“Sen kaygının şairi misin?” Adam sakın sakın konuşuyordu. “Seni kıyametin ozanı diye mi nitelendirdiler?”

De Zintra korkuyla sessizliğini korudu.

“Çok uzun süredir karabasandan, ölümden, korkudan söz ediyorsun. Akşam inerken binlercesini, on binlercesini ağlattın. Sözlerinle yürekleri parçalıyor, sızlatıyordun. Sen dizelerinde gözyaşını, yalnızlığı, umutsuzluğu, kanı anlattın. Hayatın acımasız yüzünü konu ettin, bunu sizin sanat dediğiniz şeye dönüştürdün. Ah, ah! Madenin adı ıstırap ve sen oradan ün ve şöhret çıkardın; bugün de zafer kazandın. Ama o keder sana ait değildi ki. Başkalarının. Sen onlara bakıyor, sonra da yazıyordun.”

Şair, “Anlayış, merhamet vardı,” diyerek kendini savunmaya çalıştı.

Öteki başını salladı. “Doğru olabilir. Ama ne yazık ki bu yeryüzünde bir yasa vardır: Her şeyin bedeli ödenir. Ve sen...”

“Ben mi?”

“Sanat en yüksek bedelin ödendiği bir lükstür. Şiir ise bütün sanatlardan daha pahalıdır. Senin dizelerinin alev dillerine dönüşmesinin nedeni gözyaşları ve derin üzüntülerdir; sen başkalarının kederlerini ödünç aldın. Her bir başyapıtın bir borç sayılıyor. Karşılığını ödemedenden her şeye sahip olabileceğini mi düşünüyordun? Bedelini ödemelisin. Şimdi dostum. Zamanı geldi.”

“Nasıl? Nasıl yapabilirim ki?” diye geveledi şair.

Ulak belli belirsiz bir acımayla, “İşte burada yazılı,” dedi ve zarfı uzattı.

“Bunun anlamı nedir? İçinde ne yazılı?” Şair mekanik bir tavırla ulağın elinden zarfı kaptı. Öteki o anda gölgenin içinde gözden yok oldu.

Şahane kadınların uğruna iç çektiği, erkeklerin kıskançlıkla baktığı ölümsüz ve ödüllü büyük şair otelin görkemi içinde öylece kalakalmıştı. Ne yazık ki o zarfı açmasına gerek yoktu. Haber! Haberin ne olduğunu artık biliyordu.

O zamana dek sadece betimleyerek bütün varoluşunu tükettiği, asla gerçekten onun olmamış olan, şimdi onun etinin bir parçası olacaktı. O zamana dek hayatı olan şey dağılıyor, uzak ve inanılmaz bir masala dönüşüyordu. Artık hiçbir şey umurunda değildi; ne şöhret, ne para, ne alkış, ne onur; başarılı ve yakışıklı bir erkek olmak, onu bekleyen şenlik günleri, eskiden hayal bile edemeyeceği bu otel odasında uyumak bütün anlamını yitirmişti. Göğsünde inanılmaz bir ateş tutuşuyor, onu kavuruyordu.

Boğulacağını hissederek pencereyi açtı. Uyumaya hazırlanan, uçsuz bucaksız, onu artık düşünmeyen ve onun için elinden hiçbir şey gelmeyen kenti gördü. Hava soğuktu. Sisliydi. Otomobillerin uğultusu geliyordu. Aşağıdan yankılanan müziğin, uzakta kalan gençliğinden anılar taşıyan “Saint James Infirmary” olduğunu düşündü.

Kendini yatağı attı. Kim yardım edebilirdi ona? Sakin, dürüst ve huzurlu işler sonsuza dek bitmişti. Hıçkır-maya başladı. Doğruydı, doğru olduğunu anlıyordu. Bu-nu hiç düşünmemişti.

WEEK-END

Milano kentinde öyle bir yer vardır ki, zenginlerin yazı, orada Milano'nun başka yerlerinden çok daha fazla hissedilir. Ne Gesù Caddesi'ndeki kepenkleri sımsıkı kapanmış, XVI. Louis salonlarıyla, Aubusson halılarıyla, Zais, Canaletto, Zuccarelli tablolarıyla süslü ıssız ve sessiz apartman daireleri; ne Scala Operası'nın karanlığa gömülmüş sahnesi; ne tatil için kapanmış yeraltı diskotekleri (ebediyen bitmiş karnavallardan geriye kalan küf kokusu sarmıştır ortalığı); ne gökdelenin, durgun suyla dolu havuzlarının üstünde tembel tembel sivrisineklerin yüzdüğü, akşamları Toskanalı bekçinin çiçekleri sulamaya çıktığı, patronun beyaz cilalı koltuğuna oturup suları her tarafa sıçrattığı o teraslar yazı bu kadar iyi yansıtır.

Gerçekten bir yer vardır ki eğlenmek için uzağa gidenler, deniz kenarında, kayalıkların üstünde özel iskelesi olan villalarda oturanlar ya da seksen tonluk tekneleleriyle o adadan bu adaya gezenler; sadece özel konukların kaldığı büyük otellerde, Stiria çamları arasındaki av köşkünde, Sogne fiyortlarında, Zion Parkı'nda dinlenenler, hatta Polinezya denizlerinde sörf yapanlar bile orada hissedilenleri hissedemezler. Bugün cuma –zenginlerin hafta sonu tatili bugünden başlar– sadece meraktan da olsa saat iki buçuk-üçe doğru –sizinle dalga geçmiyo-

rum– güneşin o en kararlı olduğu saatlerde Anıtsal Kabristan’a girin.

Burada, Milano endüstrisinin büyük adamları, korkulanlar, efsanevi olanlar, yorulmak bilmezler, yılın her sabahında saat yedide örnek olmak için işbaşı yapanlar –sözcüğün tam anlamıyla kol kola vermiş olarak– niha yet uyumaktadırlar. Şuradaki birkaç yüz metrenin içinde “büyük patlama”nın babalarını, dedelerini, büyükdelerini bulabilirsiniz. Hiçbir zaman bu kadar yalnız olmamışlardır.

İnsanları denizlere, dağlara, kırlara çağıran bu güzel-ler güzeli öğleden sonrasında siz demirin, çeliğin, ipliğin, kâğıdın, seramiğin, elektrikli ev aletlerinin kudretli adları, buraya kapanmış ne yapıyorsunuz? Böyle kendi başınıza, yanınızda sekreterleriniz, danışmanlarınız, yönetim kurullarınız, ustabaşılarınız; dizinizin dibinde eşiniz, çocuklarınız, akrabalarınız olmadan nasıl kalabiliyorsunuz?

Sayın baylar –sorumu bağışlayın– bu koca mermerler size ağırlık vermiyor mu? Şapeller, yeraltı kiliseleri, firavunlara layık yeraltı konakları, piramitler, kubbeler, sütunlar, melekler, İsalar, ermişler, bakireler, kahramanlar, titanlar; hatta iskeletler, hayaletler, öküzler, atlar, çıplak kadınlar ve bütün bunların boy gösterdiği surlar, kuleler, heykeller. Bu mekânda çelik ve pamuk devleri arasındaki yarış artık sona ermiştir. Her biri ötekinden daha gösterişli ve gururlu anıtlar kalabalığı içinde, birbirleriyle büyük bir uyum içinde acı bir zaferin kutlamasını yaparlar.

Neye yarar ki? Üstü açık otobüsle turistik bir geziye katılmış olan yabancı grup, rehberin anlattıklarını sıcak yüzünden dinlemeden duyarak ve yine aynı nedenle boş bakan gözleriyle buradan ayrıldılar; onlar yollarına devam edince caddeler yeniden bomboş kaldı ve ne bir adım sesi ne bir rüzgâr esintisi duyulur oldu.

Bu yirmi bin işçilik bir şapeldir, bu nedenle yeraltı

mezarının Vigentina Kapısı tarafında dokuz bacası vardır; şunlar da mağazalar, apartmanlar, uydular, temsilcilikler, şubelerdir. Bu tapınakçık için üç bin memur, on altı bin satıcı çalışmıştır. Ama bugün kim hatırlar sizleri?

Dün, koyu renk giysili uşak, sümbülteberleri ve glayörleri düzeltmek için geldi; çünkü Maratea'dan sırf bunun için telefon eden rahmetli beyefendinin yeğeni Signora Kontes böyle istemişti. Sonra o da gitti.

Ağır ve boğucu bir sıcak var, küçük imparatorluklar, tekstil makineleri, yüksek ısı fırınları, ecza sıvıları, doğrama atölyeleri, elektrik prizleri, likörler, giysiler, yağlar, mineraller, borular, portakal suları, büyük mağazalar insana hüznün veriyor. Gözlerini ne tarafa çevirsen sabah-tan akşama kadar gazetelerde, duvarlarda, televizyonlarda, tatlı kutularında, dış fırçası tüplerinde bizi izlemeyi sürdüren adların ölümün görkemi içinde donup kaldıklarını görüyorsun.

Foffino'nun dün dış çıkardığı için ateşlenen küçük yeğeni bugün Arbatax'da deniz banyosu aldı mı? Minik Adorée İskoçyalı kuzenlerinin şatosunda eğleniyor mu? Hanedanın yeni gururu, üstün zekâlı Gianfausto'nun New Jersey'deki Rutgers'ten yüksek başarıyla mezun olduğu doğru mu? Bütün bu Tanrı nimetlerinin kaynağı olan, yüksek mühendis saygın kişi şimdi İsveç malı üç kat çinko tabutunun içinde bütün bunlardan habersizdir; çünkü öğrenmesi olanaksızdır; ona ne bir telefon eden vardır ne de Mazzuccotelli imzalı ferforje parmaklığının kilidini anahtarıyla bir kez açan.

Onunla aynı kanı taşıyan mutlu çocukların neşeli çığlıkları ünlü dedenin mezarına kadar gelebiliyor mu? Ya da torun Pier Federico'nun St. Andrews'ta at yarışlarında kullandığı işaret tabancasının lastik kurşununun sesi? Ya Paleocastritza'da kendiyle aynı adı taşıyan moto-

run keyfini çıkaran elli yaşlarındaki iriyarı adamın Minorca motorunu dalgalar üzerinde sürerken yarattığı kkreme? Bu bir teselli olurdu. Hayır, o neşeye ve hayata ilişkin sesler firavunlara yaraşan mezara kadar ulaşmıyor; boşlukta, terk edişte, ağustos ayının l hafta sonunun boğucu sıcağında, o anıtkabir sadece yalnızlık, zavallılık ve ıssızlık yansıtıyor. Bir dağ köyünün dışındaki eski samanlıkta l bulunmuş serserinin yattığı yerin üstündeki ha bile ondan iyi durumda...

Sabahın tam sekizinde yapının kapısında otomobilden indiğinizde saygı dolu bir panik dalgası bölümden bölüme yayılırdı, memurlar, görevliler, ulaklar kendilerine çekidüzen verirlerdi. Güzel günlerdi onlar. şimdi Marzia Hanımefendi'nin o korkunç sinir buhranları arasında Saas Fee'deki şalesini bırakıp dedesini ziyaret etmesi beklenebilir mi peki? Ne de olsa her gelişinde onu aynı durumda ve koşullarda bulmaktadır.

Kabristanın görkemli anıtmezarlarından bir tanesinin taşı sanki dn konmuş gibi duruyor. "2 Ağustos 1915" tarihinden sonra şöyle yazar üzerinde: "Libya cephesinde Pipar Dağı'nda (yükseklik 2.300 metre) coşkuyla savaşırken yiğit şehit düştü ve madalyasını hak etti: 8. Dağcı Birliği'nden Asteğmen..." 2.300 metre yüksekliğindeki Pipar Dağı'nda bugün bir grup gezgin piknik yaptı. İçlerinden birinin giydiği kazağın ve sol tarafta heybetle ykseklen devasa taşın üzerinde de aynı ad yazılıydı. Nişanlısının ayakkabılarının markası da dokuz numaralı bölümde görülen asık suratlı, büyük taşın üzerinde yazan adlardan biriyle aynıydı. Transistörlü radyo da, maden suyu da, aperiatif de, peçeteler de, minik peynirler de, atal kaşıklar da, lastikler de, sakinleştiriciler de, küçük bavul da, kitap da... Bu kır gezintisine ilişkin her bir nesneye bir mezar, bir gm, bir yeraltı mezarı, bir lüks melek karşılık geliyordu.

Gerçekten de taşların ve heykellerin altından ailenin reisleri, ataları, patronları hâlâ imza atmayı sürdürüyorlardı; o son derece güçlü adlarıyla suya, vermuta, peynire, kumaşa, kazağa, günlük ufak tefek eşyamıza onay verip imza atıyorlardı.

Sadece vekâleten atılıyordu bu imzalar; çünkü onlar artık oyunun dışında kalmıştı. Beyefendinin büyük bir keyifle Brianza'da yaptırmış olduğu villa satılmıştı, yönetim yeni bir yapıya taşınmıştı; ünlü fabrika logosu da fazlasıyla çiçeksi bulunduğundan değiştirilmişti. Artık işleri yöneten o değildi.

Artık mimar A'nın tasarladığı bu güzel evcik, yontucu B'nin heykeli, ressam C'nin deseni, bunca toprak, otuzlu yılların modasına göre hazırlanmış mermerler ve bronzlar için harcanan milyonlar yeterli gelmeliydi! Hafta sonunda bunlarla yetinmeliydi! Bu beyaz şirin heykelciklerin, Mer-yem Anaların, meleklerin, zarif kızların, perilerin, şuraya buraya tırmanan defnelerin arkadaşlığı yetmiyor muydu?

Uyuyorlar mı? Bırakın uyusunlar; onlar elbette mutlu ve refah içinde bir İtalya; yoğun bir çalışma ve paylaşma; büyüyen fabrikalar, mutlu işçiler, olumlu bilançolar, düşük vergiler hayal ediyorlardır. Buraya hiç kimse haber taşımadığı, kimse darboğazdan söz etmediği, telefon açmadığı, hatta demir kapının tokmağını çevirmediği için bu mümkündür. Onları neden hayal kırıklığına uğratalım ki? Dandini dandini dastana dedecim; bizler koşuyoruz, bizler denizlere açılıyoruz, bizler uçuyoruz, bizler güneşleniyoruz, *bamba* ve *yabrón* dansı yapıyoruz; sen huzur içinde uyu pek önemli dedeciğimiz; işte sana el sallıyoruz.

Peki şimdi kim var? Kim geliyor?

Kimse; sadece günlük kontrol turunu atan bekçilerden biri dolaşıyor.

Peki bu ses neydi? Bir zincir mi kındı? Bir parmaklık mı açıldı?

Hayır, bu Aziz Francesco'nun sıcak yüzünden genişleyen ve çıtırdayan bronz etekliğinin tıkırtısıdır.

Peki ya bu ses kime aittir? Kimdir bu dua mırıldanan? Ağustosun bu ıssız gününde hâlâ imanlı ve hatırsız biri kalmış mıdır?

Kimse yoktur. Bu, çeşmenin sesidir.

YAZARIN SIRRI

Perişan ve mutlu.

Henüz dibe vurmadım; küçük bir pay daha kaldı oraya ve umarım onun tadını da alabilirim. Zaten yaşım o kadar ilerledi ki yaşayacak günlerim sayılı olmalı.

Uzun yıllardan beri edindiğim –pekişerek çoğalan– şöhretimi bitmiş, kesinlikle ve geri dönülemez biçimde düşmüş bir yazar olmama borçluyum. Yayımladığım her yapıtın bir öncekinden bir basamak daha aşağıda olduğu söyleniyor ya da en azından düşünülüyordu. Böylece aşamalı bir biçimde batarak sonunda bu kuyunun dibine vardım.

Olan biten her şey benim eserimdir. Bu korkunç sonucu, önceden belirlediğim kurnaz bir planla otuz yıldan beri sabır ve özenle ben hazırladım.

Yani –diye soracaktır bazıları– başarısızlığı kendin mi istedin?

Aynen öyle baylar, bayanlar. Yazar olarak parlak başarılar kazanmıştım, büyük şöhret sahibiydim, tam anlamıyla hedefe varmıştım. Oysa ben çok daha ötelere ulaşabilirdim, bunu istemem yeterliydi ve o yüce şanı hiç zorlanmadan ele geçirebilirdim.

Ama hayır. Bunu istemedim.

Tam tersine tırmanmış olduğum bu olağanüstü noktadan, doruk noktasından –Himalaya değilse bile Monte Rosa diyebilirdik– yavaş yavaş inebilir, hızla aştığım mesafelerden adım adım geri dönebilir, acıklı bir düşüşün tadını çıkarabilirdim; elbette bu sadece görünürde acıklı olacaktı; çünkü bu durum aslında beni avutacaktı. Ve bu akşam –ölümümünden sonra açılmak üzere bir zarfa koyup mühürle kapatacağım– bu sayfalarda size bunun nedenini açıklayacağım, büyük sırrımı dile getireceğim.

Kırk bir yaşına gelmiştim ve başarı denizinde yelkenlerim şişmiş hızla ilerlerken günün birinde ansızın o ışığı fark ettim. Ona doğru yürümekte olduğum yazgım –yiniyorum– dünya çapında bir şöhret, şaşaalı kutlamalar, övgüler, bütün dünyada saygı gören utku dolu başarılar ve büyük bir ün bana en sefil solgunluğuyla görünüyordu.

Şöhretin maddi yönü beni ilgilendirmiyordu; çünkü fazlasıyla zengindim. Ya geri kalanı? Alkış sesleri, zafer sarhoşluğu, pek çok kadın ve erkeğin uğruna ruhlarını şeytana sattığı o büyüleyici ışık? Bunun kırıntısını tattığım her sefer ağzımda acı ve kuru bir tat kalıyordu. Her şey bir yana –diyordum kendi kendime– şöhretin en büyük göstergesi nedir? En basitinden şudur: Sokakta yürürken insanlar ona bakıp birbirlerine fısıldarlar: Gördün mü? Oydu! İşte hepsi bu, daha fazlası değil. Ah, bu harika bir tatmindir. Ve sözlerime dikkat edin, bu da sadece özel durumlarda olur; hani kişi pek tanınmış bir siyasetçi ya da meşhur bir oyuncudur. Söz konusu olan sıradan bir yazar-sa, günümüzde sokakta fark edilmesi pek zor bir iştir.

Üstelik bunun bir de olumsuz yanı vardır, ne var ki ben bu gündelik can sıkıntılarından korkmazdım: meşguliyetler, mektuplar, hayranlardan gelen telefonlar, röportajlar, randevular, basın toplantıları, fotoğraflar, radyo vb. Benim başımın derdi daha başka ve büyüktü: Bana şöyle böyle doyum sağlayan her başarıım birçok insan

için derin bir tasa kaynağı oluyordu. Ah, benim için hayırlı sayılabilecek o günlerde bazı arkadaş ve meslektaşlarımın yüzünün aldığı hal içimi nasıl da burkuyordu! Onlar dürüst, çalışkan, iyi çocuklardı; bana eskiden gelen bir alışkanlık ve sevgiyle bağlıydılar; onları böyle hüznlendirmeye hakkım var mıydı?

Birdenbire, gülünç başarma takıntım yüzünden çevreme ektiğim üzüntü tohumlarını saymayı akıl ettim. İtiraf etmeliyim ki, bunu daha önce akıl edememiştim. Bu nedenle büyük pişmanlık duydum.

Anladım ki, eski yolumdan yürümeyi sürdürseydim, yepyeni ve bereketli zaferler kazanmaya devam edecektim ama bunu hiç hak etmeyen pek çok kalbin kırılmasına da yol açacaktım. Dünya insanlara dert sunmak konusunda pek cömerttir ama kıskançlığın açtığı yaralar en çok kanayan, en derin, kapanması en zor olan ve kesinlikle merhamet duyulması gereken türden yaralardır.

Beni şimdi bekleyen, onarma gerekliliği idi. Ve o büyük kararı aldım. Tepenin varmış olduğum doruk noktasında Tanrı bana bir sürü iyilik yapma gücünü de bağışlamıştı. Mademki başarılarımla benzerlerimi üz müştüm, o halde onlara büyük avuntular da sunabilirdim. Haz, acının sona ermesinden başka nedir ki? Duyulan haz da, kendinden önce gelen acıyla orantılı değil midir?

Yazmayı sürdürmemek, çalışma temposunu yavaşlatmak, gönüllü bir biçimde kenara çekiliyormuş izlenimini vermek meslektaşlarımı şöyle böyle rahatlatabilirdi ama şahane bir yanıltmayla bir çiçek gibi açan yeteneğimi gizlemek, yaratıcı yeteneklerimde bir bozulma olduğu izlenimini vermek daha fazla işe yarayacaktı. Benden yeni darbeler bekleyenlere sevindirici bir sürpriz olarak çöküşümü sunacaktım.

Anlamsız ve kötü şeyler yapmak genellikle zor ol-

madığı için bu pek basit bir girişim gibi görünebilirdi ama gerçekte iki nedenden ötürü çok zordu.

Birincisi, eleştirmenlerden olumsuz yargılar almak gerekiyordu. Ben şimdi sınıfını geçmiş yazarlar grubunda sayılıyordum ve sanat pazarında kâğıtlarım garantili satılıyordu. Hakkımda iyi sözler söylemek yaygın bir davranış ve alışıldık bir tavır halini almıştı. Çok iyi bilindiği üzere eleştirmenler bir sanatçıyı herhangi bir sınıflandırmaya soktuktan sonra görüşlerini değiştirmek çok zor olur. Sözün özü, benim rezil şeyler yazdığımı fark edecekler miydi, yoksa korktuğum gibi alıştıkları tavrı koruyup beni övgülerle donatmayı sürdürebilecekler miydi?

İkincisi: Kan sudan kalındır, büyüleyici dehamın coşkusunu bastırmam bana büyük bir çabaya mal olacaktı. Ben ne kadar sıradan ve düz olmaya çalışsam da ışığımın gizemli gücü satır aralarından sızabilirdi. Bir sanatçı için başkasıymış gibi davranmak zor bir iştir, yapmacıklık ise daha beterdir.

Gene de başardım. Uzun yıllar boyunca çağlamakta olan doğamı bastırdım, aslında başlı başına dehamın bir göstergesi olacak nitelikte bir oyun oynadım; bana hiç yakışmayan kitaplar yazdım ve daha cılız, daha yorgun, daha bağlantısız ve buluşlardan, karakterlerden, anlatım gücünden yoksun yapıtlar sergilemeyi sürdürdüm. Benimki yazınsal olarak yavaş bir intihardı.

Arkadaşlarımın ve meslektaşlarımın yüzleri her yeni kitabımla daha huzurlu ve mutlu bir hal aldı. Zavallılıkları yavaş yavaş kıskançlığın kıskaçlarından kurtarıyordum. Kendilerine olan güvenleri yerine geliyor, hayatla barışıyorlar, beni gerçek anlamıyla sevmeye başlıyorlardı. Yeniden canlandılar. Uzun yıllar boyunca etlerine batmış sivri bir diken olmuştum. Şimdi bu zehirli dikenin tatlı tatlı çıkarıyordum ve bu onlara harika bir rahatlama veriyordu.

Alkışlar dindi, üzerime bir gölge düştü ama ben daha mutluydum; çevremde hissettiğim, hayranlığın ikiyüzlü soluğu değil, iyilik ve minnet dolu sıcaklık dalgasıydı. Arkadaşlarımın sesleri yeniden içten, canlı, cömert bir ton kazandı ve bu bana geçmiş günleri, hayatın rezilliklerini tanımadığımız çocukluk günlerimizi anımsattı.

İyi ama –diye sorulacaktır bana– sen sadece birkaç meslektaşın için mi yazıyordun? Yaratıcılığının amacı bu muydu? Ya halk? Okurlarının oluşturduğu kalabalığın ve seni izleyenlerin kalbinde yarattığın o sıcaklık? Senin sanatın bu kadar soysuz muydu?

Yanıt veriyorum: Doğrudur; arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma karşı duyduğum borç bütün insanlığa karşı olanın yanında pek anlamsız kalır. Ama ben gelecekte, yeryüzüne dağılmış tanımadığım okurdan, iki binli yılların kuşaklarından hiçbir şey esirgemedim. Bu yıllar boyunca gizliden gizliye Tanrı'nın bana buyurduğunu yaptım ve ilahî esin perisinin kanatlarına binerek beni şan ve şöhrat göklerinin yedinci katına taşıyabilecek güzellikte kitaplar yazdım. Bunları yazdım ve odamdaki büyük kasaya sakladım. Toplam olarak on iki cilttirler. Hepsini ölümümünden sonra okuyacaksınız. İşte o zaman arkadaşlarım artık kıskanmak için bir neden bulamayacak. Bir ölünün her kabahati, ölümsüz başyapıtlar yaratmış olması bile bağışlanır. Hatta arkadaşlarım başlarını sallayarak güleceklerdir: "Eh, bizim şapşal başardı; biz de onun bunadığını düşünüyorduk!"

Gene de sizleri...

Yazar sözün burasında kalmıştı. Yaşlı yazarın devam edemeyişinin nedeni ölüme yenik düşmesiydi. Onu yazı masasının başında oturur durumda buldular. Baş, beyaz kâğıdın üzerine, kırılmış kalemin yanına düşmüş, öylece sonsuzluğa göçüvermişti.

Ailesi bu mektubu okuduktan sonra büyük kasayı açtı. On iki büyük dosya duruyordu: Her birinin içinde de yüzlerce kâğıt vardı. Kâğıtların üzerindeyse tek bir işaret bile yoktu.

AKŞAM ÖYKÜCÜKLERİ

Henüz ikinci saatleriydi, güneş güzel güzel parlıyordu. Sokakta birine rastladım. “Günaydın,” dedim. O bana baktı ve, “İyi akşamlar,” dedi.

Doğum günü

Bugün 16 Ekim, elli sekiz yaşıma bitiriyorum. Korkunç bir şey. Günün birinde siz de deneyimleyeceksiniz bunu.

Aslında bu da ötekiler gibi bir doğum günü olmalıydı; belki de sayının büyüklüğü yüzünden ötekilerden biraz daha ağır geliyordu. Babam tam elli sekiz yaşındayken ölmüştü. Bir karşılaştırma yapıyor olmam kaçınılmazdı.

Büyük müzeleri dolaşırken de bu tür karşılaştırmalar yapmadan edemem. Ve sonuçta içimde büyük bir boşluk oluşur. Söz gelimi tablo çerçevesinin altında şöyle bir şey yazar: Raffaello Sanzio, 1483-1520. Bunun üzerine hemen bir hesap yapar ve düşünürüm: Raffaello sadece otuz yedi yıl yaşamış, benim yaşıma gelmesine daha yirmi bir yıl varmış. Ya da: Caravaggio olarak tanınan Michelangelo Amerighi, 1569-1609. Sadece kırk yıllık bir yaşam. Ben hayatın tadını on sekiz yıl daha fazla çıkarmışım. Vincent Van Gogh, 1853-1890. Otuz

yedi yıl; aynen Raffaello gibi. Amedeo Modigliani, 1884-1920. Yalnızca otuz altı yıl. Onun yerinde olsaydım, yirmi iki yıldır cesettim.

Bu beyler hiç zaman yitirmemiş; doğmuşlar, büyümüşler, hızla ebediyete göçmüşler. Üstelik ölümsüzlüğün şansını elde etmek için birkaç mevsimcik yetmiş onlara. Ya ben ne yaptım hayatımda? Elbette kendimi bu dâhilerle karşılaştıracak değilim. İyi ama ortaya ne koyabildim? Onlardan birine göre yirmi, ötekine göre on-on beş yıl daha fazla yaşamışım hem de. Burada ellerimi kavuşturmuş çevreme bakıyorum, bekliyorum; sanki iyi günler bundan sonra başlayacakmış, telaş etmeye gerek yokmuş gibi davranıyorum. İşte bu noktada uçurum duygusunu, boşa harcanmış zamanın pişmanlığını, boşluk ve gururun anlamını kavriyorum.

Büyük müzelerin salonlarında oynadığım bu sayısal oyun hem pek acı hem de cesaret kırıcıydı. Gene de söz konusu olanlar efsanevi ve tarihte kalmış kişiliklerdi; benden çok geride kalmışlardı. Babamın yaşıyla yaptığım karşılaştırma ise çok daha can yakıcıydı.

Babam öldüğünde ben daha küçük bir çocuktum; olayı hayal meyal anımsıyorum. Onu bir on yıl daha yaşlı gösteren sakalı yüzünden olsa gerek, babam bana son derece ihtiyar görünürdü; bence o yaşlılık denen kavramın örnek tipiydi. Bence öyle uzun bir hayat yaşamıştı ki, günün birinde benim de onun yaşına varabileceğim düşüncesi bana son derece inanılmaz geliyordu.

Oysa şimdi bir zamanlar bana masal gibi görünen o akıllara sığmaz hedefe varmışken, durum bende tam tersi duygular uyandırıyor. Her ne kadar babamdan daha uzun yaşama arzusu içgüdüsel olarak saygısızlık, anlamsız bir açgözlülük gibi görünse de, itiraf etmeliyim ki uzun yıllar daha yaşamak istiyordum. Bunca uzun bir zaman diliminde ortaya pek az iş koyabildiysem, bu da

benim suçumdu. Yani önümde uzanan yıllar benim hak etmediğim bir ayrıcalık anlamına geliyordu.

Aynı zamanda içimde, ruhun bir çelişki yaşadığını hissediyorum. Güleceksiniz ama otuz yaşında olduğum günle bugün arasında hiçbir fark hissetmiyorum; yaşama tarzım da değişmedi. Kuşkusuz harcayabileceğim enerji miktarında azalma oldu ama niteliksel olarak işlere koşma konusundaki arzum yerinde duruyor. Şöyle açıklayayım: Bugün belki aralıksız dört saat çalışabiliyorum ama eskiden hiç zorlanmadan sekiz saat üst üste çalışabiliyordum. Ne var ki aynı biçimde çalışabiliyorum. Kayak yaparken eskiden Rosà Tepesi'nden yedi-sekiz kez kayarak inerdim ama bugün üç kez inmekle yetiniyorum. Ancak kayışım da hiçbir değişiklik olmadığı gibi belki bugün daha bile iyi kayak yapıyorum. Sözün kısı, bir sınıflandırmadan ötekine geçmediğim, gençliğimin henüz sona ermediği konusunda anlamsız ve hatta rezilce bir duyguya sahibim. Öte yandan, ayna, doğum tarihim, geleceğin bana yaklaşımı, benim bu düşüncemi yalanlıyorlar ama öyle olsun.

Böylece bugün, 16 Ekim 1964 tarihinde, saatleri de göz önünde bulundurarak en azından kuramsal olarak bana ayrılan sürenin bittiği kararına rıza göstermekle, uzun sürecek bir yarına güveniyor; yanılısamamı, umudu, o korkunç umudu besliyorum.

Kuzgun

Büyük sanayici çökmüştü, kendini yorgun ve güçsüz hissediyordu. Kırdaki bulunan villasına çekildi, arkadaşları birer birer onu terk ettiler. Bahçede oturuyor, günlerini çevredeki ağaçlarda yaşayan kuzgunları seyrederek ve dinleyerek geçiriyordu; öyle ki sonunda onların dillerini anlamaya, hatta onlarla çene çalmaya başladı.

Her gün saatler boyunca kuzgunlarla konuşuyordu. Canı sıkılan ve iyi para alamayan hizmetkârlar istifa etti. Sabahlardan bir sabah büyük sanayici kendini bir kuzguna dönüşmüş olarak buldu. Ona ev olarak bozulmuş, eski bir yuva verdiler ama yaşı ve deneyimsizliği yüzünden o bunu onarmaktan âcizdi; öteki kuzgunların da ona yardım etmeye niyetleri yoktu. Yuvası otoyolun yanındaki bir ağaçta bulunuyordu ve içine yağmur alıyordu. Gece-leri ıslak ve üşüyen kanatlarıyla yuvasında oturan büyük sanayici, bir zamanlar arkadaşı olan kişilerin iri otomobilleriyle otoyoldan geçmelerini, Torino’da güzel sekreterleriyle muhtelif işler karıştırdıktan sonra keyifle evlerine dönmelerini seyrediyordu.

Ev

Eve girdiğinde öteki kiracılar neşeyle seni karşılayacak. Hepsi sevimli ve iyi yürekli insanlardır. Seni çok seveceklerdir. Sözgelimi Ghilarduzzi ne şirin bir delikanlıdır. Ya Fossadoca’lar? Altın yürekli bir karıkocadırlar. Doktor Polpar, piyano öğretmeni Signora Mastorna, saatçi Latrani ile dostluk kuracaksın. Hayatın tuzaklarından harika bir sevgi kalkıyla korunduğunu, bir aile içinde olduğunu anlayacaksın.

Derken günlerden bir gün, kapının dışında bir konuşma duyacaksın. Başını uzatacaksın: Dış hekimi Cera-mini ile üçüncü katta yaşayan Signora Júgeri’nin gülüş-tüklerini göreceksin. “Nasıl olur? Bilmiyor musunuz?” diyecekler sana. “Fossadoca’lar hakkında söylenenleri duymadınız mı?” “Neden, ne oldu ki?” “Şöyle oldu... Sizce de rezalet değil mi?”

Ertesi gün Signora Mastorna seni durduracak. “Nasıl, siz duymadınız mı? Signore Latrani...” “Ne oldu?” “Eh, gözlerimle görmedim ama herkes diyor ki...”

Ve ertesi gün, Signore Latrani sana Mastorna hakkın-
da korkunç şeyler anlatacak ve Mastorna, Doktor Pol-
par'ın dedikodusunu yapacak ve Doktor Polpar, Signora
Júgeri'ye ilişkin laflar edecek ve bu böyle sürüp gidecek.

Sonunda fark edeceksin ki aynı sözler senin için de
söylenmektedir. Signora Fossadoca, "Latrani'nin söyledik-
lerine dikkat edin," diyecektir. "Ben olsam ona hiç güven-
mezdim. Sizin hakkınızda neler anlatıyor biliyor musu-
nuz?" "Ne anlatıyor?" "Diyor ki..." Sonra saatçi Latrani ile
karşılaşırsın. "Ah, bilseniz..." der hemen, "Ghilarduzzi'nin
dün sizin hakkınızda söylediklerini duyunca nasıl öfke-
lendim!" "Neden? Ne diyordu ki?" "Bakın, dedi ki..." Ve
sonra Júgeri'nin de, Polpar ve hatta Fossadoca'nın da, yani
bütün sevdiğin dostlarının sen arkanı döner dönmez de-
dikodunu yaptıklarını öğrenirsin. En sonunda kimini da-
ha az kimini daha çok; ama hepsi de pek sevdiğin dostla-
rın olan kişilerin kallesin teki olduklarını ve başına bir
terslik geldi mi en çok onların sevindiklerini öğrenirsin.
Vaftiz olmuşlarsa bile ilk günahı bol bol işlemeye devam
ederler.

Ama ne olursun sen kendini sağlama al. Onların
oyununa uyar, aynı silahla yanıt vermeye kalkışırsan işte
o zaman yanarsın. Antik filozoflar hakkında bir şeyler
anımsayabiliyor musun bir dene bakalım. Sana düşen
bağışlama ve iyi yürekliliktir; eğer başarabilirsen, bu der-
din devası sadece bunlardır. Kim bilir bakarsın o en sev-
gili arkadaşların da...

Köpek

Akşamüstünün erken saatlerinde, bokser cinsi bir
köpek, Piave Caddesi'nde bir gençle sohbet eden yaşlı
sahibinin önünden yürüyor. Ama köpek arada sırada du-
ruyor ve yukarıya bakıyor. Ağaçlara doğru mu? Hayır,

ağaçlara değil. Şimdi ağaçlar bitti ve o hâlâ yukarıya bakmayı sürdürüyor. Gökyüzüne mi? Ama efendisi arkadan geliyor ve o yeniden yavaşça yürümeyi sürdürüyor.

Falcı

Ölüme mahkûm edilmiş kişiye son arzusunun ne olduğu soruldu.

“El falına bakan biriyle görüşmek istiyorum,” yanıtını verdi.

“Hangi falcıyı istersin?”

“Amelia,” dedi, “kralın falcısı.”

Amelia gerçekten de bütün falcıların en iyisiydi ve kral o kadar güvenirdi ki, ona danışmadan tek bir karar bile almazdı.

Ölüme mahkûm edilen kişi falcıya götürüldü; kadın onun kim olduğunu hiç bilmiyordu. Sol elinin ayasını inceledi ve gülümseyerek şöyle dedi: “Çok şanslısın oğlum, uzun bir hayatın olacak.”

“Bu kadarı yeterli,” diyen mahkûm yeniden cezaevine döndü.

Bu olay dilden dile dolaşmaya başladı ve insanlar kahkahalarla güldüler. Ama ertesi sabah mahkûm idam sehpasının önüne götürüldüğünde cellat son darbeyi indirmek için baltasını tam havaya kaldırmışken kalakaldı ve hıçkırarak ağlamaya başladı.

“Hayır, hayır!” diye bağıırıyordu. “Yapamam! Kralın bunu öğrendiğini bir düşünsenize! Buna asla cesaret edemem!” Ve baltasını fırlatıp gitti.

Çarpışma

Kılıçlarla sürdürülen harika bir savaştı; bizler genç ve güçlüydük; borazan çalıyordu. Çarpışarak düşmanı

adım adım geriletiyorduk, yavaş yavaş kazanıyorduk. Çok güzeldi. Ama ansızın, en beklenmedik anda içimizden biri delik deşik olup yere düştü. Sonra bir uçurum çıktı ortaya. Gene güzelce dövüşüyor, düşmanı püskürtüyor, askerlerini delik deşik ediyorduk. Kalles kalplerimizin ta derinlerinden ölenlerin bizden değil onlardan olması bizi sevindiriyordu; biz ise cenk ettikçe kendimizi daha çok beğeniyor, beğendiriyorduk. Öyle ki sonunda hepsi öldü ve dövülecek tek bir düşmanımız kalmadı.

“Zafer, zafer!” diye bağırdık. Ama neye yaradı ki?

İHTİYAR AVCILARI

Küçük bir kâğıt üretim atölyesinde yönetici olarak çalışan kırk altı yaşındaki, kır saçlı, yakışıklı Roberto Saggini gecenin ikisinde otomobilini, nasılsa hâlâ açık olan bir tütün satan kafenin birkaç metre ötesinde durdurdu.

“Şimdi dönerim,” dedi yanında oturan kıza. Genç kız pek güzeldi, dudaklarının kırmızısı tabelaların neon ışıklarında açmış bir çiçek gibi parlıyordu.

Tütüncünün önünde otomobiller park etmişti. Bu yüzden Roberto kendisinininkini biraz geride bırakmak zorunda kalmıştı. Ilık ve canlı havasıyla bu mayıs akşamında tam bir ilkbahar yaşanıyordu. Yollar bomboştu.

Adam sigara almak için bara girdi. Yeniden dışarı çıkıp arabasına doğru yürürken o lanet olası haykırış yankılandı.

Ses karşıdaki evlerden mi gelmişti? Yoksa yan sokakların birinden mi? Acaba aşağılık yaratıklar asfaltın içinden mi fışkırmıştı? İki, üç, beş, yedi aceleci siluet kararlı adımlarla otomobile doğru yaklaşılmaktaydı. “Haydi yakalayın ihtiyarı!”

İşte o uzun uzun çalınan, manidar bir savaş borusunu andıran o tiz ıslık, vahşi gençlerin geldiğini gösteriyordu. Bu ses, gecenin en olmadık semtlerinde mahalleleri bütünüyle uykudan uyandırıyor, insanlar korkuyla

yorganlarının altına iyice gömölüyor, linç edilmek üzere olan zavallıyı koruması için Tanrı'ya yakarıyorlardı.

Roberto durumunu gözden geçirdi. Peşindeydiler. Kırk yaşını aşmış insanların gecenin geç saatlerinde ortalıkla görünmekten çekinir oldukları günlerdi bunlar. Kırk yaşını geçen ihtiyar sayılıyordu. İhtiyarlar da genç kuşaklara karşı müthiş bir nefret duyuyordu. Torunlar dedelerine, evlatlar babalarına karşı karanlık duygular besliyorlardı. Ötesi de vardı: Bazı kulüpler, dernekler, tarikatlar kurulmuştu; buralarda ihtiyarlara karşı vahşi bir nefret egemendi, sanki onların mutsuzluklarının, kederlerinin, hayal kırıklıklarının, dertlerinin sorumlusu onlardı. Oysa bu dünyanın her yerinde tüm gençlerin en tipik özelliği sayılmaz mıydı onlar? Gece oldu mu, bu gençler ordusu özellikle varoşlarda zincirlerinden boşanıyor ve ihtiyar avına çıkıyorlardı. Bir tanesini bile ele geçirirler, tekme yağmuruna tutuyorlar, soyuyorlar, işkence ediyorlar, üzerine boya sürüyorlar ve sonra ya bir ağaca ya da bir lamba direğine bağlayıp bırakıyorlardı. Bazı durumlarda bu korkunç tören daha da zıvanadan çıkıyor ve işi daha da öteye götürüyorlardı. Şafakla birlikte yolların ortasında korkunç, parçalanmış cesetler bulunuyordu.

Gençlerin sorunları! Tarihte binlerce yıl birbirini izlemiş, babadan oğula geçmiş, bir sarsıntı olmadan sindirilerek sürmüştü ama artık patlak vermişti işte. Gazeteler, radyo televizyon ve sinema da onlardan yana çıkmıştı. Hangi biçimde olursa olsun dünyayı egemenlikleri altına almaları için gençlerin sırtı sıvazlanmış, onlara acınmış, övgüler düzülmüş, göklere çıkarılmış ve cesaretlendirilmişlerdi. Yaşlılar bile, insanların bu müthiş hareketliliğinden ürkererek onlarla işbirliği etmişlerdi; çünkü hem onlardan kaçmak istiyorlar hem de onlara –bu olanaksızdı ama– şunu anlatmaya çalışıyorlardı: Evet ihtiyardılar; elli-

altmış yaşındaydılar ama ruhları hâlâ gençti, yeni kuşakların hırslarını ve dertlerini paylaşıyorlardı. Ne var ki yanılıyorlardı. Hangi dilden konuşurlarsa konuşsunlar gençler onlara karşıydı; gençler kendilerini dünyanın efendisi sayıyorlardı, gençler doğru olan bu olduğu için şimdiye dek aile büyüklerinin elinde olan egemenliği ele geçirmek istiyorlardı. Sloganları ise, “Yaş bir suçtur!” idi.

Güvenlik güçlerinin de korktukları için görmezden geldikleri gece saldırıları bu nedenle başlamıştı. Eğer o devri geçmiş fiyakalılar evlerine kapanmaktansa ihtiyarlık kaprisleri yüzünden gençleri rahatsız etme hevesine kapılırlarsa kendilerinin bileceği işti.

Genellikle hedef alınanlar ise yanlarında genç kadınlarla dolaşan ihtiyar erkeklerdi. İşte o zaman saldırıların sabrı taşıyordu. En iyi koşullar altında –ki gerçekte bu pek sık tekrarlanıyordu– erkek bağlanıp sopalanıyordu, bu arada onun gözlerinin önünde kız arkadaşı yaşıtılınca her türlü bedensel eziyete tabi tutuluyordu.

Roberte Saggini tehlikeyi şöyle bir tarttı. Kendi kendine, “Otomobile yetişemeyeceğim ama bara gizlenebilirim. Bu alçaklar oraya girmeye cesaret edemeyeceklerdir. Arkadaşım da kaçmayı başarır,” dedi.

“Silvia, Silvia!” diye seslendi. “Otomobili çalıştır ve kaç. Çabuk ol! Çabuk!”

Neyse ki kız söylenenleri işitti ve anladı. Çevik bir hareketle sürücü koltuğuna geçti, motoru çalıştırdı, vitesi geçirdi ve hızla oradan uzaklaştı.

Adam rahatlayarak derin bir soluk aldı. Şimdi kendini düşünebilirdi. Hemen sığınmak üzere bara döndü. Ama tam o anda kepengin indiğini gördü.

“Açın, açın!” diye yalvardı. İçerden onu yanıtlayan olmadı. Her zamanki gibi, gençler çetesi ortaya çıktığında herkes içeri kaçmayı yeğlemişti. Hiç kimseyi, hiçbir

şeyi görmek ya da bilmek istemiyordu; hiç kimse bu işlere karışmak istemiyordu.

Kaybedecek tek bir an bile yoktu. Aydınlık sokak lambalarının ışığında yedi-sekiz tip ona doğru yaklaşıyordu. Koştukları söylenemezdi bile; çünkü onu yakalayacaklarından son derece emindiler.

Aralarında uzun boylu, soluk benizli, kafası tıraşlı, koyu kırmızı kazağının üzerinde beyaz renkte kocaman bir R harfi görünen biri vardı. "Mahvoldum," diye düşündü Saggini. Gazeteler aylardır o "R"den söz ediyordu. Bu, en vahşi çete reisi Sergio Régora'nın amblemiydi, onun tek başına elliden fazla ihtiyarı hakladığı anlatılıyordu.

Yapılacak tek şey, şansını denemektir. Solda yolun sonunda, lunapark kurulu bir alan vardı. Oraya kendini bir atabilse sorun yoktu. Eğlence çadırlarının, karavanların arasında saklanmak kolaydı.

Bir anda fırlayıverdi, hâlâ çevik bir erkekti. Gözünün ucuyla baktığında sağ taraftan güçlü kuvvetli bir kızın yolunu kesmek üzere geldiğini gördü. Onun da kazağında R harfi vardı. Kızın yüzü çirkinden de öte, bir köpeğinki gibi basıktı; ağzı çok genişti ve şöyle bağıırıyordu: "Dur, dur seni ihtiyar domuz!" Sağ elinde ağır, deri bir kamçı vardı.

Kız onu yere devirmek amacıyla üzerine atladı ama adam öyle hızla koşuyordu ki, kız onu durduramadı ve yere yuvarlanıverdi. Ona vuracak zamanı bile bulamamıştı.

Şimdi aralarındaki mesafe açılmıştı. Saggini kalan bütün nefesiyle loş alana doğru atıldı. Panayır alanını kapatan bir yükselti vardı. Onu da bir sıçrayışla aştı ve gölgeliklere doğru koştu. Ötekiler de onun peşinden seğirtti.

"Bir de kaçmak istiyor alçak!" Bunları söyleyen Sergio Régora pek acele eder gibi görünmüyordu, avını yakalayacağından emindi. "Bir de inat ediyor!"

Arkadaşlarından biri Sergio'nun peşinden koşuyor-

du. "Reis dinle, sana bir şey söylemek istiyorum." Artık lunaparkın sınırına gelmişlerdi. Durdular.

"Bir şey söylemek için bu ânı mı buldun?"

"Keşke yanılıyor olsam ama o herif galiba babam."

"O domuz mu baban?"

"Evet, sanırım öyle."

"Daha iyi ya!"

"Ama ben..."

"Şimdi oyunbozanlık etmeyeceksin herhalde."

"Sandım ki..."

"Seviyor musun onu?"

"Uf, salağın tekidir. İşlerime burnunu sokmaktan başka şeye yaramaz."

"Eh, o halde?"

"Bana gene de doğru gelmiyor, ille de düşüncemi istiyorsan."

"Sen ödleğin tekisin. Utan! Bak babamı enseleyemedim şimdiye dek; ama bahse girerim bundan müthiş zevk alırdım. Haydi haydi, onu oradan çıkarmamız gerekiyor."

Koşmaktan soluk soluğa kalan Saggini, belki de minik bir sirk olan kocaman bir çadırın dibine sokuldu, burası iyice karanlıktı. Çadırın kumaşının dalgaları arasına gizlenmeye çalıştı.

Yakınında, beş-altı metre uzaklıkta bir Çingene karavanı duruyordu, minik penceresinde ışık vardı. Tam o anda o Allah'ın cezalarının sesleri havada yankılandı. Karavanda bir kıpırtı oldu. Sonra şişman ve güzeller güzeli bir kadın merakla minik kapıyı açtı.

"Hanım, hanım," diye fısıldadı Saggini, pek de emniyetli olmayan sığınağından.

"Ne var?" dedi kadın güvensiz bir sesle.

"Yalvarırım beni içeri alın. Peşimdeler. Beni öldürmek istiyorlar."

“Hayır, hayır, başımıza dert istemeyiz.”

“Girmeme izin verirseniz size yirmi bin lîret veririm.”

“Ne?”

“Yirmi bin lîret.”

“Hayır, hayır, biz dürüst insanlarız.” Tekrar içeriye girdi, minik kapısını kapattı ve içeriden zincir sesi işitildi. Işık da söndü.

Sessizlik. Ne bir konuşma, ne bir ayak sesi. Acaba çete pes mi etmişti. Uzaklarda bir saat iki buçuğu vurdu. Uzaklarda bir saat iki kırk beşi vurdu.

Saggini hiç gürültü yapmamaya çalışarak yavaş yavaş ayağa kalktı. Belki artık canını kurtarabilirdi.

Tam o anda Allah'ın cezalarından biri üzerine çullandı ve sağ elini havaya kaldırdı. Elinde ne olduğu anlaşılamayan bir şey tutuyordu. Saggini yıldırım gibi aklından geçen bir düşünceyle yıllar önce bir arkadaşının söylediklerini anımsadı. Eğer biri seni dövmek isterse, çenesine bir yumruk atman yeter; önemli olan yukarıya doğru vurabilmektir; o zaman yumruğu sadece çene değil, bütün beden yer.

Saggini bir anda yerinden sıçradı, yumruğu sert bir şeye vurduğunda bir çatırtı duyuldu. “Ah!” diye inleyerek yere yığıldı karşısındaki. Acıyla kıvranan yüz geriye döndüğünde Saggini onun oğlu olduğunu gördü. “Ettore, sensin!” Bunu söylerken oğluna yardım edebilmek için yere eğildi.

Ama o anda üç-dört gölge ortaya çıkıverdi. “Burada, burada. Vurun şu ihtiyara.”

Saggini fırladı, bir gölgeden ötekine sığınarak deliler gibi koşmaya başladı. Avcılar soluk soluğa peşindeydi, giderek daha fazla öfkeleniyor ve yaklaşıyorlardı. Birdenbire metal bir alet yanağına enlemesine öyle bir çarptı ki, müthiş bir acı duydu. Umutsuzca yok olmak istedi; çevresinde bir kaçış noktası arandı ama onu par-

kın sınırında kıstırmışlardı. Lunapark artık ona bir kurtuluş noktası sağlayamazdı.

Daha ötede, birkaç yüz metre ileride bahçeler başlıyordu. Umutsuzluğun verdiği enerjiyle, yakalanmadan oraya varmayı başardı. Hatta bu ataklığı avcılarını şaşırttı bile. Can havliyle küçük bir çalılığın sınırına vardığında bağışmaya başladılar. "Orada, orada bakın, ağaçlığa saklanıyor! Yakalayın, vurun ihtiyara!"

Kovalamaca yeniden başladı. Günün ilk ışıklarına kadar dayanabilirse kurtulabilir miydi acaba? Daha kaç saat vardı ki? Şurada burada saatler çalıyordu ama heyecan içinde vuruşları sayamıyordu ki. Bir yokuşu iniyor, bir tepeye tırmanıyor, derken bir derecikten atlıyor ama her arkasını döndüğünde üç-dört canavarın dizginlerinden boşanmış çılgınlar gibi onu izlediklerini görüyordu.

Son gücüyle dimdik bir parmaklığı tırmanırken çatıların üzerinde gökyüzünün aydınlanmaya başladığını gördü. Ama artık çok geçti. Kendini son derece bitkin hissediyordu. Yaralı yanağından kan boşanıyordu. Régora'nın onu yakalamasına ramak kalmıştı. Yarı karanlıkta onun alaycı sırıtmasını seçiyordu.

Sonunda iki hasım bir tepenin çimenlik yamacında karşı karşıya kaldılar. Régora ona vurmaya gerek bile duymadı. Saggini kendini korumak için bir adım geri gitti ama burada basacak yer olmadığından o dik yardan aşağıya, taşların ve dikenlerin arasına yuvarlanıverdi. Önce onun düşme sesi, sonra da içler acısı iniltisi işitildi.

"Paçayı kurtardı diyebiliriz ama dersini de aldı!" dedi Régora. "Şimdi en iyisi tüymek. Polislerin nereden çıkacakları belli olmaz."

Gençler küçük gruplar halinde dağılırken, bir yandan da yüzüstü gülerek aralarında konuşuyorlardı. Ne de uzun sürmüştü ama. Hiçbir ihtiyar böyle uğraştırmamıştı onları. Bu sefer kendileri de yorulmuştu. Nedense

ölesiye yorgundular. Grup dağıldı. Régora yanında kız arkadaşıyla yürüdü. Derken alabildiğine aydınlık bir alana vardılar.

“O başının üstündeki de ne?” diye sordu kız.

“Ya sen? Seninki nedir!”

İyice yaklaşarak birbirlerini incelediler.

“Tanrım, yüzün ne biçim senin? Peki bu saçlarındaki aklar da nereden çıktı?”

“Senin de, senin de yüzün korkunç bir hal almış.”

Aniden içlerini bir huzursuzluk sardı. Régora bu duyguyu hiç tanımıyordu. Kendini görebilmek için bir vitrine yaklaştı.

Camda açık seçik olarak gördüğü elli yaşlarında, gözleri ve yanakları kırışmış, boynu pelikan kuşu gibi kırış kırış bir adamdı. Gülümsemeye çalıştı, tam önden iki dişi eksilmişti.

Bu bir karabasan mıydı? Geriye döndü. Kız yok olmuştu. Birden meydanın dibinden hızla koşan üç delikanlı fırladı. Derken sayıları beş oldu, sonra sekiz. Uzun mu uzun, korkunç mu korkunç bir ıslık çalıyorlardı. “Vurun, vuruuuun ihtiyara!”

Régora tüm gücüyle koşmaya başladı ama pek gücü kaldığı söylenemezdi. Gençlik, o kaygısızlık ve acımasızlık mevsimi sonsuza dek sürecek gibi gelmişti, asla sona ermeyecekti sanki. Oysa onu tüketmek bir gece sürmüştü. Şimdi artık elde hiçbir şey kalmamıştı. Şimdi ihtiyar olan oydu. Sıra ona gelmişti.

YUMURTA

Uluslararası Mor Haç örgütü Villa Reale¹ bahçesinde, on iki yaşından küçük çocuklara yönelik büyük bir yumurta avı düzenledi. Biletler yirmi bin liretti.

Yumurtalar saman öbeklerinin altına gizleniyordu. Sonra start veriliyordu. Çocukların buldukları yumurtaların tümü kendilerinin oluyordu. Her türden ve her boydan yumurta vardı; çikolatadan, metalden, kartondan olanların içlerinde çok güzel sürprizler gizliydi.

Gündelikçi Gilda Soso, çalışmakta olduğu Zernatta'ların evinde bu eğlenceden söz edildiğini duydu. Signora Zernatta dört çocuğunu da götürerek seksen bin liret verecekti.

Yirmi beş yaşında, ne güzel ne çirkin, ufak tefek Gilda Soso açıkgöz, iyi niyetli ve bastırmak zorunda olduğu pek çok arzusu olan bir kızdı. Babasının kim olduğu bilinmeyen dört yaşında bir kızı vardı ve çocuğunu da bu eğlenceye götürmeye karar verdi.

Günü geldiğinde, Antonella'sına yeni giysisini giydirdi, zengin çocuklarına benzemesini sağlayan şapkasını taktı.

1. (İt.) Reale Villası. (Y.N.)

Gilda'nın bir hanımefendiye benzemesi olanaksızdı; çünkü giysileri pek pejmürdeydi. Gene de iyi bir şey yaptı: Bir tür başlıkla kendini bir dadıya benzetti, yakından büyüteçle incelemeye kalkışmayan onu diplomasını Cenevre'de ya da Neuchâtel'de almış lüks bir dadı sanabilirdi.

Böylece tam zamanında Villa Reale'nin kapısına geldiler ve Gina burada durdu, hanımını bekleyen bir dadıymış gibi çevresine bakınmaya başladı. Bu arada beyefendilerin otomobilleri geliyor, beyefendilerin yumurta avına çıkacak çocuklarını indiriyordu. Signora Zernatta da dört çocuğuyla geldiğinde Gilda görünmemek için bir kenara gizlendi.

Gilda boşuna mı uğraşıyordu? Bu karmaşa ve kargaşa ortamında içeriye bedava girmenin bir yolunu bulabilecek miydi?

Yumurta avı saat üçte başlıyordu. Üç beş kala başkanlık otomobili gibi bir araç geldi; bu özellikle eğlence için Roma'dan kalkıp gelmiş bir bakan eşine ve çocuklarına ait bir arabaydı. Bunun üzerine Uluslararası Mor Haç başkanı, yöneticileri, patroniçeleri bakanın karısını karşılamak, ona saygılarını sunmak için kapıya koşuştular ve arzulanan karmaşa ortamı doğdu.

Bundan yararlanan dadı kılığındaki hizmetçi Gilda kızıyla içeriye sızıverdi. Bir yandan da çocuğuna kendinden büyük ve kurnaz çocukların ayakları altında ezilmesi için son öğütlerini veriyordu.

Çimenlerin üzerine dağınık bir biçimde bırakılmış, yüzlerce küçüklü büyüklü saman yığını görölüyordu. Bir tanesi neredeyse üç metre yüksekliğindeydi, kim bilir altında ne gizliydi, belki de hiçbir şey yoktu.

Bir borazan sesiyle başlama işareti verildi, başlama sınırını belirleyen kurdele kesildi ve çocuklar tanımlanması olanaksız haykırışlarla koşmaya başladılar.

Küçük Antonella zenginlerin çocukları yüzünden utanıp sıkılıyordu. Bir karar veremedi şuraya buraya koşuyor; bu arada ötekiler kurnazca saman yığınlarının altına dalıveriyorlar, kimi bulduğu dev çikolata ya da içi sürpriz dolu renkli karton yumurtalarla annelerinin yanına koşuyordu.

Nihayet Antonella da minik elini samanın altına uzatmış ve düzgün yüzeyinden, yuvarlaklığından kocaman bir yumurta olduğu anlaşılan bir şeyi yakalamıştı. Sevinçten çıldırmış bir biçimde bağırmaya başladı: "Buldum! Onu buldum!" Yumurtayı yerinden çıkarmaya uğraşırken oğlanın biri rugby oyuncusu gibi oraya atlayıverdi. Antonella onun elinde adeta bir anıt gibi yükselen kocaman yumurtayla uzaklaşmasını seyretti: Öfkesinden suratını oynatıp duruyordu.

Çocuklar son derece hızlıydı. Yarış saat üçte başlamış, dörde çeyrek kala iyi ve kayda değer ne varsa silinip süpürülmüştü. Gilda'nın elleri boş kalan kızı, dadı kılığındaki annesini arayarak çevresine bakınıyordu; elbette büyük bir umutsuzluk duyuyordu ama ne olursa olsun ağlamak istemiyordu. Bu kadar çocuğun onu görebileceği bir yerde ağlamak büyük rezillik olurdu. Kimi az, kimi çok ama bütün çocuklar yumurta bulmuşlardı, bir tek Antonella'nın elleri bomboş kalmıştı.

Altı-yedi yaşlarında sarışın bir kız çocuğu toparladığı bütün nimetleri taşımakta zorlanıyordu. Antonella şaşkınlıkla bakıyordu ona.

Sarışın kız, terbiyeli biçimde, "Sen hiçbir şey bulamadın mı?" diye sordu. "Hayır, bulamadım." "İstersen benim yumurtalarımından birini alabilirsin." "Sahi mi? Hangisini alabilirim?" "Küçüklerden birini alabilirsin." "Bunu alayım mı?" "Tamam, al senin olsun."

İnanılmaz biçimde teselli bulan Antonella, "Çok teşekkür ederim; senin adın nedir?" dedi.

“Ignazia,” dedi sarışın kız.

“O anda annesi olması gereken uzun boylu bir hanım çıkageldi. “Neden bu kıza yumurtalarından birini verdin?” diye sordu.

Ignazia çocuklara özgü o gizemli sinsilikle hemen yanıtı yapıştırdı: “Ben vermedim ki, o kendi aldı.”

“Hayır, bu doğru değil!” diye bağırdı Antonella. “Bunu bana kendisi verdi.” Bu, parlak kartondan yapılmış güzel bir yumurtaydı; açıldığında içinden belki bir oyuncak, bebek takımı ya da nakış için gerekenler çıkacaktı.

Tartışmayı duyan Mor Haç görevlilerinden bembeyaz giyimli elli yaşlarında bir kadın yanlarına geldi.

Gülümseyerek, “Neler oluyor güzel kızlar?” diye sordu ama bu sevimli bir gülümseme değildi. “Memnun değil misiniz?”

“Yok, yok bir şey,” dedi Ignazia’nın annesi. “Kimin nesi olduğunu bilmediğim bu maymun, kızımın bir yumurtasını almış ama önemi yok. Benim için öyle! Bırakalım onu burada. Haydi Ignazia, gel gidelim!” Ve kızı elinden tuttuğu gibi uzaklaştı.

Ne var ki görevli hanım konuya kapanmış gözüyle bakmıyordu. Antonella’ya dönüp, “Sen onun bir yumurtasını mı aldın?” diye sordu. “Hayır. O bana kendisi verdi.” “Ah, öyle mi? Adın ne senin?” “Antonella.” “Ya annen? Annen nerede?”

Tam o anda Antonella annesini gördü. Dört metre ötede kımıldamadan olup bitenleri seyrediyordu.

“İşte şurada!” diyerek gösterdi.

“Şu mu?” diye sordu hanım.

“Evet.”

“Ama o dadı değil mi?”

Gilda öne çıktı. “Annesi benim.”

Kadın şaşırmıştı. “Affedersiniz hanımefendi, biletiniz var mıydı? Rica etsem gösterebilir miydiniz?”

Gilda, "Hayır, biletim yok," diyerek Antonella'nın yanına geçti. "Kayıp mı ettiniz?" "Hayır. Hiç almadım." "Demek ki kaçak girdiniz. O zaman durum değişir. O halde kızım, bu yumurta da senin olamaz."

Kararlı bir biçimde yumurtayı kızın elinden kaptı. "Bu haksızlık," dedi. "Lütfen çıkınız."

Çocuk taş kesilmişti, yüzünde öyle derin bir acı belirdi ki, bütün dünyanın gökleri bu yüzden kararmaya başladı.

Görevli kadın elinde yumurta oradan uzaklaşırken Gilda yıllardır onu üzmüş olan küçük düşmeler, ıstıraplar, öfkeler, bastırılmış arzular yüzünden patladı. Haykırmaya, görevli kadına o ile, p ile, s ile ve alfabenin bütün harfleriyle başlayan küfürlerle lanet okumaya başladı.

Çevrede yüksek sosyete mensubu şık beyler, hanımefendiler, ve elleri yumurta dolu çocukları vardı. İşlelerinden bazıları dehşet içinde oradan uzaklaştı. Birileri de durup durumu protesto etmeye kalkıştı. "Bu utanç verici bir durum! Bir skandal! Bunca çocuk bunu duydu! Tutuklayın onu!"

"Defol! Defol buradan pis kadın, yoksa seni ihbar edeceğim!" Görevli duruma el koymuştu.

Antonella yerdeki taşları bile harekete geçirecek bir ağlama tutturdu. Gilda artık kendini kaybetmişti, öfke, utanç ve mutsuzluk ona müthiş ve karşı konulamaz bir güç veriyordu: "Asla hiçbir şeye sahip olmamış kızımın elinden yumurtasını almaya utanmalısınız! Siz nesiniz biliyor musunuz? Kallesin teki!"

İki muhafız gelip Gilda'yı ellerinden yakaladı. "Defol, hemen defol buradan!" Kadın direniyordu. "Bırakın, bırakın beni köpekler!"

Adamlar üzerine atıldı, sonunda onu her tarafından ite çeke kapının dışına attılar. "Şimdi bizimle polise geli-

yorsun, hapsi boylayınca bağırmaya halin kalmayacak, güvenlik güçlerine hakaret etmek neymiş öğreneceksin!"

Ufak tefek olmasına karşın kadını zapt etmekte zorlanıyorlardı. "Hayır, hayır!" diye bağırıyordu. "Kızım! Kızım! Bırakın beni adiler!" Kız annesinin eteğine yapışmış, kargaşanın içinde oradan oraya savruluyordu; hıçkırıklarla ağlayarak insanlara yalvarıyordu.

Kalabalığın içinden kadınlı erkekli on kadar kişi ona karşıydılar. "Delirmiş bu. Buna deli gömleği giydirmek gerekir! Tımarhaneye atsınlar seni!" Polis kamyonu gelmişti, kapısını açıp kadını kargatulumba içine attılar. Mor Haç görevlisi kadın enerjik biçimde çocuğun elini yakaladı. "Şimdi sen benimle geliyorsun. Ben annene iyi bir ders verilmesini sağlayacağım!"

Bir haksızlığa uğrama durumunda insanın vahşi bir güce sahip olabileceğini hatırlayan çıkmadı.

Arabaya sokmaya çalıştıkları Gilda, "Son defa söylüyorum, beni bırakın!" diye haykırıyordu. "Hepinizi öldürmeden önce bırakın beni!"

"Yeter. Götürün şunu!" Görevli kadın küçük kızı tutmaya uğraşırken son sözü söylemişti.

Gilda daha da hırsla çırpınarak, "O zaman en önce sen geber, lanet olasıca!" diye haykırdı.

"Ah, Tanrım!" diye inleyen beyaz giyimli görevli cansız biçimde yere yığıldı.

Gilda sonra da, "Şimdi sıra sende ellerimi tutan adam, sen de geber!"

Bedenler birbirine karıştı, derken görevlilerden birinin cansız bedeni kamyonundan aşağı yuvarlardı. Gilda'nın ağzından çıkan bedduadan bir an sonra ölmüştü adam.

Herkes korku içinde geri çekildi. Anne yapayalnız kalmıştı, çevresinde ona yaklaşmaya cesaret edemeyen bir kalabalık vardı.

Gilda, Antonella'nın elini tuttu ve kendinden emin bir biçimde öne yürüdü: "Açılın, açılın hepiniz, ben ge-

çeceğim.” Herkes bir kenara çekildi, kimse ona dokunmaya niyet etmiyordu ama ilerlerken yirmi metre kadar peşinden izliyorlardı. Bu arada oradaki kargaşa sürerken yedek polis gücü, ambulanslar ve itfaiyeciler gelmişti. Bir komiser yardımcısı kontrolü ele aldı ve şöyle bir ses işitildi: “Pompalar! Göz yaşartıcı gazlar!”

Gilda gene vahşi bir tavırla döndü. “Cesaretiniz varsa deneyin bakalım!” O, küçük düşürülmüş, gururu kırılmış bir anneydi, bu nedenle doğanın zincirlerinden boşanmış en fazla gücü ondaydı.

Bir polis çemberi etrafını sardı. “Eller yukarı!” diye bağırdı. Bir de uyarı ateşinin sesi yankılandı. “Yoksa kızımı da mı öldürmek istiyorsunuz?” diye bağırdı Gilda. “Bırakın geçeyim!”

Kahramanca ilerledi. Onlara elini sürmemiştii bile ama altı emniyet görevlisi yere yığılıverdi.

Böylelikle evine döndü. Kentin dışında, kırların ortasında bulunan bir evde yaşıyordu. Güvenlik güçleri evin çevresini sardı.

Emniyet amiri elektrikli megafonla seslenmeye başladı: Evin içinde bulunan herkes beş dakika içinde dışarı çıkmalıydı; çıldırmış olan anne daha büyük felaketleri önlemek için çocuğunu sorumlu kişilere teslim etmeliydi.

Gilda son katın penceresinde göründü ve anlaşılmayan şeyler bağırmaya başladı. Polislerin hepsi birden sanki üzerlerine yağın görünmez kurşunlar varmış gibi gerilemeye başladılar. Amirleri, “Ne yapıyorsunuz? Safları sıklaştıran!” diye haykırdı. Ama anlaşılmaz biçimde amirler de geriliyordu.

Binanın içinde Gilda ve kızı dışında kimse kalmamıştı. Belli ki o da akşam yemeğini hazırlıyordu; çünkü bacaların birinden ince bir duman çıkıyordu.

Akşam inerken 7. Alay’ın görevlileri zırhlarını giymiş, evin çevresini sarmışlardı. Gilda gene pencereden

görüldü ve bir şeyler haykırdı. Ağır bir tankın eve doğru ilerlemeye başlamasıyla yanlamasına devrilmesi bir oldu. Sonra ikinci, üçüncü ve dördüncü kez olduğu yerde döndü. Gizemli bir güç onu teneke oyuncak gibi altüst ediyor, her tarafı ezilmiş olan tank en akıl almaz pozisyonlarda duruyordu.

Olağanüstü hal ilan edildi ve Birleşmiş Milletler duruma el koydu. Kentin çevresi sarıldı. Güneş doğarken bombardıman başladı.

Gilda ve kızı balkona çıkmış, sakince bu gösteriyi seyrediyorlardı. Havan toplarının mermileri anlaşılmaz biçimde eve ulaşamıyordu. Hepsi üç-dört yüz metre önce, yarı yolda parçalanıyorlardı. Antonella'nın patlamaların gürültüsünden ürkmesi üzerine eve girdiler.

Kadını ancak aç ve susuz bırakarak ele geçirebileceklerini düşünen görevliler evin suyunu kestiler. Ama her sabah ve akşam bacadan çıkan duman Gilda'nın yemek pişirmekte olduğunu kanıtlıyordu.

Büyük generaller sonunda saat X'te saldırmaya karar verdiler. Saat X'te kilometrelerce çevrede toprak büyük bir gümbürtüyle sarsıldı, zırhlı araçlar bir kıyamet görüntüsü sergileyerek eve doğru ilerlemeye başladılar.

Gilda gene pencereye çıktı. "Yeter," diye bağıırıyordu. "Beni rahat bırakın."

Görünmeyen bir dalga zırhlı panzerleri gerisingeriye püskürttü. Çelik araçlar kıvrılıp bükülmeye başladı, iğrenç sesler çıkararak sonunda ezik büzük teneke parçalarına döndüler.

Birleşmiş Milletler'in genel sekreteri elinde beyaz bir bayrak tutarak eve yaklaştı. Gilda onu içeriye davet etti.

Birleşmiş Milletler hizmetçi kızdan barış koşullarını öğrenmek istedi: Ülke altüst olmuş, halkın sinirleri bozulmuş, ordunun araçları perişan olmuştu.

Gilda konuğuna bir fincan kahve ikram etti ve sonra şöyle dedi: “Kızım için bir yumurta istiyorum.”

Evin önünde on kamyon durdu. Her boydan inanılmaz güzellikte yumurtalar kızın seçimine sunulmak üzere evin önüne döküldü. Bunlar arasında otuz beş santim çapında, üzerine değerli taşlar kakılmış altın bir yumurta bile vardı.

Antonella içlerinden küçük bir tanesini seçti; kartondan yapılmış bu yumurta Mor Haç görevlisi kadının elinden alıp götürdüğü yumurtanın aynısıydı.

ON SEKİZİNCİ DELİK

Bir petrokimya işletmesinde yönetici olarak çalışan, elli sekiz yaşındaki Signore Stefano Merizzi bir yaz öğleden sonrasında arkadaşı Giacomo Introvisi, kızı Lucia ve onun ikinci kocası olmaya hazırlanan Kont Gianangelo Giunchi ile Morisenda Parkı'nda golf oynuyordu. Şahane bir gündü.

Merizzi yapılı, hantal, fiziksel alıştırımlara uygun olmayan bir adamdı ama onu formda tutacağına inandığı için bu zor ve hoş sporu yapıyordu. Doğası gereği sinirli bir kişi olduğundan yedi yıl golf oynamanın sonucunda kayda değer bir başarı elde edememişti. Oyunu yüz vuruşla tamamlasa iyi sayılıyordu. Ama o sonuca razı olduğundan bunu önemsemiyordu, *score* üzerine kendi sayılarını kaydederken canının istediğini yazıyordu. Arkadaşı Introvisi de ondan farklı değildi. Kızı Lucia ve Giunchi ise son derece iyi oyuncuydular; birinci *handicap*'ta on, ikincisinde yedi sayı yapmışlardı.

Güçlerin böylesine dengesiz olduğu bu oyuna biraz heyecan katmak için "en iyi olan/iki topla" oynama kararı almışlardı. Lucia eş olarak babasını seçmişti.

O gün belki de sıcak yüzünden Merizzi çok yorgun görünüyordu ve devasa ağaçların çevrelediği bu güzel çayırın üzerinde adeta sürüklenerek yürüyordu.

Başlangıçta, Merizzi beceriksiz bir *drive* yaptı ve top uzaktaki bir çukura yuvarlandı. Eşi Lucia umursamaz bir vuruş yaptı. Top dosdoğru ve kuvvetle ilerledi, sağ tarafa doğru gitti ve yüz elli metre kadar ileride özellikle bakımsız ve sert bırakılmış bir ot demetinin ortasına daldı. Giunchi ise harika bir vuruşla tam *link*'in ortasına düşürdü.

Bir sonraki vuruş sırası Lucia'daydı. O da hatalıydı. Top gidip gene o bakımsız otların arasına girdi. Şimdi Merizzi'nin yüz metre kadar ötede bekleyen *green*'e ulaşması ve topu o kördüğümünden çıkarması gerekecekti.

"On numaralı sopa mı?" diye sordu *caddy*.

"Hangisini istersen ver; fark etmez artık!"

Merizzi genellikle beceriksizliğinin farkında olarak bir atış yapmadan önce birkaç dakika oyalanırdı. Bu sefer öyle yapmadı; sanki gönülsüzmüş, sanki önemsemezmiş, oyunu umursamamış gibi davranıyordu. Duruşunu aldı, sopasını kaldırdı, onu bir an havada tuttu ve sonra çevirerek vurdu.

Topa değebilecek miydi? Topa vurabilecek miydi? Topu yerinden oynatabilecek miydi? Topu ne kadar ilerletebilecekti; on santim, yarım metre, bir metre? Metalik ve tok bir "tak" sesi işitildi; oyuncuların ve *caddy*'lerin şaşkın bakışları eğri bir çizgi izleyerek gökyüzüne yükselen ve sonra *green*'in tam ortasına, delikten on beş santim öteye düşen topa takıldı. Müthiş bir kahkaha koptu. Rastlantı ya da şans denebilirdi. Ama bu onun doruk noktasıydı. Bu kadarını ancak bir dünya şampiyonu başarabilirdi, o da belki!

On yedinci deliğin sonuna geldiklerinde Lucia, "Baba, biliyor musun bu harikaydı!" diye bağırdı. Her ne kadar inanılmaz da görünse, Merizzi ilk *drive*'dan sonra tek bir vuruşta bile yanılmamıştı. İşin daha tuhafı, yorğun görünmesi ve bu mucizevi olaya karşı umursamaz davranmasıydı.

Introvisi, “Neler oluyor sana? Bunu nasıl açıklayacaksın?” diye soruyordu. “Bugün harika bir sekiz *handicap* oynadığının farkında mısın?”

Merizzi etkileyici bir atıştan sonra sondan bir önceki *green*’in önünde durdu. Soluk soluğa kalmıştı. Bir ihtiyarın bastonuna dayanması gibi *putter*’ına dayanıyor, ondan güç alıyordu.

“Sevgili Giacomo,” dedi alçak sesle, “mesele şu ki, artık hiçbir şey umurumda değil. Ruhumun ta derinliklerinde böyle bir duygu var. Artık hiçbir şeyin önemi kalmadı ve bildiğin gibi golf ancak bu koşullarda iyi oynanır; her şeyden elini eteğini çekmiş olman gerekir –en azından benim gibi tipler için öyledir–. Ve bugün de hiçbir şey umurumda değil.” Sanki bir şey kovmak ister gibi elini gözünün önünde sallıyordu. “Şu sinekler,” dedi, “lanet olası sinekler!”

“Ne sineği?”

“Bilmem, burada hiç olmazlardı ama oynamaya başladığımızdan beri kulağımın dibinde vızıldayıp duruyorlar.”

“Hiç fark etmedim,” diyen Introvisi bir sonraki oyun için onun yanından ayrıldı. Güneş alçalıyor, çimenlere vuran gölgeler uzuyordu.

Merizzi zorlukla onun peşinden gitti. On adım sonra sendelemeye başladı. Arkadaşı bunun farkına vardı.

“Seni anlayamıyorum. Bugün hayalini bile kuramayacağın kadar iyi oynadın, bir genç gibi atışlar yaptın ve şimdi başına bir felaket gelmiş gibi ayakta zor duruyorsun. Neyin olduğunu öğrenebilir miyim?”

“Beni emip bitirdiler,” dedi Merizzi hüzünle.

“Kim?”

“Hepsi. Hayat. Karım. Kızım. Benim iliğimi kemiğimi emdiler ve emmeyi de sürdürüyorlar. Şimdi de şu evlenmek istediği tip. Yavaş yavaş kanımı çekiyorlar. Kaç yıldır mı? Günbegün sürüyor. Sonra işçiler, simsarlar.

Vergiler. Yardım kuruluşları. Kuzenlerim. Yoksul akrabalarım. Senin de tanıdığın asalaklar ordusu... Ve şimdi de çok yorgunum, anlıyor musun? Artık önemseyeceğim bir şey kalmadı. Yorgunum, sadece bu nedenle iyi oynuyorum. Amma da iğrenç sinekler bunlar!" Gene eliyle sinekleri kovmak istermiş gibi yaptı. Ama Introvisi hiçbir şey göremiyordu.

On sekizinci ve sonuncu delik, üç yüz seksen metrede ve yokuştaydı. Tepenin tam yanı başında olan *green* aşağıdan görünmüyordu. Başlangıç *drive*'ında Merizzi hiç olmadığı üzere Lucia'yı on beş metre kadar geçti. Bu hiç inanılamayacak bir durumdu. İki rakip takım arasında on dört puan olmuştu. Merizzi ikinci vuruşunu yaptı, top tepeye en yakın noktaya fırladı; *green*'e daha yüz elli metre vardı. Lucia'nın bir sonraki "5 no'lu sopa ile vuruşu" da kayda değer değildi. Top çayırın en yokuş olduğu noktasında bir tutam otun tepesinde durdu.

Yorgun adam bir sekiz numara aldı ve hiç tereddütsüz topa vurdu. İki *caddy* varışı görmek için çoktan *green*'e tırmanmıştı.

Çocuklardan biri şöyle anlatıyordu: "Buraya, *green*'in üzerine kusursuz bir biçimde düştü ama sonra nasıl olduysa zıpladı ve şuraya, çukura doğru yuvarlandı." Güneş o anda meşelerin arkasında yok olmuştu ve akşam inmek üzereydi.

Green'in ötesinden toprak bakımsız ve çalılık bir halde inişe geçiyordu. Ama top aşağıya kurşun gibi inmişti, vuruş harikaydı; zıpladıysa bile fazla zıplamadığı için uzağa gitmiş olamazdı. Hepsi birden topu aramaya başladı. İki büküm olan Merizzi bile çalılardan, otların arasına bakıyordu.

Akşam iniyor, her şey bir gölgeye benzemeye başlıyor, hayaleti, insan yüreğini andırıyordu. Ve çevredeki

ormandan küçük, gizemli sesler yükseliyordu. Ama ağaçların yüksek tepeleri hâlâ güneş alıyordu.

Lucia ansızın, "Baba, baba neredesin?" diye seslenmeye başladı.

Tam o anda Giunchi eğilip yerden bir şey aldı ve, "Bu sopa kimin?" diye sordu.

Bakımsız çayırdaki alanın altında bir demir sopa bulmuştu. Bu bir sekiz numaraydı ve yepyeni gibi duruyordu.

Giunchi göstermek için sopayı havada tutuyordu. Sonra ansızın gözleri toprağa takıldı ve taş kesildi. "Kutsal Meryem adına!"

Merakla yaklaştılar. *Rough*'un ortasında, uzun yabani otların ortasında koca bir kurbağa duruyordu.

Batmakta olan güneşe dönmüştü ve son ışınlarını içine çeker gibiydi. Olağanüstü bir hayvan olmalıydı, harika aşklar yaşamış olmalıydı, belki bir prens, iyi yürekli bir kraldı; perilerin arkadaşı, ormanın küçük tanrısıydı. Şimdi de ölmek üzereydi.

Ve ansızın onu ısırmağa başlayan bir sinek ordusu üzerini kapladı. Onlardan kurtulmak için çok uzun zaman mücadele etmiş olmalıydı ama artık bitkin düşmüştü. Kötü niyetli sinekler onu yiyor, emiyor, kimi olduğu yerde duruyor, kimi emebileceği daha yumuşak bir noktayı arıyordu. Bazıları gri bir bulut oluşturarak çevresinde dolaşıyorlar, bu nedenle bedeni tam olarak görüle-miyordu. Kurtulmak için savaşırmıştı ama sinekler çok fazlaydılar. Şimdi ölmek zorundaydı.

Uzun süren can çekişmenin, umutsuz ıstırabın adı yalnızlıktı. Ertesi sabah güneşi göremeyecek, hatta bir daha hiç göremeyecekti ama hâlâ acınacak bir halde, ağaçların arasından sızan son güneş ışınlarını içine çekiyordu; çünkü o ışık onun gençliği, umutları, aşkları olmuştu.

Kaynayan sineklerin arasından görülen gözleri hâlâ parlıyor, soluk alıp veren ağzı titriyordu.

İnsanlar korku içinde çevresinde bekleyiyordu. O bir kurbağadan başka bir şey değildi; görüntüsü neden hepsini felç etmişti?

Can çekişen yaratık biraz daha hava alabilmek istercesine son bir güçle başını kaldırdı. Bakışları bir an için Lucia'nın bakışlarıyla buluştu.

Ansızın sanki bir şeyin eksikliğini hissetmişçesine genç kadın çalılıklara doğru döndü ve bağırmaya başladı: "Baba, baba neredesin?" Ama Signore Merizzi görünürde yoktu.

Kurbağanın etrafındaki insanlar yavaş yavaş gerilediler.

BÜYÜLÜ CEKET

Şık giyinmenin önemini bilsem de, genellikle çevremdeki insanların giysilerinin kesimlerinin mükemmel olup olmadığına pek dikkat etmem.

Akşamlardan bir akşam, Milano evlerinin birindeki bir davette kırk yaşlarında bir adamla tanıştım ki, giysisinin mutlak ve sade güzelliği kelimenin tam anlamıyla göz kamaştırıyordu.

Kim olduğunu bilmiyordum, onu ilk kez görüyordum ve tanıştırılırken de her zaman olduğu gibi adının ne olduğunu tam duyamadım. Ama akşamın bir noktasında onun yanına düştüm ve konuşmaya başladık. Nazik ve uygar bir adama benziyordu ama gene de hüzünlü bir havası vardı. Belki de biraz abartılı bir içtenlikle –Tanrı beni bundan korusun– şıklığına övgüler düzdüm ve hatta terzisinin kim olduğunu sormaya cüret ettim.

Adam sanki bu soruyu beklermişçesine gülümsedi. “Hemen hemen kimse tanımaz onu,” dedi, “ama gerçek bir ustadır. Sadece canı istediği zaman çalışır. Müşteri seçer.” “Acaba ben de gidebilir miyim?” “Bir kez deneyin, deneyin tabii. Adı Corticella, Alfonso Corticella, Ferrara Sokağı 17 numara.” “Herhalde pahalı dikiyordur.” “Galiba öyle ama inanın tam bilmiyorum. Bu giysiyi diktireli üç yıl oldu ancak faturamı hâlâ göndermedi.” “Corticella

mı demiştiniz?” “Evet, aynen öyle,” dedi yabancı adam ve başka bir gruba katılmak üzere beni yalnız bıraktı.

Ferrara Sokağı 17 numarada bütün ötekilere benzeyen bir evle karşılaştım. Alfonso Corticella’nın evi de bütün öteki terzilerinki gibiydi. Kapıyı bana kendi açtı. Yaşlı bir adamcağızdı, saçları siyahtı ama boya olduğu kesindi.

Bana hiç güçlük çıkarmamasına şaşıtığımı söylemeliyim. Hatta onun müşterisi olmam için sabırsızlanır gibiydi. Adresini kimden aldığımı açıkladım, dikişini övdüm, bana da bir giysi dikmesini istedim. Gri bir kumaş seçtik, sonra ölçülerimi aldı ve prova için benim evime gelmeyi önerdi. Ona ücreti sordum. “Acelesi yok,” diye yanıtladı beni, nasıl olsa anlaşırdık ücrette. Ne sevimli adam, diye geçirdim içimden ilk başlarda. Ne var ki sonradan evime dönerken, adamın içime bir sıkıntı verdiğini sezdim (belki de o yapmacık ve ısrarlı gülümsemesi yüzünden). Anlayacağınız onu tekrar görmeyi hiç mi hiç istemiyordum ama giysiyi ısmarlamıştım bir kez. Yirmi gün sonra da hazır olmuştu.

Bana getirdiklerinde ayna karşısında birkaç dakikalığına üstüme giyip denedim. Gerçek bir başyapıttı. Neden bilmem, belki de ihtiyarcığın bende bıraktığı izlenim yüzünden onu giymek hiç içimden gelmiyordu. Buna karar verene kadar da haftalar geçti.

O günü her zaman anımsayacağım. Nisan ayının yağmurlu bir salı günüydü. Giysiyi üzerime geçirdiğimde –ceketi, yeleği, pantolonu– hiçbir yanının bol gelmediğini ya da sıkmadığını sevinçle fark ettim. Bilirsiniz yeni giysiler tam oturmaz. Bu kusursuzdu gerçekten.

Giysimin sağ cebine hiçbir şey koymamak gibi bir kuralım vardır, kâğıtlarımı sol cebimde taşıyım. Bunu söylememin nedeni, birkaç saat sonra ofisimde elimi rasgele sağ cebime soktuğumda orada bir kâğıt bulmamdır. Aca ba terzinin faturası mıydı bu?

Hayır, bu on bin liralık bir banknottu.

Şaşırdım kaldım. Onu benim koymadığım kesindi ama bunun terzi Corticella'nın bir şakası olduğunu düşünmek de saçmaydı. Terziden sonra giysiyi tek gören evde çalışan kadınımdı ama bu onun bir armağanı olamazdı. Yoksa sahte bir para mıydı? Işığa tutup baktım, ötekilerle karşılaştırdım; bundan düzgünü olamazdı.

Tek olası açıklama Corticella'nın dalgınlığıydı. Belki de bir müşteri gelip ödeme yapmıştı, terzinin o an yanında cüzdanı yoktu ve parayı ortalıkta bırakmamak için bir mankenin üzerinde asılı duran benim ceketimin cebine sokuvermişti. Böyle şeyler olmaz değildi.

Sekreterimi çağırmak için zile bastım. Corticella'ya bir mektup yazarak bana ait olmayan bu parayı kendisine iade edecektim ama size açıklayamayacağım bir nedenle elimi tekrar ceketimin cebine soktum.

“Neyiniz var beyefendi? Kendinizi kötü mü hissediyorsunuz?” dedi sekreterim. Yüzüm ölü gibi bembeyaz kesilmiş olmalıydı. Cebimin içinde parmaklarıma başka bir kâğıt paranın kenarı değmekteydi, az önce bu yoktu orada.

“Hayır, hayır, yok bir şeyim,” dedim. “Hafif bir baş dönmesi. Bir süredir oluyor böyle. Belki biraz yorgunum. Çıkabilirsiniz küçükhanım. Bir mektup yazdıracaktım ama daha sonra yazarız.”

Sekreterim çıktıktan sonra cebimdeki kâğıt parçasını çıkarmaya cesaret edebildim. Bir on bin lira daha. Bunun üzerine üçüncü kez denedim ve üçüncü bir banknot daha çıktı.

Yüreğim deli gibi çarpıyordu. Sanki gizemli nedenlerle, hani o çocuklara anlatılan ve kimsenin gerçek olduğuna inanmadıkları masallardan birine girmişim gibi bir duyguya kapıldım.

Kendimi iyi hissetmediğim gerekçeyle ofisten ay-

rıldım ve eve döndüm. Yalnız kalmaya gereksinmem vardı. Neyse ki temizlikçi kadınım gitmişti. Kapıları kapadım, kepenkleri yarıya indirdim. Sanki dipsiz görünen bu cepten müthiş bir hızla birbiri ardına paralar çıkarmaya başladım.

Bu mucizenin bir anda yok olacağı korkusuyla sinirlerim ıstıraptan iyice gerilmişti ama çalışmayı sürdürdüm. Bütün akşam ve gece bunu sürdürmek ve milyarları önüme yığmak isterdim ama bir an geldi ki gücümün tükendiğini fark ettim.

Önümde etkileyici bir para yığını yükselmekteydi. Şimdi kimseler bunu öğrenmeden paraları saklayabilmem önemliydi. Halı dolu eski bir bavulu boşalttım ve paraları sayarak ona istifledim. Rahatça elli sekiz milyon vardı burada.

Sabah temizliğe gelen hanım beni giyinik durumda yatakta bulunca uyanabildim. Gülmeye çalıştım, bir önceki akşam içkiyi biraz fazla kaçırdığımı ve aniden uyku-
mun bastırdığını söyledim ona.

Yeni bir kaygıya kapılmıştım şimdi de: Kadıncağız giysimi çıkarmamı istiyordu, onu şöyle bir fırçalayacaktı.

Ona hemen çıkmam gerektiğini ve üzerimi değiştirecek zamanım olmadığını söyledim. Sonra hemen hazır giysi satan mağazalardan birine daldım ve benzer kumaştan, benzer bir takım daha aldım; evdeki kadına bunu emanet edebilirdim. “Benimkini” yani beni yakında dünyanın en zengin adamlarından biri yapacak olan takımımı güvenli bir yere gizleyecektim.

Anlayamadığım şeydi: Bir düşte miydim, mutlu muydum, yoksa çok büyük bir yazgının altında ezilmekte miydim? Yolda, pardösümün üzerinden sürekli büyü-
lü cebimi yokluyordum. Her sefer rahat bir nefes alıyordum. Kumaşın altından kâğıt paraların hışırtısını duyabiliyordum.

Ne var ki özel bir rastlantı benim bu çılgın neşemi yok etti. Sabah gazetelerinde bir önceki güne ait bir banka soygunu manşetten verilmişti. Bir bankaya ait zırhlı araç, bütün şubeleri dolaştıktan sonra günlük hasılatı merkeze götürürken saldırıya uğramıştı ve Palmanova Sokağı'nda dört haydut tarafından soyulmuştu. Halkın yardıma koşması üzerine soygunculardan biri kendine yol açmak için ateş etmeye başlamıştı. Bunun üzerine yoldan geçenlerden biri ölmüştü. Beni asıl altüst eden haber, gasp edilen paranın miktarıydı: tam tamına elli sekiz milyon (yani benim cebimden çıkan kadar).

Benim bu ani zenginliğimle aynı anda gerçekleşen soygun arasında bir bağlantı olabilir miydi? Bunu düşünmek anlamsız gibi görünüyordu. Ben batıl inançları olan bir kişi değildim, gene de bu olay beni şaşkına çevirdi.

İnsan ne kadar çok elde ederse, o kadar çok istiyor. Benim alçakgönüllü alışkanlıklarım göz önüne alındığında zengin olmuştum bile; ama gemi azıya almış, lüks bir yaşantının hayaliyle yanıp tutuşuyordum. Aynı akşam tekrar çalışmaya koyuldum. Şimdi daha sakin davranıyordum ve sinirlerim daha az gergindi. Bir önceki hazinem şimdi de yüz otuz beş milyon daha eklenmişti.

O akşam gözüme uyku girmediydi. Bu bir tehlike önsezisi miydi? Böylesine büyük bir serveti hak etmeden elde eden birinin vicdan azabı mıydı? Yoksa pişmanlık mıydı? Sabahın ilk ışıklarıyla yataktan fırladım, giyindim ve bir gazete bulmak için kendimi sokağa attım.

Gazeteyi okur okumaz yüreğim ağzıma geldi. Korkunç bir yangın olmuştu. Bir petrol deposundan sıçrayan alevler tam kent merkezindeki San Cloro Sokağı'ndaki bir parseli yarı yarıya yok etmişti. Bu arada büyük bir mobilya mağazasına sıçrayan yangın buranın para kasasına zarar vererek içindeki yüz otuz beş milyon

lira nakit parayı da yakıp kül etmişti. Yangınla savaşılan iki itfaiyeci yaşamlarını yitirmişti.

Acaba günahlarımı bir bir sıralamalı mıydım? Evet; çünkü artık iyice biliyordum ki benim ceketin cebinden çıkan paralar, suç, kan, umutsuzluk, ölüm ve cehennemden çıkarak bana ulaşıyordu. Gene de mantığım bana hileli bir oyun oynayarak bu işte benim bir sorumluluğum olamayacağını fısıldıyordu. İşte o zaman tutku ağır basıyor ve elim cebime gidiyordu ve parmaklarım aldıkları keyfin hızıyla yeni yeni paralar bulup çıkarıyordu. Paralar, ah o ilahî paralar!

–Göze batmamak için– eski evimden çıkmaksızın kısa zamanda kendime yeni bir villa satın almıştım, değerli bir tablo koleksiyonu edinmiştim, lüks otomobillerle geziyordum ve –sağlık sorunlarım nedeniyle!– işten ayrılmıştım. Olağanüstü güzellikte kadınlarla dünyayı karış karış dolaşıyordum.

Biliyordum ki ceketimin cebinden her para çekişte, dünyanın bir yerinde acı veren, namussuzca bir şey oluyordu. Ne var ki her zaman o inanmak istemeyen bilincim bunun mantıklı bir kanıt olamayacağını söylüyordu. Bu arada paraları her çekip çıkarışımda vicdanım daha da değersizleşiyor, giderek daha aşağılık biri oluyordum. Ya terzi ne olmuştu? Ona borcumu sormak için telefon ettim ama yanıt veren olmadı. Ferrara Sokağı'ndaki evine gittiğimde yurtdışına göç ettiği söylendi, kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Görüldüğü gibi her şey benim şeytanla işbirliği yaptığımı gösteriyordu.

Sonunda yıllardır oturduğum apartmanda altmışlık bir ihtiyarın gaz zehirlenmesi yüzünden öldüğünü öğrendim. Bir önceki gün bankadan çektiği otuz bin lireti yitirdiği için canına kıymıştı. Paralar tabii benim elime geçmişti.

Yeter, yeter! Cehennemin en dibine yuvarlanmamak için bu ceketten kurtulmalıydım. Başkalarına da veremezdim; çünkü aynı felaketler sürüp giderdi. Böyle bir şeyin çekiciliğine kim karşı koyabilirdi ki? Bu ceketi yok etmek kaçınılmazdı.

Otomobilimle Alp Dağları'nda uzak bir vadiye gittim. Arabayı çimenlik bir alana bırakıp ormanda yürüdüm. Kimsecikler yoktu çevrede. Ormanı geçince buzlaştı kayalıklarına vardım. Burada iki dev kayanın arasında, sırt çantamdan rezil ceket çıkardım, üzerine benzin döktüm ve yaktım. Birkaç dakika içinde geriye kül-lerden başka bir şey kalmamıştı.

Alevlerin son parıltısı arasında arkamdan –sanki iki-üç metre gerimdeydi– bir insan sesi yankılandı: “Çok geç! Çok geç!” Dehşet içerisinde bir yılan çevikliğiyle arkamı döndüm ama kimseler yoktu görünürde. Çevremi araştırdım, bir taştan ötekine sıçrayarak bu lanet olasıca sesin kaynağını aradım. Hiçbir şey yoktu. Sadece taşlar vardı.

Yaşadığım bu korkuya karşın vadinin dibine inerken bir rahatlama duygusuna kavuşmuştum. Sonunda kurtulmuştum. Üstelik zengin de olmuştum.

Ama çimenlik alana vardığımda arabam yok olmuştu. Kente döndüğümde gösterişli villamın yerinde yeller esiyordu. Arsanın üzerinde şöyle bir tabela vardı: Satılık Belediye Arazisi. Bankadaki hesabım da nasıl olmuşsa son kuruşuna kadar tükenmişti. Sayısız kasalarda duran hisse senetleri de yok olmuştu. Eski bavulumun içinde de tozdan, evet tozdan başka bir şey yoktu.

Şimdi, zor gelse de yeniden çalışmaya başladım; kendimi iyi kötü geçindirebiliyorum ve daha tuhafı benim bu ani çöküşüme kimse şaşırmıyor.

Biliyorum ki henüz sonu yaşamadım. Biliyorum ki günün birinde kapı çalacak ve ben açtığımda o arsız gü-lümsemesiyle dikiş ücretini istemeye gelen felaketlerin terzisiyle burun buruna geleceğim.

BOŞ KÖPEK

Nora Noel arifesi sabahında İsa'nın doğumunu simgeleyen minik figürleri bir rafa dizerken –bu sene içindeki sarsıntı yüzünden ağaç süslemek istememişti– ve elleri diz çökmüş çobanları, koyunları, melekleri ve kâhin kralları yerleştirirken, aklı bambaşka bir yerdeydi; zihni acılarına takılmışken arkasında tok bir ses duydu.

Döndüğünde sevgili buldog köpeği Glub'u gördü ve şaşırdı; çünkü hayvan sendeleyerek yürüyor, başıyla çevresini yokluyordu. “Glub, Glub,” diye seslendi ama hayvan her zaman yaptığı gibi ona doğru yürüyeceğine, ne olduğunu anlamaya çalışmış gibi duraksıyordu.

Acayip bir durum vardı. Nora gidip köpeğinin yanına diz çöktü, başını elleri arasına aldı ve, “Neyin var Glub? Hasta mısın? Neden bana öyle bakıyorsun Glub?” demeye başladı. O anda köpeğin gözlerinin görmediğini fark etti.

Bir süredir Glub'un gözlerinde süt gibi bir donukluk olduğunu hissediyordu. Şimdi bu sis bütün gözbebeğini kaplamıştı. Nora elini iki kez köpeğin gözlerinin önünden geçirdi ama gözkapaklarında bir hareket olmadı. Kör olmuştu. Az önceki tok vuruş sesinin nedeni şimdi anlaşılmıştı; Glub karanlıkta yönünü bulamayınca bir masanın ayağına çarpmıştı.

Bu köpeği ona hediye eden o erkekti ve ondan geriye kalan tek canlı anı da o oluyordu. O artık yoktu, yok olmuştu, onu terk etmişti ve Glub, kadının varlığını sürdürebilmek için tutunacağı, dayanacağı tek destektir. Şimdi bunlar anlamsız öyküler gibi görünebilirdi ama ne yazık ki hayatta böyle şeylerle karşılaşmak olağandı.

Derin bir kaygıya gömüldü. Bu büyük evde, kendini daha önce olduğundan çok daha yalnız hissediyordu; ona bir yardım eli uzatabilecek hiç kimse yoktu. Sanki kentin daimi uğultusu bile ansızın kesilmiş, o derin ve kederli inleme yok olmuştu. Salonun bu abartılı sessizliği içerisinde, Nora ansızın kendi kalbinin doludizgin atışının sesini duyar gibi oldu.

Hemen bir veteriner aramalıydı. Belki de kapılan bir mikroptan ileri geliyordu ve hemen iyileştirilebilirdi. Ne yazık ki gerçeği kendi de biliyordu: Veteriner hiçbir şey anlamayacaktı; köpeğin gözlerini şaşkınlıkla muayene ettiği son sefer bir zehirlenme olasılığından söz ederek durumu kurtarmaya çalışmış, antibiyotikler yazmış ama ilaçlar hiçbir işe yaramamıştı. Hem zaten veterineri nasıl bulacaktı ki: Noel arifesinde bütün insanlık çıldırmış gibiydi; kime ne sorsan yanıt hep aynı oluyordu: "Elbette ama artık bayramdan sonra!" Bayramdan sonra mı?

Bu arada salonun içinde yer değiştiriyor, Glub'u yanına çağırıyor ve gerçekten görüp görmediğini anlamaya çalışıyordu. Köpek kimi zaman onun gölgesini seçer gibi olarak hemen ona doğru koşuyordu, bazen de yanlış bir yöne sapıyor, mobilyalara çarpıyordu. Hem köpeğine hem kendine karşı büyük bir acıma duygusu kapladı içini. Ertesi akşam onu bekleyen korkunç Noel yemeğini, bu büyük evde ilk kez yalnız olacağını, komşu evlerden gelecek olan kahkahaları ve Glub'un ona sokularak görmeyen gözleriyle dizinin dibinde oturacağını düşündü.

Bunun üzerine, olayların böylesine acımasızca geliş-

mesine karşı bir tür öfke ve isyan duydu. Bütün Milano'yu yakıp yıkma pahasına da olsa bir hekim bulacaktı: En azından umut olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Bu kaygı yüzünden, normal zamanda ona pek anlamsız görünecek bir düşünce geldi aklına. Uzaktan tanıdığı ünlü göz hekimi Profesör Cleri'yi arayacaktı. İyi ama Cleri bu durumu nasıl karşılayacaktı? Bir göz hekiminden köpeğini muayene etmesini rica etmek bir çılgınlıktı. Önemi yoktu. İsteddiği kadar alınabilirdi. Yüreği buzdan değilse, olayın ne denli önemli olduğunu anlayabilirdi.

Tuhaf. Şimdiden profesörün muayenehanesinin telefonunun yanıt vermeyeceğini, verse bile hekimin orada olmayacağını ya da bugün hasta kabul etmeyeceğini, bir dakika bile boş zamanı olmadığını, Noel sonrası için bir randevu almak gerektiğini söyleyeceklerini; ya da telefonun meşgul çalacağını, bozuk olacağını, hatta Profesör Cleri'nin ansızın ölmüş olabileceğini, dünyada ona yardım edebilecek tek kişinin bile kalmadığını düşünmeye başlamıştı bile. Oysa, inanılmaz bir biçimde telefonu hekimin bizzat kendisi yanıtladı. Onu hemen tanıdı, sanki başına gelenlerden haberdar gibiydi; Nora da lafı döndürüp dolaştırmadan ve hekimi kızdırmadan neye gereksinmesi olduğunu anlatmaya çalışınca karşısındaki adam neşeli bir kahkaha attı ve hemen şöyle dedi: "Doğruyu söyleyin hanımefendi, sanırım cesaretinizi toplayıp bana bir köpekten söz edildiğini anlatmaya çalışıyorsunuz. İyi ama demek ki siz bana pek güvenmiyorsunuz. Ben köpekleri insanlardan da çok severim. Yoksa şu sizin ünlü buldogunuzdan mı söz ediyoruz? Görmüyor mu? Zavallı hayvancık. Onu bana getirmelisiniz hanımefendi. Yalnız şimdi hastaneye gidiyorum; saat dört buçukta sizi bekleyeceğim."

Derin bir soluk aldı. Güneş koltuğun mor renkli ka-

difesine belli belirsiz mutlulukla vuruyordu. Dışarıdan gelen kent uğultusu, yaklaşmakta olan Noel'in sesi gibi geliyordu ve artık Noel onu korkutmuyordu, Noel çocukluğunda olduğu gibi tatlı ve güzel bir şey haline geliyordu. Hayır, hayır, ilk güçlükte teslim olmamak gerekliydi. Ne kötü bir huyu vardı. Tanrı'ya şükür, dünyada hâlâ iyi yürekli insanlar vardı, herkes kalles değildi.

Son derece soğuk ama güneşli bir gündü. Rüzgâr esmiyor olsa bile, kenti kirleten bunca duman ve buhara karşın, açıklanamayan bir biçimde hava son derece beraktı. Glub'u göz doktoruna götüreceği saatin gelmesini beklerken Nora evde şarkı söylemeye başlamıştı. Bu arada köpek de canlanmış, bazı pozisyonlarda geçen seneki halini anımsatır olmuştu; o zaman bir ejdere, bir devekuşuna, bir boğaya, bir buluta, hayal gücünün abartılı bir haline benzetirdi onu; etkileyici ve canavarası güzelliği yüzünden sokakta insanlar onu durdurup seyredirdi.

İşin kötüsü saat dört buçukta Nora köpeği bin bir zorlukla hekimin muayenehanesinin önünde taksiden indirirken gün bitmek üzereydi. Güneşin batarken yaydığı kızıl ışıltılar binaların tepelerine vuruyor, karmaşık ve çılgın beklentilerle Noel ışıkları yanmaya başlıyordu.

Nora apartmana girerken bunu pek önemsemedi ve önünde açılmakta olan avuntu kapılarından geçmeyi sürdürdü. Cleri'nin bekleme odasında oturan kalabalık Glub ve başına gelenle yakından ilgilendi; derken Doktor Cleri ortaya çıktı ve önceliği köpeğe vereceğini söyledi. Onun öyküsünü dinledi, gözlerine baktı, cesaretini yitirmemesini, bunun lokal bir sorun olduğunu, organik bir bozulma söz konusu olmadığından umutlanmaya hakları olduğunu bildirdi. Ne olduğunu anlayamayan köpek huzursuzluk belirtileri gösteriyor, çekingenlikle sahibine sokuluyordu.

Hekim konuştuğu Nora anlatılamaz bir biçimde rahatlıyordu. Demek ki körlük söz konusu değildi, hayva-

nın evde utana sıkıla eşyalara çarpması, onun yavaşça can çekişmeye başladığının işareti değildi; bu her şeyin sonu sayılmazdı (çünkü Glub'un olmadığı anda Nora sevgili-siyle bütün bağlarının kopacağını, hayatının bir cehenne-me döneceğini biliyordu). Hayır, Glub yaşayacaktı, gör-me yetisini yeniden kazanacaktı, çayırlarda çocukların kahkahaları arasında topları kovalayacaktı.

Ne var ki muayenenin sonunda Nora aşağıya inip elinde köpeğinin kayışı kendini meydanda bulduğunda gece karanlığı bastırmıştı. Doktor Cleri şimdi başka has-taları muayene ediyordu, beklemekte olan hastalar artık köpeği değil kendilerini düşünmeye başlamışlardı ve Nora o anda dünyada onu düşünen tek bir canlının olma-dığının bilincine vardı.

Meydanda bir taksi durağı vardı ama bu heyecanlı akşamda taksi bulmak olanaksızdı; herkes kendini Noel çılgınlığına kaptırmıştı. Nora beklemeye başladı; yanına çömelen köpek neler olduğunu sorar gibi yüzünü ona çevirmişti.

Artık kimsenin onunla, kör köpekle ilgilendiği yoktu; burası kent merkezindeki bir meydandı ve çevredeki bü-tün dükkânların vitrinlerini süsleyen lambalar önceden belirlenmiş bir ritimle, sinir bozucu biçimde yanıp sönü-yorlardı. Köşede büyük bir kürk mağazası vardı; sevdiği erkek tam iki yıl önce işte bu dükkândan ona bir kunduz kürkü almıştı. Tam yanındaki gece kulübüneyse defalarca sevdiği erkekle gitmiş ama sonunda hep aynı tartışma ya-şanmıştı; erkek belli bir saatte eve gidip uyumak istiyor-du, o ise kalmakta direniyordu. Her şey, evler, tabelalar, reklamlar Nora'ya şöyle demek ister gibiydi: Anımsıyor musun? Anımsıyor musun? Artık her şey bitmişti.

Taksi gelmiyordu. Soğuk, buzdan bıçak gibi ilikleri-ne kadar işliyordu. Ansızın buldog da soğuk yüzünden

usul usul ağlamaya başladı. O artık bir devekuşu, bir ejderha, bir bulut değil, dünyanın unuttuğu, iyi beslenmemiş, yorgun düşmüş, hastalanmış, ihtiyar bir beydi.

Şaşkına dönen kadın çevresine bakındı. Bu kadar kalabalık nereden geliyordu? Kentin uzak noktalarından özellikle onu umutsuzluğa düşürmek için buraya akar gibiydiler. Erkekler, kadınlar, gençler, çocuklar, ihtiyarlar, alanın ortasında çember oluşturarak oyun oynar gibiydiler; herkesin yüzünde heyecan vardı; elleri renkli paketlerle doluydu, herkes gülümsüyordu, herkes mutluydu. Lanet olasıca Noel!

Noel bir tür canavardı, kenti sarhoş etmişti, erkekleri ve kadınları bir anafora sokmuş, hepsini mutlu etmişti. Onu bekleyen sessiz ve boş evini, karanlık köşeleri düşündü ve utançla ağladığını fark etti; gözyaşları yanaklarından süzülüyor, kimse dönüp ona bakmıyordu. O neredeydi? Belki de bu meydanda, bu çılgın kalabalığın ortasında, ellerinde paketlerle o da mutluydu; belki de koluna ondan daha genç ve güzel bir kız takmıştı. Taksinin geleceği yoktu, aradan belki bir saat geçmişti; üşüyen köpek inliyordu ama Nora onu nasıl avutacağını bilemiyordu. Şenliğin göbeğinde bir yabancı ve sevgi dolu bir bakıştan yoksun olmak ne korkunçtu. İşte o zaman Gulb'un, zavallı buldogunun artık hiçbir şeye yarayamayacağını anladı. Yeniden görebilseydi, iki değil yüz tane ışıltılı gözü olsaydı da hiçbir işe yaramayacaktı. Gulb önünde sonunda o ve ıstırapı hakkında hiçbir şey anlayamayan bir köpekti. Ve köpekte, artık uzaklarda olan sevdiği erkekten tek bir zerre, tek bir nefes, tek bir ışık yoktu. Köpek bomboştı.

Böylece yalnız kaldı. Yanından geçiyorlar, ona dokunuyorlar, hatta çarpıyorlar ama asla yüzüne bakmıyorlar ve ne denli mutsuz olduğunu anlamıyorlardı. Noel yalnızlıktı, umutsuzluktu, şurada tam midesinin ağzının üzerinde olan yüreğini ateşten dişleriyle kemiren bir iblisti...

TATLI GECE

Kadın, uykusunun içinde yavaşça inledi.

Öteki yatağın ayakucunda duran divanda oturan erkek, küçük lambanın ışığında okuyordu. Bakışlarını şöyle bir kaldırdı. Kadın hafifçe ürperdi, sanki bir şeyden kurtulmak istercesine başını salladı, gözlerini açtı ve onu ilk kez görüyormuş gibi şaşkın gözlerle erkeğe baktı. Sonra belli belirsiz gülümsedi.

“Ne var tatlım?”

“Hiç, neden bilmem biraz sıkıntılıyım, endişeliyim.”

“Yolculuk yüzünden yorgunsun; hep böyle oluyor. Biraz da ateşin var ama önemli değil, yarın hepsi geçmiş olur.”

Kadın birkaç saniye sustu ama gözleri hâlâ erkeğe takılıp kalmıştı. Kentten geldikleri için bu kır evinin sessizliği onlara gerçekten abartılı geliyordu. Sessizlik öylesine ağırdı ki içinde bir şeyler gizler gibiydi; sanki duvarlar, kirişler, mobilyalar, her şey soluklarını tutmuş bekliyordu.

Kadın sonra usulca sordu:

“Carlo, bahçede ne var?”

“Bahçede mi?”

“Carlo, nasılsa kalkmışsın, yalvarıyorum dışarıya bir göz atar mısın; içimde öyle bir his var ki...”

“Biri var gibi mi geliyor? Yok canım. Kim olur ki bu saatte bahçede? Hırsızlar mı?” Bunu söyledikten sonra güldü. “Hırsızların bunun gibi döküntü evlerin çevresinde dolaşmaktan daha başka işleri vardır...”

“Yalvarıyorum Carlo, bir bakıver.”

Erkek kalktı, pencereleri ve kepenkleri açtı, dışarıya baktı ve şaşırdı. Öğleden sonra müthiş bir fırtına çıkmıştı, oysa şimdi havada adeta inanılmaz bir duruluk vardı; dolunay olmasına çeyrek kalmış ay sessiz, kımıltısız, ıssız bahçeyi aydınlatıyordu; cırcırböcekleri ve kurbağalar bile susmuşlardı.

Son derece sade bir bahçeydi; dümdüz çimenliğin çevresini bir halka gibi saran çakıllı yol, şurada burada bahçenin içinden de geçiyordu; sadece yolun kenarlarında çiçekler ekiliydi. Ama bu aynı zamanda onun çocukluğunun bahçesiydi; hayatının hüznünlü bir parçası, yitirilmiş mutlulukların simgesiydi ve mehtaplı gecelerde sanki ona tutkulu ve gizemli imalarda bulunur gibiydi. Doğuda, ışığa ters düştüğü için karanlıkta kalan bir köşede gürgenden yapılmış oymalı bir çit, güneyde alçak bir şimşir çalısı, kuzeyde bostana çıkan merdiven ve evin batısında buğday deposunun romantik yapısı vardı. Her şey, kimsenin şimdiye kadar dile getiremediği bir huzurla, ay ışığında uyuyan doğaya ayak uydurarak harika sessizlikte dinleniyordu. Gene de her zaman olduğu gibi bu görüntü onda derin bir arzunun uyanmasına yol açıyordu; sanki bu güzelliği hep seyredebilir ama asla kendinin kılamaz gibiydi.

Erkeğin hiç kımıldamadan gözlerini bahçeye dikmesinden huzursuzlanan kadın, “Carlo,” diye seslendi. “Kim var?”

Erkek kepenkleri açık bırakarak pencereyi kapattı.

“Kimse yok canım. Şahane bir ay ışıldıyor. Böyle hu-

zurlu bir manzara görmemiştim hiç." Yeniden kitabını aldı ve divana oturdu.

Saat on biri on geçiyordu.

Tam o anda bahçenin güneydoğusunda gürgenlerin gölgesinde, otların arasında kalan bir yer kapağı ani hareketlerle açılmaya başladı; bir kenara çekiliyor ve yeralından gelen bir tünele yol açıyordu. Aniden bodur ve karamsı bir yaratık bu delikten çıktı ve zikzaklar çizerek hızla bahçede koşmaya başladı.

Bir bitki sapına tutunmuş bebek ekirge keyifle uyuyordu; yumuşak, yeşil karnı soluk alıp verdikçe inip kalkıyordu. Derken, zehirli örümcek iğnelerini hırsla onun göğsüne saplayıp deldi. Minik ekirge kıvrandı, uzun arka ayaklarını tek bir kez öne gerdi ve öylece kaldı. Korkunç engeller başı ayırmış, şimdi karna dalıyorlardı. Yırtıklardan akan can suyu zehirli böcek tarafından açgözlülükle emiliyordu.

Yemle birlikte iblise bir şehvete kapılan böcek arkasından yaklaşmakta olan devasa kara siluetin farkına varamamıştı. Slak! Daha kendi kurbanını ayakları arasında tutarken kendisi kurbağanın ağızına düşüverdi.

Bahçede her şey ilahî bir dinginlik ve şiirsellik içindeydi.

Bostana doğru ilerlemekte olan salyangozun yumuşak etine ansızın zehirli bir şırınga saplandı. Başı dönse de iki santim daha yol alan salyangoz bedeninin kendine itaat etmediğini hissetti ve işinin bittiğini anladı. Her ne kadar bilinci bulanıklaşıyorduysa da saldırgan bir kurtuğun çene kemiklerinin onun pek övündüğü esnek ve şişman bedenini delik deşik ettiğini hissetti.

Dehşet verici can çekişmesinin son ırpınışında bir tür rahatlamayla lanet olası kurtuğun kocaman bir örümcek tarafından bir anda yutuluverdiğini gördü.

Az ötede yumuşacık bir kır manzarası vardı. Bir ateş-

böceği fenerini yaka söndüre uçuyor, ışığı daimi yanık olarak bir yaprağa uzanmış iştah açıcı bir dişinin çevresinde turluyordu. Evet mi, hayır mı? Evet mi, hayır mı? Onun yanına gitti, okşamayı denedi, dişisi itiraz etmedi. Aşkın orgazmı ona aylı bir gecede kırım nasıl bir cehen-nem anlamına geldiğini unutturdu. Altın renginde ağılı-böcek dişisine sarmalandığı şu anda onu tek bir darbeyle baştan aşağı yarıverdi. Kuyruğu hâlâ evet mi, hayır mı diye sormayı sürdürerek aşağı yukarı sallanırken, avının yarısını yutmuştu bile.

Tam o anda yarım metre kadar uzaklıkta vahşi bir kargaşa yaşandı. Ama sadece birkaç saniye sürdü. Büyük bir şey şimşek hızıyla ve bütün yumuşaklığıyla tepeden iniverdi. Az önceki kurbağa sırtında bir kıvrınma hisset-ti ve dönmeye çalıştı. Ne var ki çoktan deneyimli bir baykuşun pençeleri arasında havaya yükselmeye başla-mıştı bile.

Gene de dışarıdan bakınca hiçbir şey görünmüyordu. Bahçedeki her şey bir şiir, ilahî bir huzur yansıtıyordu.

Ölüm *şenliği* karanlığın bastırmasıyla başlamıştı. Şu anda da heyecan doruk noktasına ulaşmıştı. Gün doğana kadar bu böyle sürüp gidecekti. Dört bir yanda kıyım, saldırı ve işkence vardı. Burgaçlarla oyulan beyinler, bacakları kıran kancalar, pulları soyan tırnaklar, bağırsakları deşen dişler, batan dikenler, kemiren dişler, zehir ve uyuş-turucu akıtan iğneler, sarıp sarmalayan ağlar, köleleri canlı ele geçirmeye yarayan salgılar. Yosunların üzerinde yaşayan en minicik yaratıklardan sürüngenlere, amiple-re, kurtçuklara, örümceklere, kırkayaklara, çıyanlara, da-ha yükselirsek sülüklere, akreplere, kurbağalara, köstebek-lere, baykuşlara kadar bütün bu sokak canavarları kese-rek, paralayarak, sokarak, işkence ederek, ağa düşürerek, kemirerek, yutarak işbaşı yapmışlardı. Sanki bir büyük kentte her gece on binlerce kana susamış cellat, dişlerine

kadar silahlanmış olarak inlerinden çıkıyor, evlere giriyor ve insanları uykularında boğazlıyorlardı.

Köstebek tarafından yutuluveren cırcırböceklerinin serenadı bir anda kesilmişti. Çalıların orada yanıp sönen ateşböcekleri koca bir ağzın içine düşmüşlerdi. Kurbağanın vıraklamayla karışık şarkısı bir karayılanın midesine düşmesiyle ansızın kesilivermişti. Pervane artık ışıklı camlara çarpamaz olmuş; çünkü çırpınmakta olan kanatlarıyla bir yarasanın midesine tutsak düşmüştü. Korku, kaygı, işkence, can çekişme, ölüm; Tanrı'nın bin bir yaratığı için şu otuza yirmi metrelik bahçede gece uykusuyla aynı anlama geliyordu. Aynı şey çevredeki kırlarda, uzaklarda ayın solgun ve gizemli şavkıyla parlayan dağlarda da yaşanıyordu. Yeryüzünün her yanında gece iner inmez aynı sahne yaşanıyordu; kıyım, yok etme ve ölüm. Gecenin erimesi, güneşin yüzünü göstermesiyle bir başka kıyım başlıyor; sokaklarda başka caniler, aynı vahşetle ortaya çıkıyordu. Zamanların en başından beri böyle olmuştur ve dünya sona erene dek, yüzyıllarca da böyle sürecektir.

Maria yatağında huzursuzlanıyor, anlamlandıramadığı sesler işitiyor, sonra gözlerini yeniden fal taşı gibi açıyordu.

“Carlo, ne korkunç bir rüya gördüğümü bir bilsen, aşağıdaki bahçede birini öldürdüklerini gördüm.”

“Eh, artık sakinleşmeye bak canım, ben de yatıyorum şimdi.”

“Öfkelenme Carlo, hâlâ o tuhaf duygu var üzerimde; sanki dışarıda, bahçede bir şeyler oluyor gibi geliyor bana.”

“Neler geçiriyorsun aklından?”

“Bana hayır deme Carlo, yalvarıyorum, dışarıya bir göz atmanı istiyorum.”

Erkek başını sallıyor ve gülümsüyordu. Kalkıyor, pencereyi açıyor ve bahçeye bakıyordu.

Dünya ay ışığının altından engin bir dinginliğe kavuşmuştur. Gene o büyülü duygu; gene o kadim arzu.

“Rahatça uyu tatlım, kimse yok dışarıda, hayatımda böyle bir huzur görmedim.”

ASANSÖR

Yaşadığım toplu konut gökdeleninin otuz birinci katında aşağıya inmek için asansöre bindiğimde kabinin düğme tablosunda yirmi yedinci ve yirmi dördüncü katların düğmelerinde ışık yanıyordu. Demek ki asansör bu katlarda duracaktı ve birileri daha binecekti.

Kapının iki kanadı kapandı ve asansör inmeye başladı. Son derece hızlı bir asansördü.

Otuz birinci kattan yirmi yedinci kata varmamız bir an sürdü. Yirmi yedide durdu. Kapı kendiliğinden açıldı, baktım ve içimde, göğüs kemiğimin orada tatlı bir heyecan hissettim.

İçeriye o girmişti; aylardan beri evin çevresinde rastladığım ve her sefer yüreğimin çarpmasına neden olan o kız.

On yedi yaşlarındaki bu genç kıza genellikle sabahları rastlıyordum; elinde bir alışveriş çantası oluyordu. Şık sayılmazdı ama bakımsız da değildi; kara saçlarını alnına taktığı Yunan tarzı kara bir bantla toplayarak açık bırakıyordu. İki önemli özelliği vardı: ince, duru, güçlü yüzü, çıkık elmacikkemikleri; küçük, kararlı ve mağrur ağzı ve bir tür meydan okuma tavrı taşıyan yüz ifadesi. Bir de sanki dünyanın efendisi oymuş gibi kararlı, klasik, cüretkâr bir güvenle yürüyüşü.

Asansöre bindi, bu kez elinde alışveriş çantası yoktu ama saçlarını gene o Grek tarzı bantla toplamıştı. Her zamanki gibi ruj sürmemişti ama zaten o kararlı ve bilgiç dudaklarının harika kalınlığı hiçbir boyaya gereksinme duymuyordu.

Girdikten sonra bana şöyle bir baktı mı bilmiyorum ama gözlerini umursamaz bir tavırla karşısındaki duvara dikti. Dünyada, birbirini tanımayan iki kişinin yüzlerinin bu kadar aptalca bir ifadeye büründüğü tek yer asansör olmalıdır. O kızın yüzü de kaçınılmaz olarak aptalca bir ifade takınmıştı ama onunki kesinlikle kibirli ve kendinden emin bir aptallıktı.

Ne yazık ki asansör yirmi dördüncü katta da durmuştu ve aramızda rastlantısal olarak oluşan bu yakınlaşma sona ermek üzereydi. Kapının iki kanadı otomatik olarak açıldı, içeriye elli beş yaşlarında görünen, pejmürde, ne şişman ne zayıf, neredeyse kel, zeki ve kararlı bir yüz ifadesi olan bir adam bindi.

Kız ayakta dimdik duruyordu, sağ ayağını fotoğraf çektiren mankenlerin yaptığı gibi hafifçe açık tutuyordu. Siyah cilalı, pek yüksek topuklu sandaletler giymişti. Elinde tuttuğu oldukça basit çanta beyaz deriydi, belki de sahteydi. Müthiş bir umursamazlıkla karşısındaki duvara bakmayı sürdürüyordu.

İnsanı mutlu etmemek için boğazlanmaya bile razı olacak tiplerdendi. Benim gibi çekingen bir adam ne umut edebilirdi ki? Elbette hiçbir şey. Hele gerçekten bir hizmetçiye, hizmetçilerin beylere beslediği o güvensizlik ve çekinme duygusunu sergilemesi olağandı.

İşin tuhafı, asansör yirmi dördüncü kattan sonra her zaman yaptığı gibi şimşek hızıyla inmek yerine yavaşça hareket etti ve aynı yavaşlıkla inmeye başladı. Asansör kabininin duvarına asılmış olan uyarıyı okudum: "Dört kişiye kadar yüksek sürat, dörtten sekiz kişiye kadar dü-

şük sürat." Demek ki asansörün iniş hızı taşıdığı kiloya orantılı olarak azalıyordu.

"İlginç," dedim, "tam üç kişiyiz ve şişman da sayılmayız."

Kıza baktım; en azından bakışlarını benden yana çevireceğini umuyordum ama öyle olmadı.

Elli beş yaşının üstündeki adam iyi niyetle gülümseyerek, "Ben şişman değilim," dedi, "ama biliyor musunuz ki çok ağır çekerim!"

"Ne kadar?"

"Çok, çok. Sonra bir de şu valiz var."

Asansörün iki kanadı üzerinde cam pencereler vardı ve geçtiğimiz katları ve sayılarını görebiliyorduk. Nasıl oluyor da asansör bu kadar yavaş iniyordu? Sanki felç inmişti.

Ne var ki ben hayatımdan memnundum. Ne kadar yavaş inse, ben kızla o kadar uzun beraber olacaktım. Bir salyangoz hızıyla alçalıyorduk. Hiçbirimiz konuşmuyorduk.

Bir dakika geçti, iki dakika geçti. Katlar birer birer pencerenin arkasından geçiyor, aşağıdan yukarı çıkıyorlardı. Kaç kat geçmiştik? Çoktan zemine varmış olmalıydık.

Oysa asansör hâlâ iniyor, olağanüstü bir tembellikle inmeyi sürdürüyordu.

En sonunda kız da huzursuzlanmış gibi çevresine baktı. Sonra o yabancı beye dönerek, "Ne oluyor?" diye sordu.

Öteki de sakın sakın: "Zemin katını geçtik mi diye merak ediyorsunuz değil mi? Evet, elbette öyle küçük hanım. Bazen olur böyle. Şimdi yeraltına indik, zaten bakın artık katların kapıları görünmez oldu."

Doğruydı. Pencerelerin arkasından kirli beyaz, pürüklü bir duvar çıkıyordu.

Kız, "Siz şaka mı yapıyorsunuz?" dedi.

“Hayır, hayır. Her zaman değil ama bazen olur böyle.”

“Peki sonunda nereye varılır?”

“Kim bilir?” diye gizemli bir biçimde güldü adam.

“Bana öyle geliyor ki, bir süre burada kapalı kalacağız. En iyisi kendimizi tanıtmamız,” diyerek elini önce kıza, sonra bana uzattı. “İzninizle, ben Schiassi.”

Kız da, “Perosi,” dedi.

Sıra bana geldiğinde ona elimi uzatırken cesaretimi toplayıp, “Ön adınız nedir?” diye sordum.

“Ester,” dedi kız isteksizce. Korkmuştu.

Gizemli bir biçimde asansör yeryüzünün derinliklerine doğru inmeyi sürdürüyordu. Bu korku verici bir durumdu ve başka zaman olsa dehşet içinde donup kalırdım. Oysa şimdi kendimi mutlu hissediyordum. Sanki ıssız adaya düşmüş üç kazazede gibiydik. Ester’in bana denk düşeceğinden hiç kuşum yoktu. Ben daha otuz yaşında bile değildim, görünüşüm de fena sayılmazdı. Bir erkek olarak artık yaşlı ve bakımsız öteki adamı yeğlemesi söz konusu olabilir miydi?

Ester, Schiassi’nin ceketinin koluna yapışarak, “İyi ama nereye gidiyoruz, nereye?” dedi.

“Sakin olun, sakın olun kızım. Hiçbir tehlike yok. Nasıl yavaş indiğimizi görmüyor musunuz?”

Neden bana tutunmamıştı? Bu adeta bana atılmış bir tokat gibiydi.

“Signorina Ester,” dedim, “size bir şey söylemem gerekiyor: Her zaman ne düşündüğümü söyleyebilir miyim size? Size ölesiye hayran olduğumu biliyor muydunuz?”

“İyi ama ilk kez görüşüyoruz,” dedi kız sertçe.

“Neredeyse her gün rastlıyorum size,” dedim. “Sabahları. Siz alışverişe giderken.”

Yanlış bir adım atmıştım. Nitekim Ester, “Ah, demek hizmetçi olduğumu biliyorsunuz?” dedi.

Hatamı düzeltmeye çalıştım: “Hizmetçi mi? Siz mi? Hayır! Yemin ederim ki böyle bir şey tahmin etmemiştim.”

“Peki ne olduğumu düşünüyordunuz? Prenses olduğumu mu?”

Schiassi iyi niyetle araya girerek, “Haydi Ester, boş verin bunu,” dedi. “Sanırım şimdi kavga etmenin yeri değil. Ortak bir yazgıyı paylaşıyoruz.”

Ona minnettardım ama aynı zamanda rahatsız oluyordum: “Siz Signore Schiassi, merakımı bağışlayın ama siz kimsiniz?”

“Kim bilir? Ben de bunu kendime defalarca sormuşumdur. Pek çok sıfatım vardır. Tüccar, filozof, hekim, muhasebeci, havai fişek imalatçısı. Anlayacağınız duruma göre uyum sağlarım.”

“Aynı zamanda sihirbaz da olabilir misiniz? Ya da bazen şeytanlık yapar mısınız?”

Böylesi karabasan bir durumda kendime böylesine hâkim olmam, kendimi adeta bir kahraman gibi hissetmem beni çok şaşırtıyordu. Schiassi güzel bir kakhaha attı. Bu arada asansör iniyor, iniyordu; saate baktım ve aradan bir saat geçtiğini fark ettim.

Ester kendini tutamayarak ağlamaya başladı. Tatlılıkla omuzlarından tuttum. “Hayır, ağlamayın, göreceksiniz hepsi düzelecek.”

Genç kız hıçkırıkların arasında, “Ya böyle sürüp giderse?” diye sordu. Başka söyleyecek bir söz bulamadım.

“Hayır, hayır küçükhanım,” dedi Schiassi, “ne açlıktan ne susuzluktan öleceğiz. Bu valizin içinde her şey var. En az üç ay yetecek kadar hem de.”

Huzursuz bir biçimde adama baktım. Yani o tip her şeyi en başından beri biliyor muydu? Yoksa bu felaketi ayarlayan o muydu? Acaba gerçekten şeytan mıydı? Ama şeytansa bile ne önemi vardı ki? Ben kendimi çok güçlü, çok genç hissediyordum; kendime olan güvenim sonsuzdu.

“Ester,” diye fısıldadım kulağına. “Ester bana hayır

deme. Kim bilir ne kadar zaman burada kapalı kalacağız? Ester söyle bana: Benimle evlenir misin?”

“Seninle evlenmek mi?” dedi kız ve bana “sen” diye hitap etmesi beni umutlandırdı, “Nasıl olur da burada benimle evlenmeyi düşünebilirsin?”

Schiassi araya girerek: “Sorun buysa, ben aynı zamanda bir rahibim,” dedi.

Artık kafası iyice karışmış olan Ester öfkeyle bana, “İyi ama sen ne iş yapıyorsun?” diye sordu.

“Sanayide uzmanım. Fena da kazanmam. Bana güvenebilirsin güzelim. Adım Dino.”

Schiassi, “Düşünün küçükhanım,” dedi, “bu bir fırsat sayılabilir!”

“O halde?” diye ısrar ettim. Asansör inmeyi sürdürüyordu. Kim bilir yerin altında kaç yüz metre gitmiştik.

Ester korku içinde ilginç bir yüz ifadesi takındı. “Şey, evet Signore Dino; zaten siz de bana hiç de fena görünmüyorsunuz!”

Ona belinden sarılarak kendime doğru çektim. Ürkütmemek için sadece alnına bir öpücük kondurdum.

Schiassi havalı bir biçimde ellerini kaldırarak, “Tanrı sizi kutsasın,” dedi.

Tam o anda asansör durdu. Öylece kalakaldık. Şimdi ne olacaktı? Dibe mi vurmuştuk? Yoksa bu son felaket vuruşundan önceki duruş muydu?

Oysa, şöyle bir dinlenen asansör yavaş yavaş yukarıya çıkmaya başladı.

“Dino, rica ederim bırak beni,” deyiverdi Ester; çünkü onu hâlâ kollarımın arasında tutuyordum.

Asansör yükseliyordu.

“Yok canım,” dedi Ester, “şimdi tehlike geçtiğine göre bu konuyu düşünmek bile gereksiz... Çok istiyor-
san annemlerle konuşuruz... Nişan mı? Sen biraz fazla hızlı davranıyorsun bence... Tanrım bu bir şakaydı değil mi? Bunu anlamış olmanı umuyordum.”

Asansör yükselmeyi sürdürüyordu.

“Rica ederim şimdi ısrar etme... Evet, evet, âşıksın, âşık, biliyorum, her zamanki laflar... Çok can sıkıcı bir tip olduğunu biliyor muydun?”

Baş döndürücü bir hızla çıkıyorduk.

“Yarın görüşmek mi? Neden görüşecekmişiz ki yarın? Sizi tanımıyorum bile... Üstelik bakalım benim zamanım var mı? Siz beni kim sanıyorsunuz? Bir hizmetçi olmamdan mı yararlanıyorsunuz?”

Onu bileğinden yakaladım. “Ester böyle yapma, yalvarıyorum, biraz merhametli ol.”

Gücendi. “Bırakın beni... Bırakın beni... Ne biçim davranışlar bunlar? Delirdiniz mi? Utanmalısınız aslında. Bırakın beni diyorum... Signore Schiassi, ona engel olun, rica ediyorum bu utanmazı tutun.” Ama Signore Schiassi açıklanamaz bir biçimde ortadan yok olmuştu.

Asansör durdu. Kapı güzelce açıldı. Zemin kata gelmiştik.

Ester silkinerek kendini çekti. “Yeter artık, tamam mı? Yoksa ben burada öyle rezalet çıkarırım ki, hayat boyu unutamazsınız!”

Bana aşağılayıcı bir bakış fırlattı. Çoktan yürümeye başlamıştı. Uzaklaştı. Bana birer hakaret olan o gözüpek adımlarıyla dümdüz yürüyordu.

SOLLAMALAR

Balkonda annemin yanında duruyor, gelip geçen insanları seyrediyordum (gözetlendiklerini bilmeyen insanları dışarıdan seyretmek ne ilginçtir).

Yemeğimi yemiş, sigaramı içmiş, dersimi çalışmış, bütün ödevlerimi yerine getirmiştım; hâlâ oldukça küçük olduğum için balkonda durup adamları, kadınları, kızları (yanlış anlaşılmasın, kendini derslerine vermiş ciddi bir genç olduğum için özellikle erkekleri) incelerdim.

Derken annem şöyle deyiverdi: “Şu geçen Batraci değil mi?”

Baktım: Evet, gerçekten de Batraci idi ve dört lastik tekerlekli, MI 201 plakalı¹ bir otomobile binmişti; plakasını söylememin nedeni benim pek antika olan yaşım hakkında bir fikir edinmeniz içindir (sadece yaşım öyledir, yanlış anlama olmasın).

Ben de, “Evet, gerçekten o,” dedim.

Annem, “Güzel bir otomobili var,” dedi.

“Çok güzel,” diye yanıtladım.

“İyi ama o senin okul arkadaşın değil mi?”

“Aynen öyle, okul arkadaşım.”

1. Milano'nun plakası. (Y.N.)

“Harika bir otomobili var.”

“Evet, kesinlikle öyle,” dedim ve içimi bir hüzün kapladı; ikimiz aynı yaştaydık ama ben şurada, balkonda dikiliyordum, o ise bir otomobille geziyordu.

“Sıkma canını,” dedi annem, “sen daha küçük bir çocuksun, senin de sıran gelecektir.”

“Öyle ama Batraci’nin bu arada ne çok yol kat ettiğini bir düşün. Gene de ona yetişeceğim.”

“Bunu kim bilebilir,” dedi annem gözlerini bana dikerek. “Bu dünyada her şey mümkündür.”

Belki de bir zamanlar evde oturmak zorunda olduğum o günler daha iyiydi; şimdi ben de yollara koyulduğumdan beri durum çok zorlaştı. Gözlerimi sabit bir biçimde karşıya dikiyorum; manzaraya bakmak ne kelime, kendimi hıza kaptırıyor, sadece otomobil kullanmaya odaklanıyordum; çünkü kaybedecek tek bir saniyem yoktu. Kim bilir herkesi nasıl bir öfke sarmıştı, tek bir dakika bile geç kalınsa felaketti, o zaman aradaki fark müthiş açılıyordu; bir zamanlar böyle bir telaş yoktu, bir zamanlar her iş sakın sakın yapılırdı.

Bana arkadaşlık etmek isteyen sevimli minik Maria’dan bilgi alabilirim.

“Sağda neler görünüyor?”

“Sağda bir köpek var, bir hemzemin geçit var, üzerinde *coupons* yazan bir tabela var.”

“Ya solda?”

“Solda bir kilise, bir fabrika, bir fabrika daha, üçüncü ve dördüncü bir fabrika ve üzerinde *coupons* yazan iki tabela var.”

“Bizi kim solladı gördün mü?”

“Gördüm, senin arkadaşın Solzi.”

“Sence o beni gördü mü?”

“Evet gördü ve geçerken eliyle alaycı bir selam verdi.”

“Peki şimdi kim geçiyor önümüze?”

“Bu senin asker arkadaşın Cirioli, köpekbaliğına benzeyen bir otomobili var.”

“Ne iğrenç bir surat; istediğı kadar başarılı olsun, insanın böyle iğrenç bir suratı olunca karşısındakinin midisini bulandırır değil mi Maria?”

“Ne?”

“Cirioli diyorum...”

Kuzenim sözümü kesiyor: “Şimdi kim geçti önümüze biliyor musun?”

“Hayır.”

“Bu, Dox Pitoni, yanılmıyorsam senin uzaktan kuzenin oluyor.”

“Eee, daha on dakika önce sollamıştı ya o bizi?”

“Demek ki hoşlandı bu işten... *tekrar insana haz verir*. Şimdi kim solluyor bizi, söyleyeyim mi?”

“Onu dikiz aynasından fark ettim, yanılmıyorsam şu kokuşmuş Giorgio Nattas değil mi?”

“İyi ama canım, herkes bizi solluyor, ne biçim bir araba bu?”

“Gerçek şu ki,” diyorum, “tam açılmadı bu, uzun rodajlı bir otomobildir bu.”

“Tam olarak ne marka bu otomobil?”

“Bu bir 2200. Bunun anlamı da 2100’ün yeni bir modeli olmasıdır.”

“O da yanılmıyorsam, 1800’ün değiştirilmiş bir modeliydi.”

“Doğru. Zaten 1800’e bakınca da onun hafif değişikliklerle ad değiştirmiş bir 1500 olduğunu anlamak kolaydır.”

“... ki 1500 de 1400’ün gösterişli yavrusudur.”

“Aynen öyle. Yapılarına bakınca 1400 ile 1300 arasında da büyük fark yoktur.”

“Elbette her ikisinin de 1100’ün gelişmiş modelleri olduğunu söylememiz gerekir.”

“Peki ya 1100, 750’nin küçük kız kardeşi değil midir?”

“Bunu bilmiyordum. Benim bildiğim 750 ile 600’ün aynı şey olduğudur.”

“Peki sence 600 ile 500 arasında önemli bir ayrım var mıdır?”

“Toparlayalım o halde; 500, 600, 750, 1100, 1200, 1300, 1400, 1500, 1800, 2100 ve 2200 hep aynı otomobil demek ki?”

“Bu gayet açık değil mi?”

“Peki ya senin bu köhne bugün neden böyle yavaş gidiyor? Yoksa bugün kendini 2200 değil de 500 mü sanıyor acaba?”

“Hayır, sana söyledim ya, bu yeni bir otomobil olduğu için zorlayamıyorum, yavaş yavaş çözülmesi gerekiyor.”

“Ama bu harika bir şey tatlım, nasıl oldu da bu kadar iyi oldun? Şimdi hepsini sollayabildiğinin farkında mısın?”

“Bu yaradılış sorunudur. Ayrıca bu sabah lastiklere hava bastım, üstelik içlerine St. Moritz havası koydurdum. Acayip pahalı ama müthiş olduğu söyleniyor. Hem hava filtresini de değiştirttim.”

“Göstere bana, yalvarırım aç ağzını... biraz daha... aaaah de... işte böyle, tamam. Çok iyi görünüyor. Ne harika bir filtre bu. Böyle yolculuk yapmak gerçekten harika bir duygu.”

“Nasıl hızlandım gördün mü?”

“Yeter ki, şimdi de abartmayasın.”

Tanrım, ne kadar başarılıydım. Hızlı gidiyordum, uçuyordum, rüzgârın ta kendisi olmuştum; küçük parmağımınla şöyle yapmam yetiyordu, araba arkasında füze varmış gibi uçuyordu. Öteki arabalar bambaşkaydı, sanki yerlerinde duruyorlardı, sokağın kenarına park etmişlerdi.

“Söylesene Maria, şimdi solladığımız arabanın içinde kim vardı?”

“Uzaktan kuzenin Dox Pitoni.”

“Ya şunda?”

“Bu konuda yemin edemeyebilirim ama sanırım o uzun suratıyla Batraci idi.”

“Ya şu geçtiğimiz arabada?”

“Tahmin et bakalım!”

“Kim? Yoksa şu şebek suratlı Cirioli mi? Ah, bu harika olurdu.”

“Evet, oydu, yemin ederim. Peki nasıl bu kadar iyi olabildin? Biliyor musun, artık kimse peşine takılmıyor? Daha düne kadar hurda bir pabuçtun, şimdi ise... uygun bir benzetme bile yapamıyorum.”

“Sana bunu nasıl açıklayacağımı bilmiyorum Maria; ama ansızın böyle oluverdi. İnan ki nedenini, nasılını ben de bilmiyorum.”

“Şimdi gerçekten harikasın.”

“Evet Maria, gerçekten kendimi çok iyi hissediyorum; bu müthiş bir duygu. Ama söylesene bana, az önce yanından uçup geçtiğimiz Continental’de kim vardı?”

“Kimdi biliyor musun? Marcello Mastroianni.”

“Ya şunda?”

“Yanlışı bir şey söylemek istemem ama sanırım milletvekili Sayın Fanfani idi.”

“Ya şu Rolls’ta?”

“Bu sefer iyi gördüm. İngiltere kraliçesi majeste hazretleri ve iki oğluydu.”

“Şimdi şu kalyona iyi bak bakalım, içinde kim olduğunu çok merak ediyorum. Gördün mü?”

“Hayır, perdeleri inikti ama arabanın önünde üzerinde iki anahtar amblemi olan bir bayrak dalgalanıyordu.”

“Bağışla bir tanem, böyle bir onarım yapmana gerçekten gerek var mıydı?”

“Ne bileyim? Her yıl yaptığım gibi bir kontrol için ziyarete gitmiştim ve oradaki tip bana birden şöyle deyiverdi: Bakın bayım, sanırım şu aşağıdan bir ses geliyor. Ben de ona bunun ne sesi olduğunu sordum. O da hoşuna gitmeyen bir gürültü olduğunu ama neden kaynaklandığını bilemeyeceğini, önemli bir şey olmayabileceğini ama belki de ciddi bir nedenden kaynaklanabileceğini, falan söyledi. Belki de silindirlerden biri bozulmuştu ama bunu tam olarak görebilmek için açmak gerektiğini ve açmak için de benim karar vermem gerektiğini, bunun on dakikalık basit bir iş olmadığını, hem sonra sorumluluk sorunu olduğunu ve bunun gibi bir sürü şey saydı ve adam bana işten anlayan biri gibi görüldüğü için ben de ona tamam dedim ve daha yarım saat geçmeden Maria, ortalığın halini görmeliydin. Bütün bağırsakları dört bir tarafa dağılmıştı ve ben diyordum ki bunları yerine nasıl takacak, kim bilir bunu yapması için aradan kaç yıl geçmesi gerekecek diye tasalanıyordum ama gördün değil mi, bir-iki gün içinde halletti ve üstelik değdi de; şimdi ne güzel bir ses çıkıyor, hem de yepyeni gibi oldu.”

“Bana sorarsan, bilirsin, ne kadar az elletirsen, ne kadar az açtırtırsan, ne kadar az karıştırtırsan o kadar kazançlı çıkarsın.”

“Ama görmüyor musun nasıl sprint atıyor. Sanki gençliğine geri döndü. Hâlâ herkesi solluyoruz. Mesela az önce geride bıraktığımız o koca sarı tekne kimindi?”

“Bütün Kennedy ailesi toplaşmış hafta sonu geçirmeye gidiyorlardı.”

“İşte ben bunu söylemeye çalışıyordum. Onarım gerekliymiş demek ki değil mi Maria? Şimdi eskisinden de hızlı gidiyorum.”

“Evet ama...”

“Ama ne?”

“Bilmem tatlım, sanki şu uzakta... yavaş yavaş yakla-

şan otomobili bir süredir gözlüyorum da... kimi zaman geride kalıyor gibiyken şimdi epey hızlandı ve aradaki mesafeyi kapatıyor..."

"Nasıl bir otomobil?"

"Eh, bir an bakıyorum büyük bir otomobil, bir an bakıyorum kamyonet; ama hızlandığına göre bizi geçebilir diyorum, söylesene şekerim, seni bir araba geçmeyeli kaç sene oldu?"

"Tam olarak söyleyemem ama aşağı yukarı otuz yıl kadar olmuştur."

"Eh, buna sevinebilirsin..."

"Sevinecekmişim! Şimdi hainin teki beni sollamak istiyor. Maria şunun ne marka bir otomobil olduğunu göremiyor musun? İçinde kim var bak bakalım!"

"Evet, evet dur bakayım... şimdi tam olarak görebiliyorum. Bu Commendator Saatler."

"Hani şu tik-tak yapan mı?"

"Aynen öyle. Ve otomobilde bir de kayınvalidesi Kontes De Clepsidris var."

"Hani hep örgü ören ve tek kelime konuşmayan."

"İşte o."

"Şeytan görsün yüzünü. Lanet olası aile. Biliyordum, biliyordum, günün birinde böyle olacağını biliyordum."

MEKÂNDÂ YOLCULUK

Bu konudan müdürüme söz edip etmeme konusunda hâlâ kararsızım. Başıma hem harika hem de korkunç bir şey geldi.

Müdürüme güvenmediğimden değil. Çok uzun yıllardan beri tanşıyoruz. Beni sevdiğini bilirim. Bana asla bir kötülük yapmaz. Nerede kalmış benim mahvımı istemesi. Ama gazetecilik lanet olası bir tutkudur. Günün birinde gazetenin şöhretini artırmak için istemeden de olsa benim başımı derde sokabilir.

Benim durumumda hiçbir önlem yeterli gelmeyecektir. Bu günlüğümün sayfalarına yazmam bile tehlikeli aslında. Birisi göz atmaya kalkışsa ve haber bir duyulsa beni kim kurtarır?

Her şey benim eski bir takıntımın sonucudur. Kara edebiyata, büyüye, ruhlarla ve gizemlerle ilgili öykülere her zaman büyük bir ilgi duymuşumdur. Küçük kitaplığım sadece bu tür kitaplarla doludur.

Sahip olduğum kitaplar arasında bir elyazması vardır ki neredeyse yüz yıllık olan bu yapıt iki yüz sayfadan oluşan bir kâğıt destesidir. Pek çok antik kitabın başına geldiği gibi bunun da ön kapağı yırtılmıştır. Bütün geri kalanı da birbirini izleyen üç, dört ve beş harfli kelimelerden oluşur; yatık bir yazıyla yazılmıştır ve neden söz

ettiğini anlamak olanaksızdır. Bir örnek vermem gerekirse, sayfa başında şöyle yazar: “Pra fbee silon its tita shi dor dor sbhsa cpu snun eas pioj umeno kai...”

Bu kitabı birkaç yıl önce Ferrara kentinin bir sahasında bulmuştum. Onun buna bir önem verdiği yoktu. Sonra konuda uzman olan biri bana bu kitapçığın XVII. yüzyılın başlarında yayılmaya başlayan “gizli metinlerden biri olduğunu söyledi. Ruh çağırانların söylediklerine göre bu yazılar tanrısal esinlerin ürünüydü ve işin sırrı şuydu: Anlamı olmayan harflerin bitmek tükenmek bilmeyen ve tekdüze sıralanışlarının arasında ansızın büyümlü bir formül çıkıveriyordu ama bu da ötekiler gibi anlamsız bir sözcükten başka bir şey olmuyordu. Sözgeleş, geleceğı görebilmek ya da başkalarının düşüncelerini okumak gibi insanüstü güçlerle donanmak için bunu bir kez yüksek sesle okumak yeterli oluyordu. Zorluk bu sonsuz kargaşa içinde gizli formülü tanıyabilmekteydi.

Büyümlü sözcükleri yakalayabilmek için en basit şeyin kitabı baştan sona yüksek sesle okumak olduğu düşününebilirdi; bu iki ay sürecek bile olsa değerdı.

Ne yazık ki böyle değildi. Sihirli formül sadece okuma sırasında önünde veya arkasında başka sözcükler söylenmediğinde işe yarıyordu. Bu nedenle doğru sözcükten başlamak gerekiyordu. Metnin boyutları düşünülecek olursa, bu samanlıkta iğne aramaya benzetilebilirdi. Elbette böyle bir iğnenin hiç olmaması olasılığı da vardı.

Uzmanın bana söylediğine göre yüz özgün formül levhası içinde doksan dokuz tanesi sahteydi. Hatta bazılarına göre dünyaya sadece bir tane özgün metin gelmişti ve geri kalan her şey düzmeceydi. Hepsi bu da değildi: O tek özgün örneğın hâlâ etkin olup olmadığı da belli değildi; çünkü formül bir kez kullanılınca etkisini yitiriyordu.

Gene de büyüculük niyetlerim bir tarafa, her akşam yatmadan önce kitabı herhangi bir yerinden açmayı ve

canımın istediği bir noktadan başlayarak, birkaç satırı yüksek sesle okumayı âdet edinmiştim.

En baştan anlaşmalıyız, benim bunlara inandığımı düşünmenizi istemem. Bu sadece sıradan bir ritüele dönüşmüştü o kadar. Hiçbir zaman neyin ne olacağı kestirilemezdi, o ayrı. Zaten bana bir zorluğu da yoktu.

Her neyse, 17 Mayıs Perşembe gecesi, rastlantısal olarak seçtiğim satırı yüksek sesle okudum (ne yazık ki hangisi olduğunu anımsamıyorum; çünkü o anda bir değişiklik hissetmedim ve bu nedenle not etmedim) ve sonradan bende bir değişiklik ortaya çıktı.

Bunu birkaç dakika sonra fark ettim. Sanki tatlı bir hafiflik ve fiziksel canlılık duygusu gibiydi. Buna pek sevindim. Neden bilmem kendimi her zaman pek yorgun hissederim.

Her neyse, zaten geç olmuştu ve uyumaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Tam kravatumu çözerken aklıma yatakta okumaya karar verdiğim kitabımı çalışma odamda unuttuğum geldi. Bu Garzanti Yayınevi'nden çıkan, Ronald Seth'in yazdığı *Matapan Burnu* adlı kitaptı.

Tam o anda kendimi çalışma odamda buluverdim.

Nasıl olmuş da oraya gidivermişim? Ben profesyonel bir unutkanımdır ama bir odadan ötekine geçişimi anımsamamam tuhaftı. Ne var ki öyle olmuştu.

Gene de buna takılıp kalmadım. Aklım çoğu zaman yerinde olmayabilir. Bir şey düşünürken, başka bir şey yaptığım çok olmuştur.

Ne var ki bu olgu daha etkileyici bir biçimde yinelendi. Kitabımı çalışma odamda bulamayınca, gazetede unuttuğumu anımsadım.

İşte tam o anda kendimi Solferino Caddesi 28 numara bulunan gazete binasında buluverdim. Hem de tam ikinci katta, kendi odamda; ama ortalık kapkaranlıktı.

İşığı yakıp saate baktım. Dokuzu yirmi geçiyordu. Tuhaftı. Kravatımı çıkarmadan önce saatimi çıkarmış ve o anda saate bakmıştım: Dokuzu on sekiz geçiyordu. Bu arada iki dakika geçmiş olması olanaksızdı.

Tabii öyleydi ama ben buraya kadar nasıl gelmiştim? Kesinlikle hiçbir şey anımsamıyordum. Ne evden çıktığımı, ne arabaya bindiğimi, ne sokakları geçtiğimi ne de gazeteye girdiğimi gözümün önüne getirebiliyordum.

Peki neler oluyordu? Ter içinde kalmıştım. Şimdi dehşet verici kuşkuyla yüz yüzeydim. Beynimde bir bulanıklık mı söz konusuydu? Yoksa daha da kötüsü mü olmuştu? Böyle belirtilerle ortaya çıkan beyin tümörleriyle ilgili pek çok öykü dinlemiştim.

Sonra ansızın anlamsız, gülünç, saçma ama hiç olmazsa ferahlatıcı bir düşünce geliştirdim: En azından hastalık varsayımını bir kenara attım, bu da beni rahatlattı. Üstelik bu başıma gelen duruma tamı tamına uygun düşünüyordu.

İşte aklıma gelen düşünce şuydu: Evden gazete binasına gelivermem doğaüstü bir fenomen sonucu olamaz mıydı? O akşam rastlantısal olarak büyülü formülü söylemiş ve o efsanevi “mekânlar arası yolculuk” gücünü ele geçirmiş olamaz mıydım?

Bu çocuksu ve aptalca bir hayaldi. Ama neden hemen yeni bir deneme yapmıyordum ki? Kendimi yeniden evimde bulmak istiyorum, diye düşündüm. Hepimizin tanıdığı gerçek dünyadan ansızın değişik ve gizemli bir küreye geçme duygusunu sözcüklere yüklemek çok zor. Artık ben sıradan bir insan değildim, daha fazlasıydım; şimdiye dek kimsenin tatmadığı engin bir yeteneğim vardı.

Bir anda evimde oluverdim. Demek ki gerçekten bir yerden başka bir yere ışık hızından daha süratli bir biçimde ulaşabiliyordum. Beni durdurabilecek bir engel

de yoktu. İstersem bir ülkeden ötekine gidebilir, en gizli ve yasak mekânlara sızabilir, bankaların çelik zırhlı kasalarına girebilir, güçlü insanların, dünyanın en güzel kadınların odalarına konabilirdim.

İyi ama bu gerçek miydi? Bu bana hâlâ olanaksız görünüyordu. Bir rüya gibi geliyordu. Hâlâ kendi yeteneğimi tam olarak değerlendiremiyordum. Birkaç deneme daha yaptım. Banyoda olmak istiyorum, diye düşündüm. Ve banyoda oluverdim. Duomo Meydanı'nda olmak istiyorum. Oldum. Şanghay'da olmak istiyorum. Şanghay'da oldum.

Barakalarla kaplı uzun bir caddedeydim, ortalıkta kötü bir koku vardı ve güneş doğmak üzereydi.

Hay Allah, diye düşündüm, buraya gelmek için zaman harcamışım. Sonra arada saat farkı olduğunu kavradım. Burada seher vaktiydi, oysa Milano'da saat gecenin onuydu.

Yollarda karınca gibi kaynayan, aynı yöne yürüyen sayısız kadın ve erkek gördüm. Hepsi bana bakmaya başladılar. Giysim onlarınkine uymuyordu tabii. Sonra bir grup soruşturma yapmak için yanıma yanaştı. İki kişinin üstünde askerî üniforma vardı. Korktum. Düşündüm: Milano'da, evimde olmak istiyorum. Kendimi evimde buldum.

Yüreğim ağzımdaydı. Öte yandan içimde müthiş bir zafer coşkusu vardı. Şimdi önümde şahane serüvenlere, sürprizlere, hazlara ve dünyevi başarılarla kapılar açılıyordu.

Şimdi gazetecilik mesleğimi düşünüyordum. Stanley kimdi, ihtiyar Luigi Barzini kimdi artık; ne radyofoto ne teleks gerekliydi artık. Colorado'da bir deprem mi oldu? Ben hemen oradaydım, polisin kapattığı noktalara giriyor, fotoğraflarımı çekiyordum. On dakika sonra, ya-

zıışleri odasındaaydım ve oturmuş haberimi yazıyordum. Kremlin'de bir kriz mi oldu? Ben hareketli bir manyetofonun arkasında beliriyor ve Kruşçev'in öfkeli konuşmasını kaydediyordum. Liz Taylor'ın evinde kavga mı çıktı? Bir düşünmek yeterliydi; elimde teybim kendimi onların yatak odasında, perdenin arkasında buluyordum. Değil *Corriere* gazetesi, *New York Times* bile benim kadar iş çıkaramazdı artık.

Zenginliğı de düşünüyordum. Evet, bankalara, mücevher mağazalarına, Fort Knox'un yeraltı kasalarına girebilir, milyarlarca lira alabilirdim. Ama buna pek takılmadım. Beni milyarlar niye ilgilendirecekti ki? Neden çalmak zorunda olacaktım ki? Gazetem bana artık çuvala para ödemeye başlayacaktı. Yazdığım komediler her yıl milyonlarca lira kazandıracaktı. Ya resim sanatı? Sadece tablolarımla geçinmeye kalkışsam, krallar gibi yaşardım.

Asıl lüksüm aşklar olacaktı. İstedığı kadar kibirli olsun, benim elimden hiçbir kadın kurtulamayacaktı. Hatta neden hemen denemiyordum bunu? Şimdi kendimi A.S. ile bir yatakta bulmak istiyorum, diye düşündüm (benim gibi nazik bir erkeğe adını vermek yakışmaz).

Size yemin ederim ki, istediğim oldu. O tek başına uyuyordu. Oda karanlıktı, perdelerin arasından sokak lambasının ışığı sızıyordu.

Ne yazık ki, ayakkabılarım ayağımda, giysilerim üstümdeydi. Güzel bir kadının yatağına ayakkabılarımla girmiştım. İşte o zaman yaptığımın bir çılgınlık olduğunu iyice anladım.

Tam o anda güzeller güzeli döndü ve uykusunda bana çarptı. Uyandı, beni şöyle bir fark etti ve bir çığlık attı. Düşündüm: Evimdeyim. Ve uçup gittim.

Burada, evimin duvarları arasında karşı karşıya olduğum asıl tehlikeyi fark ettim. Bu üstün yeteneklerime sahip bir insanın var olduğu öğrenilirse bir felaket olur-

du. Devlet başkanlarının, erk sahiplerinin, yöneticilerin yaşayacağı korkuyu düşünebiliyor musunuz? Elimde bir hançerle arkalarında bitebileceğimi, kendilerini asla bana karşı koruyamayacaklarını bilmeleri ne büyük bir dehşet olurdu. O zaman hayatımın bir kuruş bile değeri kalmazdı.

Her neyse, aradan on iki gün geçti ve bu deneyi bir daha yinelemedim. Her zamanki iş hayatımı sürdürüyorum ancak ruhumun huzuru kalmadı. İçimde beni sürekli rahatsız eden bir düşünce var: Bu gizli gücümü kullanma hevesine karşı koyabilecek miyim? Dünyanın dört bir yanında kendimi gösteremeyecek miyim? Kendi kendime ihanet etmeyecek miyim?

Kadınlar konusu da giderek anlamını yitiriyor. Şu ya da bu güzel kadın banyo yaparken ya da yataktayken beni görüverince hoşlanmak zorunda mı? Şeytan görmüş gibi olurlar, ortalığı birbirine katarlar; ben de çareyi kaçmakta bulurdum.

Gazetecilik konusunda başarılar da uzun ömürlü olmayacaktır. İlk heyecanlı duyumlardan sonra bir panik yayılacak, araştırmalar başlatılacak, dünyanın herhangi bir yerinde görülmem kayda geçirilecek ve kimliğim ortaya çıkacaktı. İşte o zaman elveda Dino Buzzati. Enseme dayanan bir tabanca ya da bir doz siyanürle işim bitecekti.

Şimdi kendi kendime şunu söylüyorum: Bu durumda gazeteye bağlılık, meslek aşkı, şöhret arzusu iyiydi de bunun sonu canımı vermekse, buna değer mi? Yayın yönetmenimle konuşsam beni sakınarak kullanırdı ve göze batmamı istemezdi. Ama bilinen öyküdür: Bugün elini veren yarın kolunu kurtaramaz. Günün birinde gazetenin iyiliği için benden zor bir görev istese, geri çekilme ödeklüğünü gösterebilecek mi? O zaman Cape Canaveral, Oran, Moskova, Pekin ve Buckingham Sarayı arasın-

da mekik dokumam gerekecekti. Sonunda da suçüstü enselenir.

Hayır, aynen benin durumumdaki gibi bir güç abartılıysa sığra iner: Onu kullanmak fazlasıyla tehlikeli bir hal alır. Ben şimdi görkemli bir hazineye sahibim ama ne yazık ki bir kuruşunu bile harcayamıyorum. Tek istediğim ölmek.

Bu nedenle uslu duracağım: Kimseyi rahatsız etmeyeceğim, güzel kadınları uykusundan uyandırmayacağım, dünyanın büyük isimlerini gözetlemeyeceğim, hiçbir evi karıştırmayacağım. Sıradan bir insanmışım gibi davranacağım.

Bağışla beni müdürüm. Güvenemiyorum.

RÜZGÂR

Akşamın altısında onu köşede bekliyordum. Michelangelo Sokağı, Martiri Caddesi, Regina Margherita Bulvarı, Masolina da Panicale Sokağı, Morandotti Sokağı, XVI. Agosto Caddesi, Capua Sokağı, Nascimbene Sokağı, Gozzi Sokağı, Materdomini Sokağı, Crispi Sokağı, Roma Caddesi, Pasquinelli Sokağı, San Giacomo Sokağı, Palumbo Sokağı, Sella Sokağı, Bra sokağı, şu sokağı, bu sokağının kesiştiği noktada bulunuyordum. Onunla buluşacağım yer benim için o kadar önemliydi ki o noktada hayatımda tanıdığım ve adını bile duymadığım pek çok sokak buluşuyordu.

Ben onu bekliyordum; rüzgâr esiyordu. Bazı demir tabelalar gıcırıyor, kâğıtlarla ölü yapraklar iniltili bir sesle asfaltın üzerinde uçuşuyordu. O akşam rüzgâr benim içimde de esiyordu; ruhum bir duvardan ötekine vuruyordu ve ben bile bana neler olduğunu anlayamıyordum: Bu duygu öfke miydi, sevdâ mıydı, umutsuzluk muydu, nefret miydi, merhamet miydi, yoksa intikam arzusu muydu bilemiyordum.

Genellikle beni en az on beş dakika kadar bekletirdi. Ama ben bu sefer dakik olacağını tahmin ediyordum; ne yazık ki bunun nedenini biliyordum. Her zamanki gibi göze batmamaya çalışarak bir o tarafa, bir bu tarafa

seğirtiyor, onu bir an önce fark etmeye uğraşıyordum. Saat altıyı iki dakika geçmişti ve kalbim çarpmaya başlamıştı bile. En kalabalık yolda bile onu binlerce kilometre öteden tanıyabilirdim. Ama her zaman olduğu gibi o sanki yerde bitmiş gibi yanımda beliriverdi. O, gençliğin verdiği gamsızlıkla onu kimseler durduramazmış, bütün dünya kollarını açmış hevesle onu bekliyormuş gibi ki-birli adımlarıyla yürüyordu. Gülümseyerek karşıma çık-tı; bu gülümsemeden daha saf, daha çocuksu ve daha içten ne olabilirdi ki?

Ama beni görür görmez kadınlara özgü o şeytanlık-la ansızın benim bildiğimi anlayıverdi (yanlış telefon, beklenmeyen dünyevi işler, İsviçre plakalı gri otomobil, yabancı adam, onu kim bilir nereye götürmüş olan do-muz). Oysa benim yüzüm kesinlikle asık değildi, bun-dan emindim; sakın bir ses tonuyla konuşuyordum, bir haftada üçüncü kez taktığı şapkasına ilişkin şakalar yap-tım. Ama o gene de hemen anladı.

Koluma girdi ve yürümeye başladık. Gülümsemesi dudaklarından uçup gitmişti. Evet, şimdi onun yüzü asıl-mıştı. Bense hiçbir şey yokmuş gibi davranıyordum. Sol kolu benimkini alışılmıştan daha az sıkıyordu, sanki ben-den kopmaya niyetlenir gibiydi.

Sesinde belli belirsiz bir titremeyeyle, “Nereye gidiyo-ruz?” diye sordu. Rüzgârdan rahatsız oluyordu, kara saç-larının bir buklesi delirmiş bir fırça gibi alnına vurup duruyordu.

“Hiçbir yere,” dedim. Aslında bu doğruydı; çünkü ne tarafa yürürsek yürüyelim rüzgârdan, sonsuza dek bitmiş şeylerin umutsuz ve kara hiçliğinden başka bir şey yoktu.

En sonunda, “Bir şey söyleyeceğim,” dedi; koluma sıkı sıkı tutunuyordu şimdi; çünkü en çılgınca durumları bile kaldırabilirdi ama kararsızlık onu mahvederdi. O kı-

sacık dakikalar içerisinde –tahminime göre– o çirkin durum hakkında ne kadar bilgi sahibi olabileceğimi değerlendirmiş olmalıydı ve bir tür savunma planı geliştirmişti. Hem içimde hem dışımda esen rüzgâr giderek şiddetleniyordu, kulaklarımın içinde yavaş yavaş artan tiz bir iniltiye dönüyordu.

Kendime engel olarak birkaç dakikanın geçmesini bekledim. Kim bilir neden insanlar bize bakıyorlardı. Belki de rüzgârın dürtmesiyle herkes büyük bir acele içinde hareket ediyordu. Bense şimdiden onun yalanını düşünüyordum. En küçük bir kuşkunun bile doğmaması için kusursuz bir bahane hazırlamış olduğundan emindim. Onunla yüzleşmek konusunda cılız kalacağımdan emindim ve bir kez daha yenilmekten kurtulamayacaktım. “Ne?” dedim sonunda.

“Dinle tatlım,” dedi. Kendinden pek emin olmasa gerekti. Belki de daha mükemmel bir masal hazırlıyordu.

Ben susuyordum. Her zaman korkunç derecede güçsüz olduğumdan, kendimi böyle dizginleyebilmeme akıl erdiremiyordum.

“Söylemek istediğim şeydi ki,” diye başladı, “dün akşam...” ama tam o anda hırçın bir rüzgâr bize doğru esti ve cümlelerin geri kalanını aldı götürdü. Belki de o, konuşmasını yarıda kesmişti.

“Nasıl?” Bu sanki pek önemsiz bir konuşmaymış gibi pek kopuk ve umursamaz görünüyordum. Sigaramı attım. Bu rüzgârda sigara tüttürmek olanaksızdı.

En sıcak ve sevgi dolu ses tonuyla yeniden konuşmaya başladı ve, “Dün akşam,” derken bana daha sokuldu, “dün akşam, sana söylediğim yerde değildim...”

Buz gibi bir bıçak ruhuma saplandı. Hiç tahmin etmediğim bir yitiklik duygusuna, bir korkuya kapılmıştım: Ya yalan söylemeyip bana ilk kez gerçeği söylüyorsa? O zaman ne yapabilirdim? Ne yapardım? Yüzümün

hem solgunlaştığını, hem kızardığını, şaşkın bir ifadeye büründüğünü hissediyordum. Ama o beni görmüyor, karşıya, o engin boşluğa bakarak konuşuyordu. İçimden, “Tanrım,” diye yalvardım, “ne olur bana yalan söylesin, beni inandırсын ve bir kez daha beni rahatlatсын.”

Ama artık anlatmaya başlamıştı. İçtenliğin verdiği rahatlıkla döktürüyordu. Olasılıkla benim her şeyi bildiğimi düşünüyordu, oysa ben sadece birkaç kuşku kırıntısına sahiptim, o kadar. Bu nedenle yalan söylemeye cesaret edemiyordu. Tam o anda parkın yanından geçiyorduk ve ağaçların artık kapkara görünen kütlesinin arkasından böğürme sesleri geliyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra, “Terlizzi ile dansa gittim,” dedi. “Tanıyor musun onu?”

Asıldığı kolum uyuşmuştu. Tanıyor muydum? O havalı hödüğü! “Hiç duymadım adını,” dedim.

Sözcüğün tam anlamıyla rüzgâra karşı yürüyorduk. Kolumdan çıktı.

“Her şeyi itiraf ederse,” diye düşündüm, “beni artık sevmiyor demektir; bana azıcık düşkün olsa ne şahane palavralar uydururdu.” Şimdi yepyeni bir duyguya kapılmıştım; sanki içimde buzdan bir taş büyümekteydi. Oldukça sakın ve tonsuz bir ses tonu buldum ve, “Sonra?” diye sordum.

“Sonra, ne?” Artık titremiyordu, hatta kendinden pek emindi; sanki sonuna kadar gitme kararlılığını göstermek istiyordu. Hatta tavrında bir nebze de alaycılık vardı.

Birbirimizden ayrı yürüyorduk. Nereye doğru gittiğimizi bilmiyordum. Onun da artık bunu sorduğu yoktu. “Yani dansa gittikten sonra, demek istedim. Sonra ne yaptın?”

Neden gülmeye başlamıştı şimdi? Hangi fesatlık düşmüştü aklına? Kaldı ki bunu nasıl tahmin edebiliyordu. Ben bile kendimi o kadar az tanıyordum ki! Gene de

böyle bir durumdan bu kadar başarıyla sıyrılabilceğimi sanmazdım.

O gülümsedi ve acayip bir rastlantıyla rüzgâr ansızın zıvanadan çıktı. Bizim üstümüze esiyordu ve sanki bizi durdurmak için kulaklarımıza şöyle uğulduyordu: “Durun! Durun! Henüz zamanınız varken geri dönün!” Havanın şiddetinden giysiler üzerimize yapıştığından sanki çıplak bedenlere boyanmışlar gibi duruyorlardı. Ama ben inat ediyordum. O da karşı koymuyordu. İlerleyebilmek için başımızı öne eğik tutuyor, sırtına yük vurulmuş mandalar gibi yürüyorduk. Adım atmak zorlu bir iş haline gelmişti.

Rüzgâra karşı verilen bu mücadelede aynı zamanda sapıkça bir coşku vardı. Kendimizi müthiş canlı, dramatik ve farklı hissediyorduk.

En azından rüzgâr aşırı şiddetlenip bizi kırana kadar böyle bir duygu içindeydik. Sanki ikimiz, sözler, davranışlar, bizim şu zavallı öykümüz, çevremizdeki her şey kâğıttandı ve bu yıldız rüzgârının esişi her şeyi lime lime ediyordu.

İşte uzak günlerde ve günbatımı saatlerinde öylesine romantik olan köprü karşımızdaydı. Şimdi ise bir hayal...

“Ya sonra?” diye yineledim ve kendi sesimi tanıyamadım. Köprü yüksekti, güçlüydü, karanlıktı, madenîydi, ölüm gibi bir şeydi. Rüzgâr kurşun gibi üzerimize yağmaya başlamadan önce köprüye girmek üzereydik. O tutunm...

“Gerçekten bilmek istiyor musun? Sahiden istiyor musun?” dedi ve gülmeye çalıştı ama vahşi rüzgâr onu iki büküm edip yan...

“Evet,” diye bağırđım, yoksa beni duyamayacaktı. “Sah...”

Artık kim olduğumu anlayamıyordum, kesinlikle bunu anımsayamıyordum. Aşağıda nehir akıyordu. Ama

suyun sesi, o sevdiğimiz şırıltı havanın gümbürtüsünde yitmiş ve bi...

Uçmamak için ben de korkuluğa tutundum. İçimi acıtacak sözlerini bekliyo... Pardösümün etekleri bacaklarıma vuruyor, çıldırmış bayraklar gibi dövüyordu. Bun... Bana şöyle bir baktı. "Nereye gittiğimizi tahmin ed..."

"Ne tahmin ediyorum biliyor musun?" Onu bir koldan yakaladım ve o ta...

"Aoooo! Aoooo!" başka bir şey duymadım. Ve sonra rüzgârın uuuuu uuuuu diyen... "Ne? Ne?" diye hayk...

O da bağıyordu, sanki... ban... beni burada terk ede...

Onu tutuyordum. Bana karşı koymadı. Yüzü so... Ansızın yüzü bir çocuk yüzüne dönüştü, soluktu, iki kocaman göz ve kork...

İçimde karşı koymam olanaksız bir şeyler, sanki bir dev... demir...

"Hayır... Hayır..." diye inledi. "Değil... Doğru değil..."

O kadar kolay olmadı. İnanma... yüzü zate... sonra geri... Kısa... saniye... o solg... hava... Rüzgârın son... es... şid... gümbürt...

TEDDY BOYS

Varoşlarda oturan bazı gençler havaya girmişler. Tanrı'nın onların doğmasını istediğı yerlerde yaşayan ayakta-kımına bir türlü uyum sağlayamıyorlar. İstedikleri yüksel-mek, beyefendi olmak, benim gibi saygıdeğer beylerle, damarlarında soylu kan dolaşanlarla senlibenli olmak. Bu zavallılar aramızdaki uçurumu anlamayı başaramıyorlar.

Bizi taklit etmeye başladılar; kim bilir hangi hileler ve özverilerle aşağı yukarı bizimkilere benzeyen giysiler edi-niyorlar; aşağı yukarı diyorum çünkü uzaktan bakıldığın-da inandırıcı olabiliyorlar ve bazı sersemler de onlar ge-çerken şapkalarını kaldırıp onları selamlıyor. Ama yakın-dan bakınca! Onları tanımamak için kör olmak gerekir; öyle kaba sabalar ki! Bir yelek giyerler, ya düdük gibi dar-dır ya da balon gibi şişkin. Pantolonları desen bol, gevşek; hele o topuğuna bastıkları ayakkabıları! Ve de o kılıçları. Çünkü bütün bu gülünç tipler şövalyeliğın simgesi olan kılıcı yanlarına asmadan edemezler; oysa onlar gibi aptal-lar için bunun yasalarla engellenmesi gerekirdi. Söylenen-lere bakılırsa, bu şapşallar kullanımdan kalkmış bazı silah-larla birtakım avlularda toplanıp atış dersleri alıyorlarmış. Bütünöyle ve her şeyiyle bizler gibi olabilmek için.

Onlara ancak bir noktaya kadar sabır gösterilebilir. Bu yüzşüzlükleri öyle bir noktaya vardı ki, geceleri iki-

üç kişilik gruplar halinde, pis kokulu mahallelerinden çıkıp kentin soylu ailelerine ayrılmış ve en eski merkezi olan Yüksek Ada'nın sınırlarında salınmaya başlıyorlar. Sınırlarında mı? Bazıları açıkça meydan okuyarak, bizlerin yaşadığı yapıların kutsal duvarları arasına kadar sokulmayı bile göze alıyor.

Ne yazık ki gece boyunca huzuru ve sessizliği sağlamakla yükümlü olan grandüklüğün bekçileri, sıska silahşörler, zavallı birer tavşandan başka bir şey değiller. O kaba adamların kibirli adımlarla yaklaştığını görür görmez sıvışıyorlar ve yapıların girişlerine ya da çukurlara gizleniyorlar.

O halde? İşte o zaman bize ait olan bu yerlerin onurunu korumak için bizler, aristokrasinin oğulları, duruma el koyma kararı aldık. Biz de iki-üç kişilik gruplar halinde gözcülük yapmaya başladık.

Böylece yüce Tanrı'nın 1686 yılında eğlence başlamış oldu. Bir akşam on altı-on yedi yaşlarında üç andaval, bey kılığına bürünmüş olarak Consolazione Meydanı'nda boy gösterdiler. Fabrizio Cortezani, Franz De la Hurthe ve ben Lionetto Antelami girişin gölgesinde bulunuyorduk. Bu üçü yanıımızdan geçince Fabrizio bir kakhaha attı. Bizi görmemiş olan tipler şöyle bir irkildiler.

"Eh, ne oldu?" dedi Fabrizio, "Korktunuz mu? Sizin gibi üç kahraman?"

"Lanet olsun!" dedi üçünün içinde en iriyarı olanı, suratı da bir seyisinkini andırıyordu. "Canınız kavga mı çıkarmak istiyor küçük bey? Çok geçmeden çekip gitmeniz iyi olur." Kılıcının sapına sağ elini atıp bacaklarını iki yana açarak dikildi karşımıza.

"... çocuğu," dedi Cortezani. "Burasının bizim yerimiz olduğunu biliyorsun değil mi? Haydi şimdi yok olun!"

Franz ve ben bu sahneyi keyifle izlemek için kenara

çekilmiştik. İşin gerçeğini söylemek gerekirse, o hamalın arkadaşları da meydanı boş bırakmıştı. Neden? Arada sırada bu çulsuzların da züppeliği tutar işte. Kendilerinin de gerçek beyefendiler olduklarını göstermek istiyorlardı.

Göz açıp kapayana dek kılıçlar çekildi. Kurallarına uygun bir düelloydum bu. O serseri, cüsse olarak Fabrizio'nun iki katıydı. Ama bu durumda kaslar ve yağlar bir işe yaramıyordu. Aralarında çok fark vardı. Bir lümpen, bir bey karşısında ne umabilir ki!

Her şey öylesine çabuk olup bitti ki farkına bile varamadık. Serseri bir hamle ya da onun gibi bir şeyle Fabrizio'nun üzerine yürüdü. Ama Fabrizio'nun hançeri onu delip geçmişti. Hançerin sırttan çıktığı görülebiliyordu.

Serseri büyük bir gürültüyle yere yıkıldı. İnliyordu. Öteki ikisi sıvıştı.

Bu ilk olaydı. Sonra geceden geceye bu kapışmalar bizler için son derece zevkli karşılaşmalar haline geldi. O serserileri tepelemek bizim gibi Napoli ve İspanya'nın en ünlü öğretmenlerinden eskrim dersi alanlar için hoş bir oyundan farksızdı. Ama onlar yılmıyordu. Her akşam yeni tipler çıkıyordu ortaya. Sabaha da bunlardan biri kan gölü ortasında serilmiş yatıyor oluyordu.

Doğal olarak bazıları bizimle boy ölçüşmeye cesaret edemeyecek kadar korkaktı. Söz gelişi, sıska ve eğri büğ-rü bir tanesi vardı; yüzü solgundu, baştan aşağı karalar giyinirdi. İşte o bir arkadaşının dersini alışına en az beş kez tanık olmuştu. Ondan sonra duvar dibinden sürüne-rek kaçır gider oldu. "Hey sen!" diye seslenirdim arkasın-dan. "Bu ders hoşuna gitti mi? Sen de denemek ister mi-sin?" İşte o zaman bir an için döner ve bana bakardı. Gözlerindeki o derin nefret benim için müthiş bir övgü yerine geçiyordu. Çukura kaçmış yuvarlak ve karanlık gözleri vardı. Bana bakardı. Sonra kaçırdı. Artık beni iyi-

ce tanımış olmalıydı. Büyük bir olasılıkla adımı da biliyordu. Görmüştü ki benim kılıcım elimdeyse, birinin infaz kararı çıkmış demektir.

İtiraf edeyim ki o çirkin tipten daha beterini de bekliyordum. Beni arkamdan vurmaları veya dört kişinin birden üzerime saldırması gibi. Gene söylüyorum, bu sersemler nedense oyunun kurallarına uyuyordu. Daima teke tek saldırıyorlardı. Bizim öfkemizi tepemize sıçratan da bu oluyordu. Sanki bize, “Ne sanıyorsunuz, sadece siz mi soylu birer erkeksiniz? Ölme pahasına da olsa bizim de bir asaletimiz var,” der gibiydiler.

Az önce sözünü ettiğim genç, benden kaçıyordu. Bakışlarından nefret akıyordu, bu besbelliydi, lanet doluydu o bakışlar. Ah, o bacakları! Ah, kılıcımın ince ucunu onun etinin ta içine sokmayı nasıl da isterdim. Sonunda dek dersini alırdı.

Acaba onunla teke tek dövüşmek kismetimde yok muydu? İriyari değildi, şişman değildi, sağlam yapılı hiç değildi. Gene de hiçbir arkadaşının onun kadar tahrik edici bir hali yoktu.

Hayır. Tam bir sessizlik hüküm sürüyordu. Belki bu akşam olabilir diyordum. Catorti Sokağı’ndan gelen de kimdi öyle? Saat gecenin tam ikisi şimdi. Şu âna dek gece sakin geçti. Kont Marchetto Salvan çoktan çekip gitti bile. Piori Sarayı’nın köşesinde (burası ayrıcalıklı bir yerdir, tam burada o alçaklardan altı veya yedi tane-sini yere serdim) bana yoldaşlık etmeye bir tek genç Marki Degli Strazzi kalmıştı.

Hele şu işe bakın, gelen ondan başkası değil, kara kamburun ta kendisi! Biz ikimiz taş gibi kıınıldamadan duvarın dibinde duruyoruz. Catorti Sokağı karanlık ve ışık ters yönden geliyor ama o genç alçağın silueti belli oluyor.

Şimdi aramızda on metre kadar kalmış olmalı, daha fazla değil. Ne solgun bir yüzü var! Adeta ölü gibi. Nefret dolu mağaralara benzeyen gözlerini dikmiş. Onun gibi korku dolu birini görmek gerçek bir zevk. Peki o zaman neden geliyor buraya? Neden ölmeye can atıyor?

Aramızda üç metre var, şimdi iki metre kaldı. Ve burada, işte yanı başımda. Ellerimi uzatsam onu boyundan yakalayabilirim.

Kayıtsız bir ifadeyle bir adım atıyorum ve yolunu kesiyorum.

“Söylesene Giose,” diye sesleniyorum Strazzi’ye, “bu bit beni neden itekledi dersin?”

Her ikimiz de kendimizi göstermek için ortaya çıkıyoruz. Onu bekliyoruz.

“Sarhoş musun?” diyor Degli Strazzi, alabildiğine yumuşak bir ses tonuyla. “Neden soylu bir bayın ayağını ezdin?”

İşte şimdi tam önümüzde; Ormea Sarayı’nın ışıkları yüzünü aydınlatıyor. Ufarak, zavallı, ezik büzük bir şey. Üstündeki birer kara paçavra sadece, bir bey giysisi gibi görünmek istese de. Ve nasıl bir yüz! Yüzyıllardır süregelen eziklik ve yoksulluk alçak alnına, çarpık burnuna, kıvrık dudaklarına damgasını vurmuş.

“Ben... Ben...” diye kekeliyor gariban. “Ben ezme...”

“Sayın konttan özür dile de seni rahat bırakalım,” diyor genç marki gülerek.

Karşımızdaki tip duraksıyor. Sanki korkudan yere çakılmış gibi. Acaba korku dedikleri bu mu?

Sonunda karar veriyor. “Şey, ben özür dilerim, eğer...”

“Diz çök,” diyorum ben, “yere diz çök!”

O zaman lanet olası gözleri üzerime dikiliyor. Kasatı kesiliyor. Müthiş bir çeviklikle yana sığıyor ve yoldan çıkıyor. İki adım daha geri gidiyor ve elini kılıcına dayıyor.

“Kendinden çok mu eminsin kontum?” diye soruyor çatlak bir sesle.

Kılıçlar kınlarından sanki ısıklık çalarak çıkıyor. Haftalardır bundan başka bir şey beklememiştim. Gene de ağırdan alacağım. Eğlenmek istiyorum. Onu hemen alt etmek hayal kırıklığı olur. Ne oyun ama, ne zevkli bir oyun.

Her ikimiz de tetikteyiz. Kendimi genç ve mutlu hissediyorum. Kılıçlarımızı ele aldığımız anda karşımdakinin güçsüzlüğünü hissediyorum.

“İğrenç dilenci,” diyorum ona, “neden ölmek istiyor-sun, söyle bakalım?”

“O kız için,” diyor.

“O kim?”

“O kız için,” diye yineliyor ve sol eliyle bir pencereyi gösteriyor. Pencerede sevgilim Giuliana eğilmiş bizi seyrediyor.

“Alçak piç, bunu bir daha söyleyemeyeceksin!” diye haykırıyorum ve kılıcımın sivri ucunu gözüne dayıyorum.

Onu mahvetmeden önce olayı kavgaya dönüştürmek istiyordum. Onun bu küstahlığı bana düşüncemi değiştirtti. Hayır, artık daha fazla bekleyemezdim.

Bana özgü bir saldırma biçimi olan çift Yunan darbesiyle atılıyorum. Doğal olarak onu hazırlıksız yakalıyorum. Kalakalıyor. Kılıcımın gömüldüğünü hissediyorum.

Ne var ki karafatma tuhaf bir hareketle kurtuluveriyor.

“Ah, hoşuna gitmedi mi? Bir de bunu dene bakalım!” Sabrımı yitirdim. Onu karşımda hâlâ canlı görmek dayanılmaz bir şey.

Ama onun kılıcı korkudan kaynaklanan çabuk bir hareketle nasılsa benimkini yolundan döndürüyor.

Tuhaf. Sanki şimdiye dek görüldüğünden daha uzun

boyu gibi geliyor bana. Neredeyse benim boyumda. Dudaklarının kenarları hafifçe aralandı, dişleri görünür gibi oldu. Sanki gülüyor.

“Gülüyorsun demek, adi şey!” Ben sıçıyorum, yıldırım gibi onun kılıcını hedefliyorum; bu sefer kurtulması olanaksız.

Saçma, anlamsız bir durum. Sadece Tanrı bilir bunu nasıl savuşturduğunu. Sonunda benzeri görülmemiş bir hareketle iki büküm olup kaçıyor.

Gülüyor, içten içe sırtıyor sefil yaratık. Şimdi iyice uzun boylu, upuzun; benim boyumu bir baş kadar geçiyor. O anmaktan iğrendiğim gözleri öyle çukur, öyle karanlık, öyle yuvarlak, öyle ölü gibi ki, gözleriyle beni yiyor sanki. Sadece iki bacağı yok, üç ya da dört belki de daha fazla... Uzun mu uzun, ince mi ince ve hızlı mı hızlı bacakları. Kılıcı da bir tane değil, iki, beş, elli kılıç havada değirmen gibi dönüyor. Gözümün ucuyla yoldaşıma bakıyorum. Duvara yaslanmış, kımultısız, alabildiğine tuhaf bir ifadeyle orada dikiliyor.

Bu korkunç örümcek bana saldırıyor. Ben kaçıyorum, saklanıyorum. Bileğime bir sancı saplanıyor. Dayanabilecek miyim? Soluk soluğayım. Elimi çabuk tutmalıyım. Arap hamlesi yapacağım. Bu dürüstçe olmaz ama bazı durumlarda... Al sana!

Burada göğsümde bir ateş noktası, giderek daha derinlere iniyor. Peki kim söndürdü ışıkları. Bu karanlık neden?

BALON

Bir pazar sabahı, iki aziz, ayini izledikten sonra rahatça Miller tipi siyah deri koltuklarına yerleştiler ve aşağıda, yeryüzünde o güzel insanların neler yaptıklarını gözlemeye koyuldular.

Uzun bir sessizlikten sonra Aziz Oneto, "Söylesene Kâtip," dedi, "sen hayattayken birkaç kez mutlu olabildin mi?"

"Bu ne biçim bir soru," diye yanıtladı arkadaşı onu gülümseyerek. "Yeryüzünde hiç kimse mutlu olamaz ki."

Bunu söylerken cebinden bir paket Marlboro çıkardı. "Bir sigara ister misin?"

"Memnuniyetle, teşekkür ederim," dedi Aziz Oneto, "genellikle sabahları içmiyorum ama bugün bayram sayılır... Hem mutluluk konusunda bazen düşünüyorum da..."

Kâtip onu susturdu. "Sen kendin hiç tattın mı bu duyguyu?"

"Ben, hayır; ama inanıyorum ki..."

"Bak şuna!" Aziz Kâtip aşağıdaki bir noktayı işaret ediyordu. "Şurada milyarlarca insan var; bugün pazar ve günün en güzel tarafı olan sabah daha sona ermedi; üstelik harika bir güneş parlıyor, insanları yakmadan ısıtıyor; tatlı bir esinti var ve ağaçlar çiçek açmış, kırlar desen öyle; ilkbahar coşmuş. Üstelik ekonomik bir mucize ya-

şanıyor, herkes mutlu olmalı, öyle değil mi? Haydi, bana şu milyarlarca kişi arasından bir tane mutlu olanını göster, daha fazlasını istemiyorum. Bana böyle birini bulursan sana harika bir akşam yemeği ısmarlayacağım.”

“Olur,” diyen Oneto aşağıda oğul oğul kaynayan insanlara dikti gözünü ve aranmaya başladı. İlk bakışta mutlu bir kişi yakalamamanın ne kadar zor olduğunu kendi de biliyordu, bunun için günlerce uğraşmak gerekliydi. Gene de hiç belli olmazdı.

Kâtip, alaycı gülüşüyle onu inceliyordu (elbette bu pek tatlı bir alaycılıktı, ne de olsa onlar birer azizdiler).

Oneto koltuğunda doğrularak, “İşte, bir fırsat yakaladım,” dedi.

“Nerede?”

“Şu alanda,” dedi ve manasız bir dağ köyünü işaret etti. “Şurada, kiliseden çıkan insanların arasında... şu kız çocuğunu görüyor musun?”

“Şu çarpık bacaklıyı mı diyorsun?”

“Evet, o... ama dikkat et...”

Gerçekten de dört yaşındaki Noretta kızın bacakları belki bir hastalık nedeniyle, kırılgan, ince ve çarpıktı. Annesi onu elinden tutuyordu ve yoksul bir aile oldukları belliydi; küçük kız aileye kim bilir ne fedakârlıklara mal olmuş olan, pazar gününe uygun beyaz dantelli bir giysi giymişti.

Kilisenin merdivenlerinin dibinde çiçekçiler –bugün azizlerden birinin günü olmalıydı ki– kutsal resimler, madalyonlar satan bir adam, bir baloncu duruyordu. Rengârenk plastik küreler rüzgâr estikçe adamın başı üzerinde bir üzüm salkımı gibi dalgalanıp duruyordu.

İşte şimdi annesinin elinden tutan çocuk, baloncunun önünde durmuş, silahsız ama baştan çıkarıcı bir gülümsemeyle annesine bakıyordu; bu bakışlarda arzu, yal-

varma, yanıp tutuşma, aşk vardı ve cehennem zebanilerinin bile yüreği buna dayanmazdı. Belki de sadece çocukların bakışlarında böyle korkunç bir güç vardır; çünkü onlar küçük, masum ve güçsüzdürler (bir de belki kötü davranılan hayvan yavruları böyle bakar).

Bu işlerden anlayan Aziz Oneto bu çocuğu gözüne kestirmişti; çünkü şöyle bir mantık yürütmüştü: Bu minik yaratık öylesine dehşet verici bir şekilde balon istiyor ki, annesi ona bunu alacaktır ve çocuk da kaçınılmaz olarak mutlu olacaktır; birkaç saat için bile olsa mutlu olacaktır. Bu gerçekleşirse, ben de Kâtip ile tutuştuğum bahsi kazanırım.

Aziz Oneto köy meydanında olup biteni seyredebiliyor ama çocuğun annesine söylediklerini, onun ne yanıt verdiğini işitemiyordu. Bunun nedeni kimsenin açıklayamadığı bir çelişkiydi: Azizler cennetten yeryüzünde olan biten her şeyi küresel bir dürbünleri varmış gibi izlerler ama yeryüzünün gürültüleri ve sesleri cennete kadar yükselmez (az sonra göreceğimiz bazı istisnalar dışında): Bu önlem belki de azizlerin sinir sistemini, endüstrileşmenin çıkardığı korkunç gürültülerden korumak için alınmış olabilir.

Anne bir an kızın elinden çekerek yürümeyi dener. Oneto her şeyin insanlar arasında pek yaygın olan bu hayal kırıklığı yasasına uygun olarak biteceğinden korktu.

Noretta'nın bakışlarındaki korkunç yakarma karşısında bütün dünyanın zırlı araçları bir araya gelse bile duramazdı ama yoksulluk direnebilirdi; parasal yoksulluk ne yürek tanırdı ne bir küçük çocuğun mutsuzluğu karşısında yumuşardı.

Neyse ki küçük Noretta'nın gözlerini annesinin gözlerinden ayırmadan parmak uçlarında yükseldiğini, bakışlarındaki yalvarışın daha da arttığını gördü. Sonra anne, baloncu adamla konuştu, ona biraz bozuk para ver-

di, kız parmağıyla bir balonu gösterdi, adam sapsarı ve şişkin bir balonu ötekilerin arasından ayırıp kıza uzattı.

Noretta şimdi annesinin yanında yürürken gözleriyle ipin uzunluğunun izin verdiği kadar yüksekte duran, tatlı sıçrayışlarla onun adımlarını izleyen balonunu seyreliyordu. Bunun üzerine Aziz Oneto, Aziz Kâtip'e dirseğiyle şöyle bir vurdu ve gülümsedi. Kâtip de gülümse-di; ne de olsa bir aziz tuttuğu bahsi kaybetmekten mutluluk duyar; çünkü bu insanın bir kırıntı kadar bile olsa daha az üzüldüğüne işaret eder.

Bu pazar sabahında köyü baştan başa geçen minik Noretta, nesin sen? Kiliseden çıkan ısıltılı gelinsin, çıldırmış halkın omuzlarına aldığı ilahi şarkıcısın, dünyanın en zengin ve güzel kadınısın, büyük ve şanslı sevdalısın, çiçekler, müzik, ay, ormanlar ve güneşsin; bunların hepsi birdensin çünkü lastik bir balon seni mutlu kıldı. Ve zavallı hasta bacakların artık hasta değil, olimpiyatlardan başında defne tacıyla çıkan genç atletin güçlü bacaklarıdır.

Başlarını koltuğun kenarından dışarı uzatarak onu seyreden iki aziz, anne ile kızın tepedeki solgun kenar mahalle evlerine çıkışını, Noretta'nın elinde balon sokağın kenarındaki bir taş a oturuşunu, insanların gelip geçişini seyrettiler. Noretta bütün dünyanın onun sahip olduğu bu şaheser kismete hayran olmasını, kıskanmasını bekliyordu. Yüksek ve kasvetli evlerin arasında kalan sokak güneş almıyordu, kızın aslında güzel olmayan yüzü öyle bir ışık yayıyordu ki, çevredeki evler neşeyle parlıyordu.

Gelip geçenler arasında üç delikanlıdan oluşan bir grup vardı. Herkesin tanıdığı bu üç ipsiz sapsız kıza bakmak zorunda kaldığında, kız onlara gülümsedi. Bunun üzerine üçünden biri sanki dünyanın en doğal şeyiymiş gibi tüttürmekte olduğu sigarasını ağzından çıkardı ve balona değırdi. Balon pat diye patladı ve dimdik duran

ip, ucunda buruşuk, sarı bir lastikle kızın elinin üstüne düşüverdi.

Noretta bir an için ne olduğunu anlayamadı ve kahkahalar atarak kaçmakta olan serserilere baktı. Sonra balonunun, hayatının tek neşesinin artık olmadığını, sonsuza dek yok edildiğini kavradı. Minik yüzünde iki-üç kasılma oldu, sonra umutsuz bir ağlama tutturdu.

Dile getirilemeyecek kadar büyük bir acıydı, vahşi ve korkunç bir şeydi ve üstelik çaresi de yoktu. Kural gereği insan sesleri, motor gümbürtüleri, sirenler, tabancalar, çığlıklar, atom bombaları cennetin mutlu bahçelerinde duyulmazdı ama bu küçük kız çocuğunun hıçkırıkları cennete kadar ulaştı ve dört bir yanında yankılandı. Cennet ebedî huzurun ve saadetin mekânı olmalıydı ama bu da bir noktaya kadar geçerliydi. İnsanoğlunun acılarını duymazdan, bilmezden gelmeleri onlara yakışır mıydı?

Erdemli eğlencelerine dalmış azizler için bu bir darbe oldu. Bu ışık ülkesinin üzerinden bir gölge geçti, yürekleri daraldı. Bu çocuğun acısını ne dindirebilirdi ki?

Aziz Kâtip tek söz edemeden arkadaşı Oneto'ya baktı.

Aziz Oneto henüz yaktığı sigarasını aşağıya fırlatarak, "Ne iğrenç bir dünya!" dedi.

Sigara yeryüzüne doğru inerken uzun, acayip bir iz bıraktı ardında. Öyle ki aşağıdaki bazı insanlar uçan daire gördüklerine inandılar.

PARKTA İNTİHAR

Dokuz yıl önce otuz dört yaşındaki iş arkadaşım Stefano otomobil hastalığına tutuldu.

Stefano'nun bir -Fiat- 600'ü vardı ama bu zamana kadar o korkunç hastalığın belirtileri ortaya çıkmamıştı.

Hastalık hızlı ilerledi. İnsanı eline geçiren büyük ve hazin sevdalarda olduğu üzere Stefano birkaç gün içinde bu düşüncenin kölesi oldu çıktı; ağzından başka söz çıkmaz olmuştu.

Otomobil! Herhangi bir şekilde yolda gitmesi yeterli olan bir araba değildi söz konusu olan; soylu bir ırktan gelen, başarı simgesi, kişiliğin onaylanması, dünyanın efendisi anlamına gelen; öz benliğin yücelmesi, serüvenlerin anahtarı, günümüzün mutluluk şifresinin anahtarıydı bu otomobil.

Seçkin, harika, güçlü, son moda, zor bulunan, insanüstü olan, milyarderlerin dönüp bakmasına yol açacak bir otomobil arzusu, daha doğrusu takıntısı gelişmişti içinde.

Bu, anlamsız, çocuksu ya da sersemce bir duygu muydu? Bilmiyorum. Ben böyle bir duygu tatmadım. Başkalarının yüreğinden geçenleri yargılamak her zaman uygunsuz bir davranıştır. Günümüzün dünyasında binlerce insan bu hastalığa yakalanmaktadır; amaçları ailede

dinginlik, doyum sağlayıcı ve kazançlı bir iş, zenginliğin ya da gücün ele geçirilmesi, sanatsal bir ülkü, ruhsal olarak gelişmek değildir. Hayır, onlar yani başarılı ve genç sanayiciler, baba parası yiyen yanık tenli delikanlılar en moda barların kapısına bu otomobillerini çekmek peşindedirler. Ne yazık ki Stefano az para kazanıyordu ve gündelik tutkularının nesnesi ona çok ama çok uzaktı.

Stefano bu takıntıyla kendi kendine işkence ediyor, arkadaşlarını huzursuz ediyor, karısı olan nazik ve tatlı Faustina'yı sıkıntıya sokuyordu.

Kaç akşam, onların evinde, uzun ve iç bayıcı konuşmalarına tanık oldum.

Stefano, müthiş bir otomobilin tanıtım broşürünü getirip Faustina'ya gösteriyor ve, "Beğendin mi?" diye soruyordu.

Kadın resimlere şöyle bir bakıyordu. Zaten olacaklar önceden belliydi.

"Elbette hoşuma gidiyor," diyordu.

"Gerçekten beğendin mi?"

"Tabii."

"Çok mu beğendin?"

Sorumsuz hastalara yapıldığı üzere ona, "Rica ederim Stefano," diyordu kadıncağız.

Bunun üzerine bizimki uzun bir sessizliğe gömülüyordu.

"Kaç para olduğunu biliyor musun?"

Faustina şaka yapmaya çalışıyordu.

"Bilmemem daha iyi olur, diye düşünüyorum."

"Neden?"

"Sen benden daha iyi biliyorsun tatlım. Biz böyle bir şımarıklığın asla altından kalkamayız."

"İşte..." diye çıkışıyordu Stefano, "Sen daha bilmeden... bana karşı çıkıyorsun..."

"Sana karşı mı çıkıyorum?"

“Evet, evet, sanki bunu mahsus yapıyorsun. Bunun benim zayıf yanımda olduğunu biliyorsun, ne kadar istediğimin farkındasın ve böyle bir otomobil sahibi olmak benim için ne kadar büyük bir mutluluk olacak görüyorsun... ama... ama bana umut vereceğin yerde, alay etmekten başka bir şey yapmıyorsun...”

“Şimdi haksızsın Stefano, ben seninle alay etmiyorum ki...”

“Bu otomobilin kaç para ettiğini bilmeden hemen karşı çıkıyorsun...”

Bu tartışma saatler boyunca devam ediyordu.

Bir gün kocası yanında değilken, Faustina bana şöyle dedi: “İnan bu otomobil öyküsü bir takıntıya dönüştü. Evde sabahdan akşama kadar Ferrari, Maserati, Jaguar ya da her neyse başka laf konuşulmaz oldu; sanırsın ertesi gün alıp gelebilecek... Ben artık ne düşüneceğimi bilemiyorum, onu tanıyamıyorum; siz de Stefano’nun iyi zamanlarında ne kadar hoş bir çocuk olduğunu anımsarsınız... Kimi zaman, kafasından bir tahtası mı eksildi, diye düşünüyorum. Bu size mümkün görünüyor mu? Daha genciz. Birbirimizi seviyoruz. Karnımız doyuyor. Stefano işinde ilerliyor, arkadaşları onu seviyor. Neden hayatımızı zehirlemek istiyor? Yemin ederim, onun lüks bir otomobille mutlu olabileceğini bilsem, razıyım...” ve ağlamaya başladı.

Çılgınlık mı? Bir tür akıl hastalığı mı? Kim bilir? Stefano’yu seviyordum. Belki de onun hayalini kurduğu otomobil, bizlerin anlayamayacağı, güzel ve kusursuz bir otomobille sınırlı somut kavramın dışındaydı; kaderin kapılarının kilidini açan tılsım gibi bir şeydi.

Stefano –bunu hiç unutmuyorum; San Babila’da buluşmak üzere sözleşmiştik– hiç görülmemiş bir otomobilin içinde karşıma çıkıverdi. Araba maviydi, uzun-du, alçaktı, yeniydi, iki kişilikti, esnek ve kıvrımlıydı, ileri-

ye dönüktü. Göz kararıyla en az beş milyon ederdi; Stefano bu parayı nereden bulmuştu acaba?

“Senin mi?” diye sordum; bana evet işareti yaptı.

“Hay Allah. Kutlarım. Demek sonunda başardın.”

“Evet, tasarruf, tasarruf, tasarruf..”

İyice görebilmek için arabanın çevresinde dolaştım. Bu marka bir otomobil duymamıştım. Kapağın ucunda, harflerin birbirine geçmesinden oluşan bir amblem vardı.

“Ne tür bir araba bu?”

“İngiliz malı,” dedi. “Olağanüstü bir fırsat oldu. Neredeyse gizli bir marka; Daimler’in bir yan ürünü olmalı.”

Otomobilden pek anlamayan benim için bile hari-kaydı; çizgisi, karoserinin derli topluluğu, tekerleklerin jantları, bitiş çizgileri, bir mihraba benzeyen iç panosu, siyah deri kaplı ve nisan esintisi kadar yumuşak koltukları gerçekten eşsizdi.

“Haydi, bin,” dedi bana, “sen de bir dene.”

Motor kükremiyor, yüksek ses çıkarmıyor, sadece nefes alıp veriyor, atletik ve dinlemesi keyif veren soluklar çıkarıyor, her solukta yandaki evler hızla kaçıp gidiyordu.

“Ne diyorsun?”

Daha iyi bir sözcük bulamadım ve, “Şahane,” dedim. “Söyle bakalım, Faustina ne dedi bu işe?”

Bir an için yüzü karardı. Sustu.

“Ne oldu? Faustina onaylamadı mı bunu?”

“Hayır,” dedi.

“Ne oldu?”

“Faustina gitti.”

Sessizlik.

“Gitti. Artık benimle yaşayamayacağını söyledi.”

“Neden?”

“Kadınları anlamak kolay mı?” Bir sigara yaktı. “Beni sevdiğini sanıyordum.”

“Lanet olsun, tabii ki seviyordun seni.”

“Gene de terk etti işte...”

“Nereye? Annesinin yanına mı döndü?”

“Ailesi bir şey bilmiyor. Çekip gitti. Hiç haber alamadım.”

Ona bakıyordum. Solgun gibi görünüyordu. Gene de direksiyonu tutkuyla tutuyor, vitesin derisini okşuyor, ayağı okşar gibi gaz pedalına basıyordu. Ve otomobili, her dokunuşta kayar gibi gidiyordu.

Kentten çıktık; Stefano, Torino otoyoluna girdi ve kırk beş dakikada oraya vardık. Çılgın gibi uçuyorduk ama ben her zamanki gibi hiç korku duymuyordum; çünkü kendimi güvende hissediyordum. Üstelik otomobil sanki kendini Stefano’nun arzusuna bırakmış, onun gizli kararlarını önceden anlayıp uygular gibiydi. Gene de Stefano beni kızdırıyordu. Araba iyiydi, bu hız çılgınlığı iyiydi. Ama Faustina, o harika kadın onu terk etmişti ve kocası buna hiç üzülüyordu.

Ben bir süre sonra uzun bir yolculuğa çıkmak zorunda kaldım. Döndüğümde her zaman olduğu üzere hayatım başka bir yöne saptı. Stefano’yu eskisi kadar sık olmasa da arada sırada görüyordum. O bu arada yeni bir iş bulmuştu, iyi kazanıyordu; arabasıyla dünyayı geziyordu ve mutluydu.

Yıllar geçti, Stefano ile ben şurada burada rastlaşıyorduk; her karşılaşmamızda ben Faustina’yı soruyordum ve o bana onun ebediyen ortadan kaybolduğunu söylüyordu. Otomobilinin hatırını sorduğumda gene harika olduğunu ama artık yaşını göstermeye başladığını, sık sık tamirhaneye düştüğünü, pek az tamircinin onun dilinden anladığını, yabancı bir motor olduğu için ona aşına birini bulmakta zorlandığını anlatıyordu.

Sonra gazetede bir haber okudum:

BİR OTOMOBİLİN TUHAF KAÇIŞI

Dün akşamüzeri saat beşte mavi renkli, üstü açılır bir otomobil, Moskova Caddesi 58 numarada bulunan barın önüne kısa süreli park edildiğinde kendi kendine çalıştı ve harekete geçti.

Garibaldi Bulvarı ve sonra Montello Caddesi'ni hızla geçen otomobil, önce sola, sonra sağa saptı ve Elvezia Sokağı'na girdi. Son olarak parkın sınırında bulunan antik kale surlarına çarparak alev aldı ve bütünüyle yandı.

Park etmiş bir otomobilin kendi kendine harekete geçip bu zikzaklı yolları yapabilmesi ve yoğun trafiğe rağmen bir kargaşa yaratmadan gerektiği zaman yavaşlaması açıklanması güç bir olaydır.

Yolda bulunanların pek azı otomobilde sürücü olmadığını fark etmiştir. Onlar da sürücünün şaka yapmak için eğildiğini ve bir tür aynayla yolu izlediğini düşünmüşlerdir. Tüm tanıklar aynı ifadeyi vermektedirler: O terk edilmiş bir otomobile hiç benzemiyordu ve büyük bir beceri ve kararlılıkla kullanılıyordu. Üstelik Canonica Sokağı'ndan fırlayan bir motosiklete çarpmamayı da kıl payı başarmıştır.

Bu ayrıntıları sadece haber niteliği yüzünden aktarıyoruz. Benzeri türden olaylar kentimizde daha önce-leri de yaşanmıştır. Doğaüstü varsayımlarda bulunmaya gerek yoktur.

Plaka sayesinde belirlenmiş olan otomobil sahibi kırk üç yaşındaki Stefano Ingrassia, bir reklamcıdır, Manfredini Sokağı 12 numarada yaşamaktadır. Otomobilini Moskova Sokağı'nda bulunan barın önüne park ettiği kendisi tarafından onaylanmıştır ama motoru kapatmamış olduğu ihtimalini kabul etmemektedir.

Yazıyı okur okumaz hemen Stefano'yu aradım. Onu evinde bulduğumda altüst olmuş durumdaydı.

"O muydu?" diye sordum

Bana evet işareti yaptı.

"Faustina mıydı?"

"Zavallı yıldızım, Faustina'm. Anlamış mıydın?"

"Bilmem. Arada sırada aklıma böyle bir kuşku düştüğü oluyordu. Gene de anlamsız olduğunu düşünüyordum."

"Anlamsızdı evet," dedi elleriyle yüzünü örterek, "ama dünyada böyle sevda mucizelerine rastlanıyor... Dokuz yıl önce bir gece, onu kollarımın arasında tutarken oldu. Bu ne kadar korkunç bir şey... Ve ne kadar harika... Ona sarılmıştım ve o ağlamaya başladı... Derken titremeye başladı, sonra kaskatı kesildi ve şişmeye başladı. Tam zamanında kendini sokağa attı. Yoksa bir daha kapıdan çıkamazdı. Neyse ki dışarıda kimse yoktu. İki-üç dakika içinde oldu. Az sonra kaldırımın kenarında beni bekleyen yepyeni, alev gibi bir otomobil duruyordu. Cilasını aynen onun parfümü olan Hélas kokuyordu. Ne kadar güzel bir kızdı, anımsıyorsun değil mi?"

"Ya sonra?"

"Sonrası, ben adinin, kalleşin tekiyim. Zaten o da yaşlanmıştı, motor eskisi kadar güçlü değildi ve her dakika bir sorun çıkarıyordu. Artık yolda kimse dönüp bakmaz olmuştu. Bunun üzerine düşünmeye başladım: Onu değiştirmenin zamanı geldi... Hayatım boyunca bu dö-küntü hurdayla gezecek değilim ya... Ne iğrenç, ne domuzum görüyor musun? Hem dün onu Moskova Sokağı'nda park ettiğimde nereye gidiyorduk biliyor musun? Dün onu satmaya götürüyordum, yeni bir araba alacaktım. Benim için canını feda eden kanımı yüz elli bin lirete satacaktım... Kendini neden öldürdüğünü şimdi biliyorsun işte..."

AZİZİN ÇÖKÜŞÜ

Azizler, akşam yemeğinden sonra yükseltilmiş –milyarlarca ışık yılı yüksekliğinde– ve geniş, alüminyum çerçeveli kristal iki duvar arasında uzanan bir galeri boyunca gezinmeyi severler. Bu galerinin tavanı yoktur. Tavan göklerin de göğüsüdür ve ötesinde başka bir şey yoktur. Zaten orada yağmur da yağmaz.

–Bu yönde gidersek– soldaki duvarın kristal karelerinden pek çoğu açık durur ve buradan cennetin o sözle anlatılması olanaksız havası girer; bizim gibi hâlâ yaşamakta olan mutsuzlar, bu havanın bir soluğunu bile içimize çeksek kendi gücümüzle asla ulaşamayacağımız bir mutluluğu tatmış oluruz; bu boşluklardan havanın yanı sıra, azizlik mertebesine yükselmesine bir basamak kalmış saadetlilerin söylediği şarkılar da duyulur; bunlar biz köyde yaşayanların günbatımına doğru duyduğumuz çiftçilerin şarkılarını andırır ama elbette milyonlarca kez daha güzeldir.

Sağdaki duvar ise boydan boya kapalı durur. Gene de o ışıltılı camlarından aşağıda duran evrenin kimi dönen, kimi yanan noktalarına, sonsuza dek hızla birbiri çevresinde dönen bulutsularına bir göz atmak mümkündür. Gene oradan birincil ve ikincil yıldızlara, hatta gezegenlere ve onların uydularına en ince ayrıntılarına dek

bakılabilir; çünkü bir kez buraya çıkmış olan azizlerin görüşleri sınır tanımaz.

Elbette azizlerin hiçbiri ya da neredeyse hiçbiri bu tarafa bakmaz. Dünyada olup bitenler, artık sonsuza dek dünyadan kurtulmuş olanların nasıl ilgisini çeker ki? Onlar da boşuna aziz olmamıştır elbette. Gene de gezinirken ve konuşurken içlerinden biri sağdaki pencerelere yaklaşırsa ve farkında olmadan bakışlarını aşağıya yöneltse, yıldızlara ve etkilerine şöyle bir baksa, azizin bu hareketi dikkat çekmez, kimse ne şaşırır ne de telaşlanır. Yaratılmışın manzarası bazı kilise rahipleri tarafından imanı güçlendirici bir yardımcı unsur olarak tavsiye edilir, o kadar.

İşte o akşam –laf olsun diye akşam diyoruz; çünkü orada ne sabah ne akşam vardır; ebedî bir ışık ve haz şanı yaşanmaktadır– Aziz Ermogene bir arkadaşıyla çene çalarken sağdaki pencereye yaklaştı ve aşağıya bir göz attı.

Aziz Ermogene pek seçkin bir yaşlıydı (pek iyi bir aileden gelmesi ve Tanrı onu yanına almadan bir bey olarak yaşaması kendi suçu değildi). Semavi pelerinini uçucu bedeninin çevresine örtüşündeki özen yüzünden etkiler onunla iyi niyetli bir biçimde alay ederdi; öylesine şıklığına düşküncüydü ki, en güzel zamanlarında Fidia'nın bile hayal edemeyeceği gibi süslenirdi. Belki inanılmaz gelebilir ama göklerde de insani zayıflıklar söz konusudur ve azizlerin en ermişi bile bu olmasa uğruna gözyaşı dökülecek bir neon ışığı gibi görünür.

Belirli bir niyeti olmasa da Ermogene bir an için gözlerini kıstı ve geldiği yeri, o buruşuk, ahlaksız yeryüzünü, insanın eski yuvasını görmek istedi. Ve kesinlikle hiçbir amacı olmamasına karşın yeryüzündeki binlerce, milyonlarca şey arasında bir oda gözüne takılıverdi.

Oda, büyük bir kentin tam ortasıydı; büyüktü, içinde oturan kişinin yoksulluğu yüzünden oldukça çıp-

laktı, tepede koca bir lamba asılıydı ve lambanın ışığı altında sekiz genç şöyle dizilmişti: Divanın sırtına tünemiş yirmi yaşında güzeller güzeli ama korkulu bir genç kız, divanda iki genç, onun karşısında ayakta duran iki delikanlı, ayrıca yere çömelmiş iki kız ve bir yeniyetme. Döküntü bir pikaptan Gerry Mulligan parçası duyuluyordu. Divanda oturan gençlerin biri konuşuyordu ve kendi hakkında saçma sapan şeyler anlatıyordu; günün birinde yapacağı güzel, yüce ve saf işlerden söz ediyordu. Anlaşıldığı üzere o bir ressamdı ve içinde büyüttüğü hayallerinden söz ediyordu; bunlar tamamen kendine ait hayallerdi ve büyük bir beklentiyle, aşkla, umutla yüklüydü; ruhsal olarak birbirlerine benzeştiklerinden, ötekiler de yoğun bir heyecan içerisinde anlamsız ve saf bile olsa kendi rüyalarını düşünüyorlardı ve bir tür büyü yüzünden hepsi o an, o saat içindeydiler ve yavaş yavaş yukarıya gelecek gün ve yıllara taşınıyorlardı, gecenin bu derin saatinde son çatıların arkasından yükselen ışığa çekiliyorlar, şehrin ilk ışıklarının, gelmekte olan günün, gelecek olan o harika yazgının ışığının onları beklediğini hissediyorlardı.

Aziz Ermogene'ninki sadece kısa bir göz atıştı. Bu kadarı bile yetti.

Aziz Ermogene o eski ülkesi yeryüzüne bir göz attığında yüzü değişti. Konuşmakta olduğu arkadaşına yeniden döndüğünde yüzü aynı görünüyordu ama tamamen farklıydı. Bizlerden biri ona baksa hiçbir şey fark etmezdi. Ama arkadaşı da bir aziz olduğundan keskin bir duyarlılığa sahipti. Ona, "Neyin var Ermogene?" diye sordu.

Ermogene, "Benim mi? Yok bir şeyim," derken yalan söylemiyordu; çünkü azizlerin yalan söylediği görülmemiştir ama kendisi de ne olduğunu anlayamamıştı.

Gene de bu iki cümlecisi söylerken ("Benim mi? Yok bir şeyim.") Ermogene kendini son derece mutsuz

hissetti. Ötekiler hemen ona baktı; çünkü azizler, içlerinden biri mutluluğunu yitirdiği an bunu hemen fark ederler.

Şimdi Hristiyan merhametiyle onun içinde neler yaşandığını anlamaya çalışalım. Aziz neden mutsuz olmuştu? Bu ebedî ödülünden neden yoksun kalmıştı?

Bir an için bile olsa, o gençleri, erkekleri ve kadınları hayatın kapısında görmüştü; yirmi yaşlarında sahip olunan o dehşetli umudu tanımıştı; unuttuğunu sandığı ama yeniden canlanan gücü, ödevi, ağlamayı, umutsuzluğu, içinde engin bir gelecek vaadi taşıyan gençliğin ham kuvvetini anımsamıştı.

Ve o artık yukarıda, hiçbir şeyin arzulanmadığı, her şeyin bir ahiret mutluluğu olarak tanımlandığı, ertesi günün ve sonraki günlerin de sonsuza dek hep mutluluk içinde yaşanacağı arş-ı âlâdaydı. Ama...

Ama gençlik yoktu artık. Artık huzursuzluk, kararsızlık, sabırsızlık, kaygı, hayal kırıklığı, ateşlilik, aşk ve çılgınlık yoktu.

Beti benzi atmış olan Ermogene öylece çakılıp kalmıştı; çevresini saran arkadaşları korkuyordu. O şimdi onlardan biri değildi. Artık bir aziz değildi. Bir mutsuzdu. Ermogene'nin iki kolu yanına düştü.

Tam o sırada oradan geçmekte olan Tanrı onu gördü ve konuşmak için durdu. Bir eliyle omzuna vurdu, "Neyin var ihtiyar Ermogene?" diye sordu.

Ermogene parmağıyla gösterdi:

"Aşağıya baktım, o odayı gördüm... o gençleri."

"Yoksa gençliğini mi özledin? Onlardan biri mi olmak istedin?"

Ermogene başıyla evet işareti yaptı.

"Peki onlardan biri olabilmek için cennetten ayrılmaya razı olur muydun?"

Ermogene gene evet işareti yaptı.

“İyi ama onların yazgılarına ilişkin ne biliyorsun ki? Şöhret hayali kuruyorlar ama belki de başarısız olacaklar, zenginlik istiyorlar ama açlık çekecekler, aşk hayali kuruyorlar ve ihanete uğrayacaklar, uzun bir ömürleri olacak sanıyorlar ama yarın ölecekler.”

“Önemi yok,” dedi Ermogene. “Şimdi istedikleri bütün hayalleri kurabiliyorlar.”

“Ama onların hayalini kurdukları neşelere sen burada zaten sahipsin Ermogene, hem de sınırsız olarak. Üstüne üstlük kimsenin bunu elinden almayacağı ve sonsuza dek yaşayabileceğin garantisine de sahipsin. Bu umutsuzluğun çılgınca değil mi?”

“Doğru yüce Tanrım; ama onlar...” Gene aşağıdaki o tanımadığı gençleri gösterdi. “İster iyi, ister kötü olsun, her şey onların uzağında, anlatabiliyor muyum? O harika umut. Oysa ben... ben ermişim, ebedi mutluluğa kavuşmuşum, cennetin şanını tatmışım ama ne gibi bir umudum olabilir ki?”

Tanrı belli belirsiz bir hüznle, “Eh, biliyorum,” dedi. “İşte cennetin en sakıncalı yanı budur: Burada artık umut yoktur. Neyse ki –gülümsedi– burada o kadar çok oyalanacak şey var ki, kimse bunun farkına varmıyor.”

“Peki o halde?” dedi artık aziz olmayan Ermogene.

“Seni yeniden aşağıya yollamamı mı istiyorsun? Bütün riskleri göze alarak her şeye yeniden başlamak mı istiyorsun?”

“Evet Tanrım, beni bağışla ama istediğim bu.”

“Peki ya bu sefer başarısız olursan? Ya Tanrı’nın merhameti senden yana olmazsa. Ya ruhunu yitirirsen?”

“Ne yapalım Tanrım, o zaman buraya döndüğümde ebediyen mutsuz olurum.”

“Peki, git bakalım o zaman. Ama unutma oğlum, bizler seni burada bekleyeceğiz. Sağ salım dön gel.”

Onu şöyle bir itiverdi. Ermogene göklerden aşağıya

indi; Őimdi yirmi yaşındaydı, o odada, sekiz gencin yanındaydı; üzerinde bir eşofman, bir kazak vardı; zihni sanat konusunda karışık dűřüncelerle doluydu, pek çok hevesi, isyan tutkusu, arzusu, hüznü ve şiddetli istekleri vardı. Mutlu muydu? Hayır, hiç değildi. Ama yüreğinin ta derinlerinde yakalamayı beceremediği harika bir řey vardı; bu bir anılar ve sezgiler yumağıydı, onu çok uzaklardaki ufuklara çağırın küçük bir alevdi. Mutluluk, ruhun huzuru, aşkın yaşanışı o uzak ufuktaydı. Ve bu çağrı hayatın ta kendisiydi, ona varabilmek için acı çekmeye değerdi. Acaba oraya varabilecek miydi?

“İzninizle,” diyerek odanın içinde ilerledi. “Adım Ermogene. Umarım arkadaş oluruz.”

KÖLE

Özellikle önlem aldığı için değil de sadece rastlantı eseri Luigi anahtarla kapıyı açarken hiç ses çıkarmadı.

Bu sessizlikten yararlanarak bir sürpriz yapmanın keyfiyle dikkatli ve özenli adımlarla ilerledi.

İçeriye girdiğinde Clara evdeydi. Bunda asla yanılmazdı. Kim bilir nasıl, bu kadının varlığı içinde bulunduğu ortamın havasını hemen değiştirirdi. Bu duygu ona bir avuntu oldu. Onu o kadar seviyordu ki, eve her dönüşünde bu arada kadının onu terk etmiş olabileceği olasılığı yüzünden tedirgin oluyordu.

Holün parkelerini çıtırdatmadan kendini koridorun taşları üzerine attı. Mutfağı görebilmek için başını yavaşça uzattı.

İşte Clara oradaydı. İki metre kadar uzaktan, onu arkadan görüyordu. Luigi'nin varlığından habersiz ayakta duruyor, masanın üzerinde bir şeyler hazırlıyordu. Erkek, ensesinin duruşundan onun gülümsemekte olduğunu anladı. Ne tatlı, ne harika bir yaratıktı o. Mutlaka onun en sevdiği yemeklerden birini yapmıştı ve erkeği memnun etmenin sevincini şimdiden yaşıyordu.

Clara birdenbire yan döndü, şimdi Luigi'ye daha yakındı, erkek onun yanağını, kirpiklerinin ucunu, şirin ve küstah burnunun ucunu, dudaklarının başlangıç nokta-

sını görüyordu; bu dudakların gülümsedikleri besbelliydi (yoksa dikkat etmenin verdiği gerginlik miydi).

Bakışları o çok sevdiği yüzden, şimdi iyice görebildiği ellerine indi. Luigi, Clara'nın ne yaptığını tam olarak görebiliyordu.

Dantel bir örtü serili tepsiye, üzerleri yarım kiraz şekerlemesiyle süslü on iki tane minik milföy pastayı geometrik olarak dizmişti: Onun en sevdiği tatlıydı bu. Artık hazır sayılırdı ama Clara son bir dokunuşla onlara çekidüzen veriyordu.

Ne ilginç bir işlemdi bu. Clara sol elinin iki parmağıyla kiraz şekerlemelerini birer birer tutuyor, sağ elinde tuttuğu minik bir şırıngayla bunların içine bir tutam beyaz toz akıtıyordu. Sonra kirazı bastırarak milföyün üzerine oturtuyordu.

Ne çok seviyordu Clara'yı. Başka hangi kadın onun gibi yaşlı ve pek de gösterişli sayılmayacak bir erkek için bu kadar sevgi ve özen gösterirdi? Üstelik son derece sevimli, gayet şık, ilginç bir kızdı. Luigi herkesin kendisini kışkandığından emindi.

Neredeyse inanılmaz olan şansı üzerine kafa yorarken Luigi az daha kendini belli edecekti ama Clara'nın kendini tümüyle yaptığı işe vermiş olması dikkatini çekti –bunu ancak şimdi fark etmişti– çünkü yasak bir şey yapan kişilere özgü kaçamak hali vardı kızın. Ve ansızın –güneşli bir gün çakıveren şimşek gibi– içini korkunç bir kuşku sardı: Ya o beyaz toz zehirse?

Aynı anda birbiri ardına yağıveren düşüncelerle şimdiye dek dikkatini çekmemiş olan ama birbirine bağlayınca tedirgin edici bir sonuç veren pek çok olay anımsadı. Genç kadının bazı soğuklukları, bazı rahatsızlık gösterileri, bazı kaypak bakışları, sofradayken daha fazla yemesi için ısrar etmesi, şu ya da bu yemekten biraz daha alması için inat etmesi...

Luigi alingan bir tavırla bu canavarca düşünceyi savmaya çalıştı. Böyle anlamsız bir şeyi nasıl kabul edebilirdi? Ne var ki aynı düşünce daha baskıcı bir fesatlıkla geliyordu. Bu da yetmiyordu: Ansızın Clara ile arasında yaşanan ilişki şimdiye dek fark etmediği yepyeni bir boyut kazanıyordu. Clara gibi bir kadının onu gerçekten sevmesi mümkün müydü? Çıkarı yoksa onun yanında neden kalsındı ki? Sevgisinin kanıtları neydi? Gülümsemeler, cilveler, gastronomik özenler? Böyle bir kadının numara yapması çok kolaydı. Üstelik onunki gibi bir durumda bereketli bir mirasa konma arzusu doğal bir arzu sayılmaz mıydı?

Luigi tam bunları düşünürken derin bir soluk aldı ve kadın ansızın arkasını döndü; saniyenin binde birinde, belki daha da kısa bir sürede –bu, hayal gücünün bir oyunu da olabilirdi– kadının yüzünden bir korku dalgası geçti ama Clara hemen kendisini toplayarak gülümsedi,

“Tanrım! Beni nasıl da korkuttun!” diye haykırdı. “Neden bana böyle şakalar yapıyorsun bir tanem?”

Erkek: “Ne yapıyordun?”

“Görmüyor musun? Senin sevdiğin tatlıdan yaptım.”

“Peki o elinde tuttuğun ne?”

“Hangisi?” Clara ellerini açtı ama nasıl olmuşsa elindeki alet yok olmuştu.

“Hani şekerlemelerin içine toz dolduruyordun ya.”

“Toz mu? Sen hayal mi gördün sevgilim? Kiraz şekerlemelerini yerlerine koyuyordum... Hem sen söylese ne... Doktor ne dedi?”

“Ah... Sanırım pek bir şey anladığı yok... gastrit diyor... kolit... Ama benim ağrılarım geçmek bilmiyor... Her gün kendimi daha halsiz hissediyorum...”

“Siz erkekler! En ufak bir şeyde kendinizi bırakırsınız... Haydi, haydi topla cesaretini... Geçmişte de olmuştu bu sıkıntıların.”

“Bu seferki kadar şiddetli değillerdi ama...”

“Ah sevgilim, ciddi bir şey olsaydı iştahın kapanırdı.”

Erkek onu seyrediyor, onu dinliyor. Hayır. Yalan söylüyor, numara yapıyor olması olanaksız. Ama o elindeki tüp, şırınga, her neyse bir anda yok oldu, nereye gitti peki? Bir sihirbaz çabukluğuyla Clara onu giysisinin bir yerine mi gizledi? Masanın ya da tezgâhların üstünde de yoktu, yerde de değildi. Hatta çöpe bile atılmamıştı.

Şimdi kendi kendine soruyordu: Clara beni neden zehirlemek istesin ki? Mirasına konmak için mi? İyi ama benim dünyanın parasına sahip olduğumu bilmiyor ki. Ben ona bu konuda tek söz etmedim. Zaten vasiyeti mi de okumadı.

Gerçekten okumadı mı? Yeni bir kuşku doğmuştu içinde. Luigi telaşla çalışma odasına gitti, bir çekmeceyi çekti, oradan bir kutu çıkardı ve içinde kapalı duran zarfı buldu. Üzerinde “Vasiyet” yazıyordu.

Zarf kapalıydı. Luigi bunu daha iyi görebilmek için ışığa yaklaştırdı. Tuhaf bir şekilde ağzında bir kalınlık vardı; yoksa zarfı buhara tutup açmış, yeniden mi zamlamıştı?

İçini bir sıkıntı kapladı. Ölüm korkusu mu? Öldürülme korkusu mu? Hayır, daha kötüsü: Clara’yı yitirme korkusu. Çünkü Luigi, Clara’nın onu öldürmek istediğini anlamıştı. Bu biçimde davranması kaçınılmazdı. Görmezden mi gelmeliydi? Onu ihbar mı etmeliydi? Tutuklatmalı mıydı? Olaylar nasıl gelişirse gelişsin, birliktelikleri bozulacaktı. Ama Clara olmazsa o nasıl yaşardı ki?

Clara ile konuşmak, bir açıklama alabilmek için yapıp tutuşuyordu. Aynı anda ısrarla yanılmış olmayı umut ediyordu; bunun kendinin bir takıntısı olduğunu, işin içinde zehir bulunmadığını düşünmek istiyordu (ama içten içe zehrin var olduğunu biliyordu).

“Clara!” diye seslendi.

Kadın yemek odasından yanıtladı: “Haydi Luigi gel, sofra hazır.”

“Geliyorum,” diyen erkek yemek odasına geçti ve yerine oturdu. Domatesli pirinç çorbası vardı.

“Clara,” dedi.

“Ne var?” diyerek gülümsedi karısı.

“Sana bir şey söylemeliyim.”

“Ne kadar gizemli davranıyorsun.”

“Az önce içeri girdiğimde sen tatlıları hazırlıyordun ve gördüm... sana bunu mutlaka söylemeliyim, kesinlikle söylemeliyim...”

Kadın ona gülümseyerek baktı; bu, masumiyet miydi? Korku muydu? Alaycılık mıydı?

“Girdiğimde,” diye söze devam etti Luigi, “senin çalıştığını gördüm; elinde bir tür alet vardı ve sanki şekerlemelerin içine bir şey koyuyor gibiydin.”

Clara, “Sen yanlış görmüşsün,” dedi sakince.

“Böylesi daha iyi.”

“Neden böylesi daha iyi?” Kadının sesinde öylesine derin bir gerçeklik, öyle bir doğruluk vardı ki, erkek hayal görmüş olabileceğini düşündü. Ama öfkesi kabarıyordu.

“Dinle Clara, sana her şeyi söylemeden huzur bulamayacağım. Seni o işi yaparken görünce...”

“İyi de hangi işi? Sen rüya görmüşsün!”

“Bırak da söyleyeyim... Bir an için... biliyorum gülünç gelecek ama...” İçinden titriyordu; şimdi o kaçınılmaz an yaklaşıyordu; bu belki de Clara ile son konuşması olacaktı, onu bir daha göremeyecekti ve bu düşünce onu çıldırtıyordu; artık susmak olanaksız hale gelmişti. “... bir an için... saçma bir şey olabilir ama... bana böyle bakma... dürüst olmak istiyorum... içime bir kuşku düştü ki sen...”

“Ben ne?” Gülümseme, giderek gülmeye dönüyordu.

“Gerçekten komik bir durum, biliyorum... kuşkulıyorum... beni zehirlemek istediğini düşünmüştüm...”

Clara gözlerini onun gözlerinden ayırmadan gülme-yi sürdürüyordu ama bu neşeli bir kahkaha değildi, buz gibi, keskin bir bıçak gibi bir gülüştü. Sonra dişlerini sıkarak nefret dolu bir sesle konuşmaya başladı.

“Ah, demek öyle. Demek bu noktaya vardık ha? Demek senin güvenin bu... senin aşkın bu... Zaten seni bir süredir gözlüyorum... Bu tatlıları yapan benim... Demek bunlar zehirli ha?” Kadın çok sinirlenmişti.

“Dinle Clara, bu kadar ciddiye alma...”

“Ah, demek zehirliler öyle mi? Canını yakacaklarını mı düşünüyorsun? Ben şimdi ne yapacağım biliyor musun? Gidip onları çöpe atacağım.” Sofradan kalktı, üzerinde minik pastaların durduğu tepsiyi aldı, mutfığa doğru yürümeye başladı. “Şimdi bunları çöpe atıyorum... Ama bu evde bir saniye daha kalmıyorum. Zaten bir süredir canıma yetmişti. Ben gidiyorum, gidiyorum, gidiyorum... Tanrı izin verirse seni de bir daha görmeyeceğim!”

Korkuya kapılan Luigi onun peşinden gitti: “Hayır Clara, sana yalvarıyorum, böyle yapma, şaka yapıyordum, sana yalvarıyorum ver bana o tatlıları...”

“Hayır,” dedi kadın. “Yalvarsan da sana onları vermem.”

Luigi onu tutmak için kadının beline sarıldı. Kadın umursamaz bir şekilde durdu.

“Bana iyi davran, ver o tatlıları...”

Clara tepsiyi yüksekte tutarak döndü. Erkek elini uzattı.

“Sana hayır dedim... Hepsini çöpe atacağım... Sonra da gideceğim... Anlıyor musun?”

Erkek dizlerinin üstüne çöktü, kadının bacaklarına sarıldı. “Clara sana yalvarıyorum,” diye inliyordu. “Gide-mezsın... hayır olmaz... Lütfen ver şu tatlıları bana...”

“Özür dile,” dedi tepsiyi hâlâ havada tutan kadın.

“Peki Clara. Senden özür diliyorum.”

“Üç kez özür diliyorum de.”

“Özür diliyorum, özür diliyorum, özür diliyorum.”

“Sana bir tane tatlı vereceğim.”

“Hayır, hepsini istiyorum.”

“Haydi ye o zaman; ama dizlerinin üstünde oturarak,” dedi Clara ve tepsiyi indirdi.

Clara hâlâ oradaydı, Clara gitmeyecekti, bu rahatlamayla Luigi bir pastacık aldı ve iştahla yedi. Ölüm bir cennetti; çünkü sevdiği kadının elinden geliyordu.

EIFFEL KULESİ

Eiffel Kulesi'nin yapımında çalıştığım süre, gerçekten güzel geçen bir dönemdi. Gene de ben bir türlü mutlu olmayı beceremiyordum.

Eiffel Kulesi'nin yapımı olağanüstü güzel ve müthiş önemli bir olaydı. Siz bugün bunu anlayamazsınız. Bugün Eiffel Kulesi denince akla gelenle o günlerin gerçeği arasında çok fark var. En başta boyutları. Sanki bugün büzülüp küçülmüş gibi. Ben altından geçiyorum, gözlerimi yukarıya kaldırıp şöyle bir bakıyorum ama hayatımın en güzel günlerini geçirdiğim o dünyayı tanımakta güçlük çekiyorum. Gezginler asansöre biniyor, birinci terasa çıkıyorlar, ikinci terasa çıkıyorlar, bağrışıyorlar, gülüşüyorlar, fotoğraf çekiyorlar, renkli film çekiyorlar. Zavalıcıklar bilmiyor, hiçbir zaman da bilemeyecekler.

Rehber kitaplarda Eiffel Kulesi'nin üç yüz metre yüksekliğinde olduğu, üzerinde buna ek olarak bir de yirmi metrelik radyo anteni bulunduğu yazılıdır. O zamanın gazeteleri de daha çalışmalar başlamadan önce böyle yazmıştı. Üç yüz metre bile insanlara bir çılgınlık gibi görünmüştü.

Ne üç yüz metresi! Ben Neuilly yakınlarındaki Run-tiron şantiyesinde çalışıyordum. Usta bir teknisyendim. Bir akşam eve dönmek üzere yolda yürürken, silindir

şapkalı kırk yaşlarında bir bey beni durdurdu. “Signore André Lejoune ile mi görüşüyorum?” diye sordu. “Evet, öyle,” diye yanıtladım ben de. “Ya siz kimsiniz?” “Ben Mühendis Gustavo Eiffel'im ve size bir öneride bulunmak istiyorum. Ama daha önce bir şey göstermek zorundayım. Arabam şurada.”

Mühendisin arabasına biniyorum, beni varoşlarda bir çayırın ortasına kondurulmuş bir barakaya götürüyor. Burada büyük çizim masalarının önünde sessizlik içinde çalışan otuz kadar genç var. Kimse başını kaldırıp bana bakmaya cesaret edemiyor.

Mühendis beni salonun dibine götürüyor; burada duvara dayalı duran birkaç metre yüksekliğindeki tabloda bir kule çizimi var. “Ben Paris için, Fransa için, dünya için gördüğünüz bu kuleyi yapacağım. Demirden. Dünyanın en yüksek kulesi olacak.”

“Ne kadar yüksek olacak?” diye soruyorum.

“Resmî proje üç yüz metrelik bir yükseklik öngörüyor. Hükümetle bu rakamda anlaştık, onları korkutmak istemedim ama çok daha fazla olacak.”

“Dört yüz mü?”

“Delikanlı, bana inanın daha fazla konuşamam. Zamana zaman tanıyın ama olağanüstü bir işten söz ediyoruz ve buna katılmak bir onurdur. Sizin becerikli bir işçi olduğunuzu söyledikleri için gelip sizi aradım, buldum. Runtiron'da ne kazanıyorsunuz?” Ona maaşımı söyledim. “Benimle gelersen,” dedi mühendis, bir anda senli-benli konuşmaya başlayarak, “üç katını kazanacaksın.” Ben de kabul ettim.

Derken mühendis alçak sesle şöyle bir şey ekledi: “Bir şeyi unutuyordum sevgili André. Senin aramıza katılmanı istiyorum ama daha önce bir konuda söz vermelisin.”

“Umarım onur kırıcı bir durum yoktur,” demeye cesaret ettim; çünkü bu gizemli havadan etkilenmişim doğrusu.

“Sırdan söz ediyorum.”

“Ne sırrı?”

“Bana, hiç kimseye, hatta ailene bile işle ilgili konularda konuşmayacağın konusunda söz vermelisin. Ne yaptığını, nasıl yaptığını hiçbir Allahın kuluna anlatmayacaksın. Ne bir sayıyı, ne ölçüyü, ne veriyi ne de rakamı ağzından kaçıracaksın. Düşün, önceden iyi düşün, sonra bu sır sana ağır gelebilir.”

Üzerinde iş anlaşmasının yazılı olduğu matbu bir belge vardı; bunda da sır taşıma yükümlülüğü yazıyordu. Ben de bunu imzaladım.

Şantiyede çalışan işçi sayısı yüzlerle ölçülüyordu, belki de binlerle. Onların tümünü değil tanımak, görmedim bile; çünkü ekipler bir süreklilik olmaksızın çalışıyordu ve yirmi dört saat içinde üç vardiya vardı.

Beton temeller atıldıktan sonra biz teknisyenler, çelik putrelleri yükseltmeye başladık. İlke gereği biz de aramızda pek az konuşuyorduk; belki de sırrı koruma konusunda verdiğimiz yeminden kaynaklanıyordu bu. Ama şuradan buradan yakaladığım bazı cümleler sonucunda vardığım karar, arkadaşlarımdan bu işi sadece harika maaş yüzünden kabul ettikleri yolundaydı. Hiç kimse ya da neredeyse hiç kimse bu kulenin sona erdirilebileceğine asla inanmıyordu. Bunu insan gücünün ötesinde bir çılgınlık olarak kabul ediyorlardı.

Dört dev demir ayak bir kez toprağa sıkıca bastıktan sonra çelik örgü gözler önünde yükselmeye başladı. Orada, inşaat alanında devasa şantiyenin sınırlarında gece gündüz büyük bir kalabalık birikiyor ve bizlerin örümcek ağına asılmış karıncalar gibi aşağı yukarı inip çıkışımızı seyrediyorlardı.

Kule ayaklarının kemerleri mutlu bir şekilde yerleştirildi, dört omurga yerçekimine karşı koyarak diklemesine yükseltildi ve sonra giderek incelmek üzere tek bir

parçada birleşti. Sekizinci aydı, yüz metre yüksekliğe ulaşıldı ve çalışanlara kent dışında Seine kıyısında bulunan bir lokantada davet verildi.

İşittiğim tüm konuşmalarda bir güvensizlik hissediliyordu. Daha doğrusu işçileri, ustabaşıları, teknisyenleri, mühendisleri tuhaf bir heyecan sarmıştı. Sanki olağandışı bir gelecek bekliyordu bizleri. Ekim başlarında bir sabah kendimizi sise gömülmüş buluverdik.

Paris'i bir sis dalgasının sardığı düşünöldü başlangıçta; ama böyle değildi. Tüm çevrede hava açıktı. Ekibimin en ufak ve evik olanı Claude Gallumet, "şu boruya bak!" dedi; onunla iyi dost olmuştuk. elik örgüyle bağlanmış büyük bir borudan beyazımsı bir duman çıkıyordu. Bunlardan dört tane vardı; kulenin her bir köşesindeydiler. Bunlardan çıkan yoğun buharla yavaş yavaş ne yukarı ne aşağı dağılmayan bir bulut oluşmuştu ve bizler bu büyük pamuk şemsiyenin altında çalışmayı sürdürüyorduk. Ama neden? Sırrımız yüzünden mi?

Yükseklik iki yüze ulaştığı zaman yapımcılar bize bir davet daha verdiler ve gazeteler de bundan söz etti. Ama artık şantiyenin çevresindeki meraklı kalabalık yok olmuştu; o gülünç sis şapkası bizi onların meraklı bakışlarından gizliyordu. Gazeteler ise bu buluşu övüyordu: O buhar yoğunlaşması, diye yazıyorlardı, yüksek noktalarda çalışan işçilerin altındaki boşluğu fark etmelerini önlüyor ve böylece de yükseklikten başları dönmüyor. Ne büyük bir saçmalıktı bu. Her şeyden önce biz yüksekliğe iyice alışmıştık, bir baş dönmesi olayı söz konusu bile değildi; çünkü hepimiz sağlam mı sağlam bir deri kayışla çevremizdeki demirlere sıkıca bağlıydık.

İki yüz elli, iki yüz seksen, üç yüz; artık neredeyse iki yıl geçmişti. Acaba bu serüvenin sonuna gelmiş miydik? Bir akşam bizleri ayakların altındaki büyük boş alanda topladılar. Mühendis Eiffel bizlere bir konuşma

yaptı. Görevimiz –bize böyle söyledi– sona ermişti, bir sadakat, başarı ve cesaret örneği göstermiştik; yapım şirketi bizlere özel bir armağan verecekti. Arzu edenler evlerine dönebilirdi ama o, Mühendis Eiffel onunla çalışmayı sürdürecektik bazı gönüllüler arıyordu. Neyi sürdürecektik? Mühendis bunu açıklayamazdı, işçileri ona güvendiler, buna değerdik.

Pek çok kişi ile ben de kaldım. Bu çılgınca bir suç ortaklığıydı belki ama hiçbir yabancıda kuşku uyandırmadık; çünkü her birimiz sırrımızı sadakatle koruduk.

Böylece yükseklik üç yüzdeyken, kubbenin çelik örgüsünü kapatacağımız yerde gök kubbeye doğru yeni girişleri birbiri üzerine dizmeyi sürdürdük. Bir boru, ötekinin üstüne, bir demir onun üstüne, bir putrel onun üstüne ve sayısız cıvata ve çekiç gürültüleri; çevremizde o bulut, bütün bu çalışma bir müzik kutusunu andırıyordu. Bizi sorarsanız bizler yedi kat göklerdeydik.

Zaten biz tırmandıktan sonra bulutun içinden çıkıyorduk ve o buhar altımızda kalıyordu. Paris halkı buhar yüzünden göremiyordu ama biz doruklardaki o temiz ve duru havanın içindeydik. Bazı rüzgârlı sabahlar, uzaklardaki Alp Dağları'nın karlı zirveleri seçilebiliyordu.

Artık o denli yükseklerdeydik ki, biz işçilerin tırmanması ve inmesi neredeyse çalışma saatlerinin yarısı kadar tutar olmuştu. Asansörler henüz takılmamıştı. Günden güne kayda degecek iş yapma süresi azalıyordu. Artık doruk noktasına varılacak, o gün gelince biz de inmeye başlayacaktık. Kule artık büyümesini sürdüremeyecekti, bir metre daha uzayamayacaktı.

Bunun üzerine bir karar alındı; tepede o demir girişler arasına kuş yuvası misali barakacıklarımızı kurduk. Bunlar kentten görünmedi; çünkü o yapay sis bulutu onları gizliyordu. Burada uyuyor, yemek yiyor ve akşamları bir ağızdan hayaller kurmazsak kâğıt oynu-

yorduk. Aşağıya, kente sadece tatil günlerinde, o da nöbetleşe iniyorduk.

İşte o müthiş gerçeği, sırrın nedenini sezmeye başlamamız o döneme rastlar. Artık kendimizi teknisyen işçiler olarak değil, istihkâm askerleri, kâşifler gibi hissetmeye başladık; bizler birer kahraman, birer azizdik. Yavaş yavaş anlamaya başlamıştık ki, Eiffel Kulesi'nin yapımı asla sona ermeyecekti; mühendisin böylesine devasa bir ayak istemesinin nedeni ortaya çıkmıştı. O dört dev ayak gerçekten de abartılmış boyutlardaydı. Yapı asla bitmeyecekti ve tüm zamanlar boyunca Eiffel Kulesi gökyüzüne doğru yükselecek, bulutları, fırtınaları, Gaurishankar doruklarını bile aşıp geçecekti. Tanrı bize güç verdiği sürece biz kırılgan birbiri üzerine vidalamayı sürdürecektik; giderek yükselecektik. Bizden sonra çocuklarımız işi devralacaktı ve Paris kentinin yüzeyinde bulunan hiç kimse o solgun dünyadan hiç kimse, gerçeği asla öğrenemeyecekti.

Elbette aşağıdakilerin sabrı sonunda taşacaktı. Parlamantoya protestolar ve gensorular yağacak, nasıl oluyor da bu kule bitmiyor, diye sorulacaktı. Artık öngörülen üç yüz metreye varılmıştı, artık kubbenin kapanması istenecekti. Ama bizler bahaneler bulacaktık, parlamantoya içimizden adam sokmayı bile becerebilir, bir bakanlık ele geçirebilirdik. Bu olayı böylece örtbas edebilirdik, aşağı dünyada yaşayanlar teslim olurdu ve bizler de giderek daha yüksek göklerdeki ulu sürgünümüzde yerimizi korurduk.

Aşağıdan, beyaz sisin oralardan bir tüfek sesi işitildi. Oldukça uzun bir yol indik, sisi geçtik, bulutun en alt sınırına yaslandık; dürbünle bakıldı ve şantiyemize doğru jandarmaların, saray muhafızlarının, polislerin, müfettişlerin, başkanların, taburların, orduların, silahlıların tehditkâr bir davranışla ilerledikleri görüldü. Şeytan görsün suratlarını!

Yukarı bir ulak gönderildi. Teslim olun ve hemen
inin, yoksa siz köpekoğullarına verilen altı saatlik süre
sona erince ateş açılacak, tüfekler, mitralyözler, hafif top-
larla siz piçlerin işi görülecek, dendi.

Lanet olası bir hain bize ihanet etmişti. Mühendis
Eiffel'in oğlu –çünkü bu arada babası çoktan ölmüş ve
gömülmüştü– ceset gibi solup sararmıştı. Nasıl savaşı-
lırdık ki? Sevgili ailelerimizi düşünüp teslim olduk.

Göge yükselttiğimiz o şiiri yok ettiler, üç yüz metre-
den kuleyi kestiler, oraya şimdi görmekte olduğunuz o
sefil başlığı kondurdular.

Bizi gizleyen bulut artık yok olmuştu, bu bulut için
ayrıca Seine Mahkemesi'nde dava açılacaktı. Kule bo-
zuntusunu baştan ayağa griye boyadılar, güneşte rüzgârla
uçuşan uzun bayraklar sallandırdılar; bugün bunu kutla-
ma günüydü işte.

Cumhurbaşkanı dört atın çektiği bir arabanın içinde
başında silindir şapkası, üzerinde redingotu, geldi. Sün-
güler güneşte parlıyor, borazanlar çalışıyordu. Onur tri-
bünlerinde şahane süslü hanımlar oturuyordu. Başkan
zırhlıların nöbetinde resmî geçiş yaptı. Kokart ve amb-
lem satıcıları ortalıkta geziniyordu. Güneş, gülümseme-
ler, iyilik, mutluluk. Orada çitin gerisinde gariban takı-
mının arasında yitmiş olan bizler, kulenin ihtiyar, yorgun
işçileri birbirimize bakıyoruz ve gözyaşlarımız ırmak
gibi kır sakallarımızın arasından akıp gidiyor. Ah gençlik!

DÜŞEN KIZ

Marta on dokuz yaşındayken gökdelenin en üst kadından sarktı ve aşağıda akşam karanlığında ışıldayan kenti görünce başı döndü.

Gökdelen gümüştendi, o hoş akşamda, o temiz havada ulu ve mutlu bir hali vardı. Rüzgâr akla hayale sığmaz mavi bir fon önünde, minik bulutları ince bir esintiyle oradan oraya sürüklüyordu. Bu, kentlerin esin perisi tarafından sarmalandığı saatti ve görececek gözü olanlar buna bayılırlardı. Kız, bu havai zirveden yolları ve uzun süren sancılarla batan güneşin altında birbirine düğümlenen yapılar kütlesi görüyordu ve evlerin beyazlığının bittiği o yerde, bu kadar yüksekte bakıldığı için sanki tırmanışa geçmiş gibi görünen denizin mavisi başlıyordu. Ve doğudan gecenin tülleri sarmalamaya başladığında kent, ışıkların yanıp söndüğü bir tatlı uçuruma dönüştü ve yüreği çarpmaya başladı. Kentte güçlü erkekler vardı ve daha da güçlü kadınlar; kürkler, kemanlar, yaldız parıltılı otomobiller, gece kulüplerinin fosforlu ışıkları, solgun sarayların girişleri, çeşmeler, pırlantalar, antik sessiz bahçeler, partiler, arzular, sevdalar ve hepsinin üzerinde akşamın, insana şan ve şeref hayalleri kurduran müthiş görkemi vardı.

Bütün bunları gören Marta pencerenin kenarından daha da sarktı ve kendini kaybederek boşluğa bıraktı bed-

nini. Havada kalmayı başardığını sansa da aslında düşüyordu. Gökdeleninin olağanüstü yüksekliği nedeniyle, aşağıdaki yollar ve meydanlar iyice uzaktı, kim bilir oraya varmaya daha ne kadar vardı. Ama kız düşüyordu. Son katların terasları ve balkonları bu saatte şık ve zengin insanlarla dolu olurdu; onlar bir yandan kokteyllerini yudumlarken bir yandan da havadan sudan konuşturlardı. Marta onların önünden geçti ve pek çoğu dönüp ona baktı.

Bu tür uçuşların –hele kızlar arasında– gökdelende pek ender bir olay sayılmadığından kiracılar için de bir değişiklik olduğu söylenemezdi. Zaten bu yüzden evlerin kiralari müthiş yüksek olurdu.

Güneş daha tamamen batmamıştı ve Marta'nın yalın giysisini aydınlatmak için elinden geleni yaptı. Bu, üç kuruşa mal edilmiş basit bir bahar elbisesiydi ama günbatımının lirik ışığı onu alabildiğine yüceltıyor, pek şık bir hale sokuyordu.

Milyarderlerin balkonlarından nazik eller uzanarak ona çiçekler ve kadehler uzatıyordu: “Küçükhanım, küçük bir içki alır mıydınız?” “Şirin kelebek, neden bir dakikalığına bizim aramıza katılmıyorsunuz?”

Kız gülüyordu, mutlu mutlu uçuşuyordu –ve bu arada düşüyordu–: “Hayır, sağ olun dostlar. Yapamam. Varmak için acele ediyorum.”

“Nereye varmak için?” diye soruyorlardı ona.

“Ah, lafa tutmayın beni,” diye yanıtlıyordu onları Marta ve içten bir selam yollamak üzere el sallıyordu hepsine.

Gençten, uzun boylu, esmer, pek seçkin bir delikanlı onu yakalamak için kollarını uzattı. Ondan hoşlanmıştı ama Marta atak davrandı: “Buna nasıl cüret edebiliyorsunuz beyefendi?” Tek parmağıyla onun burnuna bir yumrukçuk indirmeye zaman buldu.

Gösterişli insanlar demek ki onunla ilgileniyordu ve bu da onu pek sevindirmişti. Kendini büyüleyici, gözde bir kız sanıyordu. Çiçekli balkonlarda, beyazlar içindeki garsonların geliş gidişleriyle o egzotik şarkıların arasında birkaç dakika, belki daha da az, geçmekte olan (yukarıdan aşağıya, düşey doğrultuda) genç kızdan söz edildi. Bazıları onu güzel buldu, bazıları şöyle böyle; ama hepsi ilginç olduğu noktasında birleşmişti.

“Önünüzde koca bir ömür var daha, bu acele neden?” diyorlardı ona. “Koşmak ve bıkmak için yeterince zamanınız var. Bir dakika bizimle kalın, burada arkadaşlar arasında küçük bir parti veriyorduk, merak etmeyin sıkılmazsınız.”

Kız, yanıt verecekmiş gibi yapıyordu ama yerçekiminin ivmesi onu iki-üç, hatta dört kat aşağıya çekmişti bile; hani insan on dokuz yaşındayken nasıl bir neşeyle yuvarlanır bilirsiniz.

Evet, onu yerden ayıran mesafe yani yollar arasındaki uzaklık müthişti; az öncekinden biraz daha kısaydı elbette ama gene de hatırı sayılı bir boşluktu.

Ne var ki bu arada güneş denizde batmıştı bile, kırmızımsı titrek bir mantara benzeyişi izlenmişti uzaktan. Yani artık kızın elbisesini ısıtacak ve onu baştan çıkarıcı bir göktaşına benzetecek canlı ışınları kalmamıştı. Neyse ki gökdelenin tüm pencereleri ve balkonları aydınlatılmıştı ve onlara vuran güçlü ışık yavaş yavaş önlerinden geçen kızı gözler önüne seriyordu.

Şimdi artık apartman dairelerinin içinde Marta'nın gözüne takılan sadece tasasız insan grupları değildi; bazı ofislerde de kara veya mavi önlüklü memureler, uzun sıralar halinde dizilmiş masalara oturmuş çalışmaktaydılar. Bunların pek çoğu onun gibi, hatta ondan da genç kızlardı. Artık günün yorgunluğunu yüklenmişlerdi; ara-

da sırada gözlerini önlerindeki dosyalardan ve daktilolardan kaldırmaktaydılar. Onlar da Marta'yı gördü ve bazıları pencereye koştu: "Nereye gidiyorsun? Bu acelen ne? Sen kimsin?" diye bağrışıyorlardı. Seslerinde kıskançlığa benzer bir tını vardı sanki.

"Aşağıda bekliyorlar beni," diye yanıtlıyordu kız. "Duramam. Bağışlayın." Gene de gülüyordu, bir yandan da düşmenin sarsıntısı içindeydi, gülüşü daha önceki gülüşüne benzemiyordu. Gece aniden bastırmıştı ve Marta üşümeye başlamıştı.

Bu sırada aşağıya baktığında bir yapının girişinde parlak bir ışık gördü. Burada kara kara, uzun uzun otomobiller durmaktaydı, uzaklıktan ötürü karıncaya benziyorlardı. Bunlardan inen insanlar yapıya girmek için itişip kakışıyordu.

Bu karınca yuvası kaynaşmasında sanki mücevherlerin parıltısını seçer gibi oldu. Girişin üzerinde bayraklar dalgalanıyordu.

Belli ki büyük bir parti veriliyordu; hani Marta'nın çocukluğundan beri hayalini kurduğu partilerden biri. Bunu kaçırırsa olmazdı işte. Aşağıda onu bekleyen fırsat, kaderi, romansı, hayatının gerçek kutlamasıydı. Acaba zamanında yetişebilir miydi?

Ne yazık ki kıskançlık içerisinde birkaç metre ötede başka bir kızın daha düşmekte olduğunu ayımsadı. Kesinlikle ondan daha güzeldi ve oldukça klas bir akşamüstü giysisi vardı üzerinde. Kim bilir nasılsa, onun düşüş hızı çok daha fazlaydı, zaten birkaç saniye sonra gözden yitti ve aşağıda gözden kayboldu; Marta ona seslenmiş ama sesini duyuramamıştı. Kuşkusuz, o partiye daha önce varacaktı, belki de onu ekmek için önceden planlanmış bir hareketti bu.

Sonra bir de ne görsün! Aşağıya düşen sadece ikisi değildi ki... Gökdelenin yanları boyunca gencecik başka

kadınlar kurşun gibi inmekteydi; yüzleri uçuşun heyecanı ile gerilmişti, ellerini neşeyle sallıyor ve sanki şöyle diyorlardı: "İşte buradayız, bu bizim ânımız, bize bir eğlence düzenleyin, yoksa dünya bizim değil mi?"

Anlayacağınız bu bir yarıştı. Ötekiler şık kesimli giysilerle ve hatta bazıları çıplak omuzlarında vizon etollerle düşerlerken o, basit bir fistan giyinmişti.

Düşmeye başladığında kendinden öylesine emin olan Marta, şimdi içinde bir ürpermenin büyümekte olduğunu hissediyordu; bu belki sadece soğuk yüzündendi, belki korkunun da etkisi vardı; yanlış bir davranışta bulunmuş olmanın verdiği korku.

Artık koyu bir gece karanlığı sarmıştı ortalığı. Pencerelerdeki ışıklar birbiri ardına sönüyordu; müzik yanıkları giderek azalıyordu. Ofisler boşalmıştı, hiçbir balkondan delikanlılar uzanıp onu yakalamaya çalışmıyordu. Saat kaçtı? Şimdi daha da büyüyen ve bütün mimari ayrıntıları seçilen yapının girişi hâlâ aydınlıktı ama otomobillerin gidiş gelişi kesilmişti. Arada sırada küçük gruplar kapıdan çıkıyor ve yorgun adımlarla uzaklaşıyorlardı. Sonra girişin de ışıkları söndü.

Marta yüreğinin sıkıştığını hissetti. Ne yazık ki partiye zamanında yetişemeyecekti. Yukarıya bir göz atınca gökdelenin tepesinin acımasız bir güç anıtı gibi dikildiğini gördü. Neredeyse tümü karanlıktı; tek tük pencerede ışık yanmaktaydı, o da en üst katlarda. Tepe noktasının üzerindeyse yavaş yavaş şafağın ilk ışımaları seçiliyordu.

Yirmi sekizinci katın mutfağında kırk yaşlarını geçkin bir adam oturmuş bir yandan sabah kahvesini yudumluyor, bir yandan gazetesini okuyordu. Karısı da ortalık topluyordu. Büfenin üstündeki saat dokuza çeyrek kaldığını haber veriyordu. Pencerenin önünden ani bir karaltı geçti.

"Alberto!" diye seslendi kadın. "Gördün mü? Bir kadın geçti!"

“Nasıldı?” diye sordu kocası, gözlerini gazeteden kaldırmaya tenezzül etmeyerek.

“Yaşlıydı,” diye yanıtladı karısı. “Bitkin bir yaşlı. Korkmuşa benziyordu.”

“Hep aynı!” diye söylendi adam. “Bu alçak katlarda oturunca düşen yaşlılardan başka bir şey görmüyorsun. Güzel kızlar ancak beş yüzüncü kattan sonra görülebiliyor. O katlar boşuna mı bu kadar pahalıya satılıyor sanıyorsun?”

“Buranın da iyi bir yanı var,” diye gözlemde bulundu karısı. “Burada da toprağa düştüklerinde çıkardıkları sesi duyuyoruz.”

“Bu kez o bile olmadı,” dedi adam, bir yandan başını sallayıp bir yandan dışarıya kulak kabartmıştı. Kahvesinden bir yudum daha aldı.

SİHİRBAZ

Bir akşam yorgun ve bezgin bir halde evime dönerken Profesör Schiassi (ona böyle diyorlar ama ne profesörü olduğunu bilmiyorum) ile karşılaştım; ezelden beri tanıdığım ve arada sırada acayip ve farklı yerlerde rastladığım bu kişi benim lise arkadaşım olduğunu iddia eder ama ben böyle bir şeyi hiç anımsamam.

Kimdir? Ne yapar? Bunu da hiçbir zaman anlamamışumdır. Benekli ve sıska bir yüzü, alaycı, çarpık bir gülümsemesi vardır. En belirgin özelliği ilk kez gördüğü insanlar dahil, herkeste bir yerlerde tanışmış olma izlenimi bırakmasıdır. Hatta bazıları onun bir sihirbaz olduğunu ileri sürerler.

Sıradan selamlaşmalardan sonra, “Ne yapıyorsun?” diye sordu. “Gene yazıyor musun?”

Bir tür aşağılık kompleksine kapıldığımı hissederek, “Benim işim bu!” dedim.

Israrla, “Hâlâ bıkmadın mı?” derken, lambaların hareketsiz ışığında alaycı gülümsemesi yüzünü ikiye keser gibi görünüyordu. “Bilmiyorum ama bana öyle geliyor ki, siz yazarlar gittikçe daha çok zamanın dışında kalıyorsunuz. Siz yazarlar dedim ama aynı şey ressamlar, heykeltıraşlar ve müzisyenler için de geçerli. Sanki bir yararsızlık, sadece oynamak için oynanan bir oyun gibi geliyor bana. Ne demek istediğimi anlıyor musun?”

“Anlıyorum.”

“Evet, siz yazarlar, siz ressamalar etkileyici olmak için daha saçma, daha gereksiz yenilikler icat edeceğiz diye boşu boşuna yoruluyorsunuz. Size kulak verenlerin sayısı giderek azalıyor. Samimiyetimi bağışla, gün gelecek, önünüzdeki alan tamamen bomboş kalacak.”

Durumuma razı olarak, “Olabilir,” dedim ama Schiassi’nin niyeti beni ezebildiği kadar ezmekti.

“Söylesene bana. Söz gelişi bir otele gittiğinde ve form doldurman gerektiğinde, meslek hanesine ‘yazar’ yazdığında bu durumu biraz gülünç bulmuyor musun?”

“Haklısın,” dedim. “Fransa’da başka türlüdür ama bizde maalesef işler böyle yürüyor!”

“Yazar, yazar!” diye alay etti. “İyi ama seni ciddiye almalarını nasıl bekliyorsun? Bugünün dünyasında bir yazar ne işe yarar ki? Dürüst olmanı rica ediyorum ama bana şunu da söylesene: Bir kitapçıya girdiğinde ve...”

“Tavana kadar uzanan raflarda her türlü, her konuda yazılmış binlerce kitap görüyorum ve bunların hemen hepsi son aylarda yayımlanmış oluyor... –bu mu sormak istediğin?– ve ben de bir kitap yazmakta olduğumu düşününce kollarım iki yanıma çaresizce düşüyor. Sanki uçsuz bucaksız bir pazarda, tonlarca meyve ve sebze satılırken, tezgâhlar kilometrelerce uzanırken, benimki minicik bir patates gibi görünüyor; söylemek istediğin bu değil mi?”

Fesat gülümsemesiyle, “Aynen öyle,” dedi Schiassi.

Cesaretimi toplayıp, “Neyse ki,” dedim, “hâlâ bizleri okuyan, kitaplarımızı satın alan birileri var.”

İşte konuşmanın bu noktasında arkadaşım ısrarla eğilip ayakkabılarımı incelemeye başladı.

“Ayakkabıcın iyi midir?” diye sordu.

Tanrı’ya şükür, diye düşündüm. Neyse ki şimdi başka bir konuya geçiyorduk. Çünkü gerçekler canımızı acıtırken gerçekleri duymak kadar can sıkıcı bir şey yoktur.

“Çok iyidir,” dedim. “Harika bir sanatçıdır, hem bilgili hem zevklidir ve yaptığı ayakkabılar hiç eskimez.”

“Bravo!” dedi sevimsiz tip. “Eminim ki senden daha az para kazanıyordur.”

“Mümkündür.”

“Peki sen bunu berbat bulmuyor musun?”

“Bilmem,” dedim. “Şimdiye kadar kendime bunu sormayı akıl etmemiştim.”

“Yanlış anlama,” dedi gene Schiassi, “yazdıkların hoşuma gitmediğinden değil; benim sorunum seninle değil, sen ve senin gibi binlercesiyle, hayatlarını asla yaşanmamış öyküleri yazmakla geçirenlerle, bunları yayımlayan yayınevleriyle, kitapları satın alan insanlarla, sizin tonla para kazanmanızla, gazetelerin bunlardan söz etmeleri, eleştirmenlerin bu konularda lafebeliği yapmasıyla, bu gereksiz sözlerin yayımlanması ve salonlarda konuşulmasıyla... hepsi kafadan atılmış, uydurma öyküler için... iyi ama atom bombası ve Sputnik çağında yaşarken bunlar sana anlamsız gelmiyor mu? Bu komedi daha ne kadar sürebilir ki?”

“Bilmem. Belki de haklısındır,” derken iyice altüst olmuşum.

“Okurlar gittikçe azalıyor, hep azalıyor!” diye sürdürdü konuşmasını Schiassi. “Edebiyat, sanat, büyük sözler! İyi ama bugün sanat bir tüketim tarzından başka bir şey değildir; bir biftek, bir parfüm, bir şişe şaraptan farksızdır. İnsanlar hangi sanatla uğraşıyor? Her şeyi kaplamakta olan denizi seyrediyorlar. Bu neden oluşmaktadır peki? Şarkılar, şarkıcılar, sözler, müzikler... günümüzün tüketim malları. Al sana şöhret. Senin güzel bir yazı tarzın var, zekice ve dâhice romanlar yazıyorsun; zafer naralarının altında eziliyorsun. Halk doğrudan sonuca bakar. Pratik, kolay, hemen ele geçecek zevkin peşindedir. Onu yormayacak olanın peşindedir. Beynini çalıştıracak bir şey istemez.”

Başımla evet işareti yaptım. Artık ona karşı çıkacak ne gücüm ne sözüm kalmıştı. Ama Schiassi'nin söyleyecekleri bitmemişti.

“Daha kırk yıl önce bir yazar, ressam ya da müzisyen önemli kişiler sayılabilirdi ama şimdi! Eskilerden kalan bazı ürünler hâlâ tüketilmeye devam ediyor. Ne bileyim ben? Hemingway, Stravinski, Picasso, hani bizim dedelerimizin ve büyük dedelerimizi kuşağı... Hayır, hayır sizin oynadığınız oyunun artık işlerliği kalmamıştır. İyi ama sen hiç soyut resim sergilerine gidiyor musun, eleştirmenlerin bu konularda yazdıklarını okuyor musun? Çılgınlık, tamamen çılgınlık... Canını kurtarmayı başarmış bir tarikatın entrikaları hâlâ şurada burada sesini duyurmayı başarıyor ve bir tablo iki milyon lirete satılabilir. Bunlar son çırpınışlar, can çekişmelerdir. Siz sanatçılar bir yoldan gidiyorsunuz, halksa bambaşka bir yoldan yürüyor ve birbirinizden gittikçe ayrılıyorsunuz; gün gelecek aranızdaki mesafe öyle açılacak ki... Haykırarak, bağıracaksınız ama sizi dinleyen bir köpek bile bulamayacaksınız.”

Tam o anda, kimi zaman olduğu gibi, ikimizin bulunduğu yoldan soluk bir şey geçti. Tanımlayamayacağım bu şey rüzgâr değildi; çünkü hava durgunluğunu sürdürüyordu; parfüm de değildi; çünkü ortalık hâlâ benzin ve kirlilik kokuyordu; müzik de değildi; çünkü otomobillerin gümbürtüsünden başka bir ses yoktu. Kim bilir bu belki de bir duygu, eski anılar seli, gizemli bir varlıktı.

“Gene de...” dedim ben.

“Gene de ne?” diye çarpık gülümsemesiyle sordu Schiassi.

“Gene de,” dedim, “iyi ya da kötü yazdığımız öyküleri okuyacak tek bir kişi kalmadığında, sanat galerileri ıssızlaştığında, müzisyenler yapıtlarını boş sandalyelerle dolu salonlarda seslendirdiklerinde, bizim yaptığımız şeyler, ben demeyeyim ama benim mesleğimi yapanlar...”

“Haydi, çekinme söyle,” diye ısrar ediyordu fesatlıkla.

“Evet, yazılacak öyküler, boyanacak tablolar, beste-
lenecek müzikler, yani senin deyişinle bu anlaşılmaz ve
gereksiz şeyler her zaman için insanlığın en yüce nokta-
sını oluşturacaktır, onun en özgün bayrağı olacaktır.”

“Beni korkutuyorsun!” diye haykırdı Schiassi; ama
ben nasıl olduysa artık kendimi durduramaz olmuştum.
İçimde o tanıdık öfkelerden biri büyümekteydi; bu şim-
di dışarıya dökülüyordu ve ben onu engelleyemiyordum.

“Evet,” dedim, “bizi hayvanlardan ayıran şey, gene
senin deyişinle bu aptallıklar olacaktır; son derece ço-
cuksu olabilirler ve belki de böyle oldukları için önemli-
dirler. Üstelik atom bombasından, Sputnik’ten, kıtalara-
rası giden füzelerden çok daha çocuksudurlar. Ve bu
manasız şeylerin artık üretilmediği gün insanlar mağara
devrindeki gibi sefil, çıplak solucanlara dönecektir. Çün-
kü bir karınca yuvasıyla, bir köstebek çukuruyla, modern
teknik arasındaki fark son derece küçüktür; belli belirsiz
bir şeydir; oysa bir karınca yuvasıyla...”

Schiasso gene iğneleyici bir biçimde, “On satırlık bir
şiir arasındaki fark mı?” diye sordu.

“Evet, beş satır da olsa, anlaşılmaz gibi dursa da bir
şiir arasındaki fark çok büyüktür. Başarısız olması önem-
li değil, onu yazma çabası bile yeterlidir. Yanılıyor olabi-
lirim ama biz insanların tek çıkış noktası sadece budur.
Ve eğer...”

Schiassi ansızın harika bir kahkaha attı. Acayip ama
bu kahkahasında çirkin bir tavır yoktu. Şaşkınlıkla baka-
kaldım.

Bunun üzerine omzuma şöyle bir vurdu. “Ah, niha-
yet anlayabildin sersem şey!” dedi.

“Ne... ne demek istiyorsun?” diye geveledim.

“Hiç, hiçbir şey,” dedi Schiassi ve o sıska yüzü için-
den yansıyan bir ışıkla aydınlandı. “Seni öyle bezgin gör-

müştüm ki bu akşam, öyle güvensizdin ki... Moralini biraz düzeltmek istedim..."

Doğruydı. Kandırılmış bile olsam şimdi kendimi başka biri gibi hissediyordum: özgür ve kesinlikle kendinden emin biri. Bir sigara yaktığımda Schiassi hayalet gibi uzaklaşıp gitti.

TENEKE KUTU

Erkek, "Eğer şu sağdaki düğmeye basmazsanız çalışmaz küçükhanım. Bu, Amerikan tipi yeni bir *juke-box*'tır," diyor.

Genç kız belli belirsiz teşekkür ediyor, sonra yanındakine yeniden bakıyor, fark etmediğinden değil; çünkü zaten yanındaydı ama onu fark etmemişti ve şimdi bakıyor. Bu bir an sürüyor.

Juke-box'ın içindeki düzenek yumuşacık hareketlerle plakları minik kuklalar gibi şuraya buraya itmişti ve yeni plak çalmaya başladı. Sanki teneke bir çingiraktan çıkan hafif bir tıngırtı duyuldu.

Erkek: "Bu, 'Barattolo!' İyi, demek ki aynı zevke sahibiz." (Ve güldü.) Kız sustu.

Erkek: "Şu Gianni Meccia hiç fena değil. Söyleyin *signorina*, onu çok mu seversiniz?" Kız sustu.

Kız, olabildiğince hızlı bir bakış atmak için gözlerini ikinci kez ona çevirdi. Erkek onu tepeden inanılmaz bir patron tavrıyla gözlüyordu. Kız hemen bakışlarını kaçırdı.

Erkek şöyle dedi: "Şaka yapıyordum. Samimi olmak gerekirse ben bu 'Barattolo'yu biraz saçma buluyorum. Ama şimdi siz dinledikten sonra... Sizin çok hoşunuza gitti değil mi?"

Kız kaçamak bir tonda, "Bilmem," dedi.

Erkek: "Peki neden onu seçtiniz?"

Kız gene kaçamak bir tonda, "Bilmem," dedi.

Erkek, "Bense biliyorum," diye karşılık verdi: "çünkü siz 'Barattolo'ya bayıldınız."

Kızın ağzından, "Neden?" sorusu kaçıverdi.

"Ben gidiyorum küçükhanım," dedi erkek. "Sizi rahatsız ediyorum, bunun farkındayım; sadece bu ezgiyi dinlemek hoşuma gitmişti."

"Sadece bu yüzdense," dedi kız, gene kaçamak, "kalın lütfen."

Erkek sustu. Plak sonuna gelmişti, teneke çingirak sesi uzaklarda yitti gitti. *Juke-box*'ın içindeki mekanizma gene şöyle bir altüst oldu, sonra "Barattolo" adlı plak yeniden yerine oturdu ve her şey durdu.

Kız gitmeye yeltendi ama sadece yeltendi, kararsız olduğu belliydi.

Erkek, "Sadece 'Barattolo'yu mu koydunuz?" diye sordu.

Kız yanıtlamadı ve gitmeye yeltendi.

Erkek, "Bekleyin küçükhanım," dedi, "size bir kez daha şu pek sevdiğiniz –ve neden sevdiğinizi bildiğim– 'Barattolo' şarkısını çalayım."

Kız bir an için durdu, atmak üzere olduğu adımını geri çekti, bu bir andı ama artık daha önceki gibi çekip gidemezdi; bir şeyler değişmişti ve gene ağzından şu sözler kaçtı: "Neden?"

"'Barattolo' adlı şarkıya bayılıyorsunuz," dedi erkek, "çünkü o tam tamına sizin portreniz."

"Ben bir teneke kutuya mı benziyorum?" Kız alınmış gibi görünmek istiyordu.

Erkek güldü; ne olağanüstü bir yalınlıkla gülüyordu: "Siz bir teneke kutuya mı benziyorsunuz? Zavallı ben! Siz teneke kutuya tekmeler atan, onu havada zıplatan, hiç acımadan şuraya buraya fırlatan kişisiniz."

“Ben mi?”

“Siz?”

“Şarkıda onun bir kadın mı, erkek mi olduğu söylenmiyor ki.”

“Onun bir kadın olamayacağı çok açık; sadece sizin...”

Sonra erkek şöyle dedi: “Bahse girerim öğrencisiniz.”

Kız başıyla bir evet işareti yaptı ama yanıt vermedi.

Erkek aynı sorunun kendisine de sorulmasını bekledi ama soru gelmedi. Bunun üzerine gülümsedi. Kızdan oldukça uzun boyluydu. Sonra, “Ben teknik şef olarak montajcılık yapıyorum. Tahmin ederim, bu konu sizin ilginizi çekmez,” dedi.

Kız gene sustu.

“Yoksa sinir mi oldunuz buna?” diye şaka yaptı erkek. “Teknik şef. Siz böyle konulara alışık değilsinizdir.”

Kız, “Neden?” diye sordu ve ilk kez gülümsedi. “Sizin ne düşündüğünüzü bilmiyorum.”

Farkına varmadan kafeden birlikte çıkmışlardı. Yan yana yürüyorlardı. Ama kız adımlarını hızlandırdı.

“Dinleyin küçükhanım. Arada sırada görüşebilir miyiz?”

Kız sustu.

“Söylesenize, korkuyor musunuz?”

Kız ona bakmak için gözlerini kaldırdı. Cehennem gürültüsü yaratan bir kamyon geçti yanlarından.

Kız geveledi, “Tanrım, bu arabalardan ölesiye nefret ediyorum!”

Erkek hemen şunu söyledi: “Eminim çok güzel bir adınız vardır.”

“Oysa çok çirkindir.”

“Adınız asla çirkin olamaz. Cleofe olsa bile güzel sayılır.”

Kız o anda duruma hâkim olabileceğini hissetti: “İyi ama nereden bildiniz?”

“Cleofe,” diye mırıldandı erkek, “Sayın Cleofe.”

“Ah, hayır, şaka yapıyordum. Benim adım Luisella.”

“Ah, çok iyi! İyi ama şimdi nereye koşuyorsunuz?”

“Eve.”

“O halde akşama görüşecek miyiz?”

“Akşamları hiç çıkmam.”

“Yarın öğleden sonraya ne dersiniz? Ben saat beşte işten çıkıyorum.”

“Öğleden sonraları doluyum.”

“Her gün mü?”

“Evet, her gün. Şimdi sizinle vedalaşmalıyım; çünkü tramvayımın durağı burası.”

“Eh Signorina Luisella, ben yarın bu saatlere doğru kafeye gidip ‘Barattolo’ adlı şarkıyı dinleyeceğim.”

“İyi eğlenceler o halde. İyi akşamlar.”

Sonra erkek şöyle dedi: “Bugünlerde neler yaptığımı bilmek ister misiniz?”

“Hayır, hiç meraklı değilimdir.”

“Şuraya buraya zıplamayı sürdürdüm. Neden beni böyle zıplatmaktan hoşlanıyorsunuz? Kulağınızı bir an için sırtıma dayayın lütfen. Rica ediyorum, sadece bir dakika. Duymuyor musunuz?”

“Neyi?”

“Dlen dlen, yuvarlanarak çıkardığım sesi.”

“Canınız şaka yapmak istiyor.”

“Hayır, hiç de şaka yapmıyorum.”

“İyi ama neden bu yoldan gidiyoruz? Karanlık hiç hoşuma gitmiyor. Dönelim.”

“Ne güzel bir kokun var Luisella.”

Kız sustu.

“Ne güzel bir tadın var Luisella.”

Kız sustu.

“Tanrım nasıl yuvarlanıyorum! Bir elini şuraya koy,

yalvarırım sana, göğsüme daya elini ve nasıl çarptığını dinle.”

“Hayır Alfredo, sana yalvarıyorum, bunu istemiyorum.”

“Bir dakika, sadece tek bir dakika.”

Kız, “Ah!” dedi.

Sonra erkek şöyle dedi: “Hayır, sabırlı ol, yarın yapmam.”

“Ama bana söz vermiştin sevgilim.”

“Sanki eğlenmeye mi gidiyorum! Bunun işle ilgili olduğunu biliyorsun.”

Kız sustu.

“Şimdi neyin var?” dedi erkek. “Neden böyle surat asıyorsun?”

“O halde yüzümden hoşlanmadığını söyle.”

“Gel buraya aşkım, aşkım benim.”

“Ah, Alfredo neden hep böyle yapıyorsun?”

Sonra erkek şöyle dedi: “Alo, alo!”

“Merhaba,” dedi kız.

“Merhaba.”

“Ne ses! Telefon etmem seni rahatsız mı ediyor?”

“Hayır ama biliyorsun Cocchi, burada binada çalışırken...”

Kız sustu.

“Alo, alo!” dedi erkek.

Kızın sesi buz gibiydi. “Bu Cocchi de kim?”

“Ne demek bu Cocchi?”

“Beni bir başkasıyla karıştırdın. Kim bu Cocchi?”

“Sensin ya! İçimden böyle demek geldi. Kızdın mı?”

“Nedir bu hikâye? Ben senin için hiçbir zaman Cocchi olmadım ki! Beni kandırmaya mı çalışıyorsun? Sen beni başkasıyla karıştırdın.”

“Yalvarırım Luisella, burada konuşamayacağımı biliyorsun.”

Sonra erkek şöyle dedi: “Biraz geç kaldım, bağışla.”

“Biraz mı? Neredeyse yirmi dakika. Burada köşede beklemekten nefret ettiğimi biliyorsun değil mi? Bu kadar serseri dolaşırken etrafta. Belki de beni başka türlü kızlara benzetiyorlardır.”

“Karbüratör yüzünden oldu. Yarı yolda tıkanı. Bu motosikleti değiştirmem gerekiyor.”

“Dün akşam neredeydin?”

“Sinemada.”

“Kiminle?”

“Kız kardeşim ve nişanlısıyla.”

“Hangi sinemada?”

“Excelsior.”

“Ne oynuyordu?”

“Ne mi oynuyordu? Unuttum bile. Ah, evet şimdi hatırladım: *Ateşten Ufuk*.”

“*Ateşten Ufuk* gösterimden kalkalı bir hafta oldu. Dün akşam neredeydin?”

“Aman Tanrım, sana söylüyorum işte *Ateşten Ufuk* diye! Biliyor musun Luisella, sen artık...”

“Canını sıkıyorum değil mi? Benden bıktın, işin doğrusu bu. Söyle, söyle çekinme. Kararını ver o zaman! Hem ben...”

“Luisella, sana yalvarıyorum, başlama ağlamaya.”

“İşte... bili... biliyordum... git, git... bırak beni...”

Sonra erkek bir şey demedi, artık hiçbir şey demiyordu.

Kız sigara içerek odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüyordu. Köşede oturan annesi ona bakıyordu.

“Neyin var Luisella?” diye sordu annesi. “Son zamanlarda pek sinirli oldun. Ne var söylesene.”

“Yok bir şey diyorum sana. Sadece kendimi pek iyi hissetmiyorum. Neden bilmem, sürekli başım ağrıyor.”

“Neden annenle dertleşmiyorsun Luisella? Bir sıkıntın varsa, anlatsana...”

“Ne sıkıntım olacak, başım ağrıyor diyorum.”

“Peki o zaman neden doktora gitmiyoruz?”

“Doktorların bir şeyden anladıkları yok ki... Telefon mu çaldı?”

“Hayır, ben bir şey duymadım.”

“Yok canım, telefon bu... Alo, alo, alo...”

“Bu telefon sende bir takıntı halini aldı. Kimin aramasını bekliyorsun, öğrenebilir miyiz?”

Kız bir an sustu. “Bana zil çalıyor gibi geldi.”

Evet, evet bir zil, bir çingirak sesi vardı. Sanki onu çağırıyordu. Kulak kabarttı. Aşağıdan, sokaktan geliyordu bu ses. Yürüyen birinden. Arada sırada sanki bir teneke zıplıyor gibiydi. Adam yürürken madenî bir şeyi tekmeliyordu, ya teneke bir kutu ya da onun gibi bir şey... Eğleniyordu. Üstelik bütün gücüyle vuruyordu. Barattolo yuvarlanarak şuraya buraya gidiyordu. Kız da şuraya buraya yuvarlanıyordu. Yol ıssız, ıslak ve yarı karanlıktı.

Kız suskunluk içinde küçük bir masayı gözlüyordu; sıradan bir-iki şey ve katlı bir gazete duruyordu. Başlıkta şöyle yazıyordu: “Kongo sorunu yüzünden BM’de tatsız tartışma.” BM neydi, ne anlama geliyordu? Ya Kongo? Dünyadaki insanların Kongo gibi bir saçmalıklarla ilgileniyor olması mümkün müydü? Nasıl bir yerdi orası?

O metalik ses tam penceresinin altından geçti. Adamın attığı her tekme kızın yüreğine vuruyor ve onu sarıyordu. Şuraya buraya vahşice çarptığını, tutunacak bir şey bulamadığını hissediyordu.

Annesi korkuyla onu seyrediyordu. Kızından, tan-gur tungur bir teneke tıngırtısı çıkıyordu.

MİHRAP

Roma'dan, görevli olarak Massachusetts'te bulunan Dosoley Manastırı'na gönderilen Peder Stefano Armandi, daha önce hiç bulunmadığı New York'ta bir gün geçirmek durumunda kaldı.

Peder Stefano otuz dört yaşındaydı, hastalıklı bir tipti ve şimdiye dek neredeyse hiç seyahat etmemişti; aşırı çabası ve büyük inancı yüzünden bu göreve seçilmişti.

Bağlı olduğu tarikatın 67. Cadde'de bir konukevi vardı. Öğleden sonra Peder Stefano tek başına çıktı ve o ünlü gökdelenleri gözleriyle görebilmek için 67. Cadde'de yürümeye başladı.

Yolu bulmak zor olmuyordu; çünkü her dörtyol ağzında cadde numarasını gösteren madenî tabelalar vardı ama o gün çisil çisil yağmur yağıyordu ve sis basmıştı. Bu nemli hava içinde akşam da sinsice yaklaşmaktaydı.

Öyle ki genç rahip kendini tahmin ettiğinden de mahzun hissetti. Amerika'da misyona gitmekten söz ettikleri günden beri kendini yalnız hissetmekten çok korkmuştu; oysa bu bir din adamı için iyi bir işaret değildi.

Bunun üzerine acilen bir dost desteğine gereksinim duydu ve elindeki Manhattan haritasından pek de uzak olmayan Aziz Patrik Katedrali'ni buldu; bu, görülmesi gereken ünlü ve eski tapınağı ziyaret etmek için de iyi bir bahane olacaktı.

Şemsiyesiz, ince ince yağan yağmurun altında yürürken Peder Stefano hayatın bazı tutarsızlıklarını düşünüyordu; bu nedenle dikkatini çevresine vermeden, başını önüne eğmiş ilerliyordu. Bakışlarını yukarıya kaldıramadığından yol aldıkça yapıların yüksekliklerinin arttığının farkına varamıyordu.

Aziz Patrik Katedrali'nin iki gotik kubbesi karşısına çıkınca rahatladığını hissetti; bir an önce içeriye girebilme hevesiyle tapınağın üzerine düşen yüksek ve kasvetli gölgelere, bunların yağmurla ıslanan caddeye yansımalarına hiç dikkat etmedi.

Katedralin içi son derece temiz ve ıssız denecek kadar boştu. Artık çevreyi sarmakta olan akşam yüzünden süt beyazı gün ışığı içeriye sızamıyordu. Katedralin içi gece gibi karanlıktı; normal ve neonlu elektrik lambaları yanmıştı. İçeriden bakınca, dışarıdan görüldüğünün iki katı büyüklüğünde olan katedral Avrupa'nın gotik tarzında inşa edilmişti ve ilk bakışta bazı dağ kiliselerinin sahip olduğu o şiirsel ve sevimli havayı, o tanıdık yakınlığı yansıtıyordu.

Ne var ki, içeride on adım attıktan sonra Peder Stefano aradığını bulamamaktan ötürü içinde bir daralma hissetti. Evet, sütunlar, dar açılı kemerler, mihrap, sunak masası, mumlar, kutsal resimler, haçlar, tütsü kokusu vardı ama asıl önemli olan yoktu burada. Sanki Tanrı, o gün Peder Stefano ile ilgilenmek niyetinde değildi. Bazı gölgelerin kımıldadığı, giriş ile mihrap arasındaki o görkemli ama bakımsız köşeye, Peder Stefano'nun Tanrı'yı hissedebileceği köşeye gitmek aklına gelmedi.

Bu noktada, dışarı çıkmak için geri döndüğünde –artık yapacak başka bir şey kalmamıştı– Peder Stefano papayı gördü.

Baştan ayağa beyazlar giymiş olan papa hazretleri sol taraftaki girişe yakın bir sütunun dibinde, küçük bir

tahta oturmuştu ve bir dizi lamba yüzünden kendinden ışık saçar gibiydi. Tuhaftır ama Peder Stefano kiliseye girdiğinde onun farkına bile varmamıştı. Yoksa Stefano geldiğinde papa orada değil miydi? Ya o Tanrı'yı ararken ansızın içeriye girmişse?

İşin bir başka tuhaf yanı da kardinallerin, yardımcıların, yüksek düzey rahiplerin yani üniformalarıyla orada bulunması gerekenlerin, papanın yanında olmayışlarıydı. XII. Pius tek başına oturmuş, soylu ellerini uysal, onurlu ve egemen bir tavırla dizlerine koymuş, tatlı tatlı gülümsüyordu.

Peder Stefano o anda öylesine etkilendi ki, bir tür mucizeye tanık olduğunu sandı. Ancak birkaç dakika sonra XII. Pius'un bir süre önce öldüğünü ve hatta ondan sonra gelen papanın da artık hayatta olmadığını kavradı.

Papa hazretlerine doğru ilerleyen Peder Stefano donakaldı: Bu, Papa Pacelli'nin son derece özenli bir gerçekçilikle yapılmış mumya heykeliydi; üstelik bunun yüzündeki çizgiler, göz altı torbacıkları, damarları, yaşlanma belirtileri cilalanmış, kötü vesikalık resimlerde yapılageldiği üzere iyice rötuşlanmıştı. Yanakları cenazeleri süslemekle görevli kişilerin yaptığı üzere pespembe boyanmıştı.

Kutsal heykel tozdan korunmak için büyük bir cam vitrinin içine konmuştu; bunun önünde de biri sağda, biri solda olmak üzere iki tabela vardı. Birincisinde, gotik harflerle İngilizce bir dua yer alıyordu. İkincisinde ise şunlar okunuyordu: "Papa XII. Pius. Papa hazretlerinin üzerindeki giysiler hastalığa yakalanmadan önceki gün üzerinde olanlardır ve öldüğü zaman Castelgandolfo¹ yetkililerince bu bilgiler onaylanmıştır. Papalığı süresince hemen her

1. Papaların yalnızlık ikametgâhi. (Y.N.)

zaman bu yüzüğü ve Eminenza Kardinal Spellman tarafından armağan edilmiş olan bu haçı takmıştır.”

Önünden geçerken Peder Stefano mumya papanın onu dikkatle süzdüğü ve altın çerçeveli gözlüklerinin arkasındaki gözleriyle izlediği izlenimine kapıldı. Bu tuhaf karşılaşmadan sonra biraz havaya, harekete, hayata ihtiyaç duyan Peder kendini dışarıya, yağmurun altına attığı zaman kendisini öncekinden daha da yalnız hissetti.

Köşeyi döndü, bulvarı aştı, bir sonraki bloku da geçti ve nereye gideceğini, ne istediğini bilemeden hayatında olmadığı kadar mutsuz ve umutsuz yürümeyi sürdürdü. Ama ikinci blokun sonunda, boylu boyunca yürüdüğü duvar sona erince Peder Stefano gözlerini sağa çevirdi. Ve gördü.

Peder Stefano dorukları bulutlara karıştığı için nereden bittiği anlaşılamayan yüksek dağlar arasındaki daracık bir vadide kalmıştı. Doruk noktaları insanı korkutacak kadar yüksek ve vahşiydi ama o akşam bir bayram kutlandığından yüksek kayalıklar gibi görünen duvarlar binlerce ışıkla aydınlatılmıştı.

Sonra kendini masalsı büyüklükte bir caddede buldu ama bunun nedeni caddenin çok geniş olması değildi. İki yanda bulunan evler insanı soluksuz bırakıyordu. Peder Stefano bakışlarıyla yapıları aşağıdan yukarıya doğru taramaya başladı ama çok kısa sürede yoruluverdi; bu baş döndürücü yüksekliği izleyemezdi; insanların kendi başlarına gökyüzüne asılı bunca pencere yapmaları, bunca yüksek yapılar dikmeleri olanaksızdı. Şimdi bakışları yapının dörtte birini, sonra üçte birini tırmanmıştı ama bulutların arasına giren yapı sürüp gidiyordu, kim bilir pusun içinde daha ne kadar sürüp gidiyordu; pencereleri fosforlu ışıklarıyla o donuk sarnıcı aydınlatıyordu.

Peder kendini New York'un Park Avenue adlı caddesinde bulmuştu. Çelikten, kristalden, iradeden, altından, buzdan ve pırlantadan yapılmış olan sekoya ağaçlarının

yükseldiği, insanlığın en yüce ormanıydı burası. Her iki tarafta da cam kuleler gökyüzünün böğrüne saplanıyorlardı: Solda First City National Bank Building, kırmızı ışıklardan oluşan heyecan verici sivri uçlu kulesiyle Seagram Building, Sheraton East Building, Grolier Building, St. Bartholomew Building, alevden tuhaf bir tacı olan General Electric Building, kulesiyle ünlü Waldorf Astoria, sadece on iki katlı eski Park Lane Hotel cücesi, hâlâ şantiye halinde ama gökleri tırmalamaya başlamış olan Chemical Bank New York Trust Building sıralanıyordu. Sağda ise güzellikte Seagram ile yarışan Lever House, şahane Racket Club, bir camdan duvar dizisi, Hannover Trust, International Telephone and Telegraph Manufacturers, Colgate Palmolive, Bankers Trust, Union Carbide, Marine Midland Trust Company. Ve en dipte de sahneyi sonlandıran, kırk katlı bir tahta benzeyen, sarkaçlı bir saati andıran Grand Central Station ve onun arkasında gümüşü bir şafağı hatırlatan bulutların içinde yitip gitmiş olan Panamerican Building görünüyordu.

Çocukken okuduğu masallar sayesinde bile hayalini kuramayacağı bir mekânda bulmuştu kendini; burası bir uçurum, bir çılgınlık, bir zaferdi. Binalara bakarken müt-hiş bir neşe duydu. Daha önce Manhattan adasının fazla büyük olmaması nedeniyle, bu gökdelenlerin yer sıkıntısı yüzünden doğduğunu duymuştu. Bu son derece çocuksu ve gülünç bir açıklamaydı. Bu dürtünün nedeni bambaşkaydı: İnsanın gururu, düşleri, hayalleriydi neden. Onu duygulandıran aslında birer birer gökdelenlerin güzelliği değildi, bunların içinde kaynaşan milyonlarca hayatın gerçekleştirdiği toplu, mutlak ve kesin işbirliğiydi. Bir dayanak ve karşılaştırma noktası aradı ama bulamadı. Evet, belki Venedik olabilirdi. Ancak Venedik'te yüce hayal gücü böylesine lirik bir görkem sergilerdi.

Kendini dünyanın en büyük kilisesinde, katedrallerin katedralinde bulmuştu. Kalvenist bir Tanrı'nın tasarladığı bu sapkın inançta belki de gerçek bir sezgi vardı. Tarafsız olanlar bu dindışı girişimlerinin zaferini görüyorlar mıydı, onların çılgın sarayları böylece Kadir-i Mutlak Tanrı'nın şanına dönüşür müydü? Yoksa Seagram Building bir mihrap mıydı? Colgate, Bankers Trust, Waldorf sunak mıydılar? Grand Central ana mihrap ve Panamerican Building de arkasından ebedi ışığın yansıdığı koro yeri miydi?

Peder Stefano dine küfür kapsamına giren bu düşüncelerini zihninden kovdu. Ama binalara baktıkça, az önce mumya papanın karşısında yitirdiklerini misli misli kazandığını hissediyordu. Elbette bu, dünyanın zaferiydi; bu saydam karınca yuvalarının karnında insanlar dolarları, kadınları, iktidarı ele geçirmek için uğraşıyorlardı; beyhudedeliğin tacıydı bu, rüzgârı kovalamaktan farksızdı. Gene de orada, Park Avenue'deki çisentili sis bulutlarının arasında, galaksinin merkezindeki fosforlu denizanelerinin ortasında sancı, boş umutlar, kaygı, gözyaşı ve kan vardı. Evet, bu da Tanrı'nın mekânıydı. Peder Stefano artık kendini ne yalnız ne umutsuz hissediyordu; Tanrı çevresindeydi, ona tutunabilirdi. O anda Grand Central ona inanan isimsiz bir rahibin ayini için mihraba dönüştü. Otomobillerin sabit gürültüsünün ötesinde gökdelenler, sanki çok uzaklardaki bir korodan gelirmişçesine yayılan hüznü ve duygulu bir müzik yayıyorlardı. Sis, mazgallardan yükselen buharların ve kurumların ilahî girdapları da kurtuluşu bekleyen ruhlarımızın eğilip bükülüştü.

BAHÇEDEKİ TÜMSEKLER

Gece olunca bahçede bir gezinti yapmaktan çok hoşlanırım. Benim zengin biri olduğumu sanmayın. Hepinizin benimki gibi bir bahçesi vardır. Az sonra nedenini anlayacaksınız.

Karanlıkta; karanlık diyorsam gene de pencerelerinde ışık olan evlerin aydınlığı az da olsa bahçeye vururken, karanlıkta, çimlerin üzerinde yürürüm; ayakkabılarım biraz otlara gömülür ve ben bu arada gözlerimi göğе kaldırarak havanın serinliğini, yıldızların çıkıp çıkmadığını düşünür, onları gözleyerek kendime pek çok soru sorarım. Bazı akşamlar kendime hiç soru sormam, yıldızlar tepemde öyle aptal aptal durur ve bana hiçbir şey söylemezler.

Henüz genç bir delikanlıyken, gece gezintim sırasında ayağım bir engele takıldı. Göremediğim için bir kibrit yaktım. Çayırın düz yüzeyi üzerinde bir çıkıntı vardı, pek tuhaf bir şeydi. Bahçıvanın bir şeyler ektiğini düşündüm ve ertesi gün ona bunun nedenini sormaya karar verdim.

Ertesi sabah bahçıvanı çağırdım, adı Giacomo idi. “Bahçede ne yaptın?” diye sordum. “Çimende bir tümsek var, dün akşam ayağım takıldı ve bu sabah hava aydınlanınca hemen gidip baktım. İnce ve uzun bir tümsek bu, sanki bir mezar tümseğine benziyor. Bana neler olup bittiğini söyler misin lütfen?”

“Benziyor değil efendim,” dedi bahçıvan, “bu gerçekten de bir ölüye ait tümsek; çünkü beyefendi, dün sizin bir arkadaşınız öldü.”

Doğruydu. En sevgili arkadaşım Sandro Bartoli yirmi bir yaşında dağda beyni parçalanarak ölmüştü.

“Yani sen,” diye sordum gene, “arkadaşımın buraya gömüldüğünü mü söylemek istiyorsun?”

“Hayır,” dedi, “eski dostunuz Signore Bartoli –bahçıvanım eski kuşaktan ve yaşlı biri olduğu için böyle konuşurdu– bildiğiniz gibi dağın eteklerine gömüldü. Ama bu bahçenin çimenleri kendiliğinden yükseldi; çünkü beyefendi, bu sizin bahçeniz ve yaşıntınızda olan her şey efendim, kesinlikle burada iz bırakacaktır.”

“Aman, Tanrı aşkına, bunlar boş ve batıl inançlar,” dedim ona, “rica ederim o tümseği düzleyiver.”

“Yapamam beyefendi,” dedi bana, “benim gibi bin bahçıvan bir araya gelse o tümseği düzleyemez.”

Bu nedenle hiçbir şey yapılamadı, tümsek öylece kaldı ve ben akşamları hava kararınca bahçedeki gezintilerimi sürdürdüm; arada sırada tümseğe takılıyordum ama bu pek ender oluyordu; çünkü hem bahçem çok büyüktü hem de o tümseğin genişliği yetmiş santim, uzunluğu bir metre doksan santim kadardı ve üzerinde biten çimle birlikte yerden yüksekliği de sadece yirmi beş santimdi.

Ben tümseğe her takılışımnda onu düşünüyordum elbette, yitirdiğim o sevgili arkadaşımı. Ama belki de gerçek bunun tam tersiydi; yani belki o sevgili arkadaşımı aklımdan geçirdiğim için o çıkıntıya takılıyordum. Bu işe akıl sır erdirmek zordu.

Sözgeleş i ki-üç ay geçiyordu ve ben gece gezintilerimde karanlıkta o yükseltiye bir kez daha takılıyordum. Bu durumda arkadaşımın anısı dönüp geliyordu. Ben gecenin sessizliğinde şöyle bir duruyor ve yüksek sesle soruyordum: Uyuyor musun?

O beni yanıtlamıyordu.

Elbette uyuyordu ama uzakta, sarp kayalıkların altındaki bir dağ mezarlığında yatıyordu ve yıllar geçtikçe onu kimse anmaz olmuştu, hiç çiçek götüreni yoktu.

Aradan pek uzun yıllar geçti ve işte bir akşam gene gezintiye çıkmışken bahçenin tam karşı köşesindeki bir tümseğe takıldım.

Az daha boylu boyunca yere yapışacaktım. Gece yarısını geçmişti ve herkes çoktan yatmıştı ama öylesine altüst olmuşum ki bahçıvanı uyandırmak için seslenmeye başladım. Derken penceresinde ışık yandı ve Giacomo göründü.

“Bu tümsek de neyin nesi?” diye bağırdım. “Bir yerleri mi kazdın?”

“Hayır beyefendi. Sadece bu aralar sizin yakın bir iş arkadaşınız hayata veda etti. Adı Cornali,” dedi.

Bir süre sonra üçüncü bir tümseğe takıldım ve gecenin bir yarısı olmasına karşın gene uyumakta olan Giacomo’ya seslendim. Artık bu tümseklerin ne demek olduğunu çok iyi öğrenmiştim ama o gün bana kara bir haber gelmemişti. Bu nedenle bir an önce bu kez kim olduğunu öğrenmek istemişim. Sabırlı Giacomo pencerede belirince, “Bu kim?” diye sordum. “Birisi mi öldü?” “Evet efendim,” dedi, “adı Giuseppe Patanè.”

Birkaç yıl sakin geçti ama bir gün bahçedeki tümsekler yeniden çoğalmaya başladı. Kimisi küçüktü, kimisi dev boyutlardaydı ve üzerinden atlamak bile mümkün olmuyordu. Bunların üzerine tırmanmak, bir tepe gibi öteki yanından aşağıya inmek gerekiyordu. Bu büyüklerden ikisi biraz arayla yükselmişti; Giacomo’ya sormaya gerek yoktu bunların nedenini. Onların altında, o gergedan boynuzu gibi yükselen toprak parçalarının altında hayatımdan acımasızca çekilip alınmış hayatımın değerli iki parçası gömülüydü.

Bu yüzden karanlıkta bu korkunç tepeciklerle her karşılaşmamda içimde pek çok acı dolu anı yeniden çalkalanıyordu. Ben korkmuş bir çocuk gibi orada kalakalıyor ve arkadaşlarımla adlarını söylüyordum. Cornali, diye sesleniyordum, Patané, Rebizzi, Longanesi, Mauri... Onlar benimle birlikte büyümüştü, uzun yıllar benimle birlikte çalışmışlardı. Sonra daha yüksek sesle, "Negro! Vergani!" diyordum; sanki sınıfta yoklama yapıyordum. Ama bana kimse yanıt vermiyordu.

Yavaş yavaş bir zamanlar dümdüz olan, rahatça gezinebildiğim bahçem bir savaş alanına döndü; hâlâ ot bitiyordu ama artık çayırdaki tepeciklerden oluşan bir labirent vardı; tümsekler, çıkıntılar, yükseltiler... Bu tepeciklerin her biri de bir arkadaşına aitti. Her arkadaşım uzakta bir mezar ve benim içimde bir boşluk anlamına geliyordu.

O yaz öyle yüksek bir tümsek oluştu ki, yanına geldiğimde onun yüksekliğinden yıldızları göremedim; bu bir fil kadar, küçük bir ev kadar büyüktü, aşmaya kalkışamayacağım kadar büyük, tırmanılması gereken bir kayaydı sanki. Ancak çevresinde dolaşarak öte yanına geçebilecektim, bu kesin.

O gün bana hiç kötü haber gelmemişti, bu yüzden bu yeni tümsek beni çok şaşırtıyordu. Bu kez de çok geçmeden aldım haberi: Giden, gençliğimin en yakın dostuydu; pek çok şey paylaşmıştık, dünyayı –hayatı ve en güzel şeyleri– birlikte öğrenmiştik, birlikte şiiri, resmi, müziği, dağları keşfetmiştik ve bütün bu sonsuz malzemeyi barındırmak için gerçekten bir tepecik gerekiyordu.

O anda içimi bir isyan sardı. Hayır, hayır, olamaz, dedim korkarak. Gene bir kez daha arkadaşlarımla adını saydım. Cornali, Patané, Rebizzi, Longanesi, diyordum, Mauri, Negro, Vergani, Segàla, Orlandi, Chiarelli, Brambilla! O anda sanki gecenin ta içinden bir fısıltı bana evet

dedi; yemin ederim ki bir ses bana evet demişti ve ses başka bir dünyadan geliyordu. Belki bir kuşun sesiydi bu; çünkü gece kuşları bahçemi çok severdi.

Şimdi bana lütfen şunları söylemeyin: Neden bu korkunç kederlerden söz ediyorsun? Yaşam zaten öyle kısa ve hüznü ki, bu acılar bizi ilgilendirmez ki, bizi bilerek üzmen alçaklık; önünde sonunda bu acıların hiçbirisi umurumuzda değil, sadece seni ilgilendirir bunlar. Hayır diye yanıtlarım sizi, ne yazık ki bunlar sizi de ilgilendiriyor, biliyorum ilgilendirmeseler daha iyi olurdu; çünkü çayırdaki bu tümsekler herkesin başına gelir ve her birimizin, açıkça söylüyorum işte, böyle acılı olaylara sahne olan bir bahçemiz var. Bu, yüzyıllardır yinelenen eski bir öyküdür ve sizin de başınıza gelecektir.

Elbette kendi kendime şunu da soruyorum: Acaba günün birinde o bahçede bana ait bir tümsek de yükselecek mi? Bu belki de ikinci veya üçüncü dereceden bir tümsekçik olur, hani gün ışığı vurduğunda gözle seçilemeyecek kadar küçük olanlardan. Her neyse, ona da dünyada bir kişi, en az bir kişi takılacaktır mutlaka.

Belki de bu lanet olası mizacım yüzünden bir köpek gibi tek başıma, eski ve ıssız bir koridorda ölüp giderim. Gene de o akşam bir kişi bahçesinde yükselen bir tümseğe takılacaktır ve her takıldığında da –bu umudumu bağışlayın– pek az bir kederle de olsa adı Dino Buzzati olan birini düşünecektir.

MİNİK FETTAN

Bir yıl önce, arkadaşım Umberto Scandri'nin değişmekte olduğunu fark ettim. Umberto otuz altı yaşındaydı; matbaacı, yayıncı ve ilginç bir ressamdı. İnanılmaz derecede entelektüeldi. Yüzüyse daha çok bir boksörün yüzünü andırırdı; geniş, sağlam, basıktı ama minik gözlelerinden zekâ ve iyilik fışkırırdı. Tertemiz bir yüreği, aynı zamanda güçlü ve otoriter bir mizacı vardı.

Benden daha genç olmasına karşın aramızda sonsuz güvene ve ortak hayallere dayanan harika bir dostluk yaşıyordu. Bir işten ötürü birbirimize yaklaşmıştık; sonra Umberto'nun evli olmasına karşın her akşam buluşma alışkanlığını edinmiştik. Karısı son derece hoşgörülü bir kişiydi.

Tamam. Bir yıl önce buluşmalarımız seyrekleşmeye başladı. Umberto'nun acil işleri, iş görüşmeleri, yeni yeni bahaneleri vardı. Onu yakalamayı başardığım ender zamanlarda da aklı bambaşka yerlerde olur; sinirli, tedirgin ve hoşgörüsüz davranırdı. Oysa o her zaman neşeli ve sevecen bir kişi olmuştu. Sanki ateşi çıkmış gibiydi.

Elbette onu rahatsız eden bir düşünce olduğunun farkındaydım ama bunu soramıyordum. Onun kadar samimi biri bana bu derdini açmıyorsa, sessiz kalmasını gerektiren önemli bir neden olmalı, diye düşünüyordum. Benim ona bu konuda ısrarcı olmam yakışık almazdı.

Derken bir akşam –hatırlıyorum, yağmur yağıyordu ve Repubblica Meydanı’ndaydık– bir kolumu yakaladı ve ondan hiç duymadığım bir ses tonuyla, bir çocuk gibi ürkek bana şöyle dedi: “Başıma bir felaket geldi.”

Ah, bunu çoktan anlamıştım ama belli etmedim. “Ne oluyor?” diye sordum. O bana yalvarırcasına bakıyor, sanki onu şimdiden bağışlamamı istiyordu. “Bir kadın,” diye fısıldadı. “Biliyordum.”

O hayatının baharındaki, kendinden emin, enerji ve düşünce yüklü, zorluklar ve tehlikeler karşısında coşkulu ve cesur olan adam şimdi titrek bir solucana dönmüştü.

“Peki seni seviyor mu?” “Hayır.” “Eh, o halde?” “İşte bu yüzden.” Gereksiz ve sevimsiz birçok ayrıntıyla bana onun kim olduğunu, ona nasıl kötü davrandığını, onsuz yaşayamayacağını, pek çok benzerine benzeyen yüzlerce hüznü öyküden birini anlattı.

Ne var ki Umberto durumun anlamsızlığının farkındaydı, kendinin deli gibi âşık ama kızın umursamaz olduğunu görüyordu. Evet güzeldi ama pek çok erkeğin yaptığı üzere onu bir tanrıça olarak tarif etmiyordu. Hatta acımasızca onu hesapçı, kurnaz, paragöz, taş yürekli olarak tanımlıyordu. Gene de ondan vazgeçemiyordu. “Onu gerçekten terk edemeyeceğini mi düşünüyorsun?” diye sordum. “Şimdi hayır.” “İyi ama böyle bir tipin seni...” “Beni mahva sürüklediğini mi söylemek istiyorsun? Elbette anlıyorum; ama...”

İki gün sonra onunla tanıştım. Arkadaşımın stüdyosunda, bir divanda oturuyordu. Çok gençti; çocuksu ve aydınlık bir yüzü vardı; yaşının küçüklüğü yüzünden teni son derece gergindi, kara ve uzun saçlarını XIX. yüzyıl tarzı bir topuzla toplamıştı; bedeniye tam bir yeniyetmenin bedeniydi. Güzel miydi? Bilmiyorum. Elbette farklı, avam ve aynı zamanda şık bir kızdı. Ama görünüşüyle Umberto’nun bana anlattıkları arasında inanılmaz

bir çelişki vardı. Kız baştan aşağı neşe, tasasızlık, yaşama sevinci, hayatın keyiflerine açık bir tavır sergiliyordu, ya da öyle görünüyordu.

Bana karşı son derece nazik davrandı. Bana bakarak cıvıldıyor, dudakları fesat gülüşlerle kıvrılıveriyordu. Hatta biraz fethetme arzusu kokan bu gülüşleri abartıyordu. Sanki orada yokmuş gibi Umberto'yu hiç umursamıyordu. Ayakta duran arkadaşım kararsız bir gülümsemeyle, sersem sersem onu seyrediyordu.

Olağanüstü maharetli bir hareketle, Lunella eteğini düzelitti ve göstermek istediği her şeyi gösterdi. Sonra haddini bilmez, kıskırtıcı bir öğrenci edasıyla başını eğerek şöyle dedi: "Kim olduğumu biliyor musunuz? Ben siklon fırtınasıyım... Ben deniz kasırgasıyım, ben gökkuşağıyım. Ben... ben çok tatlı bir kıyım..." Ve son derece mutlu görünerek gülüyordu.

Tam o anda bu çocuksu kıkırdamanın arkasında sınırsız ve kontrollü bir yapaylık ve yalan sezdim. Nedenini söyleyemem ama bu adeta fiziksel bir duyguydu.

Sonunda Umberto'ya döndü. "Sümük," dedi en cileli gülümsemesiyle, "haydi bana 'sincabım' de."

Umberto utanç ve keyif arası bir tavırla başını salladı. "Haydi Sümük; 'sincabım' de bana."

Ona baktım: Umberto gayet salak bir ifadeyle, "Sincapçık..." diye mırıldandı. "Benim... diyeceksin," diye ısrar etti kız. "Benim," dedi erkek ezik bir biçimde. Bunun üzerine Lunella o sevimli dudaklarını kıvrarak, belki de Walt Disney'in bir karakterini taklit ederek, "Skuiiz! Skuiiz!" diye sesler çıkarmaya başladı. Bakışlarında müthiş bir alaycılık, soğuk bir sahiplenme edası vardı, öyle ki sırtımı bir ürperti sardı.

Daha sonra kız gitti ve ben Umberto'ya, "Neden sana 'Sümük' demesine izin veriyorsun? Ne hallere düştüğünün farkında mısın?" diye sordum.

“Ah!” dedi. “Onu bağışlamalısın, öyle çocuksu ki!”

Sonra aylarca her ikisini de görmedim. Neler olmuştu? Telefon ediyordum ama yanıt vermiyordu. Evine gidiyordum, kimseyi bulamıyordum. Bu çılgın aşk arkadaşımı yutmuştu. Yazık olmuştu öyle sempatik ve başarılı bir insana.

Birkaç gün önce karısı beni çağırdı. Gittim. Bana zaten bildiğim şeyleri anlattı. Ağladı. Yardım etmem için yalvardı. Umberto on beş gündür eve gelmiyormuş, işe de gitmiyormuş. Sanki uçup gitmişti. Başına bir şey gelmiş olmalıydı. Ona araştıracağım konusunda söz verdim.

Araştırmak mı? Aklıma ilk gelen Lunella oldu. Ona gitmeliydim. Bana söyleyecek bir şeyleri olmalıydı, belki baştan sona yalan atacaktı ama hiç yoktan iyiydi. Neyse ki adresini biliyordum.

Öğleden sonra saat üçte gittim. Geleceğimi bilse daha iyi hazırlanamazdı. Son derece yalın ama baştan çıkarıcı, dekoltesi pek açık bir giysi vardı üzerinde. Kendini pek iyi hissettiği belliydi. Neşeli, neredeyse coşkulu bir hali vardı.

Yalnız yaşayan, yolunu şaşırmış hayalperest kızların yaşadığı o klasik dairelerden birinde oturuyordu; rokoko taklidi mobilyalar, televizyon, teyp, sahte İran halıları, altın yaldızlı çerçevelerde uydurma resimler. Bana bir viski ikram etti ve pikaba bir Joe Sentieri plağı koydu.

“Söyleyin,” dedim hemen konuya girerek, “Umberto'ya ne oldu?”

“Umberto mu?” dedi şaşırarak. “Bunu ben de bilmek isterdim. İki ay olacak... Evet, iki aydır onu görmüyorum... Hoş bir tipti, biliyor musunuz... Sevimliydi. Ama öyle sıkıcıydı ki! Bana âşık olmuştu, bunu herhalde fark etmiştiniz... Sonra bir anda yok oldu. İyi ama neden birbirimize sen diye hitap etmiyoruz? Seni rahatsız eder mi bu? Daha rahat konuşuruz...”

Pek inanmamış gibi yaparak, "Onu iki aydır görmüyor musunuz?" diye sordum.

"Bobi, Sümük!" diye bağırdı Lunella beni yanıtlamadan.

Bu çağrı üzerine kapıda iki köpek beliriverdi. Biri küçük bir köpekti, öteki ise bokserdi. Bokser olan epeyce yağlı ve şişkoydu, nasıl olduysa yüzü bana tanıdık geldi.

İkisi de onları zapt etmekte zorlanan kızın kucağına sıçradı. "Tamam, tamam, uslu durun!"

İkisi de kendini tutamıyordu. Açgözlülükle onun boynunu, yanaklarını, ağzını yalamak istiyorlardı. Kız ayağa kalktı ve gidip kırmızı, yarım metre boyunda bir sopa aldı eline.

"Bu neye yarıyor?"

"Onları terbiye etmeye."

Bokserin bana bakmadığını fark ettim. Hatta varlığımdan rahatsız olmuş gibiydi. Tuhaftı. Bokserler insanın doğrudan yüzüne bakarlar.

"Biliyor musun Dino," dedi Lunella, gelip tam karşıdaki divana oturdu ve bana yakın olmak istedi, "Sümük gerçekten çok iyi bir köpek."

"Ah, öyle mi!" dedim. "Bağışlayın ama Umberto..."

"Bak sana rica ediyorum. Ne kadar akıllı olduğuna bir bakar mısın?"

İçi bisküvi dolu seramik bir kutunun kapağını açtı. Sol eliyle bir bisküvi aldı, onu nefes nefese olan bokserin burnunun üstünde tuttu.

"Uslu dur Sümük, bekle!"

Köpek dişleme niyetiyle yüzünü bisküviye doğru kaldırmıştı. Kız sopayı onun burnuna indiriverdi. Köpek kuyruğunu sallayarak olduğu yerde ezilip büzüldü.

Bunun üzerine kız sol eliyle bisküviyi köpeğin burnunun üstüne koydu. Sağ eliyle de tehditkâr bir biçimde sopayı gösterdi.

“Bekle Sümük, uslu dur bakayım!”

Burnunun üstünde düştü düşecek gibi duran bisküviyle bokser köpek kımıldamadan duruyor, ağzının iki yanından salyalar akıyordu.

“Bekle diyorum sana!”

Bekleyiş neredeyse bir dakika sürdü. Sonra bokser dayanamadı ve bisküviyi yemek istedi. Kız şimşek gibi davranarak sopayı hayvana indirdi. Bisküvi yere düştü.

Yaptığıyla gurur duyarak bana, “Ne oburlar görüyor musun,” dedi. Köpekçik de bu sahneyi heyecanla izliyordu.

En sonunda köpek bisküviyi ağzına attı ve bir lokmada yuttu. Lunella onu bu kez başka bir sınava tabi tuttu.

“Haydi Sümük, bana patini ver bakalım. Haydi, patini verirsen seni okşayacağım!”

Bokser umutsuz gözlerini kızın gözlerinden ayırmayarak patisini uzattı. Gene de sopayı yemekten kurtulamadı. “Bunu değil, öteki patini ver!” Bokser sol patisini kaldırdı; Lunella pek eğlendi.

“Adını neden Sümük koydunuz?” diye sordum. “Umberto’ya da böyle demiyor muydunuz?”

“Öyle ama bu basit bir rastlantı... Belki de Umberto’yu seviyor olmamın bir göstergesi...” O masum ama yüz­süz ifadesiyle, kaypak gülüşüyle bana bakıyordu.

Neden sonra küçük köpe­ci­ğe döndü: “Haydi Bobi, anneciğine gel...” Onu kucağına aldı, okşadı, cilveler yaptı.

Bokser bunu görünce kıskandı ve sırtındaki tüyler diken diken oldu. “Sümük, Sümük!” diye seslendim ona. Ama o beni görmezden gelmeyi yeğliyordu.

“Tuhaf,” dedim, “sol gözünün köşesinde bir yara izi var, aynı Umberto’da olduğu gibi.”

“Sahi mi?” dedi neşeyle. “Farkına varmamıştım.”

Bokser kuyruğunu sallamaz olmuştu. Sahibesi öteki

köpeği şımartırken aniden fırladı ve bir pençesini rakibi-
ne geçirmeye kalkıştı.

Lunella delirmiş gibi ayağa fırladı. "Seni iğrenç kö-
pek seni!" diye bağırdı ve hayvanın yüzüne bir tekme
savurdu. "Kıskanıyorsun ha? Çabuk git yerine yat sefil
şey!" Sonra öfkeli bir tekme daha attı.

Zavallı bokser sahibesine yalvaran gözlerle baktı ve
gidip bir masanın altına sığındı.

Utanmaz alçak bana dönüp, "Ne şımarık şey görü-
yorsun değil mi?" dedi. "Hak etti bu tekmeyi. Efendisi
olduğunu belli etmek için böyle yapmak gerekiyor. Dış-
lerini gösterdiği anda ezeceksin onu. Sonra melek olur."
Bunu söylerken zaferle gülüyordu.

Titreyerek masanın altında yatan gariban bokser so-
nunda gözlerini bana çevirdi. Yenilmiş, ezilmiş, sönmüş,
mahvolmuş, gururu kırılmış ama yitirdiğı gençliğinin
gururunu hâlâ belli belirsiz anımsayan bakışlardı.

Bana bakıyordu. Gözlerinden yaşlar akıyordu. O
gözbebekleri, o ifade, o bakış... Nasıl da bakıyordu bana!
Zavallı Umberto.

YIPRANMA

Ne harika bir gün başlamakta.

Panjurun aralıklarından sızan ışık güneşten yayılıyor olmalı. Ben bir avukatım, ressamım, muhasebeciyim ya da benzeri bir şeyim; biriyim işte.

Güne başlamak üzere olan sağlıklı biriyim.

Uykumdan sıyrılırken sağ kolumu soylu bir tavırla gererken sabahları bizi telaş ve öfkeyle çağırmakta olan ahlaki işlere, bizi iğrenç işyerlerinde çalışmaya bekleyen görevlere takılmıyordum.

Ama daha kolumu uzatarak şöyle bir gerinememiştım ki çaldığını işittim.

Kapının ziliydi.

Önce güzelce bir kez çaldı. Sonra ısrarcı ve uzun olarak ikinci kez yinelendi. Taahhütlü mektup, bir telgraf getirmiş ya da ENEL sayacını okumaya gelmiş bir görevli olabilirdi (işte o zaman postacıların, memurların bize ait şeyleri taşıyarak bütün ömürlerince koşuşturmalarını düşündüm ve onların adlarını bile bilmediğimize hayıflandım).

Beklemediğimiz bir anda kapı çalınınca içgüdüsel bir tarzda, Kim acaba? diye sorarız. Ne var ki gerçeği söylemem gerekirse, bu kadar erken bir ziyaretçiyle karşılaşacağımı hiç tahmin etmemiştim.

Hem de hiç.

Saat henüz sekizdi, boğazım bir önceki gün koca bir yanardağı tüttürmüşüm gibi kazınıyordu. Kapıyı açmaya gittiğimde koskocaman siyah bir zarfı omzuna çaprazlamasına asmış olan biriyle burun buruna geldim. İğrenç kapı zilim İtalyanca *drin drin* diye çaldığı için gayet iyi duymuştum.

Aynı anda içimdeki o olağanüstü güvenlik duygusuna şükrettim. Bir Niagara Çağlayanı gibi öfkeyle akmakta olan dış dünya beni vahşi kancalarıyla yakalayivermişti.

Bir kez daha akıntıya kapılarak sürüklenmişim. Çevremden, her iki tarafımdan da dünya gaileleri, olup bitenler kayıp gidiyordu.

Gerçekten de her gün ne güzel şeyler olup biter; Cape Canaveral'dan fırlatılan cüce yapay uydu, evin penceresinden atlamakla tehdit eden, kullanılmış piyano, uçuş halinde Mig.

İşte tam saat sekizde elektrik, gaz gibi evde kullanılan bir şeyin sayacını okumaya gelen bay memur.

Eşikte duran paspasın üzerinde sabah gazetesi yatıyordu, kapıcı onu gün doğmadan getirip bırakmış olmalıydı.

Memurun üniforması yıpranmıştı ama tertemizdi.

Güney Vietnam için bir Sovyet projesi, delikanlı, dedesinin tüfeğiyle oynarken kuzeni olan kızı vurdu, bomba konan otomobil içindeki iki kişiyle havaya uçtu, iki yüz bin yolcu grev yüzünden ortada kaldı, uçarak geçerlerken beni şöyle bir sıyırdı.

Kendime mutfak penceresinden bir an için gördüğüm, kar kaplı ama güneşli dağlarla, güzel, hatta eğlenceli bir gün dilemişim.

Memur bey girdi, kapağı kaldırdı, not etti, beni esenledi, Milanolu genç hanım Bogliasco'lu sapığın saldırısına

uğradı, soyguncular Cenova'da polisle çatıştı, manken fa-
hişelikten hüküm giydi. Size de iyi günler dilerim bay
elektrik sayacı okuma memuru.

Dışarıdaki siren çığlığı yükseldi, kulakları deldi, bit-
ti. İtfaiye mi, ambulans mı, polis mi? Ateş mi, kan mı,
suç mu? Hemen ardından bir ikinci siren.

Tıraş jiletim körleşmiş, kesmez olmuştu, yenisini al-
mayı unutmuştum, banyonun tavanında bir nem lekesi
fark ettim, badanacının ödemesini hatırladım. Üst katta-
ki, radyosunun sesini sonuna kadar açarak Milva dinle-
meye başladı. Behawi Bebawi: Claire mahkemeye iki
gizemli mektup sundu, baba ve üç çocuğu yıkıntının al-
tında kalmıştı. Gömleğimi giyerken yaka düğmem kop-
tu (her zamanki gibi, ipliği süperekstradeterjanlar yü-
zünden aşınmıştı), Güney Vietnam Garnizonu'na geril-
lalar saldırdı.

Repubblica Meydanı'nın ana kavşağında yol tıkanı,
sağımda ve solumda direksiyon başında hareketsiz oturan
adamlar görüyordum, hepsinin yüzünde sersem bir ifade
vardı ve aynı yöne bakıyorlardı. Manyağın biri karısını ve
oğlunu yaraladıktan sonra intihar etti, şekere beklenen
zam yapıldı. Sonra hep birlikte kornalara basmaya başla-
dılar; amaçları yoktu, öfkelerini dışa vuruyorlardı.

Güneş görmeyen ofis penceremden karşımdaki cam
binanın içinde güneş almayan ofisleri görüyordum. Bi-
rinci, ikinci, üçüncü katta, bütün katlarda oturmakta
olan kadınlar ve erkekler ellerine kâğıtlar alıyorlar, kâğıt-
lara yazıyorlar, telefon ahizelerini kulaklarına dayıyorlar,
ağızlarını açıp kapıyorlar, sonra ahizeyi yerine bırakıyor-
lar, bu işlemi yineledikçe burunları daha kaygılı bir hal
alıyor, kadınların ve erkeklerin alınlarındaki ve üstdudak-
larındaki çizgiler göz görür biçimde kalınlaşıyordu. Fark
ettim ki ben de oturuyordum, elime kâğıtlar alıyordum,

kâğıtlara bir şeyler yazıyordum, telefonun ahizesini kaldırıyordum ve benzeri şeyler yapıyordum; kendime rağmen benim de burnum kaygılı bir hal alıyor, üstdudağım ve öteki çizgiler kalınlaşıyordu.

Ama ayağa kalkınca sokakta aşağı yukarı yürüyen, telaşla bir şeylerin peşinde koşan insanları da görebiliyordum. Neyin peşindeydiler? Yoksa muhasebeci yardımcısı, analist banka memuru, bölüm şefi, teknik şef, reklam ajansı yöneticisi, emlak bürosu elemanı serbest pozisyonlar için iş mi arıyorlardı? Belki de depocular, ofset operatörleri, elektroteknik uzmanlar, kimya sanayisinde, tekstil fabrikasında çalışacak elemanlar onlara uygun iş mi bakıyorlardı? Yirmi, yirmi yedi, yirmi sekiz yaşındaki çevirmen, steno daktilo bilen sekreter, muhasebeci işlere talip mi oluyorlardı?

Beni çağırtmış olan pek muhteremin karşısına oturdum. Şöyle dedim: "Sayın müdürüm, gerek..." Telefonu çaldı, yanıtladı. Bitirince şöyle dedim: "Sayın müdürüm, bence ger..." Gerekiyor diyecektim ama lafım yarım kaldı. Telefon çalmıştı, yanıt verdi. Bitirince şöyle dedim: "Sayın müdürüm, size açıklamam gerekiyor. İki yıl önce..." Korkunç bir şekilde telefonu çaldı ve o yanıt verdi. Çinli Mig'lerle çarpışma, ABD askeri sırtından bıçaklandı, Callas'ı seyretmek için elli bin lireden, Sayın Dr. Rag. Prof. Cav. Comm. On. Cav. Cer. Sen. Kont Socrate de Garibaldis yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak hayata gözlerini kapadı, Corvetto semtinde aydınlık zemin katları satılık. Minnesota'nın bir gazetesinde 70 milyonluk soygun. Sınırlı Milan takımında, herkesin bacakları titriyor. Kıskanç koca uyumakta olan karısını boğdu. Telefon etmeyi denedim ama hep meşguldü meşguldü meşguldü meşguldü.

Evime dönmek için çıktığımda köşede beni bekleyen minik otomobilim milli piyango satıcısına benzemişti;

dört bir yanına ceza kâğıdı yapıştırmışlardı. Johnson kararını koruyacağını... Saragat, devletle işler... Çekiçli soyguncu kuyumcuya saldırdı... Otomatik sakız, şerit, top veren makineler satılık ikinci el... Papanın Bombay'da bindiği otomobil açkaktırmaya kondu... Sosyalistler arasında rahatsızlık. Fransız Katolikleri arasında ayaklanma... Ama bütün bir dönüş yolu boyunca hep yolumu kapatan dev gibi bir kamyon...

Evde Maria bana nezaketle sordu: "Gidip bana bir kola alır mısın?" Gittim. Ama mutfakta buzdolabının önünde beklemekte olan uzun bir kuyruk vardı. Evin sahibi olmama karşın sıraya girdim. Bazı kadınlar gülüşüyordu. Dağıtımdan sorumlu müfettiş belgeleri uzun uzun inceledikten sonra buzdolabının kapağını açıyordu; ben de açgözlülükle yeterince şişe kalmış mı diye bakıyordum. Kuyruktaki iri cüsseli adam kendini kötü hissetti; onu kendine getirmek için ben ve bir başkası tutup pencerenin kenarına sürükledik, temiz hava almasını sağladık; böyle olunca da kuyruktaki yerimizi kaybettik. Bu arada yağmur başladı, yağmurluğumu ve şemsiyemi yatak odamdaki dolapta unutmuştum. Üşüyordum. Lollobrigida'nın mücevherlerine vergi müfettişleri el koydu, altı yaşında çocuk kaçırıldı ve öldürüldü, sevgilisi tarafından terk edilince önce onu öldürdü, sonra bıçağı kendi kalbine sapladı. Dışarıda polis otomobilinin sireni çalıyordu, ondan sonra itfaiye sireni, ondan sonra bir peder geçti. Claire Bebawi'nin yaşı açıklandı: Kendisi kızardı.

Geç olmuştu, telefon çaldı ama birisi yanlışı arıyordu. Telefon çaldı, arayan eski arkadaşım Sergio idi ve karanlık depresyonundan mustarip olduğu için benimle konuşma ihtiyacı hissetmişti. Konuşması bitince yorgun düşmüştüm ve yatak odama yollandım.

İlerleyemedim: Otomobiller olur olmaz yerlerde

park etmişti, üç sıra park ettikleri için koridor duvarlarının yanında bir duvar daha oluşturmuşlardı; metalik bir titreşim yayılıyordu, onlar da ceza yemekten, mahkeme-ye düşmekten, çekilmekten, yok edilmekten korkuyorlardı. Fidel Castro'ya karşı bir komplo ortaya çıkarıldı, ailesinin dört üyesini zehirleyen Yunanlı kadın mekanik testereyle idam edildi, kırk yaşındaki sanayici evlenmek üzere yirmi beş-yirmi sekiz yaşında kız arıyor, korseciyle işbirliği yapacak sutyenci iş arıyor, bir dizi patlama yüzünden kentte panik.

MÜEBBET BİLMECESİ

Kent dışında yer alan ve müebbet hükümlülere ayrılmış olan bu büyük cezaevinde görünürde insancıl ama gerçekte çok acımasızca olan bir uygulama var.

Ömür boyunca tutuklu kalacak olan bizlerin her birine bir kez halk önüne çıkma ve kent sakinlerine karşı yarım saat konuşma izni verilmiştir. Hücresinden çıkarılan tutuklu, yönetim bölümü ve ofislerin bulunduğu yapının dışına bakan balkonlarından birine çıkarılır. Buradan görünen Trinità Meydanı'nda konuşmayı dinlemek için büyük bir kalabalık toplanır. Eğer konuşmanın sonunda kalabalık alkışlarsa, tutuklu serbest bırakılır.

Bu, olağanüstü bir bağışlayıcılık örneği gibi görünebilir. Ama öyle değildir. Her şeyden önce halk karşısında konuşma hakkı, tek bir kez yani hayatta sadece bir kez tanınmaktadır. İkincisi –genellikle olduğu üzere– halk hayır derse, ceza bir bakıma halk tarafından da onaylanmış sayılır ve tutuklunun vicdanına daha ağır bir yük biner; bu nedenle bu günahın bedeli ödenmeden, sonraki günler daha da acı ve ağır gelirler.

Sonra, bu umudu işkenceye döndüren bir koşul daha vardır. Tutuklu ona ne zaman konuşma yapma hakkı verileceğini bilmez. Karar cezaevinin müdürüne kalmıştır. Cezaevine geldikten yarım saat sonra balkona çı-

karılma hakkı tanınan bile olmuştur. Hücrelerine kapanıp bu günün gelmesini yıllarca bekleyen de çoktur. Öyle ki gencecik yaşında hapishaneye girip artık ömrünün sonlarına yaklaşmış bir ihtiyarken balkona çıktığında konuşma yetisini yitirmiş tutuklular görülmüştür. Bu nedenle böyle zor bir sınav için rahat rahat hazırlık yapma olanağı yoktur. Kişi şöyle düşünebilir: Belki yarın çağrılıyım, belki bu akşam, belki de bir saat sonra. Telaş olur ve bu telaş içinde söylenmesi tasarlananlar üst üste biner, en tutarsız düşünceler birbirlerine karışır ve sinir bozucu bir huzursuzluğa dönüşür. Günlük kısa havalanma süresinde arkadaşlarla konuşabilmek de bir işe yaramaz. Bunun, toplu yaşama serüvenimizde buluşmaların ana konusu olması beklenirken hiçbir biçimde içtenlik gösterilmez. Genellikle herkes en büyük sırrı, kalabalığın yüreğinin çivisini oynatacağını sandığı o sözü bulduğunu zanneder. Bunu ötekilere açıklamaktan çekinir; çünkü taklit edileceğinden korkar; onu taklit edenin kendini savunması karşısında heyecanlanan dinleyicilerin sıra ona gelince aynı duyarlılığı gösterememelerinden korkar.

Hazırlanmak açısından konuşmalarında başarısız olanların neler söylediklerini bilebilmekte fayda vardır. En azından tutulan yolda bu sözlerle yer verilmeyecektir. Ne var ki bu “kalanlar” konuşmaz. Onlara neler söylediklerini, halkın ne tepki verdiğini açıklamaları için boş yere yalvarırız. Alaycı bir tavırla sırtırlar ve tek kelime etmezler. Ömrümce cezaevinde kalacağım –diye düşünüyorlardır herhalde– siz de kalın; size asla yardım etmem. İşte böyle alçaktır hepsi.

Bunca gizeme karşın birkaç bilgi kırıntısı öğrenilebilmiştir. Ama bu boş söylentiler içinde işe yarayacak bir söz yoktur. Sözcüleri kalabalık karşısında yapılan konuşmada tutukluların iki konuya ağırlık verdikleri anlaşıl-

mıştır: Masumiyetleri ve sevgili aile üyeleri; bu elbette tahmin edilebilecek bir durumdur. İyi de konuyu ne şekilde ele almışlardır? Nasıl bir dil kullanmışlardır? Söyüp saymışlar mıdır? Yalvarmışlar mıdır? Ağlamaya mı başlamışlardır? Buradaki hiç kimse bunları bilmez.

En cesaret kırıcı beklenti, kent sakinlerinden oluşan kalabalığın ta kendisidir. Bizler darağacına pek yakın duran insanlarız ama dışarıda olan özgür insanların hiç şakası yoktur. Bir müebbet mahkûmun balkondan konuşacağı duyurulunca meydana koşanlarda bir can kurtarma bilinci yoktur; onlar panayıra gider gibi eğlence peşindedirler. Üstelik kalabalık sadece aylaklar takımından oluşmaz; dürüst ahlaklı kişiler, memurlar, meslek sahipleri, işçiler bütün ailelerini yanlarına alıp gelirler. Davranışlarında anlayıştan çok merhamet ve acıma ağır basar. Onlar oraya zaman geçirmek, gezinmek için toplanmıştır. Çizgili giysileri, sıfıra vurulmuş başlarıyla bizler pek acayip ve rezil bir görüntü sergileriz. Balkonda boy gösteren zavallı –düşünülebileceği üzere– saygılı ve ürkek bir kalabalıkla karşılaşmaz; ıslıklar, küfürler, açık saçık sözler ve alaycı kahkahalarla burun buruna gelir. Zaten titremekte olan heyecanlı bir adamın böyle bir seyirci karşısında elinden ne gelir ki? Gerçekten umutsuz bir durumdur bu.

Buna ek olarak, bazı tutukluların geçmişte bu denemeden başarıyla çıktıkları bir efsane gibi anlatılır ama bunlar pek kesin sözler değildir. Benim içeriye düşmemden bu yana geçen dokuz yılda kurtulan olmamıştır. O zamandan beri ayda bir kez içimizden biri konuşmak üzere balkona çıkarılmıştır. Hepsinin bir süre sonra hücrelerine getirildiği öğrenilmiştir. Kalabalık onları vahşice ıslıklamıştır.

Şimdi gardiyanlar sıranın bana geldiğini haber verdi. Saat öğleden sonra iki. İki saat sonra kalabalık karşısına

çıkmam gerekiyor. Ama ben titremiyorum. Kelime kelime söyleyeceklerimden eminim. Bu en korkunç bilmeceyi çözdüğümü sanıyorum. Uzun süre kafa yordum buna: Düşünsenize dokuz yıl kesintisiz bunu düşündüm. Gene de yenik düşen arkadaşlarımın yüz yüze geldiklerinden daha az vahşi bir kalabalıkla karşılaşmayı ummuyorum.

Hücremin demir kapısını açıyorlar, beni bütün cezaevi boyunca yürütüyorlar, iki basamak çıkarıyorlar, gösterişli bir salona sokuyorlar, sonunda da balkona çıkarıyorlar. Arkamdan kepenkler kapanıyor. Şimdi kalabalığın karşısında yapayalnızım.

Işık o denli parlaktı ki gözlerimi açık tutmayı başaramıyordum. Sonra en yüce yargıçları gördüm. Meraklı gözlerini bana dikmiş en az üç bin kişi vardı karşımda.

Sonra gayet avam ve uzun bir uğultu yüzkarası karşılama törenini başlattı. Benim korkulu ve etkilenmiş yüz ifadem gülüşlere, alaylara, yermelere neden oldu. "Hadi bakalım beyefendi! Konuş bakalım Bay Masum! Fıkra anlat da gülelim biraz! Dışarıda seni bekleyen bir annen var değil mi? Ya çocuklar, çocuklarını da görmek istersin değil mi?" gibi naralar çalınıyordu kulağıma.

Ellerimle korkuluğa tutunmuş olan ben adeta taş kesmiştim. Tam balkonun altında bana çok güzel görünen bir genç kız ilişti gözüme; iki eliyle cömert dekoltesini daha da açarak benim iyice görmemi sağladı. "Hoşuna gidiyor muyum beyim?" diye bağıırıyordu. "Bayıldın değil mi?" Sonra da kıkırdıyordu.

Kısa sürede, bu ciddi tavrımın onları şaşırttığını fark ederek rahatladım. Büyük olasılıkla bu balkona benden önce çıkmış olan arkadaşlarım başka taktikler uygulamış, ya seslerini yükseltmişler, ya tepki vermişler, yalvararak sessiz olmalarını istemişlerdi. Bu da onları yakmıştı.

Ben bir heykel gibi sessiz ve kımıltısız durunca bu rezil şamata yavaş yavaş dindi. Şurada burada birkaç kişi ıslık çaldı ama sonra meydana sessizlik hâkim oldu.

Hayır. Müthiş bir irade göstererek ve kendimi tutarak susmayı sürdürdüm.

Sonunda oldukça uygar ve içtenlikli bir ses şöyle dedi: "Konuş, konuş bakalım. Seni dinliyoruz."

Sonunda kararımı verdim.

"Neden konuşmalıyım ki?" dedim. "Buraya çıkmamın nedeni sıranın bana gelmiş olmasıdır. Sadece budur. Sizi duygulandırmaya çalışacak değilim. Masum değilim. Ailemi yeniden görmek gibi bir arzum hiç yok. Buradan çıkmaya da hiç niyetim yok. Burada mutlu mutlu yaşıyorum."

Farklı bir mırıltı dolaştı. Sonra tek bir bağırış duyuldu: "Palavra atma!"

"Sizden daha mutluyum," dedim. "Nasıl olduğunu söyleyemem ama canımın istediği zaman kimsenin bilmediği bir tünelden geçiyor ve harika bir villanın bahçesine çıkıyorum. Hangisi olduğunu da söylemeyeceğim; çünkü çevrede pek çok villa var. Orada yaşayanlar beni tanıyor ve çok seviyorlar. Üstelik bir de..."

Kısa bir susma molası verdim. Kalabalığa bakıyordum. Şaşırmış ve hayal kırıklığına uğramışlardı. Sanki ellerindeki avı kaçırmış gibiydiler.

"Üstelik," dedim, "beni seven genç bir kadın var."

"Yeter, yeter!" diye haykırdı umutsuzluğa kapılan biri. Mutlu olduğumu öğrenmek onlarda müthiş bir ısırap uyandırmıştı.

"Lütfen benimle uğraşmayın!" diye bağırdım. "Size yalvarıyorum güzel insanlar! Bana acıyın. Beni buradan çıkarmayın. ıslık çalın, yalvarırım ıslıklayın beni."

Bir heyecan dalgası büyük çoğunluğun üzerinden geçti; fark ettiğim bu duygu bana karşı duyulan nefretti. Sadece doğruyu söylüyor olmam konusundaki kuşkuları, gerçekten mutlu olabileceğim ihtimali onları endişelendiriyordu. Ama hâlâ tereddüt ediyorlardı.

Korkuluktan eğilerek sesimi dokunaklı bir biçimde titrettim. “Bana hayır demeyin, sizler iyi kalpli insanlarsınız!” diye bağırdım. “Size pahalıya mal olmayacaktır. Haydi nazik insanlar, bu zavallı müebbet mahkûmu da ısıklayın!”

Kalabalık yoğun bir fesatlık duygusuna kapıldı. “Ah, hayır. Bu senin için pek iyi olurdu!” Sonra bir kişi alkışlamaya başladı. Derken iki kişi, on kişi, yüz kişi alkışladı. Müthiş bir alkış seli giderek büyüyen bir çağlayana dönüştü.

Bu domuzları ele geçirmiştim işte. Arkamdaki kepenklerin açıldığını duydum. “Çık haydi,” dediler, “özgürsün.”

JAGO

Size hayatı cehennem etmek için buradayız. Bizler fesat düşünceler, kötü hevesler, takıntılar, korkular, kuşkularız. Hele ben!

En kalles alçaklardan biri benim. Ben dışıyım. Dünya bizim gibi rezillerle doludur. Kırlar, uzak vadiler, çöller bile öyledir; yeter ki tek bir insan olsun. Ama burada adeta izdiham yaratıyoruz. Kent bizim krallığımız, bizim rüyamızdır. Sizler belki şakalaşarak ve gülüşerek geçersiniz ve bizler sizin kaburga kemiklerinizdeyizdir; kulaklarınızdan içeriye gireriz; siz bunu bilmezsiniz, bizi görmezsiniz, hatta hiç kuşkulalmazsınız bile çünkü son derece küçüğüzdür. Yarım saat içinde mutsuz insanlara dönüşürsünüz.

Mikroskobik sineklerden oluşan minicik bir bulut düşünün, bu bulut bir topluiğne başından büyük olmasın, bunun içinde sivri ve yorulmak bilmeyen şeytancıklar gaz molekülleri gibi hızla dönerler. Bu sinekçiklerden biri, belki en küçük ama kesinlikle en lanet olanı benim. Beni nasıl görebilirsiniz ki? Ne ışıktaki, ne mikroskopta görünürüm. Canım istediği gibi, rahatıma geldiği üzere sizin içinize girer ve çıkarım. Huzurunuzu kaçıtır, istersem iştahınızı, uykunuzu, çalışma ve yaşama arzunuzu yok eder, sizi çocuk gibi ağlatırım. Sizi paçavraya çevir-

mek, delirtmek, hatta kötüsü gelir elimden. Benim adım kıskançlıktır.

Görmek ister misiniz? Hiç hazırlık yapmadan da size küçük bir deneme yapabilir, bir fikir edinmenizi sağlayabilirim. Özneyi seçmeyi size bırakıyorum.

Meydanın köşesinde kızla konuşan delikanlı mı diyorsunuz? Tamam. Şimdi seyredin bakalım.

İyi bir seçim yaptığınızı yadsımayacağım. O genç adamı ilk kez görüyorum ve halinden sakın, huzurlu ve hatta mutlu bir insan olduğu bellidir.

Duruma hâkim, kararlı bir genç. Ona doğru yürüyüşünden, kolunu boynuna dolayışından, öpüşünden kızın bu delikanlıya âşık olduğunu söyleyebiliriz. Birbirlerine sarılışlarından bu belli. Benim örümceği deliğinden çıkaramayacağımı düşünüyorsunuz değil mi? Ben korkutucu bir bahse girdim ve siz benim arkamdan kahkahalarla güleceksiniz.

Ama şimdi dikkat edin. Kız duygulu bir vedadan sonra taksiye bindi, iki sevgili ayrıldı, köşedeki saat gece yarısını vurdu. Şimdi işe karışma zamanı geldi. Sonra görüşmek üzere dostlar.

İşte şimdi seninleyim delikanlı. Gidip başlayalım. Otuz dört-otuz beş yaşında olmalısın, düzgün birisin, olması gerektiği gibi giyinmişsin, burnun biraz basık olsa da sevimli bir yüzün var; para sıkıntısı çekmediğin belli ama sevgilini dolaştıracak bir otomobilin olmaması şaşırtıcı bir durum. Ben artık senin kafana girdim, gri maddelerin derinliklerine sızdım; oralara inebilmek benim için çocuk oyuncağı. Burada her şey alabildiğine sakın görünüyor. Lafın gelişi öyle diyorum; çarklar kendi ritimlerinde dönüyor, sıradan bir işlem yapılıyor, nöronlar biraz uyuklamaya bile dalmış. Kim bilir az sonra ne karğaşa çıkacak. Bayağı eğleneceğiz.

“Belki daha iyi olurdu eğer...” diyorum ben. İnce ince ama içe işleyen bir sesim vardır. O tepki veriyor: “Onu ben mi götürmeliydim, diyorsun. Deli misin sen? Bruna serbest bir kızdır. O kamyoncu domuzu arabama çarptıysa kabahat benim mi? Hem o ta Novara Caddesi’nde oturuyor, dünyanın öteki ucunda. Gidiş dönüş bin beş yüz liredir tutar. Hem kendisi ısrar etti. Benimle gelmene gerek yok sevgilim, dedi, sen yorgunsun, yarın da işe gideceksin. Kesinlikle böyle bir şey istemedi.”

“İyi ama götürseydin, evine girdiğini kendi gözleriyle görürdün.” “Ne?” “Evet, en azından eve gittiğinden emin olabilirdin.” “Beni güldürme,” derken biraz telaşlanmıştı. “Bruna dürüst bir kızdır.”

“Tuhaf o zaman,” dedim ben. “Tuhaf olan ne?” “Novara Caddesi’nde oturduğunu söylemedin mi?” “Evet.” “Novara Caddesi’nde inmek için taksinin Monforte Sokağı’na sapması gerekirdi. Oysa o çevre yoluna girdi.” “Bu da ne demek oluyor? Metro kazısı olduğu için San Babila’dan geçilmiyor ki.” “Olur mu? O yolu açtılar artık.” “Açmış olabilirler ama taksiciler hep şehir dışından dolaşmayı yeğler. Tabii daha hızlı gidebilmek için...”

“İyi de, sen kızın sürücüye Novara Caddesi dediğini duydun mu?” “Hayır. Kapıyı kapatmıştı, onu duyamazdım.” “O halde Novara Caddesi deyip demediğini bilemezsin.” “Ne ima etmek istiyorsun?” Attığım yemi yuttu; bu kadar kolay olacağını tahmin etmiyordum.

“Basit,” diyorum bu sefer ben. “Senin Bruna’n eve döneceğine belki de başka bir yere gitmiştir.”

“İyi ama sen Bruna’yı tanıyor musun ki? Bu saatte ne yapmaya gider ki?” “Çok safsın! Özellikle bu saatte!” “Peki kiminle?” “Sen mi soruyorsun bunu? Onun gibi bir kız seçim yapmakta zorlanmaz herhalde. Sen yokken çevresinde kim bilir kaç kişi dolaşıyordur. Ne çok fırsat çıkıyordur karşısına. Bruna gibi bir kız herkesi etkiler.”

“Gerçeği söylemek gerekirse, bu akşam çirkinliği üstündeydi.” “Yorgun muydu?” “Birkaç gündür göz altları mosmor!” “Yoruluyordur elbette.” “Evet, dükkânda canını çıkarıyorlar.” “Dükkânda... Ya da belki başka bir yerde...” “Dışarıda nerede?” “Göz altlarının mor olduğunu söyleyen sendin.” “Kes artık. Düşünsene Bruna...” “İyi ama Novara Caddesi’ne gidecek olsaydı, taksi Monforte Sokağı’na sapardı.”

Delikanlının adımları yavaşladı, sigaraları birbiri ardına tütürmeye başladı; arabalar geçerken, sanki beklediği bir şey varmış gibi hepsine bakıyordu.

“Kendini huzursuz hissediyorsan...” “Hiç de huzursuz değilim,” dedi dokunaklı bir sesle. “Bruna beni seviyor.” “Bruna göz alıcı bir kız ve böyle olmayı seviyor; demek ki insanların ondan hoşlanmasını istiyor, bunu istiyorsa demek ki...” “Canımı sıkıyorsun. Ben de durmuş seni dinliyorum.” “İstersen giderim.” “Hayır, dur dinle. Ne diyordun sen? Konuşmanı bitir.”

“Sakinleşmek istiyorsan, diyordum... Ama sen neden şimdi dönüp o arabaya bakıyorsun?” “Hangi arabaya?” “Maserati idi sanırım. Onu tanıyor musun?” “Nereden tanıyacağım?” “İçinde bir kızla erkek vardı.” “Ah, öyle mi?” “Sen de gördün mü?” “Hayır dedim ya.” “Böylesi daha iyi. En azından aklına başka kötü düşünceler gelmez.” “Neden gelsin ki?” “Hayal gücün yüzünden! Sen arabada Bruna olduğunu hayal edebilirdin.” “Canım, başımı çevirip bakmadım bile.” “Sana hak veriyorum. İlk bakışta insan karıştırabilirdi gerçekten. Aynı kabarık saçlar. Görmediğin iyi olmuş, aklına acayip düşünceler gelebilirdi. Zaten öyle kabarık saçlı kızlardan on bin tane vardır...” “Alçağın tekisin. Gördüğümü çok iyi biliyorsun.” “Yüreğin sıkıştı mı?”

Bir sigara daha yaktı. Sonra hemen yere attı. Bir isti-

yor, bir istemiyordu. Şimdi geniş adımlar atarak yürüyordu.

“Sakin ol! Rahatla biraz!” diyorum ona. “Ne düşünüyorsun şimdi? Başkasıyla olsa bile, buradan geçer mi, burada seninle karşılaşma tehlikesi olduğunu bilmez mi?” “İyi ama sen yüzünü seçebildin mi ki?” “Sadece saçlardan oluşan kocaman bir baş gördüm. O kadar. Bir an sürdü. Zaten sen rahatlamak istiyorsan, eve gidip bir telefon etsene ona!” “Yapamam. Geceleri telefon edilmesi ni istemez. Telefon teyzesinin odasında duruyor.” “Sen gene de ara.” “Ne diyeyim peki?” “Kime?” “Teyzeye.” “Bu teyze bahanesi bana pek inandırıcı gelmiyor. Sence telefonu odasında tutabilir mi gerçekten? Belki de rahatsız edilmemek için Bruna uydurmuştur bunu...” “Nasıl?” “Geceleri kontrol edilmemek için.” “Öyle mi diyorsun?” “En çok konuşmadan telefonu kapatıverirsin. Senin aradığını nereden bilecekler ki?”

Evinin kapısına vardı. Cebindeki anahtarı ararken elleri titriyordu; çok heyecanlıydı. Artık benim elime geçmişti bir kere, istediğimi yaptırırdım ona. Bu zavallı sersem çocuğa acımıyor da değildim.

Evine girdi. Telefona koştu. Açtı. Numarayı çevirmeden önce, sanki bir patlayıcı kutusu açıyormuş gibi bir an duraksadı. Sonra verdi kararını.

Önce o uzaktan gelen gizemli hışırtılar, uğultular işitildi, sonra telefon çalmaya başladı. Benim sızmış olduğum beyninin içi pek karışık. Telefonun çalma sinyalleri zihninde gelip gidiyor, çarpışıyor, kıvranıyor, yürek çarpıntısıyla beraber atıyorlardı. Telefon çalıyordu ama kimse yanıtlamıyordu.

Elinde telefon ahizesi öylece duruyor, ne yapacağını bilemiyordu. Karşı tarafta kimse yoktu. Ben zafer kazanmıştım. Eğer bu saatte evde biri olsaydı telefona yanıt verirdi. Oysa kimseler yoktu. O da taş kesmişti.

“Sakin ol,” diye fısıldıyorum. “Telaşlanma. Muhtemelen telefon teyzenin odasında değildir de bir başka odadadır. Kapılar kapalıdır. Teyze de duymuyordur.” “Ya o?” “O da duymuyordur. Ondan ayrılalı yarım saat oldu. Çoktan yatmış ve uyumuştur artık.” “Demek ki bana yalan söyledi, telefon teyzesinin odasında değil. Bana neden doğruyu söylemedi?” “Büyütme bunu. Kadınların hepsi hayatlarını korumaya almak için küçük yalanlar söyler.” “İyi de, yandaki odadaki telefonun sesinin duyulamayacağı kadar büyük bir ev mi bu?”

“Düşünme bunları. Yat artık. Saat neredeyse bir buçuk oluyor. Yarın işe gideceksin.” “Gene de tuhaf bir durum. Birisi açmalıydı telefonu.” “Söylesene bana, sen şu teyzeyle hiç tanıştın mı?” “Hayır.” “Öyle biri olduğundan emin misin?” “Yani demek istiyorsun ki... Sussana lanet olasınca...”

Odasına girdi. İki sigara arasında soyundu. Aşağı yurkayı yürüdü. Sonra kendini sırtüstü yatağa attı, gözlerini tavana dikti.

“Söylesene,” diye kışkırttım gene. “Ne var?” “Ne düşünüyorsun?” “Hiçbir şey. Uykum var.” “Hayır. Sen şu anda kızın ne yaptığını düşünüyorsun.” “Hiçbir şey düşünmüyorum.” “Tabii ki onun şimdi Maserati’deki tiple olduğunu geçiriyorsun aklından. Şık bir apartman daire-sinde; erkek divana uzanmış, köşede bir lamba yanıyor, viski bardakları masada, pikap çalışıyor... değil mi? Kız da onun kucağına oturmuş ve...” “Ne?” “Üzme canını. Bruno’nun seni sevdiğini biliyorsun. O şimdi tek başına uyuyor evinde. Çalan telefonu da duyamıyor. O Maserati’li tipin varlığından bile haberi yok. Hayallere kulak asacak olursan! Kucağına oturduğunu mu hayal ediyorsun? Erkeğe sarılmış mı? Ağzı onun ağzına mı yapışmış? Kes artık bu düşünceleri. Böyle gidersen çıldırırısın sen!”

Yatağa uzanmış kımıldamadan yatıyor, hâlâ tavana

dikili; badananın çatlak olduğu bir nokta köpek yüzünü andırıyor. Saat ikiye beş var. Şu anda Bruna nerededir, ne yapıyordur?

“Uyu,” diyorum ben. “Senin Bruna’n da uyuyor. Kö-tü bir şey yapmıyor. Onun kucağında oturmuyor, kendi-ni okşatmıyor, kendini sevdirmiyor, etekleri yavaş yavaş yukarı çekilmiyor... Ne hayaller bunlar. Bütün bunlar taksi Monforte Sokağı’na sapmadı da çevre yoluna girdi diye mi? Göz altlarındaki morluklar yüzünden mi? Ona evine kadar eşlik etmene izin vermediği için mi? Otomo-bille geçen o kabarık saçlı kız yüzünden mi? Yanıt verme-yen telefon yüzünden mi?”

İşte sizin delikanlıyı gümüş bir tepside sunuyoruz. Nasıl derin derin soluk aldığını inceleyin bir. Gözleri kö-peğ yüzünü andıran badana çatlağına takılmış. Onu iste-diğim kıvama soktum, diyebilirim. Size küçük bir örnek vermek için eşzamanlı bir çalışma yaptım. Ona iyi bakın, şu değerli hazine iki saat önce neşeli ve kendinden emin bir gençti. Ben alçak mıyım, değil miyim? Bu gece onu uyku tutar mı dersiniz?

İLERLEMELER

Geçenlerde yapılan bir edebiyat kongresinde, eğlenmek için bir ilerleme alıştırması yapıldı: Rasgele seçilecek bir konu ilerleme göz önünde bulundurularak işlenecek ve edebî bir sonuca varılacaktı. Raporların birinde modern yapıtlarda konuları fazlasıyla uzatma eğiliminin gündemde olduğu vurgulanmıştı ve katılımcılardan biri yanıt olarak meslektaşlarını çalışmaya ve bir örnek ortaya koyabileceklerini kanıtlamaya davet etmişti; bu örneklerle kısacık klasik şiirlerde olduğu gibi Shakespeare'den Gioacchino Belli'ye, Lee Masters'dan Prévert'e kadar pek çok sanatçıda rastlayabileceğimizi söylüyordu. Bunun hayatın anlamıyla çakıştığını, her alanda sıfırdan hareket eden bir eğrinin mutlaka gene sıfıra döndüğünü de ekliyordu. Pek çok kişi bu tür bir meydan okuma çalışmasına gönüllü oldu. İşte önerilerden bazıları:

Hitaplar

- Hayatımın meleği!
- Ninni bebeğim ninni!
- Kes şunu pasaklı!
- Size söylüyorum, üçüncü sıradaki eşek!
- Sersemin tekisin!

- Sevgilim, eve bu saatte mi dönölür?
- Hayır, rica ediyorum bırakın beni küçük bey!
- Uyan haydi miskin şey!
- Başıma ne iş açtınız çavuşum!
- Tebrikler doktor bey!
- Ne düşünüyorsun benim minik ayım?
- Umut var mı avukat bey?
- Yeter artık pis şeytan!
- Gözünüzden kaçmamıştır sayın meslektaşım...
- Bir öpücük verir misiniz ?
- Sırtımı kaşır mısın babacık?
- Barışmak mı istiyorsunuz bayım?
- Buradan buyurun sayın beyefendi.
- Artık senden ayrılmalıyım minik kedim!
- Sayın başkanım, izninizle...
- Bunu bana hediye eder misin dede?
- İşler nasıl gidiyor dostum?
- Belki siz hatırlarsınız hocam...
- Buraya basınca acıyor mu ekselansları?
- Tanrı seni kutsasın din kardeşim!
- Nasıl da çekip gitti zavalıcık!

Deterjan

Bu saatte rahatsız ettiğim için beni bağışlayın ama sadece bir dakikanızı bir tek dakikanızı alacağım ne yazık ki biz üreticiler için belli bir çalışma saati yok ve merdivende bir aşağı bir yukarı koşturup duruyoruz hayır tekrar ediyorum hanımefendi bakın bir dakikada size küçük bir gösteri yapacağım ve hediye vereceğim hanımefendi bu yeni bir deterjan tipi gerçekten devrim yaratacak piyasada lütfen siz rahatsız olmayın hanımefendi bu müthiş bir deterjan ah ah siz de şaşırdınız ah herkes şaşıyor inanın ki bu dev bir deterjan diyeceğim ama

aslında tek bir tutam kullanmak yetiyor işte bakın şu karcık alıyorsunuz ve söyleyin hanımefendi yıkanacak çamaşırınız var mı? İzin verirseniz bunu mutfakta ya da banyoda deneyebiliriz nasıl da beyazlattı görüyor musunuz bir tutamcık kullandık ama hanımefendi sizi biraz sinirli görüyorum bana izin verin rica ederim hanımefendi bu küçük bebecik de ne kadar tatlıymış ağlatmayalım onu hadi kızım uslu dur bak şimdi bağırmanın ağlamanın sırası değil hadi gel bakalım kımılta biraz şimdi neyin var? Tanrım ne yaptım ben!

Gençler

Gilardoni Lucio: "... Evet, dokuz yüz beş yılının demir gibi evlatları... biz gençler... eski kuşak... biz gençlerin sorunları... gidip telefon edeyim mi? Yoksa o annem olacak... biz gençlerin vazgeçilmez gereksinimleri... Mariani mi? Elli yaşlarında olmalı... o bunak..."

Benenzi Salvatore: "... Evet, yirmi beşin demir gibi evlatları... biz gençler... eski kuşak... biz gençlerin sorunları... gidip telefon edeyim mi? Yoksa yaşlılık... biz gençlerin vazgeçilmez gereksinimleri... Gilardoni mi? O tembel bunak en az elli yaşında olmalı..."

Scicoli Gustavo: "... Evet, kırk beşin demir gibi evlatları... biz gençler... eski kuşak... biz gençlerin sorunları... gidip telefon edeyim mi? Yoksa o antika... biz gençlerin vazgeçilmez gereksinimleri... Benenzi mi? O ko-kuşmuş tip en az elli yaşında olmalı... muhallebiye dönmüştür artık..."

Polti Silvano: "... Evet, biz altmış beş yılının demir gibi evlatları..."

Kapı çalıyor

Tak tak kim olabilir? Hediyelerle gelen Noel Baba mı?

Tak tak kim olabilir? Giorgio mu? Tanrım ya bizimkiler fark ederse?

Tak tak kim olabilir? Bahse girerim odur. Yıllar geçse de benim sevgili Giorgio'm şaka yapmaktan vazgeçmez.

Tak tak kim olabilir? Tonino bu saatte mi dönüyor? Ah, bu evlatlar...

Tak tak. Rüzgâr olmalı. Yoksa ruhlar mı? Yoksa anılar mı? Kim gelir ki beni aramaya?

Tak tak tak.

Tak tak.

Tak.

Ülkü

Şuna bak nasıl koşuyor. Delirmiş mi? Durmayacak mı? Tabii ki kimse yok peşinde. Peki o halde? Aşağıdaki kırmızı buluta doğru koştuğunu görmek ister misin? Başka açıklaması yoktur. Ne aptal.

O kırmızı bulut size de utanç verici gelmiyor mu? Gerçekten de pek uygunsuz. Ama dikkatle inceleyince o kadar da korkunç görünmüyor. Oldukça çirkin evet; ama aslında... Kabul edilebilir diyelim. Ortalama bir güzelliği var. Dürüst çizgilere sahip. Daha ne diyecektim size? Uzun boylu düşününce rahatsız olmuyorum aslında. İyi-ce inceleyin, nasıl ihtişamlı yüzüyor, nasıl süzülüyor, nasıl yavaşça dönüyor. Bizi kendine çağırıyor mu sizce de? Arzu edilir bir nesne değil mi? Güzel değil mi yoksa? Olağanüstü güzellikte olduğunu söyleyin haydi. Şahane. Bir rüya!

Hayır çocuklar bırakın beni. Ne valizi. Haydi haydi,

çok geç oldu. Kaçıyordu. Tanrım bana güç ver. Ne kadar uzaktasın sevgili bulutum. Tramp tramp, gidiyor ilerliyor. Sen benim hayatımsın, minik bulut, benim hayatım olacaksın. Ne zaman varacağım sana?

Karabasan

Kıtalararası büyük ekspres tren –Paris-Berlin-Düsseldorf-Varşova, bla bla... (kelimeler karışıyor)– beşinci perondan hareket etmek üzeredir... Tanrım yetiştik. Her şeyi aldın mı sevgilim? Bütün o valizler? Ne kadar kalmayı düşünüyorsun? Acaba bir daha görüşebilecek miyiz, hayır hayır, içimdeki ses bana... Unutma gider gitmez... Great Eastern ile hareket edecek sayın yolcularımızın gemiye binmeleri rica olunur... Tanrım yetiştik... Her şeyi aldın mı sevgilim... Bütün o valizleri? Kaç ay kalmayı düşünüyorsun? Acaba bir daha görüşebilecek miyiz, hayır hayır, içimdeki ses bana... Unutma gider gitmez... Son uyarı: Air France'ın 268 uçuş sayılı İstanbul-Karaçi-Kalküta-Bangkok-Hong Kong-Tokyo'ya giden uçağı kalkmak üzeredir; sayın yolcuların dokuz numaralı çıkış kapısına... Tanrım yetiştik... Her şeyi aldın mı sevgilim? Bütün o valizleri? Kaç yıl kalmayı düşünüyorsun? Acaba bir daha görüşebilir miyiz? Hayır hayır, içimdeki bir ses bana... Vagondaki beyler... Ama ne yapıyorsun sevgilim? Neden? Nasıl? Gitmiyor musun? O zaman bunların hepsi kötü bir rüya mıydı?

Bir kız

Genç ve tek başına, topuk seslerini çınlata çınlata yürüyordu. Gençlik! Dönüp bakmadı bile. Yönetim odasının kapısını açtı, ilan üzerine buraya geldim, dedi, işte diplomalarım. Mühendis, imzası burada. Hayır bu ak-

şam benim için olanaksız, gerçekten ne yazık ki, yarın akşam da olmaz, gerçekten teşekkür ederim, bir sigara yaktı. Evet teşekkür ederim mühendis bey, genellikle içki içmem, hayır kesinlikle on olmalı, en geç on buçukta evde olmalıyım. Ne ihtişam, ne parıltı, ne ışık, onu ne çok istiyordum bir bilsen, gerçekten çok tatlısın. Alo, alo; ama tabii ki yola çıkmadan arayacaktım seni. O girmeden tam zamanında saklayabildi mektubu. Babilonia Caddesi'nin köşesinde heyecanla el kol hareketleri yaptığını gördü ama görmezden gelip gaza bastı. Hizmetçisini çağırmak için zile bastı: Rica ediyorum Adelina, valizlerimi aşağıya indir; dikkatli ol, şapka kutumu yavaş taşı; çünkü içinde televizyon var ve o can sıkıcı tip telefon ederse....

Define Avı

(Sahne kalabalığının kaynaştığı büyük bir arenayı gösteriyor. Boş toprağın üzerinde dağınık bir biçimde yerleştirilmiş kapaklar var. Bu kapakların birinin altında define saklı. Borazan çalışıyor. Arayacak ilk kişi giriyor.)

Seyirciler: (Definenin yerini bildikleri için arayan kişiyi sesleriyle yönlendiriyorlar) soğukça... çok soğuk... kuzey kutbu... ılık... sıcakça... ılık... sıcak... çok sıcak... fırın... ateş!... alev alev... (sağır edici bir gürültüyle) yanıyor!

Arayan: (Durur ve önündeki kapağı kaldırır. Buradan sıcak bir duman çıkar, bir şeytan arayan kişiyi yakalar ve onu aşağıya, cehenneme çeker.)

Seyirciler: (Coşkuyla) Sonraki! Sonraki!
(Borazan çalar. İkinci oyuncu girer...)

İntikam

Yurtdışında, pek uzaklardaydı, üç telgraf aldı. Birincisini açtı: Evini yıkmışlardı. İkincisini açtı: Karısını öldürmüşlerdi. Üçüncü telgrafı açtı: Çocuklarını katletmişlerdi. Yere yığıldı. Yavaşça doğrulmaya çalıştı. Tek kuruşu yoktu, yayan gitti. Adımları hızlanıyordu. Şimdiden sonra pedalları daha hızlı çeviriyordu. Takometrenin ibresi yüz seksen ile iki yüz arasında gidip geliyordu. Yönettiği zırhlı birliklerin gümbürtüsü kırları ve evleri dolduruyordu. O aydınlık, güneşli günde çiçekler içindeki kırlar, onun yönetimindeki ölüm yüklü tepkili jetlerin gölgesinde kararmıştı. Aşağıda düşmanı gördü. Bisikleti durdurdu, bir ayağını yere dayadı, alnındaki teri kuruladı. Bir ağaç gölge yapıyor, bir kuş ötüyordu. Kaldırımın kenarına oturdu, ayakları yorulmuştu. Önünde uzanan kırlara, çayırlara, ormanlara, dağlara, gizemli dağlara baktı. İntikam, ne yararsızdı.

İKİ SÜRÜCÜ

Aradan bunca yıl geçmesine karşın, ölmüş annemi uzaktaki mezarlığa taşıyan arabanın iki sürücüsünün ne konuştuklarını hâlâ merak ederim.

Üç yüz kilometreden fazla süren uzun bir yolculuktu ve otoyol boş olmasına karşın cenaze arabası yavaş gidiyordu. Biz evlatlar kendi arabamızla yüz metre geriden geliyorduk ve hız göstergesi saatte yetmiş-yetmiş beş kilometre arasında gidip geliyordu; belki o cenaze arabaları yavaş gitmek üzere yapılmıştı ama ben kural gereği böyle yaptıklarını düşünüyordum; hız ölümle ilişkili bir kavram diye düşünülüyor olmalıydı. Ne saçma, annemin saatte yüz yirmi kilometre hızla gitmekten hoşlanacağını düşünüyordum; kaldı ki hız sayesinde bunun her yaz Belluno'daki evimize yaptığımız tasasız yolculuğumuz olduğunu sanabilirdi.

Harika bir haziran günüydü, yazın ilk sıcakları bastırmıştı, çevredeki kırlar pek güzel görünüyordu; o burarlardan yüzlerce kez geçmişti ama şimdi göremiyordu. Artık yükselmiş olan güneş yüzünden otoyolun uzak noktalarında o küçük, ıslak seraplar oluşuyor ve uzaklaşan otomobiller sanki havaya yükselmiş gibi görünüyordu.

İbre yetmiş-yetmiş beş kilometre arasındaydı, önümüzdeki cenaze arabası adeta hareketsiz görünüyordu;

yanımızdan mutlu ve özgür otomobiller hızla geçiyor, canlı kadınlar ve erkekler, delikanlıların yanındaki neşeli kızlar üstü açık otomobillerde saçlarını savurarak gidiyorlardı. Cenaze arabası o kadar ağır gidiyordu ki, kamyonlar, romorkörlü kamyonlar bile bizi solluyordu ve ben bunun ne kadar aptalca olduğunu düşünüyordum. Ölmüş olan annemi uzak mezarlığa alev renginde üstü açık bir otomobilde götürseydik, gaza sonuna kadar basaydık, gerçek hayata çok daha yakın bir hizmet gerçekleştirmiş olurduk; asfalt üstünde böylesine ağır ilerleyen konvoy fazlasıyla cenazeyi andırıyordu.

İşte bu nedenle o iki sürücünün ne konuştuklarını çok merak ediyordum; biri bir metre seksen beş santim boylarında, yumuşak yüzlüydü; öteki de gürbüz bir tipti ve onları yola çıkarken görmüştüm. Kesinlikle böyle bir iş için uygun tiplere benzemiyorlardı, madenî levhalar taşıyan bir kamyon sürmek onlara daha çok yakışırdı.

Neler konuştuklarını merak ediyordum; çünkü bunlar annemin işitebileceği son insani konuşmalar, hayata ilişkin son sözlerdi. O ikisi salağın teki olabilirdi ama böylesine uzun ve tekdüze bir yolda konuşma gereğini duymuş olmalıydılar; birkaç santimetre arkalarında annemin yatıyor olması onlar için hiçbir önem taşımıyordu, bu onların alışık oldukları bir durumdu, rahatsız olsalar bu işi yapmazlardı.

Annemin işitebileceği son insani sözlerdi; çünkü oraya vardktan sonra mezarlığın kilisesinde tören başlayacak ve o andan itibaren sesler ve sözler artık hayata ilişkin olmayacaktı, onlar geçilmekte olan öte dünyaya ilişkin sesler ve sözlerdi.

Neden söz ediyorlardı? Sıcaktan mı? Dönüşte harcayacakları zamandan mı? Ailelerinden mi? Futbol takımlarından mı? Yol boyunca sıralanan ama iş gereği uğrayamadıkları güzel lokantalardan mı? Sürücülük mesleğini seçmiş erkekler olarak otomobillerden mi? Cenaze

arabası da olsa bu sürücüler de motor dünyasına aitti ve motorlar onları heyecanlandırıyor olmalıydı. Yoksa aşk serüvenlerini mi anlatıyorlardı birbirlerine? Hani şu benzin aldığımız yerin yanındaki barda duran sarışını anımsıyor musun? İşte o. Hadi yaa, anlat o zaman; inanmıyorum... yalansa dilim kopsun... Yoksa birbirlerine uygunsuz fıkralar mı anlatıyorlardı? Saatlerce yalnız başlarına otomobil yolculukları yapmaya alışık erkeklerin alışkanlığı bu mudur? O ikisi kesinlikle yalnız olduklarını düşünüyordu, arkalarındaki kutunun içinde kapalı duran şeyi bütünüyle unutmuşlardı.

Peki benim annem onların şakalarını ve kıkırdamalarını duyuyor muydu? Evet, elbette duyuyordu ve dertli yüreği daha da sıkışıyordu; o adamlara çıkışamadığı için değil, çok sevdiği bu dünyada son işittiği seslerin evlatlarının sesleri olmaması nedeniyle...

Anımsıyorum, neredeyse Vicenza'ya vardığımızda ve öğle sıcağı çevredeki evlerin kenar çizgilerini titretmeye başladığında son zamanlarda annemle ne kadar az dostluk ettiğimi düşünmeye başladım. Göğsümün tam ortasında pişmanlık adı verilen o ince sızıyı duydum.

Tam o anda –bu sefil anı nasıl olmuş da o zamana kadar su yüzüne çıkmamıştı bilmem– sabahları, gazeteye gitmeden annemin odasına girdiğimde söyledikleri kulağımda yankılanmaya başladı: “Nasılsın?” diye soruyordum. “Bu gece uyuyabildim,” diyordu (sanırım iğneyle uyuyabiliyordu). “Ben gazeteye gidiyorum.” “Hoşça kal.”

Koridorda üç-dört adım atıyordum ve o korktuğum sesi duyuyordum: “Dino.” Geri dönüyordum. “Öğle yemeğine gelecek misin?” “Evet.” “Ya, akşam yemeğine?”

“Ya akşam yemeğine?” Tanrım, bu soruda ne kadar masum, ne kadar büyük ve aynı zamanda ne kadar küçük bir arzu vardı. Sormuyordu, istemiyordu; sadece bir bilgi almak istiyordu.

Ama benim manasız randevularım vardı, beni sevmeyen kızlar vardı, onların beni umursadıkları yoktu ve saat sekiz buçukta yaşlılık ve hastalık zehri bulaşmış o hüzünlü eve dönmek, şimdiden ortalığa sinmiş ölüm kokusunu duymak beni tiksindiriyordu; bu tür şeyleri gerçekten itiraf etmek neden korkunç gelir insana? “Bilmiyorum,” diye yanıtlıyordum bunun üzerine. “Seni arıyorum.” Telefon ederek gelmeyeceğimi bildireceğimi biliyordum. O hemen bu niyetimi anlıyordu ve bana, “Hoşça kal,” derken sesinde müthiş bir rahatsızlık hissediyordum. Ama ben evlattım; sadece evlatların bürünmeyi bildiği bencillığe bürünmüştüm işte.

O zamanlar pişmanlık, üzüntü duymuyordum. Telefon ederim diyordum ve o yemeğe gelmeyeceğimi anlıyordu elbette.

Yaşlı, hasta, hatta mahvolmuş, sona yaklaşmakta olduğunun bilincinde olan annem akşam eve yemeğe gelsem daha az hüzünlü olacaktı, daha çok sevinecekti. Belki tek kelime bile konuşmayacaktık, belki benim işlerimi anlatmamı istemeyecekti ama yattığı yerden –çünkü artık yatağından çıkamıyordu– benim yemek odasında olduğumu bilmek onu avutacaktı.

Oysa ben eve gitmiyordum. Aptalın teki olduğum için arkadaşlarımla şakalaşarak Milano sokaklarında gezirken, benim hayatımın yaratıcısı, hayattaki tek gerçek desteğim, beni gerçekten sevebilecek ve anlayabilecek biricik insan, benim için kanayabilecek tek yürek (ve üç yüzyıl da yaşasam eşini bulmam olanaksızdı) evde ölmekteydi.

Akşam yemeğinden önce, onun yattığı yatağın karşısındaki minik divana otursam, iki kelime etsem, hayatım ve işimle ilgili bilgi versem ona yetecekti. Sonra akşam yemeğinden sonra hangi cehenneme istersem gidebilirdim, o benim oyalandığımı görerek memnun ola-

caktı. Ama gecenin içine dalmak üzere evden çıkmadan son bir veda için odasına girmeliydim. "İğneni yaptın mı?" "Evet, bu gece iyi uyumayı ümit ediyorum."

İşte benden istediği bu kadar azdı. Ama ben o iğrenç bencilliğim yüzünden bunu bile esirgiyordum. Çünkü ben evlattım ve evlat bencilliğim içinde onu ne kadar çok sevdiğimi anlamayı reddediyordum. Şimdi şu dünyanın son dilimi olarak iki yabancı sürücünün anlattığı fıkraları, konuşmaları dinlemek zorundaydı. İşte hayatın ona son armağanı buydu.

Ama artık çok geçti, korkunç derecede geçti. Yeralındaki mezarı kapatan taş kapanalı iki yıl oldu; karanlıkta anne ve babamın, dedelerin, büyük dedelerin mezarları kat kat sıralanıyor. Topraktaki izler kapandı, hatta birkaç küçük bitki çıktı şurada burada. Birkaç ay önce bakır vazoya konan çiçekler tanınmaz hale geldi. Hayır, onun hasta olduğu ve öleceğini bildiği günlere geri dönemeyiz. O susuyor, bana söylenmiyor; evladı olduğum için muhtemelen beni bağışladı da. Hatta beni kesinlikle bağışlamış olmalı. Gene de düşündüğüm zaman içim huzura kavuşmuyor.

Her gerçek acı öyle gizemli bir taşa kazınır ki, granit bile onun yanında tereyağı gibi yumuşak kalır. Üstelik bunu silmek asırlar sürer. Milyarlarca yüzyıl boyunca, annemin benim yüzümden çektiği ıstırapı ve yalnızlığı sürecektir. Ve ben bunu dindiremeyeceğim. Sadece beni görebileceğini umarak cezamı çekeceğim.

Ama o beni görmüyor. O öldü ve yok oldu; bundan kurtulamadı, daha doğrusu yılların, kötülüğün, çürümenin ve zamanın gücüne yenik düşen bedeninden geriye ne kaldı.

Hiç mi? Hiçbir şey kalmadı. Annemden geriye bir şey kalmadı mı?

Kim bilir. Bazen, özellikle öğle sonraları, bir yalnız-

lık hissettiğimde içimi tuhaf bir duygu sarar. Sanki içime, bir saniye önce orada olmayan bir şey sızmıştır, sanki tanımlanamayan bir öz içimde canlanmış, bana ait olmayan ama baştan başa ben olan bu duyguyla ben kendimi artık yalnız hissetmem, her hareketimin, her sözcüğümün tanıklığını yapan gizemli bir ruh varmış sanırım. O! Ama bu büyülü durum çok kısa sürer, bir buçuk saat kadar, daha fazla değil. Sonra gün keskin dişleriyle beni yeniden öğütmeye başlar.

YÜZYILIN
CEHENNEMLERİNE
YOLCULUK

I

ZOR BİR GÖREV

Bir görevli odama girdi ve yazışleri müdürünün benimle konuşmak istediğini söyledi. Saat sabahın on buçuğuydu, müdür bu saatte kesinlikle gazeteye gelmiş olamazdı.

“Yazışleri müdürü geldi mi?” diye sordum.

“Sanmıyorum, genellikle öğleye doğru gelir.”

“Peki sana kim söyledi beni çağırmanı?”

“Yazışleri sekreteri telefon etti.”

İlginçti. Gazetede işler genellikle daha hızlı yürürdü, böyle kulaktan kulağa oynanmazdı. Milano’nun sıradan kurşuni günlerinden birinde saat sabahın on buçuğuydu; her an yağmur yağmaya başlayabilirdi.

Yönetmen öğlene doğru geldi, odasına gittim; 3 Nisan günüydü, yağmur yağmaya başlamıştı. Büyük çalışma odasının ışıkları yanıyordu.

Gülümseyerek beni buyur etti, pek nazikti.

“Sevgili Buzzati, hiç ortalarda görünmüyorsunuz. Bu ziyaretinizi neye borçluyum?”

“Beni aradığınızı söylediler.”

“Ben mi sizi arıyormuşum? Bir yanlış anlama olmalı. Hayır, sizi çağırmadım ama bugün burada olmanıza sevindim.”

Yazışleri müdürümüz her zaman iyi yüreklidir ama

bugün her zamankinden de güler yüzlüydü; demek ki bir şeyler hazırlıyordu. O her zamankinden daha tatlı davranmaya başladığında, biz yazışları çalışanları bir tür kaygıya kapılırız.

Müdür büyük yazı masasının başında oturuyordu, çok işi varmış gibi görünen bütün insanlar gibi onun da masasının üstü kâğıt yığınlarıyla doluydu. Sakinleşmemi istercesine, ellerini dudaklarının üstünde gezdirdi.

“Ah!” dedi. “Haklısınız. Şimdi hatırladım. Gerçekten de sizi aramıştım. Dün. Ama önemli bir şey değildi.”

“Görünürde bir haber mi vardı?”

“Hayır, hayır, şimdi ne olduğunu hatırlamıyorum bile.” Sanki kendini ilgilendiren bir düşünceye dalmış gibiydi; sonra bir an duraksadı ve şöyle dedi: “İşler nasıl gidiyor Buzzati? Bunu sormam yersiz; çünkü iyi görünüyorsunuz.”

Bu konuşma nereye varacaktı? Telefon çaldı.

“Alo,” dedi. “Merhaba... kesinlikle... neden?... Haftaya da olur... Acelesi yok... önemli olan iyi seçim yapabilmek...”

Kalkmaya yeltendim ama o beni durdurdu. Sonra yeniden telefonla konuşmaya başladı.

“Olabilir... ama haber var, haber var... Bu durumda... gene hayır diyeceğim... sana hayır diyorum... aferin, ben de o adı düşünmüştüm... (uzun bir sessizlik) gerekirse sanırım... elbette... Onunla konuşacağım... anlaştık, hoşça kal...”

Telefonla konuşurken bana bakıyordu ama sanki duvara ya da bir eşyaya bakar gibiydi.

Acaba benden mi söz ediyor diye meraklandım; kaderde kimi zaman böyle ilginç oyunlar olur. Benden başkalarını düşünerek gözlerini dikmiş dalgınlıkla beni seyreliyordu. Lacivert bir takım, beyaz bir gömlek giymiş, bordo bir kravat takmıştı; son derece şıktı.

Ahizeyi yerine koydu. Nezaketle beni de bilgilendirerek, "Roma'dan Stazi arıyordu," dedi. "Kıbrıs'a gönderilecek muhabir hakkında konuşuyorduk... Biliyorsunuz, Kıbrıs'ta daimi bir muhabir bulundurmak istiyoruz... en azından..."

"Bilmiyordum."

"Fossombroni'ye ne dersiniz?"

"Eh, onu iyi tanıdığımı söyleyemem ama becerikli bir genç gibi görünüyor."

"Şimdilik acemi ama iyi işler çıkarabilir." Bunu söyledikten sonra başparmaklarını eski usul insanlar gibi yeleğinin içine soktu ve bu problemi nasıl çözeceğini düşünmeye başladı. Ne var ki şakacı bir davranış sergiliyordu, sanki gerçekte böyle bir sorun yokmuş gibi davranıyordu.

"Ne dersin sevgili Buzzati?"

"Kıbrıs için beni mi düşünüyorsunuz?"

Neşeyle kahkaha attı. "Kıbrıs mı? Hayır, hayır, sizi Kıbrıs'ta düşünemiyorum... Olsa olsa... daha fazla..."

Veda edip odadan çıktım. Tam kapıyı kapatırken bir an için arkamı döndüğümde jaluzilerin arasından müdürün yüzünü bir kez daha gördüm. Kapıya kadar bana eşlik eden bakışları hâlâ beni izliyordu ama o gülümseyen yüzü bir an için buz kesmiş ve derin bir düşünceye dalmıştı; o âna dek birlikte mücadele verdikleri müvekkilinin yanından ayrılıp cezasını çekmeye götürülüşünü seyreden bir avukata benziyordu.

İşte o anda anladım: Beni çağırmaya gelen odacının haberinde sezdiğim alışılmadık ve kuşkulu durum doğruduydu, benim hakkımda bir şeyler dönmekteydi; belki bana karşı bir şeylerdi ve bu kesinlikle yeni bir görev, yeni bir iş, uzak bir yolculuk, hatta bir ceza ya da uyarı da değildi. İçimdeki sezgiler bana bunun hayatımı altüst edecek bir karar olduğunu söylüyordu.

Müdürün odasından çıktığımda koridorda rastladığım Sandro Ghepardı, “Seni de mi çağırttı?” diye sordu.

“Neden, sen de mi çağırıldın?”

“Ben mi? Herkes. Ghelfi, Damiani, Pospischil, Armerini. Bir sen eksik kalmıştın.”

“Ne oluyor?”

“Bir şeyler dönüyor olmalı. Bayağı gizemli bir durum.”

“Neden?”

“Eh... Bu kazan kaynarken...”

Müdürün kapısı açıldı, kendisi eşikte belirdi ve sessizce bizi süzdü.

Meslektaşını selamlayarak, “Merhaba Ghepardı,” dedi.

“Merhaba.”

Adımlarımı hızlandırdım, merdivenlerden inerken yukarıdan bir ses duydum: “Bay Buzzati!”

Döndüm. Kime ait olduğunu görmediğim bir ses şöyle dedi: “Müdür bey, müdür bey, müdür bey, bay müdür sizi çağırıyor.”

Kendi derinliklerimi boylayıp kuma çakıldığımı hissediyordum. Kaderin tüylü eli bana dokunmak üzereydi.

Merdivenleri arkamdan inen aceleci ve ritmik ayak sesleri, çocukluğumdan beri kime ait olduklarını bildiğim bu sesler beni yakalamak üzereydi ve şöyle dedi: “Müdür bey sizi istiyor.”

Büyük müdür masasının başında oturuyor ve gözlerinin ta içine bakıyordu.

“Buzzati, bir şey var,” dedi.

“Bir görev mi? Nereye gidiyorum?”

“Belki de...”

Sustu. Zor ve önemli bir anmış gibi parmaklarını birbirine doladı. Konuşmasını bekliyordum.

“Belki... fazla hayal kurmak istemiyorum ama... ben de kuşkuluyum... belki bir fırsat...”

“Ne gibi?”

Koltukta şöyle bir kımıldandı. Sonra kararını verip konuşmaya başladı:

“Sevgili Buzzati, metro kazıları konusunda güzel bir araştırma yapmak istemez misiniz?”

“Metro mu?” diye sordum şaşkınlıkla.

Bana da bir tane ikram ettikten sonra sigarasını yaktı.

“Metro kazıları sırasında,” dedi, “bulmuşlar... Torriani adındaki bir işçi... kazı yaparken, rastlantıyla... Sempione Mahallesi'nde... yani...”

Ona bakıyor ve korkmaya başlıyordum.

“Ne yapmam gerekiyor?”

“Rastlantıyla... Milano kentinin altındaki kazılarda... buldukları söyleniyor... rastlantıyla...” demeyi sürdürüyor ama asıl söylemesi gerekenden utanıyor gibiydi.

Onu yüreklendirmek için ben de, “Rastlantıyla,” dedim.

Gene gözlerini gözlerime dikerek, “Rastlantıyla bulunmuş... Ben de inanamıyorum...” dedi.

“Müdür Bey, rica ederim...” Artık dayanamayacaktım.

“Cehenneme açılan kapıyı bulduklarını söylüyorlar... bir tür küçük kapı...”

İriyarı ve güçlü insanların hayat boyu en çok arzu ettikleri şeyin gerçek olması durumunda güçsüz, küçük ve utangaç kesildikleri anlatılırdı.

Gene de sordum:

“Peki oraya girilebiliyor muymuş?”

“Öyle diyorlar.”

“Cehenneme!”

“Cehenneme?”

“Cehennemlere?”

“Cehennemlere.”

Bir sessizlik oldu.

“Peki ben?”

“Bu bir öneriden başka bir şey değil... sadece öneri... ben de farkındayım ki...”

“Başka kimsenin haberi yok mu?”

“Hiç kimse bilmiyor.”

“Biz nasıl öğrendik?”

“Rastlantıyla. Torriani adındaki işçinin karısı bizim eski bir çalışanımızın kızı.”

“Keşfi yaptığında yalnız mıymış?”

“Hayır, yanında bir kişi daha varmış.”

“Öteki adam konuşmuş mu?”

“Kesinlikle hayır.”

“Neden?”

“Çünkü öteki merak edip girmiş... ve bir daha dönmemiş.”

“Ben ne yapacağım?”

“Yine söylüyorum, bu sadece bir öneri... Zaten siz bu konularda uzman sayılırsınız değil mi?”

“Tek başıma mı?”

“Daha iyi olur. Tek başınıza giderseniz daha az göze batarsınız. İdare etmemiz gerekiyor. Pasaportu yok bu işin. Gazetemiz orada bulunanlardan kimseyi tanımaz. En azından bildiğimiz kadarıyla öyle.”

“Vergilius¹ olmayacak mı?”

“Hayır.”

“İyi ama oradakiler benim sıradan bir turist olduğumu nasıl anlayacaklar?”

“İdare edeceksin. Torriani’nin söylediğine göre... o şöyle bir göz atmış da... görünürde her şey bizde olduğu

1. İlahi Komedy’da Dante’ye cehennemde yol gösteren rehber. (Y.N.)

gibiymiş. İnsanlar da etten kemiktenmiş, Dante'nin anlat-
tığı gibi değilmiş. Bizler gibi giyinikmişler. Hatta elektrik
ışığı olan, otomobillerin gezdiği bizimkiler gibi bir kent
görünüyormuş. Bu nedenle araya karışmanız kolay ola-
caktır ama yabancılara kendinizi tanıtmamız zor olabilir...”

“İşte ben de onu söylüyorum ya; kendimi kızartmam
mı gerekecek?”

“Saçmalamayın. Ateşten bahseden oldu mu ki?
Gene söylüyorum: Görüntüde her şey burada olduğu
gibiymiş; evler, barlar, sinemalar, dükkânlar. Söylemem
gerekıyor ki şeytan da söylendiği kadar...”

“Peki... o halde şu Torriani'nin arkadaşı neden dön-
memiş?”

“Kim bilir... belki yolu kaybetmiştir... çıkış kapısına
ulaşamamıştır... belki de orayı sevmiştir...”

“Bir şey daha var: Bu kapı neden Milano'da da, dün-
yanın başka bir yerinde değil?”

“Bu doğru değil. Öyle görünüyor ki bu kapılardan
her kentte var ama kimse bilmiyor... ya da kimse söz et-
miyor... Siz bir gazeteci olarak kabul edersiniz ki, bu
müthiş bir haber olur!”

“Gazeteci olarak... İyi ama buna kim inanır ki? Bunu
belgelemek gerekir. En azından fotoğraf çekip getirmeli-
yiz.”

Heyecanlanmıştım. O ünlü kapının açılmaya başla-
dığını hissediyordum. Bunu nazıkçe reddedemezdim,
ucuz bir kaçış yolu olurdu. Ama korkuyordum da.

“Dinleyin Buzzati, acele etmeyelim. Ben de tam ola-
rak ikna olmuş değilim. Bu konuda pek çok karanlık nok-
ta var. Neden gidip şu Torriani ile konuşmuyorsunuz
önce?”

Bana bir kâğıt uzattı. Üzerinde adres yazıyordu.

II

“MM” SIRLARI

Milano Metrosu (MM) kazısında çalışan ve rastlantı sonucu yeraltında, cehenneme açılan bir kapı bulduğunu iddia eden işçi Torriani'yi görmeye gittim.

Yazışleri müdürümün söylediğine göre Torriani'nin karısı bizim gazetenin eski dağıtımcılarından birinin kızıymış; onların adreslerini bu yoldan edindim.

Adı Furio Torriani idi. Vittoria Kapısı yakınlarında San Remo Sokağı'ndaki 32 numaralı evde karısı ve iki çocuğuyla oturuyordu. Kapıyı kendisi açtı.

Bana oturma odasının kapısını açarken, “Buyurun profesör,” dedi, “ama korkarım...”

“Ben profesör değilim,” dedim. “Rahatsız ettiğim için bağışlayın. Bana verilen görevle...”

“Oldukça uzun boylu ve iriydi. Kırk yaşlarındaydı. Gri bir takım, beyaz gömlek giymişti, elleri ince ve bakımlıydı, ceketinin cebinde hesap cetveli görünüyordu.

İşçi miydi? Ona aslında işçi denemezdi, kazıları üstlenen şirketlerin birinde hesap uzmanıydı. Aydınlık ve emretmeye alışkın yüzünden, Po Ovası'nın güneyinden geldiği anlaşılıyordu. Kolaycacık gülümseyen bu adamın bilekleri boksörlerinki gibi kalındı. Adamda sahtekâr havası yoktu.

“Rahatınıza bakın... yok yok, şu koltuk daha rahattır... bakın hemen söyleyeyim ki...”

“Bana hayır demeden bir dakika bekleyin Signore Torriani, biz sadece...”

Gölmeye başladı: “Böyle bir söylenti nasıl yayıldı bilmiyorum.”

“Neden? Doğru değil mi?” Büyük bir ferahlama hissettirdim. Demek her şey uydurmaydı ve ben bu haberi yazmaktan kurtulmuştum.

“İnanın bana, bu inanılmaz bir şey. Ben bundan hiç kimseye söz etmedim, karım da hiç kimseye konuşmadı; söylentinin nasıl yayıldığını Tanrı bilir. Hem de ayrıntılı olarak... Arkadaşımın biri merak edip girmiş de, bir daha geri dönmemiş de...”

“Kimdi bu arkadaşınız?”

“Böyle biri hiç olmadı ki!”

“Bağışlayın Signore Torriani ama işin içinde bir nebze gerçek olmalı, yoksa...”

Eğlenerek beni süzdü. “Bir nebze gerçek mi? Ah, bu harika işte!” O neşeli kahkahalarından birini atıyordu.

Bunun üzerine kalktım; hani lanet olası bir korkuyla doktora giderseniz de, o hiçbir şeyiniz olmadığını söyler ya, işte öyle hafiflemiştim. Yazışları müdürümün böylesine uydurma bir haberi nasıl olup da ciddiye aldığını merak ediyordum. Milano’da cehennem ha? Ekonomik mucizenin başkentinde Hades’e açılan bir kapı! Şimdi canım bir sigara tütürmek istiyordu.

“O halde sizi rahatsız ettiğim için özür dilemekten başka yapılacak bir şey kalmadı. Bilirsiniz, biz gazetecilerin görevi...”

“Rica ederim, rahatsız etmediniz, hatta sizi tanımış olmaktan ötürü sevinçliyim.”

O anda bakışlarımı çevirince sehpanın üzerinde *İlahi Komedya*’nın Gustave Doré tarafından resimlendirilmiş eski bir baskısını gördüm. Dante ile Vergilius’un korkunç kayaların arasından boşluğa açılan o kapkara ağzın önünde durdukları sayfa açıktı.

Bu sanki bir dürtü, bir yankı yerine geçti. Arkamdan Torriani'nin beni kapıya doğru uğurlayan tatlı sesini işittim.

"Geceydi," dedi. "Daimi vardiyalarla çalışıyorduk. Bir Grandhopper eskavatörü henüz geçmiş ve toprağın hareket eden yerinden çamurlar, taşlar yağmaya başlamıştı ki..."

"Tanrım, demek doğru!"

"Haydi, haydi profesör, böyle buruşturmayın yüzünüzü. Eğer gerçekten merak ediyorsanız, size tam yerini de gösterebilirim."

Her ne kadar bu öykünün tek sözcüğüne inanmasa da, Milano metrosunda çalışan sevimli bir kişi olan Roberto Vicedomini beni ve Torriani'yi Amendola Meydanı'ndaki istasyona kadar götürmeyi üstlendi. Şampiyona fuarı sırasında yağan yağmurlar son bulmuştu ve küçülmemekte olan bir ay parlıyordu. Meydandaki dijital saat gece ikiye on kalayı gösteriyordu, demek ki o müthiş saate on dakika vardı. Bir görevli ana merdivenin demir kapısını açtı ve ışıkları yaktı.

Aşağıdaki avluda her şey hazır gibiydi, sanki bir an sonra mutsuz insanlar burayı dolduruv erecekti. Ama şu anda etkileyici bir ıssızlık egemendi.

Kendi kendimi yüreklendirerek, "Güzel," dedim, "Mükemmel bir sistem kurulmuş."

Mühendis Vicedomini, Torriani'ye dönerek alaycı bir sesle sordu: "Neredeymiş bakalım?"

Asistanı yanıtladı: "A sırasının en sonunda."

Yolcuların giriş çıkışları turnikeler ve demir kapılarla kontrol altına alınmıştı. Giriş turnikelerinde üç kol yüz yirmi derece dönüyordu. Yolcu biletini bir deliğe sokuyordu. Elektronik bir aygıt biletin geçerliliğini denetliyor, onu imha ediyor, turnikeyi açıyor ve yolcu geçtikten

sonra tekrar kapatıyordu. Geçerli olmayan bir bilet kullanıldığında alarm çalıyordu.

Ama şimdi ne giriş turnikeleri çalışıyor, ne biletler deliklere atılıyor, ne alarm işitiliyordu; çünkü her şey beklemedeydi; büyük atlıkarınca açılmamıştı.

Aşağı indik, kuzeybatı yönünde en sona kadar yürüdük. Sona varmamıza iki metre kala Torriani işaretparmağını duvarları belli bir yüksekliğe kadar kaplayan kırmızı ve gri lekelerle kaplı panele dayadı.

“Tam şurası,” dedi. Artık gülecek bir şey kalmamıştı.

“Ama şimdi her şey kapalı, engellenmiş durumda.”

“Bu paneller kolayca kesilebilir. Bu özellikle düşünülmüştür. Arkasında pek çok kablo var ve gün gelir bunları değiştirmek gerekebilir. Değil mi mühendis bey?”

Mühendis onayladı.

“Ama panelin arkasında kalan,” dedim, “o meşhur kapıya duvar örüldü herhalde.”

“Dörtte üçüne,” diye açıkladı Torriani, “altta metal bir kapak bırakıldı ve emekleyerek geçilebiliyor.”

Mühendis ona dik dik bakıyordu. “Sevgili Torriani, ne dediğinizin farkında mısınız?”

“Sanırım evet mühendis bey.”

Bu yepyeni istasyona şu an bir ölüm sessizliği ve mutlak bir dinginlik egemendi. Sadece galerinin kara boşluğundan trenlerin sonsuz vızıltıları duyuluyordu.

“Yani siz burada bir geçit, bir koridor, bir tünel, ne Allah’ın cezasıysa... olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?”

“Aynen öyle.”

“Peki burada çalışanların hiçbiri bir şeyden kuşklanmadı mı?”

“Elbette farkına vardılar ama bunu Sforzesco Şatosu’nun çevresindekiler gibi bir geçit sandılar. Bense görmek için girdim.”

“Yalnız başınıza mı?”

“Evet. Ne var ki birkaç metre ileride bir göçük tüneli tamamen örtmüştü ve geçmek çok güçleşmişti.”

“Ya öteki yanda?” diye inanmaz bir sesle sordu mühendis.

Her sıranın sonunda, trenlerin geldiği yönde değişik odaklı iki telekamera bulunuyordu. Biri bütün sırayı gösteriyordu, öteki de en uzak noktayı büyütüyordu. Bu iki telekamera arasında seçim gereksinime göre yapılıyordu. Seyir odasında iki adet monitör vardı, bunlar her bir bankı tek tek gösteriyordu. Şu anda seyir odası iki odak noktası arasında bir seçim yapmıyordu; çünkü seyir odası, yolcular yoktu; yolcu niyetine çok çok uzak bir ülkeye gitmeye heveslenen tek bir kişi vardı.

“Yirmi metre kadar sonra,” dedi Torriani, “dipte bir ışık huzmesi gördüm. Minik bir merdiven yüzeye tırmanıyordu.”

“Siz de çıktınız mı?”

“Evet efendim.”

“Nereye vardı peki? Fuara mı?”

“Şimdiye dek hiç görmediğim otomobillerle dolu bir yoldu. Hepsi duruyordu. Artık hareket etmeyen bir anafor gibiydi. Oysa kaldırımlar... bir karınca yuvasını dağıttığınızda kaçışan karıncalar gibi ileri geri yürüyen insanlarla doluydu.”

“Bu mu sizin cehennem dediğiniz? Belki de sizin tanımadığınız bir caddeydi orası?”

“Mümkün değil, hem biliyor musunuz mühendis bey, ben tünele girdiğimde gecenin ikisiydi ama orası... aydınlıktı, gündüz gibiydi. Orada on dakika kadar oyalandı geri döndüğümde burası hâlâ karanlıktı. Eğer cehennem değilse...”

“Peki ya orası arafsa? Kükürt kokusu var mıydı? Alevler gördünüz mü?”

“Alev yoktu. Ateşse, o zavallıcıkların gözlerinde yan-
nıyordu.”

Mühendis, sanki kendisiyle alay ediliyormuş gibi alınmıştı. “Yeter artık. Görelim bakalım şu kapıyı. Elinizi çabuk tutun sevgili dostum Torriani. Signore Buzzati burada merak içinde, şu izlerin peşine düşmeye hazır.”

Torriani giriş merdivenine yöneldi. Bir boğaninkine benzeyen sesiyle, “Anselmooo!” diye haykırdı ve sesi yeraltı boşluklarında yankılandı.

Birdenbire derinliklerden bir adam çıkageldi, üzerinde bir iş tulumu vardı, boynuna da deri bir çanta asmıştı.

Torriani başıyla ona bir işaret yaptı. Evet, bu adam burada çalışan bir işçiydi. O panele kenarından dokumasıyla panel kımıldadı ve şato kapılarınıninkine benzer bir düzeneikle açıldı. Ardında kırmızı, sarı, siyah, beyaz gibi, her devre için ayrı renklerden oluşan kablo düzeneği göründü.

Torriani “İşte,” diyerek zemindeki çelik bir kapağı işaret etti. Yuvarlaktı, üzerinde menteşe ve cıvataları gevşemiş üç vida vardı; lombozu andırıyordu.

“Ama bu besbelli kanalizasyon kanalının kontrol noktası,” diye haykırdı mühendis. “Haydi Torriani, açtırın şunu. Suyun gürültüsünü duyacaksınız. Kim bilir nasıl da kokuyordur!”

İşçi üç vidayı gevşetip kapağı açtı.

Hepimiz eğildik. Öte yan kapkaranlıktı.

“Bu su sesi değil,” dedim.

“Ne suyu canım!” dedi Torriani zevkle.

Mühendis bir şeyler geveledi ve geri çekildi. Karmaşa, utanç, belki de korku.

Tünelin derinliklerinden gelen bu ses neye benziyordu? Bu korkunç sesin anlamı neydi? Bu çılgın ve belirsiz korodan arada sırada kalabalık insan konuşmaları yükseliyordu. (Ölümün beklenmedik bir anda yakasına yapıştığı

kötülük dolu uzun bir yaşamdan sonra, iki-üç umutsuz dakikaya sığdırılmış bir itirafname mi?) Yoksa makinele-
rin uğultusu muydu? Makinelerin hıçkırıkları mıydı? İn-
sanların zehirlenmiş, kazaya uğramış, makinelerinin ağla-
yan, hıçkıran sesi miydi yoksa? Masif ve sert şeylerin kor-
kunç bir güçle başka şeyleri ezip geçmesi nedeniyle bu
zavallıların çıkardığı acı dolu inlemeler miydi yoksa?

Mühendis pek cılız bir sesle, “Hayır, durun gitme-
yin!” dedi bana.

Bunu söylemek için geçti. Tulumumu giymiş, elime
fenerimi almıştım. Diz çöktüm.

“Elveda profesör!” dedi Torriani, iyi niyetli bir gü-
lümsemeyle. “Üzgünüm. Belki hata bende. Belki susma-
lıydım.”

Başımı o delikten soktum ve içeriye doğru emekle-
meye başladım. Uzaktaki koro uğultu halini aldı. Ta dip-
te bir ışık huzmesi görünüyordu.

III

DİŞİ ŞEYTANLAR

Tünel yirmi metre kadar sonra dar bir merdivenin dibinde sona eriyordu, yukarısı cehennemdi.

Yukarıdan gündüz gibi boz ve donuk bir ışık geliyordu. Bu otuz basamaklı bir merdivendi. Tepede demirden bir parmaklık görünüyordu. Parmaklığın ötesinde pek hızlı yürüyen kadın ve erkek silüetleri görünüyordu; onların yalnızca üst kısımlarını, omuzlarıyla başlarını görüyordum.

Yukarıdan bir trafik gürültüsü değil, sürekli bir uğultu geliyordu; daha doğrusu içinde küçük korna darbeleri olan geniş bir gümbürtüydü.

Yüreğim ağzımda merdivenleri çıktım, parmaklığa vardım; gelip gidenler bana dikkat etmiyordu. Ne tuhaf bir cehennemdi; insanlar sizin, benim gibiydiler, her gün gördüğümüz türden giysilere bürünmüş, aynen bizler gibi varlıklardı.

Yoksa Mühendis Vicedomini mi haklıydı? Bütün bunlar bir şakaydı ve ben salağı da bir tuzağa mı düşmüştüm? Bu cehennemdi ha? Sadece Milano'nun hiç görmediğim bir semti olmalıydı.

Gene de Torriani ile aynı noktada birleşiyorduk: Az önce metro istasyonundayken gecenin ikisiydi, oysa burada gündüzdü. Yoksa bütün bunlar bir rüya mıydı?

Çevreme bakındım. Sahne aynen Torriani'nin tanımladığı gibiydi: Burada ilk bakışta cehennemi ya da şeytanı anımsatan hiçbir şey yoktu. Hatta her şey bizim gündelik deneyimlerimizi andırıyordu: Hiç fark yoktu.

Gökyüzü pek iyi tanıdığımız o gri ve puslu gökyüzüydü, dumanlı ve isli hava sanki bir güneşle değil de, bizim kullandıklarımıza benzer solgun bir lambayla aydınlanıyordu; devasa neon ışığı insanların yüzlerini yorgun ve solgun gösteriyordu.

Evler de bizimkilere benziyordu; kimi eski, kimi pek moderndi, yedi ila on beş katlıydılar; ne güzel ne de çirkin olan bu evlerin çoğunda yaşanılıyordu. Pencereleler açıktı, arkalarında dolaşan, oturup çalışan insanlar görünüyordu.

Dükkan tabelalarının ve reklam panolarının İtalyanca yazıyor olması güven duygusu veriyordu; reklamlar bizlerin de kullandığı ürünlere aitti.

Sokağın da olağandışı bir hali yoktu. Sadece Torriani'nin dediğı gibi bütün arabalar oldukları yerde duruyordu.

Otomobillerin durma nedenleri trafik ışıkları ya da sürücülerinin canlarının öyle istemesi değildi. Kırk metre ileride bir trafik ışığı vardı ve yeşil yanıyordu. Otomobillerin durma nedeni bütün kente yayılan bir sıkışıklıktı; artık ne ileri ne geri gidebiliyorlardı.

Otomobillerin içinde çoğunlukla tek başına oturan insanlar vardı. Onlar da gölge değil, kanlı canlı insanlardı. Elleri direksiyonda, yüzleri solgun, sanki uyuşturucu almış gibi anlamsız bir donukluk içinde oturuyorlardı. Otomobiller o kadar sıkışık duruyordu ki, sürücüler isteseler de içlerinden çıkamazlardı. Pencereden dışarı bakıyor, yüzlerinde hiçbir ifade olmaksızın çevreyi seyreliyorlardı. Arada bir birisi bir kornaya dokunuyor, güvensiz ve ürkek bir ses çıkarıyordu. Solgun, boşaltılmış, ce-

zalandırılmış ve yenik düşmüşler. Artık hiçbir umutları kalmamıştı.

Bunun üzerine şunu düşündüm: Cehennemde bulunduğumuzu gösteren bu muydu? Yoksa bu tür karabaşanlara yaşayan insanların kentlerinde de rastlanıyormuydu?

Buna verecek bir yanıtlım yoktu.

Elbette, arabalarına çivilenmiş ve mahkûm edilmiş bu insanların sessiz ve yenik durgunluğu korkunç bir sahneydi.

Yanımda kararlı bir ses duydum: "Halt ettiniz!"

Uzun boylu, ince belli, gri bir tayyör giymiş olan kırk yaşlarındaki güzel hanım keyifsizce arabalara bakıyordu. Az ötemde yan duruyordu, onun profilini görüyordum. Yunan heykelini andıran, kendinden emin, otoriter, kararlı bir havası vardı. Gülümsüyordu.

Kendimi tutamayarak sordum: "Neden?"

Bana dönmedi bile. "Neredeyse bir saattir korna çalarak bir cehennem gürültüsü yaratıyorlar." R harfini biraz ezerek mükemmel bir İtalyanca konuşuyordu.

Neden sonra bana baktı. Elektrik akımı gibi mavi gözleri vardı.

Alaycı bir sesle, "Merdivenlerden mi geldiniz?" diye sordu.

"Ama... ben..."

"Haydi bayım, beni izleyin."

Ne aptalca bir derdin içine sokmuştum akılsız başımı. Bari sussaydım. Amazonlar kraliçesi bir evin camlı kapısını açtı. "Buradan buyurun lütfen."

"Buyurun," dedi ama adeta askerî bir buyruk verir gibiydi. Şimdi buraya gizlice girmiş biri olarak ona nasıl karşı çıkabilirdim ki? Peşinden giderken ozonu anımsatan hoş bir koku duydum.

Beni bir asansöre yönlendirdi ve bindik. Kabinin

içinde yedi kişi daha vardı. Sıkışık duruyorduk ve bedenlerin bedenime değişlerinden benimkinden farklı olmadıklarını anlıyordum. Demek ki bu günahkârla biz canlılar arasında bir fark yoktu. Aynı yüzler, aynı giysiler, aynı dil, aynı gazeteler, aynı oyunlar, aynı sigaralar (hatta bu insanlardan biri cebinden ulusal sigaramızı çıkarıp tütürmeye başladı).

Bayan General'e, "Nereye gidiyoruz?" diye sorma cesaretini gösterdim. Beni yanıtlamadı.

Onuncu kata çıkıldı. Kadın üzerinde yazı olmayan bir kapıyı itti. Baştan başa cam olan bir ofiste buldum kendimi. Dışarıda kentin kurşuni manzarası vardı.

Salonun bir ucundan ötekine sanki kalabalıkları kabul etmek için konmuş gibi bir sıra vardı. Orada siyah önlük giymiş, beyaz dantel yaka takmış on kadar kızın kimi daktilo yazıyor, kimi düğmeli bir klavyeyi karıştırıyor, kimi bazı elektrikli kumanda tablolarıyla uğraşıyordu (en azından konunun yabancıları olan ben öyle düşündüm).

Hepsinden bir modernlik, şaşaa ve beceriklilik yansıyor. Bankonun önünde üç deri koltuk ve küçük bir cam sehpa duruyordu. Ama arşidüşes beni oturmaya davet etmedi.

"Merakınızdan mı girdiniz buraya?" diye sordu hemen.

"Şey... bir göz atmak istemiştım... gazeteciyim de..."

"Girmek, bakmak, burnunu sokmak, dinlemek, not almak değil mi? Sonra da vergisini ödemedten kaçmak değil mi? Hayır bayım, mümkün değil... Bizim aramıza giren işin sonuçlarına sonuna kadar katlanmalıdır, başka türlü fazla kolaycılık olurdu..." Sonra seslendi: "Rosella! Rosella!"

On sekiz yaşlarında, hâlâ çocuk yüzü, üstdudağı gençlik heyecanı ile kalkık, saf ve şaşkın bakışlı bir kız girdi içeriye. İstedığı kadar cehennem olsun, diye düşün-

düm, böyle güzel yaratıklar varsa, hiç de fena bir yer sayılmaz burası.

“Rosella,” diye emretti Bayan Başkan, “beyin kişisel bilgilerini al ve hemen genel tablodan kontrol et bakalım...”

Rosella konuyu hemen kavrayarak, “Tabii,” dedi.

Artan tedirginliğimle, “Bakalım, ne?” diye sordum.

Patroniçe sakın sakın yanıtladı beni: “Daha önce bizde kaydınız var mı diye bakılacak.”

“Buraya henüz geldim.”

“Bu bir şey ifade etmez. Bazen olabiliyor. Kontrol etmenin bir zararı yok.”

Adımı ve soyadımı verdim, Rosella gidip elektronik hesap makinesini andıran metalik bir aletin klavyesine bir şeyler yazdı. Bir vızıltı çıktı. Sonra kırmızı bir ışık yandı. Bir tıklama duyuldu ve pembe renkli dikdörtgen bir kâğıt küçük alüminyum sepete düştü.

Hanım kağıdı aldı, memnun göründü.

“Tahmin etmiştim... Sizi yolda görür görmez... Bu suratla...”

“Bu ne anlama geliyor?”

Rosella’nın dışında meraklanan öteki üç kız da bankoya yaklaşıp dinlemeye başladılar. Hiçbiri Rosella kadar güzel değildi ama hiç de fena sayılmazlardı: Genç, canlı, neşeliydiler.

“Bunun anlamı şudur ki sevgili Signore Buzzati, sen de bizimkilerdensin hem de bir süredir.” Hemen, “siz”den “sen”e geçmişti.

“Ben mi?”

Müdire Hanım elindeki kâğıdı havada salladı.

“Dinleyin hanımefendi,” dedim. “Büyük bir yanlış anlama var. Sizin kim olduğunuzu tam olarak bilmiyorum ama sonuna kadar içtenliğimi koruyacağım. Güleceksiniz, kahkaha atmaktan gözlerinizden yaş gelecek.

Ne sanıyordum biliyor musunuz? Bana ne demişlerdi biliyor musunuz?"

"Ne?"

"Burasının... yani burası... cehennemmiş," dedim ve zorla güldüm.

"Gülecek ne var anlamıyorum."

"Eh, belli ki her şey bir şakaymış."

"Şaka mı?"

"Buradaki herkes canlı. Yoksa siz canlı değil misiniz? Şu hanımlar canlı değil mi? Ya o zaman? Cehennem öteki dünyada değil midir?"

"Kim söyledi bunu?"

Dört kız eğlenerek bizi izliyordu; hepsinin minik, incecik burunları vardı, pek de işveliydiler.

Hâlâ kendimi savunmaya uğraşıyordum. "Ben buraya hiç gelmemiştim. Nasıl oluyor da tabloda adım çıkıyor?"

"Evet, bu eve gelmedin ama aşağıda gördüğün kenti çok iyi tanıyorsun."

Baktım. Tanımıyordum.

"Milano değil mi?" dedi. "Nerede olduğunu sanıyorsun?"

"Burası Milano mu?"

"Elbette Milano. Hem Hamburg, hem de Londra, Amsterdam, Chicago, Tokyo. Sana şaşıyorum. Mesleğinden ötürü iki dünyanın, üç dünyanın, on dünyanın... nasıl derler... aynı yerde birbirleriyle iç içe girmiş halde var olabileceklerini bilmeliydin... Bu tarihi bildiğini düşünüyorum."

"Ya ben... Ben cehennemlik miyim?"

"Sanıyorum öylesin."

"Ne kötülük yaptım ki?"

"Bilmem," dedi. "Bunun önemi yok. Cehennemliksin; çünkü tipin öyle. Senin gibiler cehennemi çocukluklarından beri içlerinde taşıyor."

Korkmaya başlamıştım.

“Ya siz hanımefendi, siz kimsiniz?”

Genç kızlar gülüştü. O da güldü. Hepsi tuhaf bir biçimde gülüyordu.

“Sanırım bu genç kızların kim olduklarını da öğrenmek isteyeceksindir. Şirin kızlar değil mi? Hoşuna gittiler mi? Sana onları takdim edeyim mi?”

Pek eğleniyordu.

“Cehennem!” diye ısrar ediyordu. “Gel bir göz at, hemen tanıyacaksın. Kendini evinde hissediyor olmalısın.”

Beni bir kolumdan yakaladı, cama doğru itti.

O zaman aşağıda, kenti en uzak noktasına kadar müthiş bir netlikle gördüm. Günün donuk ışığı alçalırken bütün pencereler aydınlanmıştı. Milano, Detroit, Düsseldorf, Paris, Prag kuleleri ve uçurumlarıyla birbirlerine karışmıştı ve bu ışık coşkusu içerisinde insanlar, o mikroplar, zamanın hızıyla coşmuş olarak devinip duruyorlardı. Kendilerinin yaratmış olduğu korkunç, kendini beğenmiş makine dönerek onları öğütüyordu ve onlar bundan kaçacaklarına, kendilerini çarkların dişlileri arasına atmak için yarışıyorlardı.

Müfettiş Hanım omzuma dokundu.

“Şu tarafa gel. Kızlarım sana sevimli bir oyuncak göstermek istiyor.”

O âna dek işleriyle ilgilenmeyi sürdüren kızlar da kıkırdayarak çevremize üşüştü.

Beni yanda bulunan odaya götürdüler, orada televizyona benzeyen ekranları olan pek karmaşık aygıtlar vardı.

Güzeller güzeli Rosella demiryollarının makaslarında olanlara benzer bir manivelayı çekti. Ve korkunç bir çalışma başladı.

IV

İVMELER

Salonun pencereleri büyük kente yüksekten bakıyordu. Bu kent cehennemdi. Birmingham mı? Detroit mi? Sydney mi? Osaka mı? Krasnojarsk mı? Semerkant mı? Milano mu?

Karıncaların, mikropların, insanların bitmek bilmez bir telaş içinde koşuşturduklarını görüyordum: Ne için? Neden? Koşuyorlar vuruyorlar yazıyorlar tartışıyorlar telefon ediyorlar kesiyorlar yiyorlar açıyorlar bakıyorlar öpüyorlar itiyorlar düşünüyorlar sıkıştırıyorlar yaratıyorlar deliyorlar temizliyorlar kirletiyorlardı; gömlek manşetlerinin kat yerini çorapların izini omuzların kıvrımını gözlerin çevresindeki kınışıkları görüyordum. Gözleri ve gözlerin içindeki ihtiyaçtan, arzudan, acıdan, kaygıdan, açgözlülükten, kâr tutkusundan ve korkudan oluşan ışığı görüyordum.

Arkamda, tuhaf makinelerin kumanda panellerinin önünde beni buraya getiren güçlü kadın ve genç kızlar duruyordu.

Yönetici olan hanım yanıma geldi ve şöyle dedi: "Görüyor musun?"

Karşımda uçsuz bucaksız serilen manzarada insanların didinmesinden başka bir şey yoktu. Onların çırpınmaları didinmeleri gülmeleri... düşmeleri... ve yeniden

düşmeleri sarsılmaları kendi kendine konuşmaları gülümsemeleri ağlamaları yemin etmeleri... bütün bunları gelecek olan o dakikanın, ulaşılacak o tarihin, nihayetine erecek zamanın, o nimetin umuduyla yapıyorlardı.

Buyurgan hanım bana, "Dikkat!" dedi.

Sağ eliyle bir tür manivelayı yakaladı ve yavaşça yerinden oynattı. Saate benzeyen ışıklı bir kadranda bir ibre sağa doğru ilerledi. O anda kenti dolduran yaratıklar yeniden hareketleniverdi. Bu, sağlıklı yaşam değildi. Bu, yapmak, ilerlemek; beyhudeliklerin, hırsların, zavallı zaferlerimizin taburesi üzerine çıkmak; kazanmak endişesinin ateşi, çılgınlığı, tutkusuydu. Gözle görünmeyen bir canavara karşı umutsuzluk içinde savaşıyorlardı. Devinimlerde bir çırpınma, yüzlerde bir gerginlik ve yorgunluk, seslerde çatlama vardı.

Manivelayı biraz daha çekti. Aşağıdakilerin tutkuları öncekinin tam yüz katı artarken katedrallerinin donuk ve karanlık kubbeleri gecenin dumanı içinde kaybolmaya başlamıştı.

"İşte burada." Sevimli bir ses beni televizyona benzeyen bir metreye yetmiş santim boyutlarında büyük, ışıklı bir ekranın karşısına çağırdı; burada ilk gördüğüm bir adam oldu. Bu makine de Rosella'nın idare ettiği bir sürü düğmeye ve bir manivelaya sahipti.

Ekrandaki adam büyük bir çalışma odasında oturuyordu, kırk beş yaşlarında, kodamanın biri olmalıydı ve görünmeyen canavarla savaşabilmek için hem içinden hem de dışından çırpınıyordu.

O anda telefon ediyordu: "Hayır," diyordu, "ne kadar çabalarsanız çabalayın asla başaramayacaksınız... Tamam, benim keyfime uygun olabilir... Evet, üç yıl önce Bern'de oldu... haklısınız... birlikte görevli arkadaşım Roger'a sorabilir misiniz ya da Sutter'a? Hayır, bugünlerde başka bir şey düşünmekteyim... Nasıl? Kendinizi çimdiklettirdiniz mi? Umarım başıma dert açmayacaksınız..."

İçeriye elinde bir kâğıt tomarıyla sekreter girdi, ikinci bir telefon çaldı, bunu sekreter açtı: "İdari büro," dedi.

Adam gülümseyerek ikinci telefonu da aldı. "Affedersiniz," dedi birinciye, "beni arıyorlar, bağışlayın ama daha sonra görüşürüz ve her şey için teşekkür ederim." Sonra ikinciyle konuşmaya başladı: "Sevgili Signore Ismani... ben de bekliyordum... elbette, elbette... Siz bunu anlarsınız, iyi niyet eksikliği değil... elbette... cumhuriyet adına değil mi? Hayır bunu söylememelisiniz sevgili Ismani, bunu hiç ağzınıza almamalısınız..."

Sekreter geri geldi: "Dışarıda Mr. Compton bekliyor," dedi. Adam güldü. Telefonu uzakta tutarak, "Ah o Suriyeli sülük!" dedi. "Ben arar aramaz al onu içeriye."

Küçük Rosella sahneyi memnuniyetle seyrediyordu. "Kim o?" diye sordum.

Kızıl saçlarını örgüyle toplamış olan ve Rosella'ya işaretler yapan kızlardan biri, "Sizin küçük adamınız," dedi.

"İyi ama kim?"

"Stephen Tiraboschi. Sanayici."

"Ne sanayisi?"

"Kim bilir? Bir şey fabrikası işte."

Bunun üzerine çalışma odasına şişman ve miyop biri olan Suriyeli girdi. Sonra birinci telefon çaldı, sonra genç mühendislerden biri girip üçüncü bölümde bir hasar olduğunu bildirdi, bunun üzerine Stephen aşağı koştu ama tam üretim noktasına geldiğinde çağrı cihazı üst katta Stoccarda'nın hatta olduğu haberini verdi, bunun üzerine Stephen telefonla konuşmak için üst kata tırmandı, daha eşikteyken onu beklemekte olan üç yöneticiyle burun buruna geldi, tam Stoccarda'yla konuşurken öteki hat çaldı, arayan eski ve sevgili arkadaşı Augusto idi; o hasta ve yalnız bir kişi olduğundan canı sıkılıp konuşmak için arkadaşlarını arardı. Stephen hâlâ gülümsemeyi sürdürüyordu ve kendinden emin bir hali vardı.

Cehennemin güzel hanımı dirseğiyle Rosella'yı dürttü: "Haydi çocuğum. Ona karşı yumuşak davranmayacaksın umarım."

"Yok canım," dedi ciddi suratlı Rosella ve üstdudağı kurnaz ve şımarık bir edayla büzüldü. Aynı anda manivelayı yavaşça kendine doğru çekiyordu.

Mühendis Tiraboschi'nin çalışma odası ansızın hareketlendi. Hani içinde karafatma yürüdüğünü gördüğünüz küvetin musluğunu açarsınız da karafatma canını kurtarmak için bir o yana bir bu yana seğırtmeye başlar ve kaydıkça daha çok telaşlanır ya, işte öyle bir sahne yaşanmaya başladı. Ritim hızlanmış, kaygı, heyecan, davranış ve düşüncelerde müthiş bir çılgınlık gözlenmeye başlamıştı.

Adam telefon ediyordu: Hayır, diyordu, asla başarmayacaksınız, arkadaşşıma sorabilirsiniz, Sutter'a danışabilirsiniz, sekreter içeriye girdi, öteki telefon çaldı... idari işler, beni bağışlayın, teşekkür ederim, sonra sevgili bayım, elbette iyi niyet, sekreter, Mr. Compton, telefon, hasar, üçüncü bölüm, Stoccarda ile iletişim, dahili komisyon. Gene de hâlâ gülümseyebiliyordu, dimdik ve genç duruyordu, Tanrım bu ne kuvvetti.

Ekranın çevresine toplanmış kadınlar bu güzel işlemi izliyordu, ne başarılı Rosella, ne hassas bir eziyet, ne tatlı bir kız.

Ekranında şimdi eylemler daha da sıkışlıyordu, Stephen Tiraboschi'nin günlük çalışma alanındaki bu can sıkıcı tipler bit gibi, asalak gibi hayatına sızıyordu. Telefonda kapıda koridorda çıkışta yolda, onların sert ve asık suratları sinsice içe işliyor, zamanın dehlizlerine karışıyor, sonra güçlerini genişleterek torpilliler, mucitler, arkadaşların arkadaşları, hayırseverler, *public relation*'lar, ansiklopedi üreticileri, can sıkıcı sevimliler, can sıkıcı sevimsizler, kibar yüzleriyle, yapışkan bakışlarıyla belli bir koku salgılıyorlardı.

“Harika,” dedi hanım. “Dizine bakın.”

İşlerin berbat bir şekilde azması karşısında Stephen eskisi gibi gülümsemez olmuştu ve sağ dizi sinirli bir biçimde seyirmeye başlamış, metal masanın alt yüzeyine vurarak bir davul gibi dum dum ses çıkarır olmuştu.

“Haydi Rosella, hızlandır, hızlandır,” diye yalvardı saçları örgülü kız. “Bir korkut şunu!”

Rosella ilginç bir biçimde dudaklarını büktü, kontrol dışısını sabitleyerek manivelayı oynamaz hale getirdi ve hemen telefona koştı. Numarayı çevirir çevirmez aşağıda Stephen’in hemen yanıt verdiğini görüldü.

“Neden bir türlü gelmiyorsun? Bir saatten beri hazır bekliyorum!” diye çıkıştı ona Rosella.

“Nereye gelmekten söz ediyorsun?”

“İyi ama bugün cuma sevgilim, bana söz vermiştin. Saat beş için konuşmuştuk, öyle değil mi? Saat tam beşte seni almaya gelirim, demiştin.”

Adam artık kesinlikle gülümseyemez olmuştu. “Hayır sevgilim, bir yanlışlık olmalı, bugün olanaksız, işim başımdan aşkın.” “Off!” diye vızıldandı genç kız. “Hep böyle oluyor, ben ne zaman bir şey istesem sen en azından... Bu iş böyle gitmeyecek.. Dinle: Bir saat içinde gelip beni almazsan yemin ederim ki...” “Rosella!” “Yemin ederim artık beni göremeyeceksin,” dedi kız ve iletişimi kesti.

Ekranda görünen adam güçlükle nefes alıyordu, artık dik ve genç duramıyordu ve sürmekte olan iş bombardımanını altında eziliyordu: Sekreter, Livorno’dan telefon, Profesör Fox ile randevu, Rotary kulüpte konuşma, kızın doğum günü için armağan, Rotterdam Kongresi için rapor, sekreter, telefon, Tampomatic için reklam kampanyası, sekreter, telefon, telefon, ve hayır diyemez kaçamaz koşması gerekiyor kendini vermeli kapanmalı zamanında yetişmek için seğirtmeli yoksa o cehennemlik o taze çiçek o rezil o fesat onu kesinlikle terk eder.

Mühendis Tiraboschi'nin dizi ritmik olarak masanın altına vuruyor ve boğuk bir sesle yankılanıyor. "Yandı, yandı!" diye kıkırdıyor minik kızıl şeytan. "Haydi Rosella, şunu biraz daha sıkıştır!"

Kalleş Rosella dişlerini sıkarak yeniden iki eliyle manivelayı yakalıyor ve adamı bitirmeye karar vermiş gibi bütün gücüyle çekiyor.

Bu son ivmeydi, doruk noktasıydı, son andı. Mühendis artık Stephen değildi, çıldırmış bir kuklaydı ve çırpınıyor, sesleniyor, kıvranıyor, şuraya buraya zıplıyor, kasılıyor ve onu mahvetmeye kararlı olan gücün eline geçiyordu. Rosella manivelayı çekeceğim diye mosmor olmuştu.

Neredeyse eleştirerek, "Kalp krizi ne zaman gelecek?" diye sordu. "Amma dirençli çıktı bu da!"

"Ah, geliyor, geliyor!" diye bağırdı Rosella.

Tatlı Rosella'nın son bir kas gerilimi Stephen'da epileptik bir patlama olarak görüldü. Bir an, tam yeniden telefon ahizesini eline almak üzereyken kukla gibi bir-iki metre havaya sıçradı ve başı rüzgârın salladığı bayrak gibi bir sağa bir sola sallandı. Sonra kurşun gibi yüzüstü yere kapandı.

Patroniçe, "Kurallara uygun bir çalışma," diyebilirim diye onayladı. Sonra zihnindeki düşünceyi değiştirmek istercesine benim gözlerimin içine baktı. "Ya bunu ne yapacağız?" dedi. "Bunda da bir deneme yapalım mı?"

"Ah, çok iyi olur!" dedi kızıl.

"Yalvarırım size hayır!" dedim. "Ben görev yüzünden burada bulunuyorum."

Korkunç dişi beni dikkatle süzdü. Sonra, "Git haydi. Git de dolaş çevreyi. Gerekliği zaman ben gelir seni bulurum... Biraz dolaşmak sana iyi gelecektir."

V

YALNIZLIKLAR

Yaşamam için yerleştirildiğim şu cehennemde evler ne tuhaftı. Hepsinin önünde harika bir görüntü vardı. Noel arifesinde harika bir kar yağıyor, ışıklar, mumlar yanıyor, insanlar gelip gidiyor, harika sosisler pişiyor, pırıltılı süsler ışıldıyordu. Elbette bu kadar uzaktan bakınca insanların yüzleri neşeli miydi, değil miydi görünmüyordu; sadece telaş, acele ve gayret vardı. Bir pencere önünde kedi uykulu geriniyor, tatlı delikanlı, mayıs güneşi, saat sabahın on buçuğu, ekonomi çalışanlarının işi kolaylaşıyor, banka borsalarının girişleri parlıyor, güneş ışınlarının içinde mavi dumanlar yayılıyor, Marlboro veya Peer filtreli olarak görünüyordu. Ya ekim günbatımına ne dersiniz, mavi derin gökyüzü ve güneş vuruyor, pencerelerde sönüyor, yepyeni alüminyum çerçeveler. Bu arada üniversitenin yeniden açılışı o büyük serüvene anlam veriyor ve onu parkta ışık altında bekleyen kız sırtında kürküyle yaprağını dökmüş ağaçların altında dikiliyor. Veya seher, Prusya yeşili rüzgârla yıkanmış tabelalar limanın ara sokaklarında esintiyle gıcırıyor, denizde minik dalgalar kabarıyor, siren sesleri, gölgelerin hareket edişi, parkların yeşilliği, çalışma arzusu. En azından uzaktan bakınca böyle görünüyordu. Görünüyor.

Öyle görünüyor. Ama evin bir de başka tarafı, içi

var; insanın ta içi, ilikleri, gizleri. Ne Noel, ne güneş, ne mayıs, ne kristal seher var; sadece her tarafa tebeşir grisi bir beyazlık yayılıyor, öğleden sonranın iki buçuğu, iki kırk beşi gibi; evet, lanet olası bir pazar gününün ılık bir öğleden sonrası gibi.

Sol taraftaki duvardan, tam burayı, ışığın bir dizi gizemli pencereden içeriye sızmakta tereddüt ettiği aşağısını görüyorsunuz. Görülmediklerini sanan insanoğulları işte buraya yuvalanmıştır. Dışarıda, sokakta, hareket trafikler paralar enerji lüks birbirine karışmış çatışma. Burada evrensel evlerin ortak avlusunda bizlerin sizlerin çorak yalnızlığı.

Yanımda dokuzuncu katın açık penceresi: bir tür gardırobun içinde duran bir çocuk. Altı yaşlarında olmalı, çirkince, yere oturuyor, iyi giyimli, bin bir çeşit oyuncacığın, kuklanın arasında hareketsiz oturuyor, babası işte, annesi birileriyle bir yerlerde. Şimdi korkunç bir ciddiyetle ve yavaşlıkla ayağa kalkıyor ve eşige doğru yürüyor, arkadan bakınca en azından elli sekiz yaşında görünüyor, böylece artık bir yaşlı sayılır. Kapı kolunu tutuyor, çeviriyor, itiyor ama kapı açılmıyor; çünkü dışarıdan kilitlenmiş. Bunun üzerine sadece iki kez, "Anne, anne!" diye bağıyor. Son derece ciddi bir biçimde odanın ortasına dönüyor, buradan pek iyi görünmeyen bir bebeği kucağına alıyor, isteksizce yere bırakıyor. Yeniden çocuklara özgü o rahatlıkla bacaklarını açarak yere oturuyor, yararsız olduğunu bildiği için pencereye bakmıyor, buradan görünmeyen bir köşeye diyor gözlerini, o köşeden tiz ve neşeli bir ses "oy oy" gibi bir nida salıyor ve sonra yeniden sessizlik oluyor. Muşamba kaplı yerde iki minik elini açıyor ve kapıyor; sanki olmayan bir şeyi yakalamak istiyor, için için hıçkırmaya başlıyor.

Sekizinci kat, büyük çalışma odası, elektronik mobilyalar, adam yazı masası başında oturuyor, kalemle el-

yazısı raporu düzeltiyor ama kalem yerinden oynamıyor. Kırk beş yaşında, bıyıklı, gözlüklü, zengin, buyurmaya alışmış. Sekreterin iskemlesi boş, Amerikalı araçlar, tefeciler, konsorsiyumcular, kurulcular, delegeler, temsilciler gitmiş, bankerler, milyarderler yok olmuş ve akşam inmiş. Zamanı geçtiği için artık kimsenin ona gereksinmesi kalmamış ve beş siyah, yorgun telefon sessiz; adam kaygıyla onlara bakıyor, tanımlanamaz bir iç susuzluğu çekiyor, sahip olduğu yüce, katı, kıskanılası güçler ona yetmiyor. Neyin yokluğunu çekiyor? Özgürlüğün mü? Çılgınlığın mı? Gençliğin mi? Aşkın mı? Akşam iniyor, akşam indi, birer birer önemli, otoriter, pek korkulan kişi beş telefonu alıyor, dizlerine koyuyor, onları bencil ve mırıldanan kediler gibi okşuyor. Zırlılar, ziller, aramalar, bıktırmalar, sadık arkadaşlar, çarpışma dostları. Bana sadece emirlerden, sayılardan, pazarlıklardan söz etmeyin, en azından bir kez olsun aptalca bir şey anlatın. Ama beş kara kediden hiçbirisi kımıldamıyor, sert, kapalı ve sessizler, hiçbirisi bu okşayışlara kanmıyor. Dışarıda, büyük kraliyette, dört duvarın dışında herkes onu tanıyor ve adını biliyor ama şimdi bu korkunç gece indiğinde onu arayan soran ziyaret eden yok; ne kadın, ne dilenci, ne köpek ona gereksinme duyuyor.

Yedinci kat. Çarmıhtan henüz indirilmiş minik bir İsa'nın ayakları gibi hareketsiz ve terk edilmiş iki çıplak ayak görünüyor. Şimdi anne ve baba kendi işleri için evden çıktıkları için, ev kadınları, kız arkadaşları, iyi yürekli mahalle papazı Don Gervasoni, müdür, öğretmen, hekim, vergi memuru, komiser, çiçekçi, karanlık işler çeviren adam, sınıf arkadaşları grubu çıktığı için şimdi ev boş kaldı ve on dakika önce orada olanlar, ağlayarak, gözyaşı dökerek, hıçkırarak orada olanlar artık hayat dolu olarak dolaşıyorlar, çene çalışıyorlar, sigara içiyorlar, kremalı pasta yiyorlar, şimdi ortalık sakinleşti, kadın öbür tarafa temiz

gitsin diye ölü çocuğunu yıkamaya başladı. Ona bir kamyon çarptı, o bir sandaldan düşüp boğuldu, tren öldürdü, sel öldürdü. Bu felaket büyük etki yarattı, radyolar ve gazeteler söz etti ama yirmi dört saat geçti ve bu çok uzun bir zaman dilimi. Elbette yumuşak bir bez, ılık su, pudra, sevgi gerekiyor. Hiç kimsenin onu rahatsız etmeyeceği garanti; çünkü hepsinin aklı başka yerde. Yukarıda bulduğum yerden arada bir onun sesini duyuyorum, bunlar inilti ve umutsuzluk yakınmaları değil, annelerin her gün duyulan türden sözlerinden, sakın sakın konuşuyor ama bunu son kez yapıyor: "Biliyor musun sen nesin bebeğim? Sen koca bir domuzsun, bak şu boynunun üstünde duran koca kara kulaklara... Ben olmasaydım okula ne halde giderdin. İyi ama bugün neyin var bebeğim? Uslu duruyorsun, karşı koymuyorsun, ağlamıyorsun, bugün çok ulusun..." Sonra boğuk bir gümbürtü ve uzun kuyruklu canavara benzeyen büyük sessizlik.

Alt kattaki altı numarada birisi yıkıyor. Yerdeki taşlara diz çökmüş uzunca bir lekeyi yıkıyor. Tepeden insan görünmüyor, sadece dairevi hareketlerle dönen elleri görünüyor. Odada cızırdayan bir pilli radyo var ve swing çalıyor. Uzun ve koyu leke aşağı yukarı kan rengine. Ama işte iki el bezi bırakarak yok oluyor ve işte o, pencerenin önünde beliriyor, o otuz yaşlarını geçmiş bir genç adam, sağlıklı yapılı, sportif, uzun favorili. Çevresine bakınıyor, bir sigara yakıyor, gülümsüyor, kim ondan daha sakın? Kesinlikle bir şey olmadı. Saygın ve sabıkasız bir ev. Yavaş soluklarla sigara içiyor, neden acele etsin ki? İzmaritini atıyor, geri çekiliyor, izmaritin son kıvılcımları karanlığın içinden akıp gidiyor. Sonra batmakta olan ışıktaki yeniden o iki vahşi el onu ovuyor ovuyor, leke git tikçe koyulaşılıyor uzuyor genişliyor şişiyor zaferle, bir dans ezgisi, bir *surf*, bir asla dönemeyeceği uzak ülkenin sambası eşliğinde...

Beşinci katta, durduğum yerden bir şeyler görebileceğim son katta da bir adam vardı. Gerçekten var olduğunu söyleyemiyorum: Vardı. Eski kahvehanenin son müşterisi gittiğinde bitkin garson nasıl yürürse avlunun ölü ışığı öyle ilerliyordu. Onu neredeyse dikey bir perspektifle yukarıdan aşağıya görüyordum. Ayakta duruyordu, sınırsız bir enginlikle onu çevreleyen donuk ve düşman denizde boğulmuş, kaybolmuş, hareketsiz kalmıştı. Biraz kambur duran sırtını görüyordum, başının tepesini, o kısa ve kır saçlarını. Ayakta hazır ola geçmişti. Kimin karşısında?

Onu görüyordum, ona bakıyordum ansızın onu ensesinin eğiminden tanıdım, eski dostumu! O! Kaç yılımızı birlikte geçirmiştik, aynı düşünceler, arzular, iç dökmeleler, umutsuzluklar. Arkadaştık, olağanüstü bir içtenlik vardı aramızda, görünürde nankör de olsa yıllarca sevdim onu. Şimdi ayakta ve biraz kamburca aynanın karşısında duruyordu, gururlu ve yenikti, efendi ve köleydi, gözünün kenarındaki o çirkin izle.

Peki neden böyle hareketsizdi? Ne vardı? Bazı anılar mı? Yoksa arada bir kıvranmaya, kanamaya başlayan o eski, küçük düşürücü yara mı? Pişmanlık mı? Her konuda yanılmış olma düşüncesi mi? Yoksa yitirilmiş dostlar mı? Vicdan azapları mı?

Ne konuda pişmanlıklar? Rastlantısal olarak geçip giden gençlik konusunda mı? Ama gençliği önemsemez, gençlik ona acı ve hüzünden başka bir şey tattırmamıştır. O buna gülüp geçer, ah ah. O, insanın dürüstlikle arzulayabileceği her şeye sahiptir. Hayır, zaman onu düzlemişti. Tam olarak da her arzusuna değil, hatta sadece bazılarına ulaşabilmişti. Hatta şimdi düşününce istediği hiçbir şeyi elde edememişti.

O anda pencereden sarkarak ona seslendim. Merhaba dedim; çünkü o eski bir dostumdu. Dönmedi bile,

sağ eliyle sanki çekin gidin der gibi bir hareket yaptı. O halde elveda. Gri bir kostüm giymişti, iç cebinde bir dolmakalem ve tükenmezkalem vardı, ensesi neredeyse oyuk gibiydi. Ve onu görmek gerekiyordu. Ellerini beline dayamış, kendini dik tutmaya çalışıyordu, salak. Bir de gülümsüyordu. O bendim.

Derken, alt kat da ardına kadar açılarak beni şaşırttı. Neon ışığıyla aydınlatılmış, en sonuna kadar görünmeyen büyük bir salon insan doluydu. En azından onlar yalnız değil, diye düşündüm.

Bir davetti, bir konserdi, bir kokteyldi, bir konferanstı, bir toplantıydı, bir buluşmaydı. Salon ağzına kadar doluydu ama insanlar gelmeyi sürdürüyordu ve birbirleri üzerine yığılıyorlardı.

Üst kattan inen ben de oradaydım. Birkaç kişiyi tanıdım, onlarca yıldır dirsek dirseğe birlikte çalıştığım, ne olduklarını ne olacaklarını asla bilemeyeceğimiz iş arkadaşlarım, onlarca yıldır duvarın ötesinde, elli santim ilerimde uyuyan, neredeyse soluklarını bile duyduğumuz ama asla ne olduklarını bilemeyeceğimiz komşularımız; doktorumuz, bakkalımız, garaj görevlimiz, gazetecimiz, kapıcımız, odacımız; onlarca yıldır karşılaştığımız ve konuştuğumuz ama ne olduklarını asla bilemediğimiz, bilemeyeceğimiz insanlar oradaydı. Şimdi hepsi bu müthiş kalabalıkta birbirlerine karışmıştı, kimse kimseyi tanımıyor, sessiz bakışlarla birbirini süzüyordu.

Sonunda, piyanist *Appassionata*'yı çaldığında, konferansçı, "O halde," dediğinde, garson martinileri sunduğunda, herkes birden can çekişen balıklar gibi ağızlarını oynattı. Belki birazcık hava almak, belki de adı aşk, merhamet ve lezzeti korkunç olan o şeyden bir gramcık tatmak istediler. Ama hiç kimse özgürleşemiyordu, kimse doğduğundan beri içine kapanmış olduğu demir evden, hayatın gururlu sersem kutusundan çıkmayı başaramıyordu.

VI

ENTRÜMPELUNG

Büyük cehennem kentinde de insanın eğlendiği bayram günleri vardır. Ama nasıl? En önemli bayramlardan biri mayıs ortalarına rastlar ve adı Entrümpelung'dur. Belki Alman kökenli bir gelenektir ve anlamı kurtulma, arınma biçiminde açıklanabilir. Her ev mayısın on beşinde içindeki köhne eşyayı atar, bunları kaldırıma bırakır ya da fırlatır. Cehennem ahalisi kırık, yıpranmış, yararsız, sevimsiz ve sıkıcı şeylerden kurtulur. Bu, gençliğin, yenden doğuşun, umudun bayramıdır, ah!

Bir sabah, ilk gün karşılaştığım korkunç Signora Belzeboth'un bana verdiği minik dairemde uyuyordum. Uyuyordum ama itilen, çekilen mobilyaların, adımların gürültüsüyle uyandım. Yarım saat kadar dayandım. Sonra saatime baktım, yediye çeyrek vardı. Üzerimde sabahlığım çevreye bakmaya çıktım. Öyle sesler, seslenmeler duyuyordum ki, sanki evin kendisi bile uyanmış gibiydi.

Birkaç basamak tırmandım, gürültünün geldiği yeri buldum. Sahanlıkta yaşlı bir kadın duruyordu, onun da üzerinde sabahlık vardı ama kendisi pırıl pırıldı; saçları taranmış bu hanım yetmiş yaşını geçmiş olmalıydı.

"Ne oluyor?" diye sordum.

Gülümsedi.

"Bilmiyor musunuz? Üç gün sonra Entrümpelung var, büyük ilkyaz şenliği."

“Ne anlama gelir?”

“Bu bir temizlik bayramıdır. Artık işimize yaramayan her şey dışarı atılır. Bunları sokaklara fırlatır atarız. Mobilyalar, kitaplar, kâğıtlar, ıvır zıvır işte... Bir yığın şey. Sonra belediyenin kamyonları gelip bunları toplar götürür.”

Yüzünde hep o uysal gülümseme vardı. Nazik, hatta kırışıklara karşın sevimli bir yüzü vardı. Gülümsemesi giderek yayıldı.

“Yaşlıları izlediniz mi?” diye sordu.

“Hangi yaşlıları?”

“Hepsini. Bugünlerde bütün yaşlılar olağanüstü nazik, sabırlı, yardımcıdırlar. Neden biliyor musunuz?”

Sustum.

“Entrümpelung gününde,” diye açıklamasını sürdürdü, “aileler yararsız ağırlıklardan kurtulma hakkına, hatta görevine sahiptirler. Bu yüzden yaşlılar da eski demirler ve çöplerle birlikte atılabilirler.”

Şaşkınlık içinde ona bakıyordum.

“Bağışlayın hanımefendi... siz korkmuyor musunuz?”

“Kötü çocuk!” diye haykırdı gülererek. “Ben mi? Neden korkacağım? Çöplüğe atılmaktan mı? Biliyor musun, bu harika bir şey olurdu...”

Bir genç kız edasıyla gülüyordu. Üzerinde Kalinen adı yazan bir kapıyı açtı.

“Fedra!” diye seslendi. “Gianni! Buraya gelin lütfen!”

Loş görünen holden iki kişi çıktı: Fedra ve Gianni.

“Signore Buzzati,” diye takdim etti. “Yeğenim Gianni Kalinen ve karısı Fedra.” Bir soluk aldı. “Dinle Gianni, pek hoş bir şey oldu. Bu bey bana ne sordu biliyor musun?”

Gianni güçsüz bir edayla baktı ona.

“Benim Entrümpelung’tan korkup korkmadığımı sordu. Yani ben... beni... Hoş değil mi bu sence?”

Gianni ile Fedra gülümsüyordu. Yaşlı kadına sevgiyle bakıyorlardı. Şimdi de böyle saçma bir düşünce karşısında katıla katıla gülüyorlardı. Onlar, Gianni ve Fedra

hakkını asla ödeyemeyecekleri Tussi Teyze'den mi kurtulmak isteyeceklerdi?

14 Mayıs'ı 15'ine bağlayan gece olağanüstü bir hareketlilik vardı. Kamyon gürültüleri, çarpışma sesleri, gıcırtilar. Sabah çıktığımda sokaklara sanki barikatlar kurulmuştu. Her evin önünde, kaldırımlarda her türden ev eşyasının yığıldığını gördüm; parçalanmış mobilyalar, paslanmış termosifonlar, sobalar, vestiyerler, eski resimler, yoluk yoluk kürkler, günün dalgalarının kumsala yığıldığı bütün eşyalarımız, modası geçmiş lamba, eski kayalar, kenarları çatlamış vazo, boş kafes, kimsenin okumadığı kitaplar, eprimiş bayrak, saksılar, çürük patates dolu çuvallar, talaş süprüntüsü, bir torba unutulmuş şiir!

Bir dolap, iskemle, dipsiz komodin, kocaman dosyalarda ofis yazışmaları, eski zamanlara ait bisikletler, tarifsiz döküntüler, kırık klozetler, sancılı ve uzun birlikteliklerden artakalmış ne olduğu belirsiz süprüntüler, mobilyalar, iç çamaşırları; kullanımının son sınırına gelip dayanmış bir utanç dağıyla karşı karşıya kalakalmıştım. Biraz başımı kaldırıncı ışığı bile kesen, yüz bin mat penceresi olan kubbeli bir yığın gördüm. Derken kendi kendine kırmıldamakta olan bir torba dikkatimi çekti, içindeki bir şey kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Bir de ses geliyordu, "Oooh, ooh!" diyordu kaderine razı olmuş boğuk ses.

Korkuyla çevreme bakındım.

Yanımda kocaman alışveriş çantasını Tanrı'nın her nimetiyle doldurmuş bir kadın vardı. Beni uyardı.

"Ne olduğunu sanıyorsunuz ki? Onlardan biri. Bir ihtiyar. Şimdi tam zamanı değil mi?"

İnatçı perçemi alnına düşen bir oğlan geldi ve çuvala bir tekme attı. İçinden bir inleme yükseldi.

Bir bakkaldan su dolu kovasıyla dükkânın sahibesi çıktı. Elinde kovayla yaklaşırken söyleniyordu.

“Şafaktan beri içimi daralttı bu benim. Hayatın tadını çıkardın değil mi? Daha ne istiyorsun? Al bakalım!”

Böyle diyerek kovadaki suyu çuvalın içindeki kişinin üstüne döktü; içerdeki yaşlı yorgundu, artık üretken değildi; ne koşabilir, ne kırabilir, ne nefret edebilir, ne sevişebilirdi. Bu yüzden çöpe atılmıştı. Biraz sonra belediye çalışanları gelecek ve onu alıp lağıma atacaklardı.

Tam o anda birinin omzuma dokunduğunu hissettim. Oydu, Madam Belzeboth, Amazonlar kraliçesi, lanet dilber.

“Merhaba yakışıklı. Yukarı gelip görmek ister misin?”

Beni bileğimden yakaladığı gibi sürüklemeye başladı. Cehennemdeki ilk günümde gördüğüm camlı kapı, ilk gün gördüğüm asansör, ilk günkü ofis-laboratuvar. Hâlâ o kalles kızlar, hâlâ kilometrelerce uzunluktaki, milyonlarca yaratığın seyredildiği ışıklı ekranlar oradaydı.

Sözgelişi bu ekranda bir yatak odası görünüyordu. Yatağın üzerinde iriyarı, yetmişini geçkin bir kadın yatıyordu; yarı beline kadar alçı içindeydi. Orta yaşlarda pek şık bir hanımla konuşmaktaydı.

“Beni hastaneye gönderin, beni huzurevine gönderin, burada yük oluyorum, artık elimden iş gelmiyor, artık hiç işe yaramıyorum.”

“Şaka mı yapıyorsun dadıcığım,” diye yanıtlıyordu hanım onu. “Bugün doktor gelecek ve nereye gideceğine karar vereceğiz.”

Bu arada dişi şeytan bana açıklama yapıyordu.

“Ona süt verdi, kızlarına dadılık yaptı, şimdi torunlarına bakıyor; elli yıldır aynı evin içindeydi. Ama bir femur kemiği kırıldı, bak neler olacak.”

Ekrandaki sahne: Bir ses yaklaşır, beş çocuk ve onların anneleri olan iki genç kadın neşeyle bağırışır: “Doktor geldi! Doktor dadıyı iyileştirecek! Doktor geldi! Doktor dadıyı iyileştirecek!” Gene bağırış çağrış pence-

reyi açarlar, yatağı pencere kenarına iterler. "Dadıya biraz temiz hava!" diye haykırırlar. "Şimdi bakın, dadı ne güzel bir atlayış yapacak!" Üç kadın ve beş çocuk ihtiyarı öyle bir iterler ki, kadın yataktan fırladığı gibi pencereden uçar. "Yaşasın dadı!" diye bağırırlar gene. Aşağıdan bir gümbürtü duyulur.

Mrs. Belzeboth beni hemen başka bir ekranın önüne sürüklüyor: "Bu ünlü Walter Schrumpf, büyük Schrumpf hanedanından, çelik kralı. Ona şövalyelik unvanı verdiler; memurları ve kadrosunda çalışanlar bunu kutluyorlar." Yapının büyük avlusunda, büyük pembe bir kürsüde yaşlı Schrumpf orada bulunanlara teşekkür ediyor, yanaklarından iki heyecan gözyaşı süzülüyordu. Konuşurken, yüksek dereceli, lacivert kruvaze ceketli memurlar yaklaşırlar, eğilirler, onun ayak bileklerine iki madenî halka geçirirler, doğrulur ve bütün güçleriyle asılırlar. "Bilesiniz ki ben hepinizi çocuğum yerine koymuşumdur!" demektedir Schrumpf o sırada. "Siz de beni baba..." Yüzünü pembe kürsüye çarparak yuvarlanır, gökten çok yüksek bir vincin halkası iner, onu ayaklarından bir domuz gibi asarlar; şaşkınlıktan ve dehşetten dili tutulan adam anlaşılma sözçükler kekelemeye başlar. "Artık emir vermeyi keseceksin iğrenç ihtiyar!" Sonra etrafını sararlar, hepsi ona vahşice vurmaya başlar. Yirmi darbeden sonra gözlerini, dişlerini, duyularını yitirmiştir artık. Vinc onu kaldırır ve götürür.

Üçüncü bir ekran: Küçük bir kentsoylu evi görüyorum; tanıdık yüzler seçiyorum. İşte nazık Tussi Teyze, işte yeğen Gianni Kalinen ve tatlı karısı Fedra ve hatta iki çocukları. Mutlu aile sofrasında oturmuşlar, Entrümpelung'tan söz ediyor, o zavallı ihtiyarlara acıyorlar. Özellikle Gianni ve Fedra üzölmekteler. Bu sırada kapının zili çalıyor. İki ızbandut belediye görevlisi, başlarında bereleri, üzerle-

rinde beyaz gömlekleriyle çıkageliyor. "Tussi dedikleri Signora Teresa Kalinen siz misiniz?" diye soruyor, bir belge gösteriyorlar. "Benim," diyor ihtiyarcık. "Neden?" "Kusura bakmayın hanımefendi; ama bizimle gelmek zorundasınız." "Ama nereye? Bu saatte? Hem neden?" Tussi Teyze ölü gibi solgun bir yüzle, bu korkunç durumdan şaşkına dönmüş halde yitik gözlerle çevresine bakınıyor, yalvararak yeğenine bakıyor. Ama onlar tek bir sözcük bile etmiyorlar.

"Çok konuşmayın!" diyor iki görevliden biri. "Bu belge yeğen Kalinen'in imzasını taşıyor. Her şey kurallara uygundur."

"Bu olamaz!" diye haykırıyor Tussi Teyze. "Benim yeğenim bunu imzalamış olamaz, bunu yapmaz... Değil mi Gianni? Gianni konuşsana, bir yanlışlık olduğunu açıklasana; bir yanlış anlama olmuş olmalı..."

Gianni konuşmuyor, açıklamada bulunmuyor, tek bir söz etmiyor, hatta karısı da bir şey söylemiyor ve çocuklar bu sahneyi eğlenerek seyrediyorlar.

"Söyle Gianni, yalvarırım... bir şeyler söyle!" Tussi Teyze geri geri çekilirken yalvarıyor.

Görevlilerden biri atılıyor ve onu bileğinden yakalıyor. Bir kız çocuğu gibi hafif ve kırılgan. "Kımıl da hadi cadı, rahat yaşam bitti artık."

Kaba bir mesleki beceriklilikle, kendini yere atan kadını çığlık çığığa odadan, apartman dairesinden dışarıya sürüklüyor, merdivenlerden indiriyorlar; kemiklerinin sesi işitiliyor. Gianni, Fedra, iki çocuk yerlerinden bile kımıldamıyor. Sonra erkek derin bir soluk alıyor: "Neyse, bu da bitti," diyor ve yemeğine devam ediyor. "Bu yahni de leziz olmuş!"

VII

DİREKSİYONDAKİ CANAVAR

Belki de gazetenin yazışları müdürü cehennem konulu bir röportaj için ürkek, narin, tedbirsiz birini seçmekle yanlış yaptı. En küçük bir şeyde utanıyorum, kızarıyorum ve kekeliyorum; ggs genişliğim seksen santimi bulmuyor, aşağılık kompleksim var, pek unutkanım, arada bir paamı kurtarabiliyorsam bu aşını didinmem sayesinde oluyordur. Neyse ki bir otomobil satın alabildim.

Ama cehennem gibi bir yerde didinmek de işe yaramıyor. Görünürde, burada her şey hayattakiyle aynı. Bazı anlar kesinlikle Milano'da olduğumu sanıyorum: Hatta bazı caddeler, dkkn tabelaları, ilanlar, insanların yüzleri, yürümeleri bile kenttekiyle aynı. Gene de geleceğe ilişkin bir temas söz konusu olduğunda, en sıradan bir bilgiye gereksinme duyulduğunda, bir paket sigara ya da bir fincan kahve satın alırken söylenen iki- sözcük, hemen arada bir fark olduğunu belli ediyor; burada bir umursamazlık, bir uzaklık, gri ve duygusuz bir soğukluk var. Bu, tüylü, yumuşacık bir battaniyeye dokunup altında demir ya da mermer bir levha olduğunu hissetmek gibi bir şey. Ve bu cesaret kırıcı levha kentle aynı büyüklükte; cehennemin tek bir köşesi yok ki orada bu lanet olası katılığa arpmayasın. Bu nedenle, benden daha güçlü ve duygusuz biri gelmeliymiş buraya. Neyse ki şimdi bir otomobilim var.

Cehennemin bazı kısımlarının Milano ile birebir aynı olması bir kuşku uyandırıyor: Yani arada bir fark yok; çünkü gerçekte ikisi aynı şey ve Milano'da da –Milano derken her birimizin yaşadığı, kendi kentimiz demek istiyorum– bir battaniyeye, kadifeye sertçe dokunmak alttaki sertliği, umursamazlığın buzdan levhasını hissetmek için yeterlidir.

Neyse ki bir otomobil satın aldım ve durum biraz düzeldi. Burada, cehennemde otomobilin anlamı çok fazla.

Onu teslim almaya gittiğim zaman ilginç bir nokta dikkatimi çekti: Teslim edilmeye hazırlanmış otomobiller çok büyük bir salonda uzun sıralar halinde yan yana dizilmiş duruyorlardı. İyi ama bu otomobillerin arasında üzerinde mavi tulumuyla kim dolaşıyordu dersiniz? Madam Belzeboth'un yardımcısı, şirin dişi şeytan Rosella. İlk bakışta birbirimizi tanıdık: "Üzerinizde bu tulumla, ne işiniz var burada?"

"Ben mi? Çalışıyorum."

"Hanımefendinin yanından ayrıldınız mı?"

"Böyle bir şey söz konusu olamaz. Hem burada hem orada eşzamanlı çalışıyorum. Zaten hepsi aynı firmadır." Şöyle bir kıkırdadı. Elinde büyük bir şırıngayı andıran bir şey tutuyordu.

"Peki ne iş yapıyorsunuz?"

"Karoserlerin son dokunuşunu yapıyorum," dedi. "Oldukça ilginç bir iş. İyi günler." Tam gitmeye yeltenirken dönerek bağırdı bana: "Sizinkini gördüm. Harika bir model. Tebrikler. Ona özel bir rötuş yaptık."

Tam o anda salonun şefi teslim için beni çağırdı. Arabam siyahtı, içinde o yeni cila kokusu, gençlik kokusu vardı. İyi ama Rosella bu otomobil fabrikasında neler çeviriyor olabilirdi ki? Ben geldiğimde burada bulunması bir

rastlantı mıydı? Peki “özel bir rötüş”la ne demek istiyordu? Elbette direksiyona geçer geçmez tedirginliğim geçti.

Ama asıl değişiklik birkaç saat sonra başladı. Neden bilmiyorum ama sanki direksiyonun çemberinden akışkan ve çok güçlü bir enerji yayılıyordu ve bu kollarımdan yukarı çıkarak her yanıma dağılıyordu.

Bull 370 kesinlikle güzel bir otomobildi. Ne fazla kentsoylu ve ağırbaşlı ne de playboy tarzıydı. İki kişilikti ama spor değildi. Korunaklı ve güçlü bir otomobildi. Onu kullanmaya başlayalı beri bambaşka biri oldum.

Bull 370’in içinde daha genç ve daha güçlüyüm; üstelik şimdiye kadar yüzünü hiç beğenmemiş biri olan ben daha da yakışıklı oldum. Kendimden emin, havalı ve modern bir erkek olarak kadınların bana haz ve arzuyla bakacaklarını umuyordum. Yavaşlar ve durursam güzel kızlar çevremi saracaklardı; onların öpücüklerinden kurtulmak zor olacaktı.

Görüntüm düzeldi, özellikle profilden bakınca eskisine oranla daha hoş oldum. Roma İmparatorluğu’nun ilk döneminin konsülleri gibi hem erkeksi hem soylu bir görünüme kavuştum; öte yandan bir boks şampiyonunu da andırıyordum. Düz, gevşek ve anlamsız olan burnum şimdi daha çok bir kartalın burnuna benziyordu, böylesini hayal etmek zor da olsa biraz da basık sayılırdı. Klasik anlamda bir güzellikten söz edilebilir miydi bilmem ama şimdi dikiz aynasına baktığımda kendimi müthiş beğenir olmuştum.

Bull’un üzerinde giderken kendime duyduğum güven inanılmaz boyutlardaydı. Daha düne kadar hiçbir değeri olmayan ben şimdi pek saygın bir hal almıştım, kentin önemli, hatta en önemli kişisi olduğumu düşünüyordum; üstünlüğümü tanımlamak için sıfat bulamıyordum.

İçimdeki güven duygusu, fiziksel iyiliğim, yüklenmiş olduğum vahşi enerjim, atletik yapım: Göğüs kasla-

rım Duomo'nun kapısına benziyordu, kim olduğumu hissettirmek istiyordum; kalabalıkta tartışma çıkarsa düşüp bayılan ben, şimdi bir kavga çıkarsa da dövüşsem diye bakar olmuştum. Birinci vitesten ikinciye geçiyor, hızlanıyordum, egzoz borum kızışıyor, altımdaki seksen beygir sokaklarda dörtnala koşmaya başlıyor, onların nal sesleri müthiş etki yaratan bir uğultu yaratıyor, seksen, doksan, yüz yirmi, altı yüz bin safkan at koşar gibi oluyordu.

Az önce sağ taraftan gelen biri vardı. Fren yaptım. Ama o benim yüzümü gördü ve o da fren yaparak eliyle geçmem için işaret etti. O zaman tepem attı; manyak sersem şey, geçmek senin sıran, bu oyunlar da neyin nesi? Az daha arabadan inecektim. Neyse ki çekip gitti.

Ya o kamyon sürücüsü? Trafik ışıklarının birinde sola dönecektim, kavşağın ortasında durmuş arabaların geçişini engellemiştim. Korkunç bir hayvana benzeyen adam penceresinden başını uzattı, gorilinkine benzeyen kolunu çıkarıp kendi kapısını dövmeye ve delirmiş gibi bağırma-ya başladı: "Kıınılda haydi sümüklüböcek!" Bunu kendi lehçesinde söylediği için insanlar gülmeye başladılar. O zaman ben de arabamdan indim, kamyonun yanına gittim. Çevredeki herkesin sustuğunu hissettim. (O anda nasıl bir suratım vardı acaba?) "Sen!" dedim yavaşça gorile. "Söyleyecek bir sözün mü var? İşine gelmeyen bir şey mi oldu?" "Hayır, yok bir şey. Şaka yapmak için öyle demiştim," dedi ve gitti.

Duyduğuma göre burada, cehennemde otomobillerin direksiyonlarına özel bir cila sürüyorlarmış ve bu doktor Jekyll'ın karanlık içgüdülerini azdıranı andıran bir tür uyuşturucuymuş. Belki de bu nedenle aslında uysal ve sakin olanlar bir otomobilin sürücü koltuğuna oturur oturmaz kaba küfürbazlara dönüşüyorlardır. Bu nedenle bütün nezaketleri yok oluyor, insan kendini kurtlar arasında kurt hissediyor, en önemsiz ayrıntılar

kutsal davalara dönüşüyor, sabırsızlık, medeniyetsizlik, hoşgörüsüzlük öne geçiyor. Benim otomobilimin artı değerlere sahip olduğunu düşünüyorum. Sevimli Rosella, o “özel rötuş” ile dozu abartmış olmalı.

Bu nedenle Bull 370'i kullanırken kendimi bir canavar, bir Nembo Kid gibi hissediyorum: Hayvani bir canlılığa, müthiş bir coşkunuğa, kendimi kabul ettirme arzusuna, benden korkulması ve saygı gösterilmesi isteğine kapılıyorum ve bir zamanlar nefret ettiğim saldırganlığın tadı, avamlığın keyfi, insanları küçük görmenin zevkini yaşıyorum.

Bir şey daha var: Bu içsel şiddetim yüzüme, ifademe ve hareketlerime de yansımış olmalı. Eskisinden daha güzel olduğuma inanıyorum. Ancak bu otomobilden kaynaklanan öfkem patladığı zaman karşımdakilerin gözlerinde, Mr. Hyde'a olduğu gibi, dehşet ve iğrenme okuyorum. Yoksa bu içimdeki, yönetimi ele geçiren iblis mi?

Sonra akşamları, büyük evimin ıssızlığında, yaşadığım günü gözden geçirip düşününce kendi kendimden korkuyorum. Cehennem benim içime, kanıma girdi, kanıma işledi ve ben kötülükten haz alır, başkalarının mutsuzluğuna sevinir, geleceği çökertmekten hoşlanır oldum; canım hep sömürmek, dövmek, öldürmek istiyor. Bazı günler güçlü arabamla hedefim olmaksızın kentte saatlerce dolaşıyorum ve tek umudum, karşımdakine saldırma, nefret ve şiddetimi boşaltma olanağı verecek bir kazanın yaşanması.

İyi ama, o salak benim geldiğimi fark etmedi mi? Aynası yok muydu? Neden sinyal vermedi? Park yerinden hızla çıkarken küçük bir araba yolumu kesti, gidip çarptım; elveda güzel sağ çamurluğum.

“Hayvan!” diye haykırarak arabadan fırladım. “Bak, nasıl bir felakete yol açtın. İnsan bu kadar eşekçe davranabilir mi?”

Kırk beş yaşlarında bir beydi, yanında sarışın, sevimli bir genç kız vardı.

Penceresinden başını uzattı ve gülümseyerek şöyle dedi:

“Size ne diyeceğim biliyor musunuz bayım?”

“Ne?”

“Son derece haklısınız.”

“Ah, şimdi de komiklik mi yapıyorsunuz?”

O da indi arabadan. Sevinçle, görünüşümün adamı ürperttiğini fark ediyorum.

“Sizden gerçekten özür diliyorum,” diyerek kartvizitini uzatıyor. “Neyse ki sigortam var.”

“Bununla kurtulacağınızı mı sanıyorsunuz? Böyle de-yip kaçacak mısınız?” Burnuna küçük darbeler atıyorum.

Arabadaki kız, “Tonino, gel buraya!” diye bağıyor.

Beşinci darbede adam beni geri iterek tepki veriyor ama bunu da adeta nezaketle yapıyor.

“Bravo!” diye çıkışıyorum. “Demek bir de şiddet kullanıyorsunuz. Yumruk da mı göstereceksiniz?”

Onu kolundan yakalıyorum, sertçe sırtına doğru çeviriyorum ve öne bükülmeye zorluyorum.

“Hayvan,” diyor. “İmdat... İmdat...”

“Rezil herif, sen şimdi arabama verdiği hasarı öpeceksin, onu köpekler gibi dilinle yalayacaksın. Böylece dünyada nasıl yaşamak gerekmiş öğreneceksin.”

İnsanlar çevremizde şaşkınlıkla toplanıyor. Bana neler oluyor? Neden bu adamdan bu kadar nefret ediyorum? Neden onu mahvetmek istiyorum? Bu saldırganlığımın ve adaletsizliğimin nedeni nedir? Kim büyüledi beni? Ben kötülük, rezillik, adilik timsali oldum. Tiksinti verecek kadar mutluyum.

VIII

BAHÇE

Cehennemde her şey de cehennemlik değil.

Mrs. Belzeboth'un ekranlarından birinde, aşağıda, kentin içinde bir bahçe gördüm; kırları, ağaçları, tarhları, çeşmeleriyle gerçek bir parktı ve çevresi duvarla çevriliydi; şu sıcak ilkyaz günlerinde bitkilerin bayram etmesi için harika bir mekândı. Kusursuz bir huzur, dinlenme, umut, sağlık adacığiydı; güzel kokular ve sessizlik mekânıydı.

Daha ilginç olanı şuydu: Kentin bütün geri kalanı o ölgün ve pörsük kent güneşiyle aydınlanırken, bahçede dağlardakini andıran gerçek bir güneş ışığı vardı. Sanki gözle görünmeyen bir boru parkı güneşle doğrudan bağlantıya sokmuştu ve kentin bu küçük parçacığını onun dışında dolaşan havanın öfkesinden ve kirliliğinden korumaya almıştı.

Bahçenin bir köşesinde iki katlı, eski ve soylu bir görünüme sahip olan bir ev vardı; ilk katın ardına dek açık duran pencerelerinden eski zengin ve iyi ailelere özgü bir şıklıkta döşenmiş salonu görünüyordu. Evin bir köşesinde elbette yarım kuyruklu bir piyano vardı ve bunun önünde altmış beş yaşlarında, beyaz saçlı, yumuşak görünümlü bir hanım oturuyor, Schubert'in bir emprovizasyonunu epeyce başarılı bir şekilde çalıyordu. Müzik, bahçenin sessizliğini kesinlikle bozmuyordu; çünkü

insanın ruhunu zehirlememek üzere bestelenmiş ezgilerden biriydi. Saat öğleden sonra iki kırk beşti ve güneş var olmaktan mutlu görünüyordu.

Bahçenin bir başka tarafında bekçi için pek rustik bir tarzda inşa edilmiş mütevazı bir ev daha vardı. Bu minik evin içinden çıkan üç yaşlarındaki kız tekerlemeler mırıldanarak çimenlerin üstünde zıplayıp hoplamaya başladı. Kırları geçen kız bir çalılığın gölgesine sığındı ve yanına arkadaşı olduğu belli olan, yuvası hemen orada bulunan bir yabani tavşancık yanaştı. Küçük kız tavşanı kucağına aldı, onu güneşe çıkardı. Her şey keyifli, mutlu, kusursuzdu ve XIX. yüzyıl tablolarındaki huzuru yansıtıyordu.

Benim keşiflerimi izleyen Signora Belzeboth'a döndüm ve şöyle dedim: "Ne diyebilirim ki? Bu da cehennem mi?"

Salonun öteki ucundan genç kızların fısıldayışını duydum. Amazonlar kraliçesi beni yanıtladı: "Cennet olmasaydı oğlum, cehennem diye bir yer de olmazdı."

Böyle dedikten sonra beni yaşlı ve soylu hanımın salonuna ayrılmış bir başka ekranın önüne götürdü. Bir konuğu geldiği için hanımefendi piyanodan kalkmıştı. Gelen, kırk yaşlarında gözlüklü bir beydi ve ona bir proje sunuyordu ama hanımefendi başını sallıyordu: "Hayır bayım, asla satmayacağım bu bahçeyi; bunu yapmaktansa ölmeyi yeğlerim. Kalan gelirimle geçinmek bana yetiyor."

Öteki hâlâ ısrar ediyor, pek yüksek rakamlar sıralıyor, adeta dizlerine kapanacakmış gibi davranıyordu. Ama yaşlı hanım hayır diyordu, hayır hayır, bunun yerine ölmeyi yeğleyebilirdi.

Kraliçe beni sonra üçüncü bir ekranın önüne götürdü. Gerçeküstü bahçe görüntüsüne son baktığımda tavşanın marul yaprakları yediğini, kızın da anne şefkatiyle onun yanı başında oturduğunu gördüm.

Üçüncü ekranda son derece gösterişli bir salonda yer

alan pek gösterişli bir tören görünüyordu. Bu Kent Meclisi'nin bir oturumuydu; bütün üyeler oturmuş Belediye'nin Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nde görevli Massinka'yı dinliyorlardı. Massinka yeşili, kırları, ağaçları, zehirlenmiş kentin akciğerlerini savunan bir konuşma yapıyordu. Güzel konuşuyordu, ikna edici savlar öne sürüyordu ve sonunda büyük bir alkış aldı. Bu arada akşam inmişti.

Beni yeniden seçkin hanımefendinin salonuna götürdüler. İçeriye bu sefer daha beter bir ziyaretçi girdi. Çantasından çıkardığı kâğıdın üzerinde belediyenin, yöneticilerin, müfettişlerin, valiliğin, önemli ve önemsiz bakanların imzaları ve mühürleri vardı. Otobüsler için bir garaj yapılabilmesi adına bahçenin bir bölümünün kesinlikle belediyeye devredilmesi gerekiyordu.

Hanımefendi karşı çıktı, tartıştı ve hatta ağladı ama ziyaretçi iğrenç mühürlerle kaplı belgeyi piyanonun üstüne bırakarak çekip gittiği an büyük bir gümbürtü duyuldu. Mekanik bir gergedanı andıran araç bahçenin bir duvarını yıkmaya başlamıştı bile; orağa, kerpetene, dişe, nefrete ve vahşete benzeyen kollarıyla ağaçlara, çalılara, tarhlara saldırdı ve birkaç dakika içinde ortalığı bir çamur deryasına döndürdü. Küçük kız tavşanını son anda yuvasından kurtardı. Arkamda, loş salonda genç kızlar kıkırdıyordu.

Kent Meclisi'ne geri dönüldü, aradan iki ay geçmişti; Profesör Massinka köpürmüştü; kentin son yeşil vahasının, elde kalmış son hazinenin böylesine yok edilmesi ni protesto ediyordu; karşısındakileri de coşturmuş ve ayaklandırmıştı.

Alkışlar sona ererken, hanımefendinin salonuna bir görevli ulak girdi ve üzeri korkunç mühürlerle kaplı bir evrak uzattı: Kentin yapılaşması yüzünden ortaya çıkan sorunları giderek azaltmak ve kent merkezinde yaşanan tıkanıklığı hafifletmek için yeni bir anacadde açılması

öngörölüyor ve bu nedenle bahçenin geri kalanından ikinci bir dilimin kesilmesi gerekiyordu. Hanımefendinin hıçkırıkları; çok geçmeden vahşi bir yıkım için bahçeye dalan devasa buldozerlerin sesi yüzünden duyulmaz oldu. Sonra keskin bir seçim entrikası kokusu duyuldu. Küçük kız bu gümbürtü yüzünden uykusundan uyandı ve tam zamanında yetişerek yuvası bir kez daha yıkılan tavşanını kurtarmayı başardı.

Bahçenin çiti artık eve iyice yaklaşmış, geriye üç ağacın sığabildiği küçük bir toprak parçası kalmıştı; güneş gene de güzel günlerde pırıl pırıl parlamayı başarıyor, küçük kız küçük çayırda aşağı yukarı koşuyor, birkaç adım zıpladıktan sonra duvara çarpmamak için geri dönmek zorunda kalıyordu.

Kent Meclisi'nin ekranında yeniden Park ve Bahçeler Müdürü Massinka'nın kaba sözlerle gürlemesi belirmişti; sonunda orada bulunanlara, elde kalan son yeşil parçasının kurtuluşunun kentin ölüm kalım meselesine dönüştüğünü kabul ettirdi. Aynı anda bir tür insan-tilki hanımefendinin salonunda oturuyordu ve geriye kalan üçüncü dilimin en kısa zamanda satılmasının, serbest pazara sunulmasının onun yararına olacağı konusunda onu kandırmaya uğraşıyordu. Bu acımasız sözleri dinlerken gözyaşları hanımın solgun yanaklarından süzülüyor ama öteki giderek daha yüksek rakamlar sıralıyor, metrekareye bir milyon, metre kareye otuz milyon, metrekareye altı milyar deyip duruyordu; bunları söylerken de hanımefendiye bir kâğıt ve imzalaması için bir kalem uzatıyordu. Hanımefendinin titreyen eli soylu soyadının son harfini yazmamıştı ki dışarıda büyük bir kıyamet koptu ve yer gök inledi.

Çevremi saran Signora Belzeboth ve kızları şimdi gülümseyerek başarılarının tadını çıkarıyorlardı. Tatlı bir eylül günüydü, artık bahçe yoktu; yerinde cansız bir delik, dar bir kuyu, onun etrafında dolaşan, içine inmeye çalışan

kamyonlar vardı. Artık güneş oraya asırlarca uğramazdı, ne o sessizlik ne de yaşama sevinci kalmıştı yerinde. O sevimsiz avludan gökyüzünü görmek bile zorlaşmıştı; zaten mendil kadar kalan görüntü birbirine geçen, kuyunun bir başından ötekine uzanan ilerlemenin ve otomasyonun ifadesi olan teller ve kablolarla örtülmüştü. En son olarak küçük kızı gördüm; ölü tavşanını kucağına almış ağlıyordu. Ama az sonra annesi geldi, onu kim bilir hangi merhametli bahanelerle kandırırsa alıp götürdü; küçük kız o yaştaki çocuklar gibi çabuk avunmuştu. Artık çayırlarda, çiçeklerin üzerinde koşmuyordu; dökülen asfalt parçaları ve bulduğu katranla avlunun bir köşesine küçük bir yapı kuruyordu; belki de tavşanına mezar yapıyordu. Elbette o daha önceki sevimli kız olmaktan çıkmıştı, dudakları gülümsediği zaman sert bir şekilde kıvrılıyordu.

Şimdi bu sözlerimi düzeltmem istenecek ve cehennem'de çocukların bulunamayacağı söylenecektir. Oysa burada da çocuklar var. Belki hepsinden daha beter olan çocukların acısı ve umutsuzluğu olmasaydı cehennem nasıl *comme il faut*¹ bir yer olurdu ki? Hem sonra, orada gerçekten bulunmuş olan ben bile cehennemin gerçekten öte tarafta mı olduğunu, yoksa bizimkiyle öte dünya arasında bir yere mi kaydığını bilemiyorum. Duyabildiklerimi ve görebildiklerimi dikkate alarak, cehennem acaba bütünüyle burada ve ben hâlâ onun içinde miyim, diye kendime soruyorum ve cehennem belki de bir ceza değil, sadece bizim gizemli kaderimizdir, diye düşünüyorum.

1. (Fr.) Olması gerektiği gibi. (Y.N.)